

VOORTGANGSRAPPORT

MESTBANK 2006

BETREFFENDE

HET MESTBELEID IN

VLAANDEREN

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding.....	7
2.	Evolutie van het Vlaamse mestbeleid in relatie tot Europa.....	8
2.1	Overleg van Vlaanderen met de Europese Commissie	8
2.1.1	Inleiding	8
2.1.2	Werkwijze	8
2.1.3	Aanpak door Vlaanderen.....	9
2.1.4	Stand van zaken op 15 oktober 2006	9
3.	Evoluties in Europa.....	10
3.1	Evoluties in Europese lidstaten in relatie tot derogatie	10
3.1.1	Overzicht	10
3.1.2	Oostenrijk (goedgekeurde derogatie).....	10
3.1.3	Ierland (procedure nog lopende op 15 oktober 2006).....	12
3.1.4	Duitsland (procedure nog lopende op 15 oktober 2006).....	12
3.1.5	Wallonië (procedure nog lopende op 15 oktober 2006).....	13
3.2	Europees rapport nitraatrichtlijn 2000-2003	15
3.2.1	Algemeen	15
3.2.2	Grondwater	15
3.2.3	Oppervlaktewater	16
3.2.4	Afbakening van kwetsbare zones	16
3.2.5	Druk vanuit landbouw.....	17
3.2.6	Conclusies van Alterra	17
3.3	Stand van zaken van het voorstel voor richtlijn van het Europese Parlement en de Raad betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging	21
4.	Recente evoluties in het Vlaamse mestbeleid	22
4.1	Het Mestdecreet.....	22
4.1.1	Decreetswijziging van 23 december 2005.....	22
4.1.2	Decreetswijziging van 29 juni 2006.....	22
4.2	Uitvoeringsbesluiten en ministeriële besluiten.....	23
4.2.1	Uitvoeringsbesluit van 21 oktober 2005 (beheersovereenkomsten).....	23
4.2.2	Uitvoeringsbesluit van 23 december 2005 (inwerkingtreding decreetswijziging)	23
4.2.3	Uitvoeringsbesluit van 17 februari 2006 (verplichte vermelding perceelsnummer).....	23
4.2.4	Uitvoeringsbesluit van 12 mei 2006 (tussenschot bij vergunningverlening).....	24

4.2.5	Uitvoeringsbesluit van 30 juni 2006 (AGR/GPS-verplichting)	24
4.3	Ronde Tafel Mestverwerking	24
4.4	Convenant laageiwitvoerders	24
4.5	Het nieuwe Mestdecreet	25
4.5.1	Voorstel van Mestdecreet	25
4.5.2	Inhoudelijke krijtlijnen van de basistekst van 7 juli 2006	25
4.5.3	Voorstel van EPR-decreet	30
5.	De Vlaamse mestbalans	31
5.1	Opbouw van de mestbalans	31
5.2	De grootte van de Vlaamse mestbalans	31
6.	Het verminderen van de mestoverschotten anno 2005	33
6.1	Globale realisaties	33
6.2	Aanpak aan de bron	33
6.2.1	Gebruik van nutriëntenarme voeders bij varkens en pluimvee	33
6.2.2	Warme sanering	33
6.2.3	Natuurlijke afbouw	33
7.	De dierlijke mestproductie in Vlaanderen	35
7.1	Evolutie van de dierlijke mestproductie in 2005	35
7.2	Evolutie van de dierlijke mestproductie in 2006	35
8.	Mestafzetmogelijkheden vanaf 2007	36
8.1	Vlaanderen volledig kwetsbaar	36
8.2	Afzetmogelijkheden met derogatie	36
8.2.1	Inleiding	36
8.2.2	Het areaal derogatie in 2005	37
8.2.3	Derogatie op bedrijfsniveau	37
8.2.4	Bijkomende afzetruimte door derogatie	39
9.	Het gebruik van meststoffen	41
9.1	Het gebruik van dierlijke mest	41
9.2	Gebruik van chemische meststoffen	41
9.3	Het gebruik van andere meststoffen	42
9.4	Totaal gebruik van meststoffen	43
10.	Nieuwe aanpak opvolging mesttransporten	44
10.1	Gebruik gekoppelde documenten verboden	44
10.2	Het administratief onderzoek	44

10.3	Het AGR/GPS-systeem	44
10.4	Opvolging bemesting op perceelsniveau	45
11.	Mestverwerking	46
11.1	Vergunde, beschikbare en operationele mestverwerkings-installaties	46
11.1.1	Vergunde capaciteit	46
11.1.2	Beschikbare en operationele mestverwerkingsinstallaties	48
11.2	Gerealiseerde export en verwerking	51
11.2.1	Opbouw van de gegevens	51
11.2.2	Export en verwerking van 2003 tot 2005	52
11.2.3	De export en verwerking in 2005 met geregistreerde documenten	53
11.2.4	Import van dierlijke mest	53
11.3	Superheffing mestverwerking	53
11.3.1	Opgelegde heffing voor 2003 (aanslagjaar 2004)	53
11.3.2	Uitstel en afstel superheffing	55
11.3.3	Melding verwerkingsplicht	55
11.4	Europese Verordening 1774	56
12.	Milieuvergunningen	58
12.1	Advisering milieuvergunningen	58
12.1.1	Algemeen	58
12.1.2	Samenvoegen en verplaatsen van inrichtingen	59
12.2	Evolutie van de vergunde productie	62
12.2.1	Algemeen	62
12.2.2	Afbouw van de vergunde productie via de opkoopregeling van runderen, varkens en pluimvee	63
12.2.3	Afbouw van de vergunde productie via de reductie bij samenvoeging	63
12.2.4	Evolutie 'vergunde productie' (cfr. artikel 33 van het Mestdecreet)	64
13.	Nutriëntenhalte	67
13.1	Het begrip nutriëntenhalte	67
13.2	Evolutie van de nutriëntenhalte	67
13.2.1	Vastgestelde nutriëntenhalte in de verschillende stadia van de beroepsprocedure	67
13.2.2	Varkens-, rundvee- en pluimveeafbouw	69
13.2.3	Verhandelingen van nutriëntenhalte	70
13.3	Evolutie van de toegekende nutriëntenhalte	73
13.3.1	Toegekende nutriëntenhalte met startdatum 1 januari 2002	73

13.3.2	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2003.....	74
13.3.3	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2004.....	74
13.3.4	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2005.....	75
13.3.5	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2006.....	75
13.3.6	Toegekende nutriëntenhalte geen rekening houdend met begindatum.....	75
13.4	Vergelijking nutriëntenhalte – Dierlijke productie 2005.....	77
13.4.1	Berekende dierlijke productie 2005 in nutriëntenhaltecijfers	77
13.4.2	Nutriëntenhalte horende bij aangifteplichtigen met dierlijke productie in 2005	77
13.4.3	Nutriëntenhalte horende bij aangifteplichtigen met twee jaar geen dierbezetting	78
13.4.4	Vergelijking tussen reële dierlijke productie 2005 en een schatting van de nutriëntenhalte met reële uitscheidingscijfers	78
13.5	Superheffing nutriëntenhalte	79
13.5.1	Overzicht superheffing nutriëntenhalte 2002.....	80
13.5.2	Bezwaarprocedure tegen de superheffing nutriëntenhalte 2002.....	80
13.5.3	Eerste herberekening superheffing nutriëntenhalte 2002	80
13.5.4	Tweede herberekening superheffing nutriëntenhalte 2002.....	81
13.5.5	Overzicht superheffing nutriëntenhalte 2003.....	81
13.5.6	Bezwaarprocedure tegen de superheffing nutriëntenhalte 2003.....	83
13.5.7	Superheffing nutriëntenhalte 2004.....	84
14.	Handhaving van het Mestdecreet.....	85
14.1	Overzicht handhavingresultaten 2001-2006	85
14.1.1	De aanpak van de handhaving	85
14.1.2	Evolutie vastgestelde overtredingen	86
14.2	De mest(on)balans	87
14.3	Specifieke thema-acties 2006: gerichte opvolging bemesting	88
14.3.1	Omschrijving	88
14.3.2	Resultaten.....	88
14.3.3	Vaststellingen.....	89
14.4	Vernieuwde aanpak overbemesting en onvoldoende mestafzet.....	90
14.4.1	Aanleiding vernieuwde aanpak.....	90
14.4.2	Niet-overschotbedrijven - overbemesters.....	90
14.4.3	Overschotbedrijven – onvoldoende mestafzet	93
15.	Meetresultaten.....	95

15.1	Resultaten van het MAP-meetnet oppervlaktewater - Metingen in oppervlaktewater door de Vlaamse Milieumaatschappij op voor de landbouw relevante meetplaatsen	95
15.1.1	Het MAP-meetnet.....	95
15.1.2	Communicatie.....	96
15.1.3	Evaluatie van 7 jaar MAP-meetnet oppervlaktewater	96
15.2	Stikstof in het grondwater	99
15.2.1	Het MAP-meetnet grondwater	99
15.2.2	Resultaten in het MAP-meetnet grondwater.....	99
15.3	Nitraatresidu analyses 2005 in het kader van de derogatie.....	101
15.3.1	Inleiding	101
15.3.2	Voorwaarde tot het bekomen van deze afwijking	101
15.3.3	Controle en selectiecriteria	101
15.3.4	Resultaten van de geanalyseerde bodembodemstalen.....	102
15.4	Nitraatresidu-analyses in het kader van de beheerovereenkomsten water.....	106
16.	Ammoniakreductie in Vlaanderen	108
16.1	Evolutie van de NH ₃ reductie in Vlaanderen.....	108
16.2	Aanpassen emissiefactoren voor aanwending.....	109
16.3	Emissiearme stallen.....	109
16.4	Herziening NEC-richtlijn.....	110

1. Inleiding

In 2006 waren er opnieuw belangrijke ontwikkelingen in het Vlaamse mestbeleid, voortbouwend op de mijlpalen van 2005. In 2005 keurde de Vlaamse Regering immers, op voordracht van de Vlaamse minister van Leefmilieu Kris Peeters, een beleidsvisie goed waarin ze de krijtlijnen van een nieuw mestbeleid vastlegde. Het arrest van het Europese Hof van Justitie in Luxemburg (22 september 2005) en gesprekken met de Europese Commissie eind 2005 en in de loop van 2006 hebben de verdere ontwikkelingen in 2006 in sterke mate bepaald.

Op basis van de beleidsvisie van 2005, het derde Vlaamse actieprogramma dat in februari 2006 werd voorgelegd aan de Europese Commissie, én de standpunten van de Europese Commissie maakte minister Peeters op 7 juli 2006 een voorstel van Mestdecreet openbaar dat als basis zou dienen voor de besprekingen in een parlementaire werkgroep die in september 2006 is opgestart.

Het uiteindelijke doel is tegen 1 januari 2007 een nieuw Mestdecreet te hebben dat tevens de goedkeuring krijgt van de Europese Commissie, zodat in 2007 de goedkeuring van de Europese Commissie verkregen wordt voor de voor Vlaanderen zeer belangrijke derogatie.

Uit het voortgangsrapport 2006 blijkt ook dat de mestproductie in Vlaanderen verder daalt. Ook de noodzakelijke mestverwerking zit in stijgende lijn.

De monitoring op het terrein wijst er echter op dat de milieudoelstelling nog niet is bereikt. De verbetering van de nitraatconcentratie in het oppervlaktewater die werd vastgesteld begin 2000, heeft zich niet voortgezet. De resultaten van het grondwatermeetnet in 2004 en 2005 tonen aan dat de toestand nog niet echt is verbeterd. Ook de resultaten van de nitraatresiducontroles eind 2005 wijzen erop dat er nog werk aan de winkel is.

2. Evolutie van het Vlaamse mestbeleid in relatie tot Europa

2.1 Overleg van Vlaanderen met de Europese Commissie

2.1.1 Inleiding

Een belangrijke fase, die een belangrijke impact heeft op het nieuwe mestbeleid, is het overleg met de Europese Commissie, directoraat milieu, landbouw en bodem. De Europese Commissie is er immers verantwoordelijk voor dat elke lidstaat zich conformeert aan de nitraatrichtlijn en aan eventuele desbetreffende arresten. De bepalingen in de nitraatrichtlijn moeten ervoor zorgen dat de waterverontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen vermindert en dat verdere verontreiniging wordt voorkomen. De implementatie van de nitraatrichtlijn in Vlaanderen gebeurt hoofdzakelijk via het Mestdecreet. Meer achtergrond bij de bepalingen van de nitraatrichtlijn is te vinden in het voortgangsrapport van de Mestbank 2005, hoofdstuk 2; terug te vinden op www.vlm.be.

2.1.2 Werkwijze

De Europese Commissie hanteert een uniforme werkwijze voor elke lidstaat. Eerst vormt ze zich een oordeel over de afbakening van de kwetsbare wateren en de afbakening van het kwetsbaar gebied. Na overeenstemming met de lidstaat hierover, moet het actieprogramma volledig in overeenstemming zijn met de bepalingen van de nitraatrichtlijn en de eventuele arresten. De uiteindelijke goedkeuring van het actieprogramma gebeurt pas nadat de bevoegde instanties het totale pakket aan wetgeving hebben goedgekeurd. Voor Vlaanderen betekent dit dat eerst zowel het nieuwe Mestdecreet als de bijhorende uitvoeringsbesluiten en ministeriële besluiten goedgekeurd moeten zijn. Pas daarna kan definitieve goedkeuring gegeven worden aan een derogatieaanvraag.

De Europese Commissie laat zich begeleiden door een externe consultant voor de technische aspecten, zoals de evaluatie van de voorgestelde uitscheidings- en emissiecijfers. De Europese Commissie hecht bijzonder veel belang aan wetenschappelijke onderbouwingen. Indien een lidstaat wenst te werken met een beperkt aantal normen, standaarden en maatregelen, dan is het standpunt van de Europese Commissie dat deze normering de milieukundig slechtste situatie moet kunnen trotseren. Vertaald naar uitscheidingscijfers betekent dit: het cijfer van de hoogst productieve dieren. Naar bemestingsnormen toe betekent dit de maximale bemestingsnorm die milieukundig verantwoord is voor de meest risicovolle teelt op zandgrond. Voor Vlaanderen, dat behoort tot de regio's met de grootste mestoverschotten binnen de Europese Unie, is dit uiteraard geen adequate oplossing. Bijgevolg is een verdere differentiatie in normen en standaarden noodzakelijk om een zo ruim mogelijke, en milieukundig verantwoorde, mestafzet te realiseren.

Een nieuwe strategie van de Europese Commissie lijkt erin te bestaan dat ze in de actieprogramma's van de verschillende Europese lidstaten wetenschappelijk onderzoek laat opnemen om een aantal hypothesen, aangehaald door deze Europese lidstaten, te onderzoeken. Zo zal Duitsland verder onderzoek verrichten naar de invloed van bemesting langs waterlopen.

De Europese Commissie wil garanties dat het nieuwe Vlaamse Actieprogramma krachtig genoeg is om de waterkwaliteit te verbeteren.

2.1.3 Aanpak door Vlaanderen

Vlaanderen heeft een delegatie samengesteld met vertegenwoordigers van de kabinetten van de Vlaamse minister van Leefmilieu en de Vlaamse minister van Landbouw, met wetenschappers, ambtenaren en een afgevaardigde van de Permanente Vertegenwoordiging. Deze delegatie verdedigde de Vlaamse standpunten bij de Europese Commissie. Verder werd een werkgroep opgericht, bestaande uit de vernoemde delegatie en aangevuld met andere wetenschappers en vertegenwoordigers van de landbouwsector, die de standpunten moet voorbereiden en de opmerkingen en suggesties van de Europese Commissie moet evalueren. Een specifieke werkgroep zal zich buigen over de uitscheidings- en de emissiecijfers van de veestapel.

2.1.4 Stand van zaken op 15 oktober 2006

Een belangrijk element betreft de afbakening van het areaal kwetsbaar gebied. Binnen dit gebied geldt immers een maximale bemestingsnorm van 170 kg stikstof uit dierlijke mest. Op een politiek overleg op 28 november 2005 tussen de Europese Commissaris voor Leefmilieu Stavros Dimas, Vlaams minister van Leefmilieu Peeters en minister-president Leterme heeft Vlaanderen het systeem verdedigd van kwetsbaarheid in functie van de waterkwaliteit via de omkeerbare kaarten.

De Europese Commissie had echter verschillende, onderbouwde, argumenten om haar standpunt omtrent een volledig kwetsbaar Vlaanderen te bevestigen:

- de eutrofiëring van de kustwateren en het Schelde-estuarium zijn gedefinieerd als eutrofiëringsprobleemgebied door de OSPAR Commissie;
- 80 – 90% van de zoete oppervlaktewateren vertoont eutrofiëringsrisico;
- oppervlakte- en grondwatervervuiling is verspreid over heel Vlaanderen;
- de intensieve veeteelt levert een significante bijdrage aan de vervuiling van de wateren.

Gezien het standpunt en de argumentatie van de Europese Commissie, heeft de Vlaamse regering beslist dat Vlaanderen volledig kwetsbaar wordt vanaf 1 januari 2007.

Vlaanderen legde het actieprogramma voor aan de Europese Commissie in februari 2006. Daarop volgde een bilateraal overleg waarop Vlaanderen vele technische vragen van de Europese Commissie afdoende beantwoordde. Waar nodig, werd het actieprogramma bijgestuurd en verfijnd.

De besprekingen in de laatste rechte lijn met de Europese Commissie betreffen een gedeelte van de door het Vlaamse Gewest voorgestelde uitscheidingsnormen. Inzake deze normen gebeurde wetenschappelijke toetsing door de Europese Commissie, maar zij verwacht nog bijkomende uitleg van het Vlaamse Gewest omtrent de haalbaarheid van deze normen in de praktijk.

Het debat over de derogatie is opgestart, maar de derogatie kan hoogstwaarschijnlijk niet meer worden goedgekeurd vóór 1 januari 2007.

3. Evoluties in Europa

3.1 Evoluties in Europese lidstaten in relatie tot derogatie

3.1.1 Overzicht

Enkel Denemarken, Nederland en Oostenrijk hebben een officiële derogatie verkregen. Ierland, Duitsland, België (zowel Vlaanderen als Wallonië) en het Verenigd Koninkrijk hebben de intentie om een derogatie te verkrijgen. Ierland, Duitsland en Wallonië zitten in de laatste rechte lijn voor hun derogatie. Ierland en Duitsland hebben op het nitraatcomité van 19 september 2006 een tweede maal, en Wallonië een eerste maal, toelichting gegeven voor de 25 Europese lidstaten. Het nitraatcomité van 13 november 2006 gaf uitsluitsel voor deze twee landen en het Waalse gewest (bij het afsluiten van dit rapport op 15 oktober 2006 was het resultaat uiteraard nog niet gekend). De derogatie van Denemarken en Nederland werd uitgebreid toegelicht in het voortgangsrapport van de Mestbank 2005, terug te vinden op www.vlm.be. De overige Europese lidstaten worden hierna kort besproken.

3.1.2 Oostenrijk (goedgekeurde derogatie)

Tabel 1. Vergelijking tussen Oostenrijk en Vlaanderen

Onderwerp	Oostenrijk	Vlaanderen
Landbouwareaal	3,4 miljoen ha	0,67 miljoen ha
Waarvan areaal grasland	2 miljoen ha (59%)	0,27 miljoen ha (41%)
Waarvan areaal extensief grasland	80% grasland extensief ('Alm' waarop geen kunstmest gebruikt wordt)	/
Aantal bedrijven	200.000	32.000
Waarvan derogatiebedrijven	2.000 (1%)	/
Aantal runderen	2 miljoen	1,3 miljoen
Waarvan runderen binnen de derogatie	60.000 grootvee-eenheden (4% van totaal aantal grootvee-eenheden)	/
Aantal varkens	3,2 miljoen	5,8 miljoen
Aantal kippen	11 miljoen	27 miljoen
Gemiddelde nitraatconcentratie oppervlaktewater	5,8 mg/l	< 27,1
Gemiddelde nitraatconcentratie grondwater	19,6 mg/l	46 mg/l (bovenste filter, gewogen volgens areaal)
Overschot bodembalans	34 kg N/ha	144 kg N/ha (MIRA-T 2005)

Oostenrijk heeft op 28 februari 2006 officieel een derogatie verkregen. De beschikking van de Commissie is gepubliceerd op 8 maart 2006. Deze verstrijkt reeds op 31 december 2007 omdat ze gelijkloopt met het 3de actieprogramma van Oostenrijk 2004-2007. De vergelijking van de kenmerken van de landbouw tussen Oostenrijk en Vlaanderen staat beschreven in Tabel 1.

De situatie in Oostenrijk voor de rundveehouderij verschilt beduidend van deze in Vlaanderen. Er is gemiddeld 1 rund per ha grasland t.o.v. 4,8 runderen per ha grasland in Vlaanderen. In Oostenrijk moeten slechts 2000 intensieve rundveebedrijven een beroep doen op de derogatie. Het doorslaggevende argument van Oostenrijk is dat er in hun beperkte derogatiegebied geen enkel probleem is met de waterkwaliteit. De bedrijven die in aanmerking komen, zijn deze die:

- meer dan 3 grootvee-eenheden hebben;
- waarvan minstens 2/3 van de veestapel bestaat uit runderen.

De voorwaarden die van toepassing zijn voor derogatiebedrijven zijn:

- jaarlijks aanmelden bij de bevoegde overheid;
- maximaal 230 kg N uit dierlijke mest per ha;
- maximaal 280 kg N totaal per ha;
- N-gift afgestemd op de plantbehoefte en de bodemvoorraad;
- bemestingsplan voor 1 maart: veestapel, huisvestingssysteem, mestopslag, vruchtwisselingschema, nutriëntbehoefte van de planten, bemesting met dierlijke, chemische en andere meststof per perceel;
- mestboekhouding;
- 1 analyse per 5 ha, 1 keer per 4 jaar elk perceel bemonsteren volgens homogene gehelen (bouwplan en bodemkenmerken);
- geen dierlijke mest gebruiken in het najaar;
- geen bemesting in een zone van 30 m rond een meer;
- 70% van het areaal bestaat uit gras, gras als tussengewas (dat niet voor 1 maart wordt omgeploegd), voederbieten en andere gewassen met ondergezaaid gras;
- geen leguminosen met uitzondering van maximaal 50% klaver in grasland;

De voorwaarden voor de overheid zijn:

- kaarten op gemeentelijk niveau met het percentage bedrijven met derogatie, het aantal dieren en areaal jaarlijks overmaken aan de Europese Commissie;
- monitoringsnetwerk verfijnen in regio's waar meer dan 3% van de bedrijven een derogatie heeft;
- onderzoek naar uitspoeling aan de hand van gegevens over bodemgebruik, bouwplannen en landbouwpraktijken;
- monitoring van stikstof in water dat de wortelzone verlaat;
- jaarlijks verslag over de evolutie van de waterkwaliteit.

3.1.3 Ierland (procedure nog lopende op 15 oktober 2006)

Ierland heeft nog geen derogatie verkregen, maar is reeds enigszins gevorderd in de procedure. De hierna volgende elementen zijn gestedilleerd uit de stukken beschikbaar gesteld binnen het nitraatcomité. Ze geven een idee van hoe de derogatie er zal uitzien, maar het is nog geen definitieve beschikking van de Commissie. De vergelijking tussen Ierland en Vlaanderen staat beschreven in Tabel 2.

Tabel 2. Vergelijking tussen Ierland en Vlaanderen

Onderwerp	Ierland	Vlaanderen
Landbouwareaal	4,3 miljoen ha	0,67 miljoen ha (2004)
Waarvan areaal grasland	3,9 miljoen ha (90%)	0,27 miljoen ha (41%)
Aantal bedrijven	135.000	32.000
Waarvan derogatiebedrijven	5.000 (3,7%)	/
Aantal runderen	7 miljoen	1,3 miljoen
Waarvan runderen binnen de derogatie	7%	/
Aantal schapen	6,9 miljoen	0,07 miljoen
Aantal varkens	1,6 miljoen	5,8 miljoen

Ierland stelt voor om onder de volgende voorwaarden een derogatie te verkrijgen:

- begunstigde moet de landbouwkundige noodzaak ervan aantonen;
- zich jaarlijks aanmelden bij de bevoegde overheid;
- 70% grasland in het areaal;
- maximaal 250 kg N per ha per jaar uit dierlijke mest;
- totale stikstofnorm;
- voorafgaandelijk bemestingsplan.

3.1.4 Duitsland (procedure nog lopende op 15 oktober 2006)

Duitsland heeft nog geen derogatie verkregen, maar heeft reeds op twee nitraatcomités een voorstelling van hun derogatie gegeven. De vergelijking tussen Duitsland en Vlaanderen staat beschreven in Tabel 3.

Tabel 3. Vergelijking tussen Duitsland en Vlaanderen

Onderwerp	Duitsland	Vlaanderen
Landbouwareaal	17 miljoen ha	0,67 miljoen ha
Waarvan grasland	4,9 miljoen ha (29%)	0,27 miljoen ha (41%)
Aantal bedrijven	421.000	32.000
Waarvan derogatiebedrijven	10.000 (2,4%)	/
Overschot bodembalans	101 kg N/ha	144 kg N/ha (MIRA-T 2005)

Een belangrijk element in het voorstel van Duitsland is werken met een derogatie op perceelsniveau.

Duitsland stelt voor om onder de volgende voorwaarden een derogatie te verkrijgen:

- maximaal 230 kg N uit dierlijke mest;
- enkel voor intensief grasland: 4 maaibeurten of 3 maaibeurten + na begrazing; niet voor akkerland;
- gedetailleerd bemestingsplan bijhouden;
- stikstof- en fosfaatbalans bijhouden;
- stikstofbalans mag de normen niet overschrijden;
- gebruik van emissiearme apparatuur;
- individuele toelating.

3.1.5 Wallonië (procedure nog lopende op 15 oktober 2006)

Wallonië heeft op 19 september 2006 zijn voorstel tot derogatie voorgesteld op het nitraatcomité. 54% van de landbouwoppervlakte zal worden afgebakend als kwetsbaar gebied (42% van het grondgebied). Dit gedeelte dekt de meest intensieve landbouw en sluit geografisch volledig aan bij Vlaanderen. De vergelijking tussen Wallonië en Vlaanderen staat beschreven in Tabel 4.

Tabel 4. Vergelijking tussen Wallonië en Vlaanderen

Onderwerp	Wallonië	Vlaanderen
Landbouwareaal	0,77 miljoen ha	0,67 miljoen ha
Waarvan areaal grasland	0,38 miljoen ha (49%)	0,27 miljoen ha (41%)
Aantal bedrijven	17.274	32.000
Waarvan derogatiebedrijven	500 (3%)	/
Aantal runderen	1,3 miljoen (93% N productie)	1,3 miljoen (51% N productie)
Aantal varkens	0,37 miljoen (4% N productie)	5,8 miljoen (37% N productie)
Aantal kippen	4,4 miljoen (3% N productie)	27 miljoen (11% N productie)
Gemiddelde nitraatconcentratie grondwater	32,5 mg/l <u>in kwetsbaar gebied</u>	46 mg/l (bovenste filter, gewogen volgens areaal)

In Wallonië zijn er ongeveer evenveel runderen als in Vlaanderen. Het gemiddelde aantal runderen per ha grasland ligt een stuk lager dan in Vlaanderen: 3,4 t.o.v. 4,8. Verwacht wordt dat er slechts 500 rundveebedrijven een beroep moeten doen op derogatie.

Vooraleer verder in te gaan op de derogatie, is het van belang om de bemestingsnormen voor dierlijke mest in Wallonië te duiden. Voor het hele gewest is de maximale bemestingsnorm voor dierlijke mest op akkerland 115 kg N/ha en voor grasland 230 kg N/ha. De bemestingsnorm wordt uitgedrukt in kg N per ha voor het hele bedrijf en wordt als volgt berekend:

$$\frac{\text{aantal ha akkerland} * 115 + \text{aantal ha grasland} * 230}{\text{totaal aantal ha}}$$

De maximale bemestingsnorm voor totale stikstof voor akkerland is 250 kg N/ha en 350 kg N/ha voor grasland. Daarenboven geldt in kwetsbaar gebied de voorwaarde dat op bedrijfsniveau een maximale

bemestingsnorm van 170 kg N/ha geldt voor dierlijke mest. Deze norm wordt bereikt bij 48% grasland. Dit betekent dat een derogatie enkel moet worden aangevraagd bij minimaal 48% grasland.

Indien dit getal uit bovenvermelde formule hoger is dan 170 Kg N/ha in kwetsbaar gebied heeft de landbouwer een aantal keuzemogelijkheden:

- hij hoeft niets te doen, want de totale mestproductie van zijn bedrijf is lager dan 170 kg N/ha;
- hij sluit contracten af voor de afname van dierlijke mest voor een hoeveelheid die minstens zijn gebruik van dierlijke mest reduceert tot 170 kg N/ha;
- hij vraagt derogatie aan, berekend aan de hand van hoger vermelde formule.

Indien de mestproductie de totale mestafzetmogelijkheid van zijn bedrijf overstijgt (te berekenen aan de hand van bovenvermelde formule), is hij verplicht contracten af te sluiten voor de afname van dierlijke mest die minstens zijn gebruik aan dierlijke mest reduceert tot zijn mestafzetmogelijkheid.

Aangezien in het kwetsbaar gebied van Wallonië 46% gras voorkomt, is de gemiddelde bemestingsnorm in hun kwetsbaar gebied 145 kg N/ha uit dierlijke mest.

Voor het bepalen van het aantal runderen maakt Wallonië uitsluitend gebruik van Sanitelgegevens.

Het aanwenden van alle types van meststoffen is verboden binnen de 6 meter van elk oppervlaktewater.

Voorwaarden die van toepassing worden binnen Waals kwetsbaar gebied:

- 75% van de oppervlakte akkerbouwpercelen bestemd voor voorjaarszaai moet bedekt zijn in de winter; de overige oppervlakte mag niet worden bewerkt in de herfst om de mineralisatie te beperken;
- ploegen van grasland is enkel toegestaan tussen 1 februari en 31 mei; 2 jaar gevolgd door een niet-vlinderbloemig gewas; zonder enige bemesting het 1ste jaar en zonder enige organische bemesting de eerste 2 jaar;
- nitraatresidu's in het najaar worden genomen via een meetprogramma waarbij vooral delicate percelen met maïs en aardappelen bemonsterd zullen worden.

Voorwaarden die van toepassing worden binnen hun derogatie:

- individuele aanvraag;
- bemestingsplan opmaken;
- bemestingsregister bijhouden;
- uitsluitend voor rundveebedrijven; maximaal 1/3 van de toegepaste dierlijke mest mag afkomstig zijn van andere dieren dan runderen. Indien de Europese Commissie dit opneemt in de beschikking voor Wallonië, is dit zeker een element dat Vlaanderen moet inspireren. De onderbouwing die Wallonië hiervoor geeft, is dat de landbouwgronden in Wallonië een laag fosforgehalte hebben en zelfs fosfordeficiënties vertonen.
- jaarlijkse nitraatresidumeting in het najaar op elk bedrijf met derogatie:
 - minstens 4 percelen, verdeeld volgens de teelten;
 - op eigen kosten;
 - de resultaten zullen worden vergeleken met de resultaten afkomstig uit een netwerk van referentiebedrijven waar de bemesting opgevolgd en geoptimaliseerd is;

- slecht resultaat na 4 jaar betekent verlies van derogatie;
- Nitrawal volgt de derogatiebedrijven op en geeft aanbevelingen aan de hand van de nitraatresidumetingen, die strikter kunnen zijn dan de wettelijke bepalingen. Tevens controleren en becommentariëren zij het bemestingsplan en -register. Nitrawal is een Waalse organisatie zonder winstoogmerk die Waalse landbouwers ondersteunt bij hun inspanningen om de waterkwaliteit te verbeteren.
- jaarlijkse controle van alle derogatiebedrijven op het gebruik van dierlijke mest en ander organisch materiaal. Overtredingen kunnen leiden tot sancties op het gebied van cross-compliance.

3.2 Europees rapport nitraatrichtlijn 2000-2003

3.2.1 Algemeen

Om de vier jaar moeten de Europese lidstaten een rapport overmaken aan de Europese Commissie betreffende de stand van zaken en de implementatie van de nitraatrichtlijn, zoals voorzien in deze richtlijn. De laatste keer gebeurde dit voor de 15 voormalige Europese lidstaten (EU-15) in 2004, betreffende de toestand 2000-2003. De volgende rapportering is voorzien in 2008 voor alle 25 Europese lidstaten. Op basis van deze rapporten bereidt de Europese Commissie een syntheserapport voor. Om een objectieve vergelijking tussen de lidstaten mogelijk te maken, werden de meetgegevens van het oppervlakte- en grondwater van alle lidstaten verzameld in één databank. Deze opdracht werd toevertrouwd aan Alterra uit Nederland. Alterra maakt deel uit van Wageningen Universiteit en Researchcentrum (Wageningen UR). Alterra verricht strategisch en toegepast onderzoek ten behoeve van beleid, beheer en ontwerp van de groene ruimte op lokale, nationale en internationale schaal. Het instituut bundelt een grote hoeveelheid expertise op het gebied van de groene ruimte en het duurzaam maatschappelijk gebruik ervan: namelijk kennis van water, natuur, bos, milieu, bodem, landschap, klimaat en recreatie.

Op het nitraatcomité van 17 mei 2006 werd een eerste voorstelling verzorgd door Alterra over het syntheserapport in opmaak. De elementen die Alterra aanbracht, waren eerste bevindingen die niet noodzakelijk de conclusies van de Europese Commissie zullen zijn. De elementen die Alterra aanbracht, hadden betrekking op het aantal meetstations voor grond- en oppervlaktewater, de resultaten van deze meetstations en de voor- of achteruitgang van de waterkwaliteit in 2003 in vergelijking met 2000.

3.2.2 Grondwater

Op het niveau van de 15 Europese lidstaten steeg het aantal gerapporteerde grondwatermeetpunten van 16.000 tot 19.700. Dit betekent een gemiddelde van 12,5 meetpunten per 1000 km². België scoort duidelijk boven het gemiddelde met 50 meetpunten per 1000 km² voor Wallonië, en 29 meetpunten per 1000 km² voor Vlaanderen; tevens de hoogste dichtheden van alle 15 lidstaten. De lidstaten met de hoogste druk van dierlijke mest hebben het dichtste meetnet: Nederland heeft 26 meetpunten per 1000 km² en Denemarken 18,57 meetpunten per 1000 km². Finland, Zweden en Duitsland hebben de laagste dichtheid met minder dan 3 meetpunten per 1000 km². De kaart met de meetpunten is gevisualiseerd in Figuur 1. Alterra toonde de eerste tabellen en kaarten met de meetgegevens. De

metingsdiepte is van heel groot belang. Een aantal lidstaten rapporteerde gegevens van diepere waterlagen.

In de Unie van 15 constateerde Alterra dat 14% (gemiddelde waarden) en 18% (maximale waarden) van de meetstations voor grondwater de 50 mg NO₃⁻/l water overschreed. 32% (gemiddelde waarden) van de meetpunten overschreed de norm van 25 mg NO₃⁻/l water.

Een belangrijk element is de voor- of achteruitgang van de grondwaterkwaliteit. Figuur 2 geeft de evolutie weer in de grondwaterkwaliteit voor alle lidstaten, behalve voor Griekenland en Italië. De evolutie in België vertoonde een lichtjes slechtere evolutie dan deze van het Europese gemiddelde. Opvallend is wel dat voor de meeste lidstaten het aantal punten waar vooruitgang wordt geboekt, ongeveer evenredig wordt gecompenseerd door een achteruitgang.

3.2.3 Oppervlaktewater

De gemiddelde dichtheid van het aantal meetpunten per 1000 km² voor oppervlaktewater steeg binnen de 15 Europese lidstaten van 8,3 in 1999 tot 17,5 in 2003. Vlaanderen scoort duidelijk het hoogst met een dichtheid van 59,2 MAP-meetpunten per 1000 km² en 124,3 per 1000 km² wanneer alle meetpunten in rekening worden gebracht. Engeland (niet het volledig Verenigd Koninkrijk) en Nederland komen op de tweede en derde plaats met respectievelijk een dichtheid van 33 en 22 per 1000 km². De kaart met de meetpunten is gevisualiseerd in Figuur 3. Alterra toonde de eerste tabellen en kaarten met de meetgegevens. Het tijdstip in het jaar van de metingen is van groot belang.

In de Unie van 15 lidstaten constateerde Alterra dat 0,8% (gemiddelde waarden) en 3,4% (maximale waarden) van de meetstations voor oppervlaktewater de 50 mg NO₃⁻/l water overschreden. 30% (gemiddelde waarden) van de meetpunten overschreed de norm van 10 mg NO₃⁻/l water. 55% van de meetpunten vertoonde nooit waarden boven de 5 mg NO₃⁻/l water.

Een belangrijk element is de voor- of achteruitgang van de oppervlaktewaterkwaliteit. Figuur 4 geeft de evolutie weer in de oppervlaktewaterkwaliteit voor alle lidstaten behalve voor Griekenland, Spanje en Italië. België vertoonde een betere evolutie dan de evolutie van het Europese gemiddelde. De beste evolutie is vast te stellen in Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Alterra concludeerde dat stabiele en neerwaartse trends in de concentraties NO₃⁻/l dominant aanwezig zijn binnen de EU-15.

Figuur 5 geeft een overzicht van de chlorofyl a meting in 2005 in de zeeën en grote meren, een indicator voor eutrofiëring.

3.2.4 Afbakening van kwetsbare zones

In 2003 was 44% van het grondgebied van de EU-15 als kwetsbaar aangeduid. Oostenrijk, Duitsland, Denemarken, Finland, Ierland, Luxemburg en Nederland zijn volledig als kwetsbaar gebied afgebakend. België staat op 26% (Vlaanderen 46%). Na 2003 kwam er binnen de EU-15 nog 1% kwetsbaar gebied bij. Deze bijkomende afbakening gebeurde in Spanje, Italië, Portugal, Zweden en het Verenigd Koninkrijk. Enkel Portugal (1%) en Italië (6%) hebben een areaal kwetsbaar gebied van minder dan 10%.

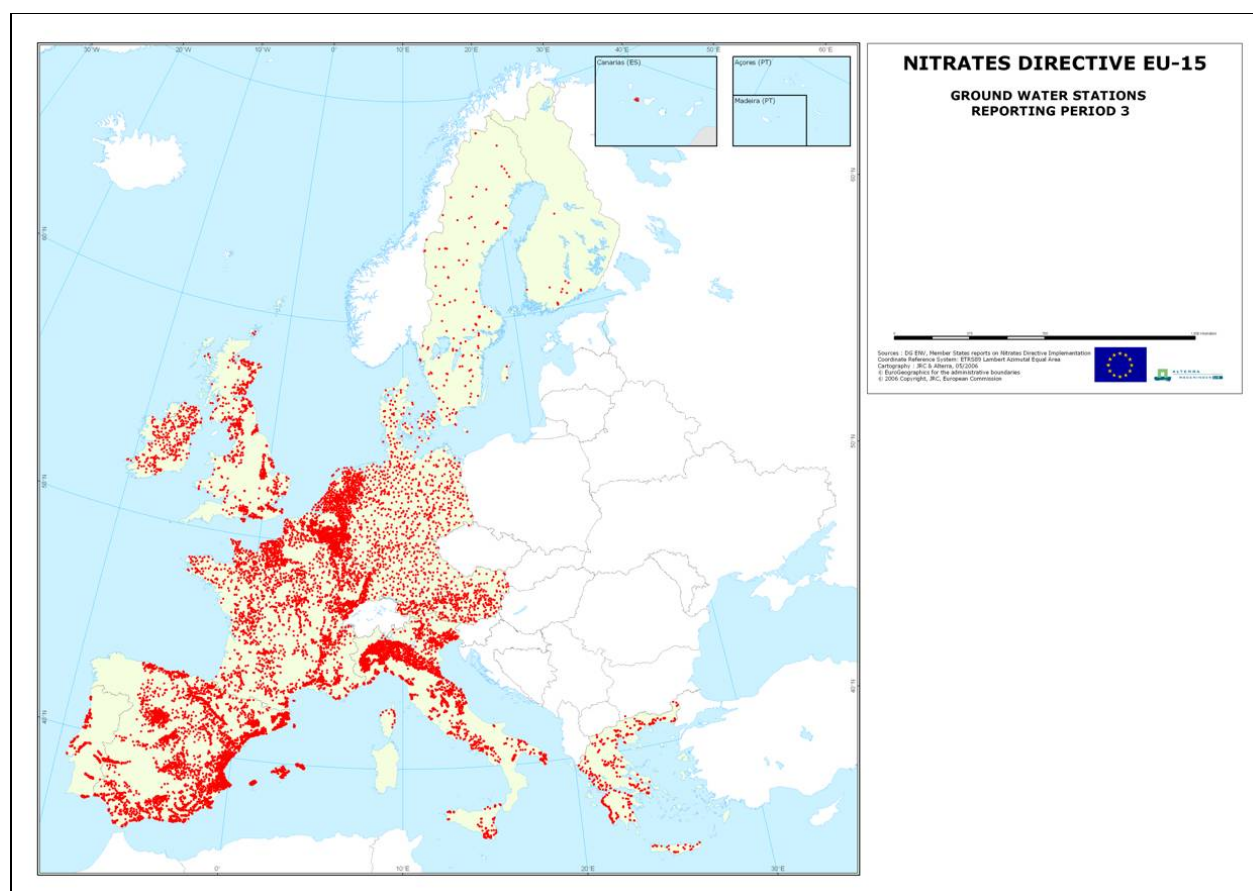
3.2.5 Druk vanuit landbouw

Het gemiddelde aandeel van de landbouw van N naar het oppervlaktewater is 61,6% binnen de EU-15. Er bestaat echter een groot verschil tussen de lidstaten. Het aandeel varieert van 37% tot 93%. Figuur 6 toont de druk vanuit de veeteelt binnen Europa op regionale schaal. De regio's met de grootste N-druk per ha zijn terug te vinden in Bretagne (Frankrijk), Noord-Vlaanderen, Midden- en Zuid-Nederland en het noord-westen van Duitsland.

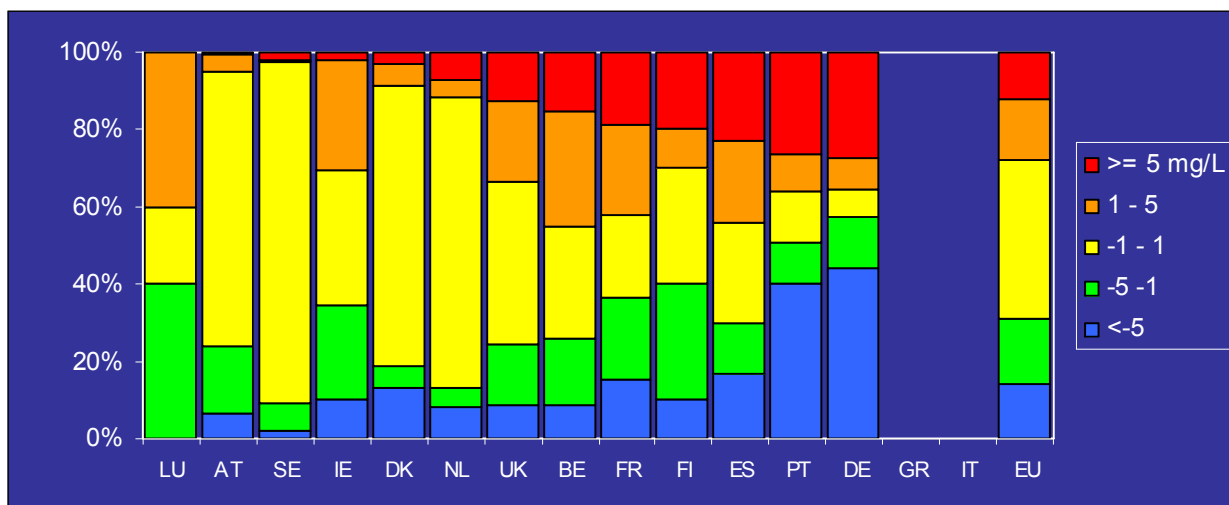
3.2.6 Conclusies van Alterra

Alterra stelt dat alle lidstaten van de EU-15 in het algemeen voldoende gerapporteerd hebben. De druk van de landbouw nam af. De nitraatconcentraties in een aanzienlijk aantal meetstations van het grondwater namen toe, terwijl de oppervlaktewaterkwaliteit stabiel blijft. Het onderzoek naar eutrofiëring moet verbeteren. Verdere ontwikkelingen zijn onzeker en de economische evaluaties waren zwak.

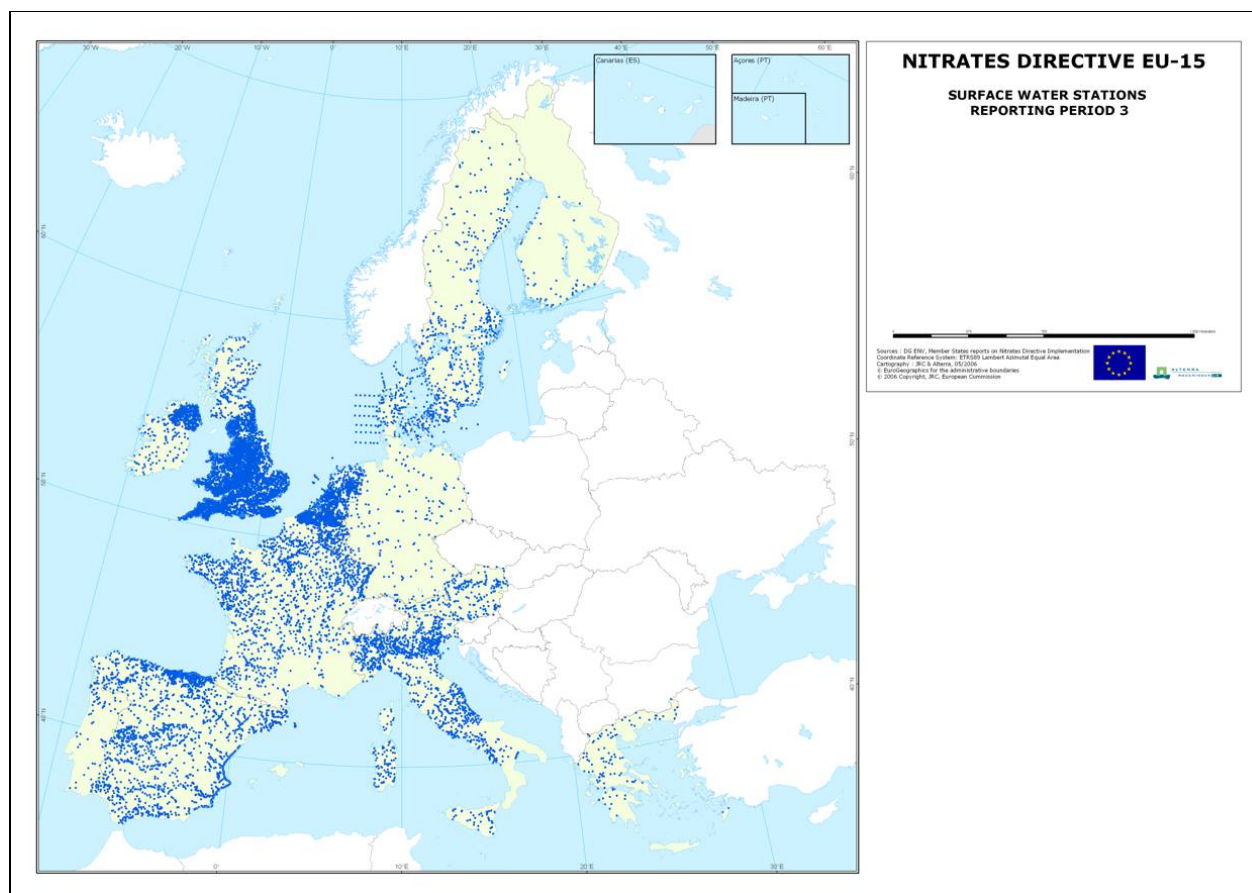
De conclusies van Alterra zullen niet noodzakelijk de conclusies van de Europese Commissie zijn. Wel is te verwachten dat de conclusies van de Europese Commissie nauw zullen aansluiten bij deze van hun consultant.

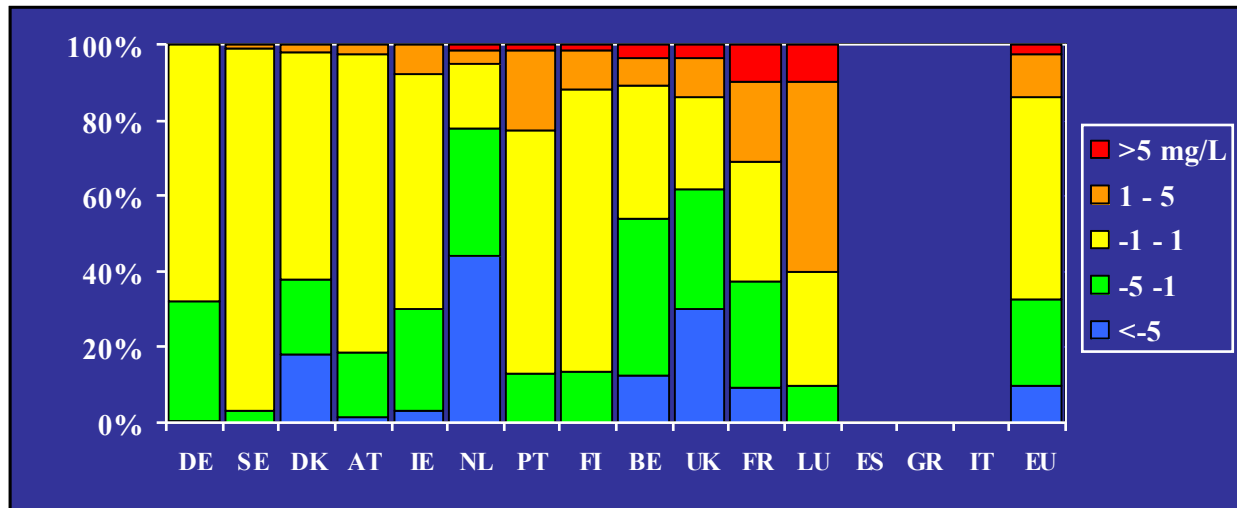
Figuur 1. Overzicht van alle meetstations voor grondwater in de EU-15 in 2003 (Bron Alterra)

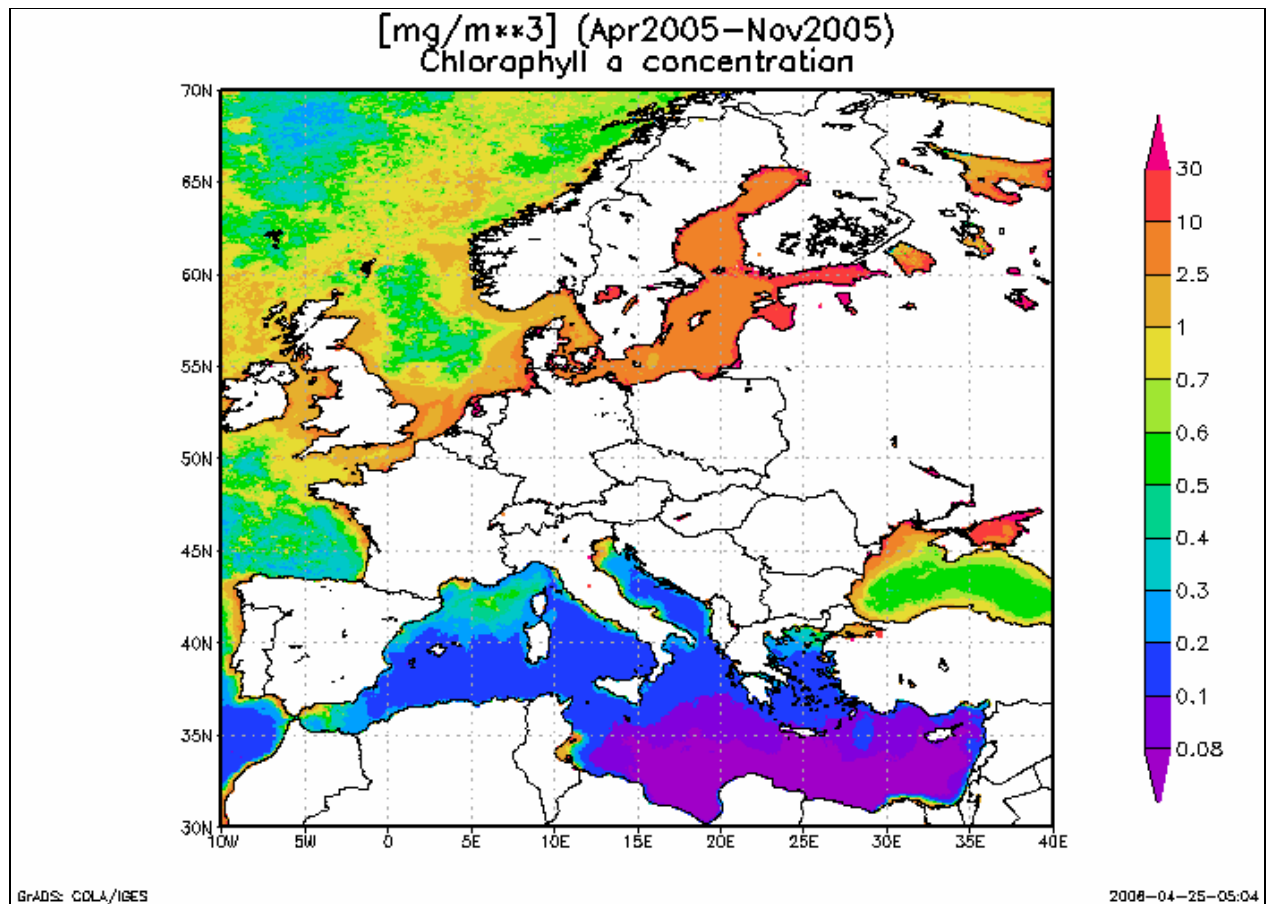
Figuur 2. Evolutie van de resultaten van de nitraatconcentratie (in mg/l) van alle meetstations in het grondwatermeetnet in de EU-15, van 2000 tot 2003. Vb. >= 5 mg/l (rood) betekent een verhoging van de nitraatconcentratie per liter van meer dan 5 mg NO₃/l (Bron Alterra)

Figuur 3. Overzicht van alle meetstations oppervlaktewater in de EU-15 in 2003 (Bron Alterra)

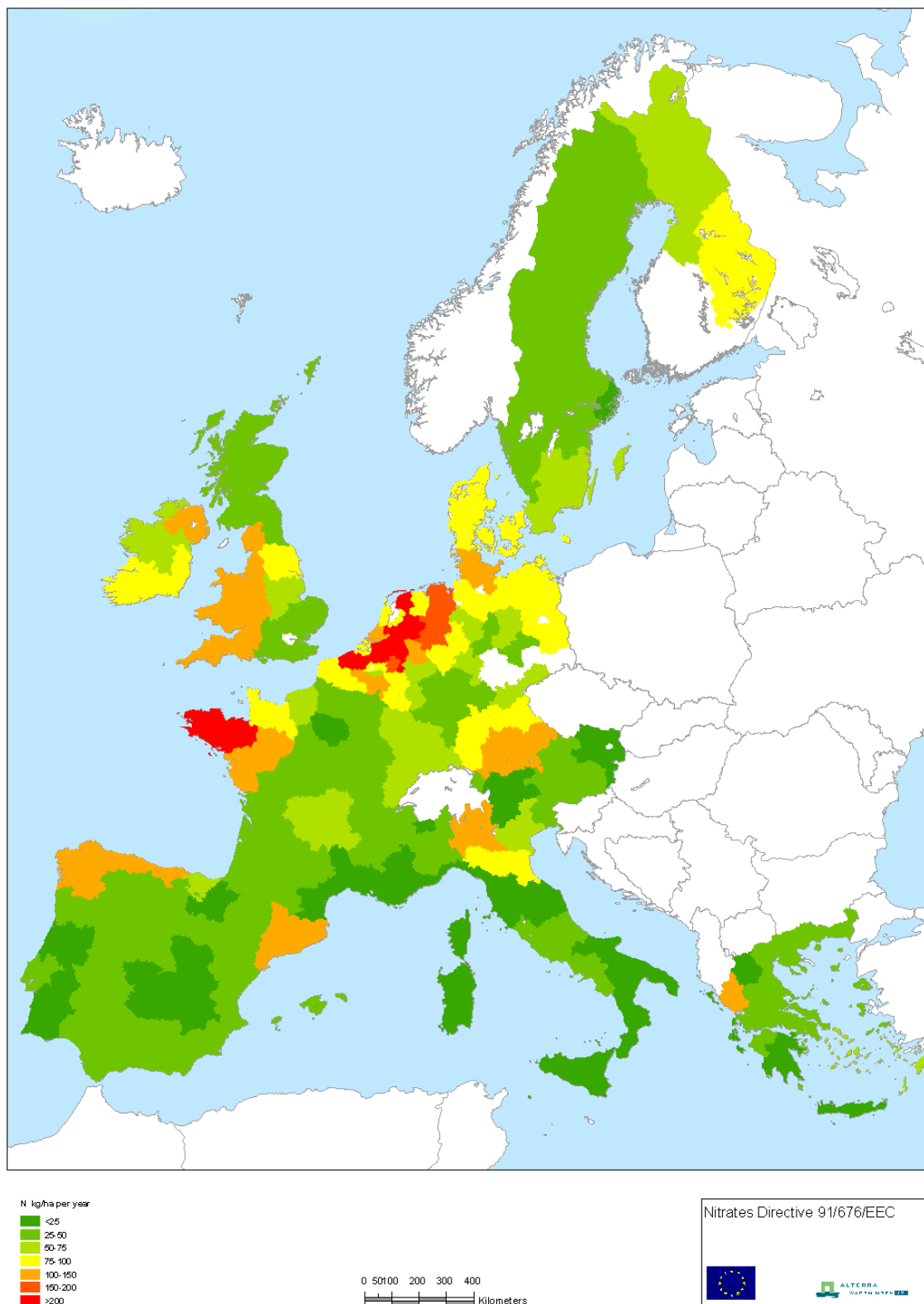

Figuur 4. Evolutie van de resultaten van de nitraatconcentratie (in mg/l) van alle meetstations in het oppervlaktewatermeetnet in de EU-15, van 2000 tot 2003 Vb. > 5 mg/l (rood) betekent een verhoging van de nitraatconcentratie per liter van meer dan 5 mg NO₃/l (Bron Alterra)

Figuur 5. Overzicht van de chlorofyl a metingen in april 2005-november 2005, als indicatie voor de eutrofiëring (Bron Alterra)

N-balance EU15 at Regional scale

Figuur 6. Regionale druk binnen de EU-15 uit dierlijke N/ha in 2003 (Bron Alterra)

3.3 Stand van zaken van het voorstel voor richtlijn van het Europese Parlement en de Raad betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging

In 2003 werd een voorstel voor grondwaterrichtlijn opgemaakt door de Europese Commissie. De procedure die in dit dossier gevolgd wordt, is de medebeslissingsprocedure. Dit houdt in dat de Raad en het Europese Parlement elk hun amendementen mogen indienen op het Commissievoorstel, en dat ze het doorheen dit proces eens moeten worden over een gezamenlijke tekst. Dit kan gebeuren in één lezing of in twee lezingen. Indien er gedurende twee lezingen geen overeenstemming wordt gevonden tussen de Raad en het Europese Parlement wordt een conciliatiecomité samengeroepen. Deze moet de standpunten van het Europese Parlement en de Raad met elkaar verzoenen.

In april 2005 gaf het Europese Parlement haar advies na eerste lezing. Na aanneming van een gewijzigd voorstel door de Commissie nam de Raad in juni 2005 een politiek standpunt in over het gemeenschappelijk standpunt. In januari 2006 werd het gemeenschappelijk standpunt vastgesteld door de Raad. In juni 2006 gaf het Europese Parlement haar advies op het gemeenschappelijk standpunt in haar tweede lezing (41 amendementen werden aangenomen). Deze amendementen moeten nu nog worden besproken in de Raad in haar tweede lezing.

Uit de voorafgaande discussies blijkt (toestand half augustus 2006) dat de Raad niet alle 41 goedgekeurde amendementen zal aanvaarden, en dat men dus zal overgaan tot conciliatie.

Het politiek meest gevoelige punt is de relatie tussen deze richtlijn en de nitraatrichtlijn, een punt waarover de Raad ook intern verdeeld blijft. In de grondwaterrichtlijn worden in een bijlage grondwaterkwaliteitsnormen voorgesteld. Voor nitraten bedraagt deze kwaliteitsnorm 50 mg/l. Een kruisverwijzing naar de nitraatrichtlijn die aangeeft dat voor activiteiten die binnen de werkingssfeer van de nitraatrichtlijn vallen, de in verband met deze waarde (50 mg NO₃⁻/l) vereiste programma's en maatregelen in overeenstemming met deze richtlijn, staat ter discussie. Deze kruisverwijzing wordt gezien als een uitzondering voor landbouw. De Commissie meent dat het schrappen van deze kruisverwijzing geen juridische gevolgen zou hebben, daar het voorstel van grondwaterrichtlijn, de kaderrichtlijn water en de nitraatrichtlijn qua regelgevingsaanpak niet materieel verschillen wat betreft het juridisch bindend karakter, de beoogde doelstelling, de vereiste maatregelen en de termijnen.

4. Recente evoluties in het Vlaamse mestbeleid

Dit hoofdstuk geeft de wijzigingen weer aan het Mestdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten die zijn doorgevoerd sinds het voortgangsrapport 2005 en bespreekt kort de belangrijkste elementen. Tevens wordt stilgestaan bij enkele recente maatregelen en bij het nieuwe mestdecreet dat in voorbereiding is.

4.1 Het Mestdecreet

Het Mestdecreet, voluit: *het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen*, is gewijzigd op 23 december 2005 en 29 juni 2006.

4.1.1 Decreetswijziging van 23 december 2005

Deze decreetswijziging regelt 3 elementen:

- in 2005 geldt geen verhoogde verwerkingsplicht bij het ontbreken van een milieubeleidsovereenkomst (MBO) 'mestverwerking';
- ten vroegste vanaf 1 januari 2007 geldt een verhoogde verwerkingsplicht bij het ontbreken van een MBO 'mestverwerking';
- substitutie van verwerkingsplichtige mest met (niet-verwerkingsplichtige) pluimveemest blijft geldig en wordt niet meer beperkt tot en met 2005.

4.1.2 Decreetswijziging van 29 juni 2006

Deze decreetswijziging voert een gerichte opvolging in van het bemestingsgedrag op perceelsniveau door maatregelen te koppelen aan te hoge nitraatresiduwaarden. Het uiteindelijke doel is landbouwers te sensibiliseren om oordeelkundig(er) te bemesten.

In de periode 1 oktober – 15 november 2006 werden bodemstalen genomen en geanalyseerd om het nitraatresidu te bepalen. Dit gebeurde volgens een risicoanalyse. Dit gebeurde prioritair voor bedrijven met percelen gelegen in VHA-zones (Vlaamse Hydrologische Atlas) met een slechte waterkwaliteit (gemiddeld $> 50 \text{ mg NO}_3^-/\text{l}$).

Afhankelijk van de gemeten waarde worden volgende maatregelen toegepast: indien het nitraatresidu hoger is dan 150 kg N/ha , wordt een administratieve geldboete opgelegd van $(\text{de gemeten waarde} - 150) * 4 \text{ euro} + 100 \text{ euro}$.

Tevens worden volgende maatregelen opgelegd in 2007 ten aanzien van degene die het perceel in gebruik had:

- de Mestbank maakt een volledige audit van het bedrijf en geeft op basis hiervan advies aan de gebruiker;
- de gebruiker stelt een teelt- en bemestingsplan 2007 op;
- de gebruiker houdt per inrichting een bemestingsregister bij;
- per overschreden perceel duidt de Mestbank 3 percelen aan die op kosten van de gebruiker in de periode 1 oktober – 15 november 2007 opnieuw worden bemonsterd op het nitraatresidu.

Indien het nitraatresidu gelegen is tussen 120 en 150 kg N per ha , geeft de Mestbank de gebruiker een waarschuwing. Tevens dient de gebruiker, op eigen kosten, op hetzelfde perceel plus op twee door de Mestbank aan te duiden percelen opnieuw te bemonsteren op het nitraatresidu.

Wanneer de verplichte bemonstering niet gebeurt, wordt een geldboete opgelegd van 500 euro.

4.2 Uitvoeringsbesluiten en ministeriële besluiten

Er zijn sinds het vorige voortgangsrapport 5 uitvoeringsbesluiten goedgekeurd. Er werden ook 3 ministeriële besluiten goedgekeurd die een verdere invulling geven aan deze uitvoeringsbesluiten, evenals een ministerieel besluit, dd. 22 mei 2006 (BS 16 juni 2006), in verband met de toezichthoudende ambtenaren betreffende de mestwetgeving en een ministerieel besluit, dd. 24 mei 2006 (BS 22 juni 2006), in verband met de erkenning van laboratoria.

4.2.1 Uitvoeringsbesluit van 21 oktober 2005 (beheersovereenkomsten)

Het uitvoeringsbesluit van 21 oktober 2005 (BS 10 januari 2006) handelt over de beheersovereenkomsten en regelt o.a. de beheersovereenkomsten water. Het ministerieel besluit van dezelfde datum (BS 13 februari 2006) regelt o.a. de hoogte van de vergoedingen en de voorwaarden waaronder de beheersovereenkomsten kunnen worden afgesloten.

Voor de beheersovereenkomsten water zijn de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de vroegere regelgeving de volgende:

- het jaarlijks opmaken van een bemestingsplan is geschrapt;
- de beheersovereenkomst geldt per oppervlakte en niet per perceel; de percelen worden jaarlijks aangeduid;
- de vergoeding wordt direct berekend door de VLM, dit op basis van het resultaat van het nitraatresidu;

4.2.2 Uitvoeringsbesluit van 23 december 2005 (inwerkingtreding decreetswijziging)

Dit uitvoeringsbesluit regelt de datum van inwerkingtreding van het decreet van 23 december 2005 (zie hoger); met name 1 januari 2006.

4.2.3 Uitvoeringsbesluit van 17 februari 2006 (verplichte vermelding perceelsnummer)

Dit besluit (BS 14 maart 2006) wijzigt het uitvoeringsbesluit van 26 mei 2000. Hierdoor krijgt de minister voor Leefmilieu de bevoegdheid om bepaalde afnemers van dierlijke mest te verplichten het perceelsnummer te vermelden op het mestafzetdocument van de percelen waarop dierlijke mest zal worden gespreid. In dit uitvoeringsbesluit worden eveneens de procedures voor het opleggen en behandelen van de diverse administratieve boetes geharmoniseerd. In het ministerieel besluit van 19 april 2006 (BS 12 mei 2006) wordt de doelgroep bepaald die verplicht is de perceelsnummers te vermelden op het mestafzetdocument. Tevens wijzigt dit ministerieel besluit het model van het mestafzetdocument.

4.2.4 Uitvoeringsbesluit van 12 mei 2006 (tussenschot bij vergunningverlening)

Dit uitvoeringsbesluit van 12 mei 2006 (BS 8 juni 2006) wijzigt het uitvoeringsbesluit van 5 oktober 2001. Het voert bij de vergunningverlening een zogenaamd tussenschot in tussen verschillende diergroepen: rundvee, varkens en ander kleinvee (pluimvee en konijnen). Dit betekent dat bij het samenvoegen van inrichtingen de diergroepen niet kunnen wijzigen.

4.2.5 Uitvoeringsbesluit van 30 juni 2006 (AGR/GPS-verplichting)

Op 30 juni 2006 heeft de Vlaamse Regering beslist dat de erkende mestvoerders klasse C verplicht moeten beschikken over een AGR/GPS-systeem (Automatische Gegevens Registratie – Global Position System) (BS 23 augustus 2006). Dit uitvoeringsbesluit trad in werking op 1 augustus 2006. Dit besluit moet een doeltreffende opvolging van transporten mogelijk maken en fictieve transporten uitsluiten. Het ministerieel besluit van 30 juni 2006 (BS 14 augustus 2006) geeft hieraan verdere uitvoering en legt onder andere de voorwaarden vast waaraan het AGR/GPS-systeem moet voldoen.

4.3 Ronde Tafel Mestverwerking

Op 8 februari 2006 organiseerde minister Peeters een Ronde Tafel Mestverwerking te Meise. Hier kwamen de getuigenissen van diverse ervaringsdeskundigen, de visie van VCM en VITO en de standpunten van de stakeholders aan bod, waarna minister Peeters zijn actieprogramma 'mestverwerking' voorstelde in een 11-puntenprogramma.

Via twee werkgroepvergaderingen (23 maart 2006 en 20 april 2006), enkele overlegvergaderingen en intensief werk, werden de voornaamste knelpunten die het realiseren van voldoende mestverwerkingscapaciteit verhinderen, opgelijst en geanalyseerd. De diverse betrokken werkgroepleden reikten ook alle mogelijke oplossingen aan. Waar mogelijk, werd al een ontwerp van decreets- of besluitswijziging uitgeschreven.

Deelnemers aan deze Werkgroep Mestverwerking waren: ALT, AMINAL/AMV, EWBL/VEA, FOD Volksgezondheid, het kabinet van minister Peeters, OVAM, VCM, VLM en VMM.

Er werden in totaal 18 knelpunten en 2 aandachtspunten geformuleerd. Naast de beschrijving van het knelpunt zelf, werden de te ondernemen stap(pen), de betrokken actor(en) en de timing voor het aanreiken van de (deel)oplossingen vastgelegd. Tevens werden de gevolgen van elk knelpunt of aandachtspunt, de betrokken wetgeving, de betrokken administratie(s), overheid of organisatie vermeld.

Dankzij de medewerking van alle aanwezige leden is de werkgroep erin geslaagd om tijdig de door minister Peeters gevraagde (deel)oplossingen te formuleren.

4.4 Convenant laageiwitvoerders

Op 28 juni 2006 heeft minister Peeters met BEMEFA en de Vereniging van Zelfmengers een convenant afgesloten om het ruw eiwit in de diervoeders te reduceren, en zo de uitscheiding van stikstof in dierlijke mest te beperken. Dit convenant geldt voor de periode van 1 juli tot 31 december

2006. Men verwacht dat hierdoor de uitscheiding van stikstof in Vlaanderen met 4 miljoen kg verminderd kan worden.

Het convenant legt een aantal verbintenissen vast voor de contractanten. De contractanten zijn allen producenten van mengvoeders voor pluimvee en varkens. Met het oog op de vermindering van een belasting van het milieu met nitraten moeten zij ervoor zorgen dat de gehalten aan ruw eiwit in diervoeders voor vleesvarkens, zeugen, legkippen en braadkippen in de overeenkomst bepaalde waarden niet overschrijden. De veehouders die deze voeders toedienen, krijgen een attest waardoor ze in de mestuitscheidingsbalans kunnen aantonen dat de reële stikstofuitscheiding per dier en per jaar lager is dan wanneer gewone voeders toegediend worden. Verder duiden de mengvoederfabrikanten en zelfmengers de erkende instellingen aan die de staalnamen voor de bemonstering op laageiwitvoeders moeten uitvoeren bij de producenten. De resultaten van de analyses worden doorgestuurd naar de Vlaamse Landmaatschappij van zodra ze beschikbaar zijn. Per diersoort worden minstens drie stalen genomen en geanalyseerd. De maximale hoeveelheid eiwit (in % ruw eiwit) wordt vermeld op alle etiketten en alle facturen van alle laageiwitvoeders. De contractanten leveren ook de attesten van de geleverde voeders rechtstreeks aan de Mestbank.

Het is de bedoeling om dit convenant ook in de toekomst jaarlijks te verlengen. De mengvoedersector ambieert zo een vermindering van het stikstofoverschot met 8 miljoen kg op jaarbasis te realiseren.

4.5 Het nieuwe Mestdecreet

4.5.1 Voorstel van Mestdecreet

Vlaams minister van Leefmilieu Kris Peeters heeft op 7 juli 2006, na voorlegging van de tekst aan de Vlaamse Regering, de ontwerptekst van een nieuw Mestdecreet voorgesteld. Deze tekst vormt de basis voor de parlementaire werkgroep die een voorstel van decreet uitwerkt in het najaar 2006. Om deze parlementaire werkgroep verder insteek te bezorgen, heeft minister Peeters aan de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek gevraagd advies te geven over de ontwerpteksten. De Stuurgroep rondde een eerste globaal advies af op 27 september 2006. Op 5 oktober 2006 besprak de Stuurgroep een tweede, aanvullend advies over thema's die nog niet volledig behandeld waren in het eerste advies. Tevens heeft minister Peeters via specifieke werkgroepen over tuinbouw de nodige elementen verzameld die specifiek voor deze sector van toepassing zijn.

De onderstaande tekst is grotendeels gebaseerd op het persbericht van minister Peeters.

Wellicht zal na de verdere besprekingen met de Europese Commissie, het advies van de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek, de resultaten van de Task Force Tuinbouw en de parlementaire besprekingen dit voorstel nog een aantal wijzigingen ondergaan.

4.5.2 Inhoudelijke krijtlijnen van de basistekst van 7 juli 2006

Dit voorstel van decreet is de vertaling van de nitraatrichtlijn, gedeeltelijk van de NEC-richtlijn, de visienota van de Vlaamse Regering *Naar een nieuw mestbeleid in Vlaanderen* en het arrest van het Europese Hof van Justitie van 22 september 2005 en het met Europa besproken actieprogramma. Belangrijk uitgangspunt is dat de bepalingen in het nieuwe Mestdecreet milieurelevant en resultaatgericht zijn.

4.5.2.1 Relatie met de nitraatrichtlijn

Het nieuwe voorstel van decreet heeft tot doel de waterverontreiniging, veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten en fosfaten uit agrarische bronnen, te verminderen; verdere verontreiniging van die aard te voorkomen; bij te dragen tot de realisatie van een goede toestand van de watersystemen; en de luchtverontreiniging, als gevolg van de productie en het gebruik van meststoffen, te voorkomen of te beperken.

De nitraatrichtlijn voorziet volgende maatregelen, die ook Vlaanderen in zijn wetgeving moet invoeren:

De aanduiding van kwetsbare wateren en kwetsbare zones.

Om tegemoet te komen aan het arrest van het Hof van Justitie van 22 september 2005 worden in het nieuwe Mestdecreet alle wateren als kwetsbare wateren en heel Vlaanderen als kwetsbare zone aangeduid. Er kunnen waterkwaliteitsgroepen worden opgericht, per waterzone van de Vlaamse Hydrologische Atlas, die onder begeleiding van de Mestbank samenwerken aan een verbetering van de waterkwaliteit.

De vaststelling van een maximale bemestingsnorm van 170 kg stikstof uit dierlijke mest per ha en per jaar.

Deze norm wordt in het voorstel van decreet vooropgesteld. Evenwel zal het Vlaamse Gewest, zoals ook de andere lidstaten, via de Belgische regering een verzoek tot afwijking van deze bemestingsnorm indienen bij de Europese Commissie. De nitraatrichtlijn maakt dit mogelijk op basis van de lange groeiperiodes van gewassen, het telen van gewassen met hoge stikstofopname, de hoge netto-neerslag in kwetsbare zones en de bodems met een uitzonderlijk hoog denitrificatievermogen.

De Europese Commissie moet dergelijk verzoek voorleggen aan een nitraatcomité, bestaande uit vertegenwoordigers van de lidstaten, dat een advies geeft via gewogen stemming. En, als de Commissie dan uiteindelijk de afwijking toestaat, kan ze daar voorwaarden aan verbinden zoals: het bijhouden van een bemestingsplan, register, controle van nitraatresidu, ...

Andere maatregelen van de nitraatrichtlijn om te vermijden dat stikstof uit dierlijke mest in grond- en oppervlaktewater terechtkomt

a) De uitrijperiode van dierlijke mest.

Er wordt verboden om nog mest uit te rijden van 1 september tot en met 15 februari. Belangrijk zijn o.a. de uitzonderingen voor stalmest, het opbrengen van dierlijke mest op de zware kleigronden van de Polders kan tot 15 oktober, en een uitzondering wegens uitzonderlijke weersomstandigheden tot 15 september.

Bovendien kan de Vlaamse Regering in bepaalde waterzones van de Vlaamse Hydrologische Atlas, waar de waterkwaliteit slecht is, strengere uitrijbepalingen vaststellen.

b) De opslagcapaciteit van tanks voor dierlijke mest.

Het nieuwe decreet voorziet dat voor dieren die altijd op stal staan een opslagcapaciteit van 9 maanden verplicht wordt, omdat het belangrijk is dat de mest op het juiste moment en bij voorkeur in het voorjaar op het land gebracht wordt, dit op de plaats waar dat kan en nodig is.

De veehouders zijn vrij deze bijkomende opslag te realiseren waar ze willen. Dit kan door bijvoorbeeld te werken met contracten in akkerbouwgebieden of mestverwerkingscontracten. Er is een uitzondering voor pluimvee, waarvan de mest afgevoerd wordt na elke mestrondte.

Ook voor spuistroom in de tuinbouw die niet meer gerecycleerd wordt, moet 6 maanden opslagcapaciteit voorzien worden.

c) De codes van goede landbouwpraktijken

Het nieuwe decreet bevat ook nog bepalingen betreffende de opbrenging van dierlijke mest op steile hellingen, een bemestingsverbod op drassig, ondergelopen, bevroren of met sneeuw bedekt land, en de emissiearme aanwending van dierlijke mest als toepassing van de NEC-richtlijn.

De reglementering betreffende emissiearme stallen blijft bestaan.

Het opbrengen van slib van rioolwaterzuiveringsinstallaties op Vlaamse cultuurgrond is verboden.

Belangrijk zijn de verbodsregels voor het opbrengen van dierlijke mest op een bepaalde afstand van waterlopen: verbod tot bemesten 5 m landinwaarts vanaf de bovenste rand van een waterloop, 10 m voor waterlopen in Vlaams Ecologisch Netwerk en als er een helling grenst aan de waterloop, en verbod in oeverzones afgebakend in bekkenbeheerplannen. Met waterlopen worden de waterlopen van 1e, 2e en 3e categorie bedoeld van de wetgeving betreffende de onbevaarbare waterlopen.

4.5.2.2 Vlaamse klemtonen in het nieuwe decreet

a) De uitscheidingsnormen

De uitscheidingsnormen voor melkvee in het nieuwe decreet worden bepaald in functie van de melkproductie van de melkkoeien per jaar.

Voor pluimvee aanvaardde de Commissie dat men tot ten laatste 1 december 2007 kan wachten op de resultaten van het wetenschappelijke praktijkonderzoek *Evalueren van de mestuitscheidingscijfers en mestsamenstellingscijfers voor pluimvee* om de definitieve forfaitaire uitscheidingscijfers vast te stellen.

Belangrijk blijft voor minister Peeters eveneens dat de veehouders kunnen voortwerken met mestuitscheidingsbalansen, waarbij ze de reële P_2O_5 en/of reële stikstofuitscheiding per dier en per jaar kunnen berekenen. Voor varkensbedrijven met een gemiddelde veebezetting van meer dan 25 zeugen of meer dan 200 vleesvarkens is het gebruik van een mestuitscheidingsbalans verplicht.

Ook in de toekomst zullen met de representatieve organisaties van veevoederfabrikanten convenanten worden afgesloten voor de productie en de verdeling van laagfosfor- en laageiwitvoerders. Voor een adequate opvolging van de voederstromen zullen de voedergegevens rechtstreeks opgevraagd worden aan de leveranciers van de diervoeders.

b) De bemestingsnormen

De Europese Commissie heeft gesteld dat de norm voor P_2O_5 moest verlagen, en dat P_2O_5 uit kunstmest best zelfs verboden wordt, gezien de fosforaanwezigheid in de Vlaamse bodem. In het decreet wordt gesteld dat voor gras de norm van 100 kg P_2O_5 /ha/jaar blijft, voor gewassen met lage stikstofbehoefte en voor suikerbieten de norm 80 kg wordt, en voor maïs en andere gewassen de norm daalt met 5 kg/jaar tot 85 kg in 2009. Tevens stelde de Commissie dat men voor P_2O_5 uit kunstmest nog 20 kg startfosfor kan geven, en eventueel meer op basis van een bodemanalyse en de toelating van de Mestbank.

De Europese Commissie was akkoord dat tot 31 december 2008 de grenswaarde van het nitraatresidu in de bodem vastgesteld wordt op 90 kg stikstof/ha. Verder stelde de Commissie dat men, met het oog op de handhaving, verder kan meten met oplegging van een geldboete en een audit

van het bedrijf als dit een door de Vlaamse Regering te bepalen waarde overschrijdt. Na evaluatie en wetenschappelijke toetsing en na de monitoring na 2 jaar zal worden overgegaan tot een definitieve vaststelling van de grenswaarde. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen zandgrond en niet-zandgrond.

c) De mestverwerking

Doelstelling is elk jaar tussen de 10 à 13 miljoen kg stikstof verwerken of exporteren. Er is een welbepaalde mestverwerkingsplicht, die milieurelevant is en vanuit sociaal oogpunt rekening houdt met het mestoverschot op het bedrijf.

Deze mestverwerkingsplicht wordt vastgesteld in functie van de gemeentelijke productiedruk. Deze laatste wordt vastgesteld op basis van de nettostikstofproductie in de gemeente en de afzetmogelijkheden van dierlijke mest. Indien een bedrijf, dat kan bestaan uit verschillende stallen, gevestigd is in verschillende gemeenten wordt het gewogen gemiddelde van de verwerkingsplicht genomen, overeenkomstig het aantal dieren dat het bedrijf in elke gemeente houdt en de in die gemeente geldende verwerkingsplicht.

d) De nutriëntenemissierechten (NER)

De nutriëntenhalte wordt omgezet in nutriëntenemissierechten uitgedrukt in aantal dieren vermeld op het berekeningsblad, dit om geen stijging te veroorzaken van het aantal gehouden dieren op Vlaams niveau, met respect voor de bestaande rechten van de individuele bedrijven.

Kenmerken van de nutriëntenemissierechten:

- Vrijheid van exploitatie, dus wijziging van diersoort kan in principe. De omrekeningstabel wordt vastgesteld door de Vlaamse Regering.
- Huidig tussenschotbesluit [overnemen en samenvoeging binnen eenzelfde diersoort voor runderen, varkens en andere kleinvee (pluimvee en konijnen)] blijft bestaan en wordt geëvalueerd.
- Overdraagbaarheid kan geheel of gedeeltelijk, maar de overlater moet wel alle nutriëntenemissierechten van een diersoort overlaten.
- De mogelijkheid wordt voorzien om nutriëntenemissierechten door de overheid te laten opkopen. Het stopzettingsdecreet van 2001 blijft bestaan.

e) Bedrijfsontwikkeling

De bedrijfsontwikkeling moet mogelijk blijven, maar met milieuwinst. Bedrijfsontwikkeling is volgens het nieuwe decreet mogelijk mits overname van NER en annulering van 25% van de overgenomen NER, uitgezonderd voor:

- overname van een bedrijf op dezelfde locatie in kader van 1^e installatie, waarbij de overnemer niet beschikt of beschikte over een eigen bedrijf;
- overname door bloed- of aanverwanten in eerste graad van rechte, dalende lijn [(schoon)vader/(schoon)moederschoon) naar zoon/(schoon)dochter]
- overdracht aan personenvennootschap waarvan de meerderheid van de aandelen eigendom is van deze bloed- of aanverwanten (zie punt 2)
- ingeval van verwerking van 25% van de overgenomen NER.

Bedrijfsontwikkeling kan ook na bewezen mestverwerking. De nutriëntenbalans in Vlaanderen moet dan in evenwicht zijn, zoals ook moet blijken uit een significante verbetering van de resultaten van de metingen van de relevante parameters vastgesteld door de Vlaamse Regering.

Uitzonderlijk zal uitbreiding met mestverwerking ook mogelijk zijn in volgend geval: indien het bedrijf bewezen heeft zijn eigen mestverwerkingsplicht te kunnen vervullen en 25% van de beoogde uitbreiding kan het bedrijf niet-overdraagbare nutriëntenemissierechten mestverwerking bekomen.

Voorbeeld:

Een bedrijf heeft een mestverwerkingsplicht van 25% en wil zijn huidige productie uitbreiden met 20%. In jaar X moet het bedrijf 25% + 5% verwerkt hebben. In jaar X + 1 kent de Mestbank niet-overdraagbare nutriëntenemissierechten toe van 20%. De producent moet verwerken: zijn mestverwerkingsplicht 25% + 5% + 20%. Dus een totaal van 50%

De Vlaamse Regering kan in functie van de nitraat- en fosforconcentratie in de oppervlaktewateren de afzet van dierlijke mest en/of mestoverschotten door invoer of de vestiging of uitbreiding van veeteeltbedrijven in bepaalde gemeenten regelen of beperken.

f) Overige bepalingen

Het nieuwe Mestdecreet voorziet bepalingen inzake beheersovereenkomsten voor maatregelen ter verbetering van het milieu en de natuur, en steunmaatregelen in functie van de budgettaire mogelijkheden en binnen het kader van de Europese regeling van de staatssteun. De opbrengst van de heffingen wordt aangewend voor steunmaatregelen in het kader van dit decreet.

De superheffingen worden in het kader van de handhaving vervangen door administratieve geldboeten.

De Mestbank zal elk jaar het voortgangsrapport voorleggen aan de minister.

De Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek wordt vervangen door een Technische Werkgroep Nutriënten die dicht aanleunt bij de Mestbank. Deze laatste werkgroep focust zich op overleg en studie aangaande productie, handel en aanwending van nutriënten in ruime zin.

g) Controle en handhaving

Vooreerst is er de verplichting van correcte mestafzet en het respecteren van de bemestingsnormen met sancties.

Een producent die geen afzet heeft, kan aan de Mestbank melden dat hij geheel of gedeeltelijk niet zal produceren. Indien deze situatie langer dan vijf jaar duurt, worden de overeenkomstige NER van rechtswege geannuleerd.

Het nieuwe decreet laat toe het mestvervoer te controleren o.a. via AGR/GPS. Dit is reeds het geval voor mestvoerders klasse C, en is na evaluatie uit te breiden tot mestvoerders klasse B.

Het toezicht en de handhaving op het terrein worden belangrijker dan vroeger. Daar zijn nu reeds de eerste aanzetten toe gegeven.

Belangrijk is tevens dat men sensibiliserend werkt: eerst een bestuurlijke aanmaning en daarna pas een administratieve geldboete, die verdubbeld wordt ingeval van herhaling. De verwijzing naar de correctionele rechtbank blijft ook een mogelijkheid.

Het systeem van administratieve geldboeten laat een streng handhavingsbeleid toe dat dicht op de bal speelt en toch de mogelijkheid biedt om rekening te houden met de bedrijfsomstandigheden.

Eens goedgekeurd, zal het handhavingsdecreet op deze bepalingen ingrijpen.

h) Slotbepalingen

Ten slotte bevat het voorstel nog een aantal bepalingen die de overgang tussen de bestaande en de nieuwe mestwetgeving regelen. Zo blijft het vergunningenbeleid en de nutriëntenhalte nog bestaan tot eind 2007. De bepalingen van artikel 15bis en 15ter (natuur) blijven eveneens doorlopen.

De bestaande reglementaire bepalingen die onder het toepassingsgebied van het nieuwe decreet vallen, en niet strijdig zijn met het nieuwe decreet, blijven van kracht tot ze worden gewijzigd, opgeheven of vervangen door besluiten genomen in uitvoering van het nieuwe decreet.

4.5.3 Voorstel van EPR-decreet

Gelijklopend met een nieuw Mestdecreet is een zogenaamd EPR-decreet in wording. EPR staat voor 'eenmalige perceelsregistratie'. Momenteel moeten landbouwbedrijven hun percelen tweemaal laten registreren bij de Vlaamse overheid: bij de Mestbank en bij het Agentschap Landbouw en Visserij (ALV) in het kader van de Europese steunmaatregelen. Het is de bedoeling om vanaf 2007 beide registraties samen te voegen tot één registratie via het ALV. De geregistreerde perceelsgegevens worden vervolgens gemeenschappelijk gebruikt bij Mestbank en ALV. Het EPR-decreet is een belangrijke stap om voor de beleidsdomeinen landbouw en leefmilieu te komen tot dezelfde definities betreffende identificatie van de landbouwbedrijven.

5. De Vlaamse mestbalans

5.1 Opbouw van de mestbalans

De Vlaamse mestbalans geeft het verschil weer tussen het aanbod van dierlijke mest die op Vlaamse landbouwgrond terechtkomt en de afzetmogelijkheid ervan op Vlaamse landbouwgrond. Indien die uitkomst positief is, is de Vlaamse mestbalans nog niet in evenwicht en zijn verdere maatregelen noodzakelijk.

Het mestaanbod wordt bepaald door de Vlaamse, dierlijke mestproductie vermeerderd met de ingevoerde dierlijke mest die wordt gebruikt op de grond en verminderd met de geëxporteerde dierlijke mest; al dan niet na verwerking in een mestverwerkinginstallatie.

In wezen is de maximale afzetmogelijkheid van dierlijke mest op Vlaamse grond, die hoeveelheid dierlijke mest die een goede waterkwaliteit geeft en voldoet aan de uitgangspunten van de nitraatrichtlijn. Deze uitgangspunten zijn: geen overschrijding van de 50 mg NO_3^- per liter water, de eutrofiëring terugdringen en een goede fosfortoestand van de bodem realiseren. In de voorbije jaren is dit in de Vlaamse mestbalans vertaald in: de hoeveelheid dierlijke mest die kan worden afgezet, rekening houdend met de maximale bemestingsnormen van het Mestdecreet en de mate waarin de landbouwers deze bemestingslimieten effectief invullen met dierlijke mest (=mestafzetruimte).

De in dit rapport gehanteerde benadering gaat uit van de beleidsevolutie die zich aandient. Deze benadering houdt rekening met de totale afbakening van Vlaanderen als kwetsbaar gebied. Dit betekent dat de bemesting uit dierlijke mest beperkt is tot maximum 170 N/ha uit dierlijke mest en rekening houdt met het bemestingsgedrag van de landbouwer. Een afwijking van deze norm naar boven toe kan enkel gebeuren via een goedgekeurde derogatie door de Europese Commissie. Bij de totstandkoming van dit rapport was het nog onduidelijk welke derogatie mogelijk is voor Vlaanderen. Daarom is ook de initiële mestbalans opgebouwd vanuit de norm van 170 kg N/ha uit dierlijke mest. Daarna zijn elementen opgenomen die de impact van een mogelijke derogatie op de mestbalans duiden.

Een ander element in de nieuwe beleidsontwikkelingen is een aanpassing van de mestuitscheidingscijfers en de stikstofemissiecijfers uit de stal en de opslag. Omdat deze cijfers bij de totstandkoming van dit rapport nog deel uitmaakten van het overleg met de Europese Commissie, is een exacte doorrekening niet mogelijk.

5.2 De grootte van de Vlaamse mestbalans

De netto dierlijke productie in Vlaanderen in 2005 bedroeg 60 miljoen kg P_2O_5 en 158 miljoen kg N, berekend op basis van de Mestbankaangifte en de uitscheidingscijfers uit het Mestdecreet. Indien men rekening houdt met de wettelijk vastgestelde, aanvaardbare verliezen voor N-emissie op stalniveau, bedraagt het mestaanbod in Vlaanderen 134 miljoen kg N. Rekening houdend met de export en met de verwerking van 10 miljoen kg P_2O_5 en 12,5 miljoen kg N en een te verwaarlozen hoeveelheid import van dierlijke mest om gebruikt te worden op de grond, bedraagt het mestaanbod voor de Vlaamse grond 50 miljoen kg P_2O_5 en 121,5 miljoen kg N.

Bij een bemestingsnorm van 170 kg N uit dierlijke mest bedraagt de maximale afzetmogelijkheid vanaf 2007, voor dierlijke mest in Vlaanderen 48 miljoen kg P_2O_5 en 96 miljoen kg N. De onderbouwing

hiervan is terug te vinden in het voortgangsrapport van de Mestbank 2005 in hoofdstuk 7.3.2. Dit resulteert in een overschot op de Vlaamse mestbalans van 2 miljoen **kg P₂O₅** en 25,5 miljoen **kg N**. Met een goede derogatie kan dit overschot dalen tot 13,5 miljoen kg N. De Vlaamse mestbalans, met aanduiding van de realisaties, staat schematisch weergegeven in Figuur 21 en Figuur 22 in bijlage.

6. Het verminderen van de mestoverschotten anno 2005

6.1 Globale realisaties

Via het 3-sporenbeleid (aanpak aan de bron, verwerking en export, optimalere invulling van de bemestingsnormen) van eind de jaren 90 werd een enorme vooruitgang gerealiseerd. Dit blijkt uit de Vlaamse mestbalans anno 2005. De aanpak aan de bron zorgde voor een vermindering van het mestoverschot van 25 miljoen kg P_2O_5 en 33 miljoen kg N. De export en verwerking verminderden het mestoverschot met 10 miljoen kg P_2O_5 en 12,5 miljoen kg N. In totaal betekent dit een daling van het mestoverschot met 35 miljoen kg P_2O_5 en 45,5 miljoen kg N. Het gebruik van fosforarm voeder verminderde de doelafstand met 34%, gevolgd door: de natuurlijke afbouw van de veestapel met 26%, export en verwerking 22% en warme sanering 7% (zie Figuur 7). Voor N is de situatie verschillend. De natuurlijke afbouw van de veestapel verminderde de doelafstand met 26%, gevolgd door export en verwerking 18%, gebruik van eiwitarm voeder 11%, en de warme sanering 9% (Zie Figuur 8).

6.2 Aanpak aan de bron

6.2.1 Gebruik van nutriëntenarme voeders bij varkens en pluimvee

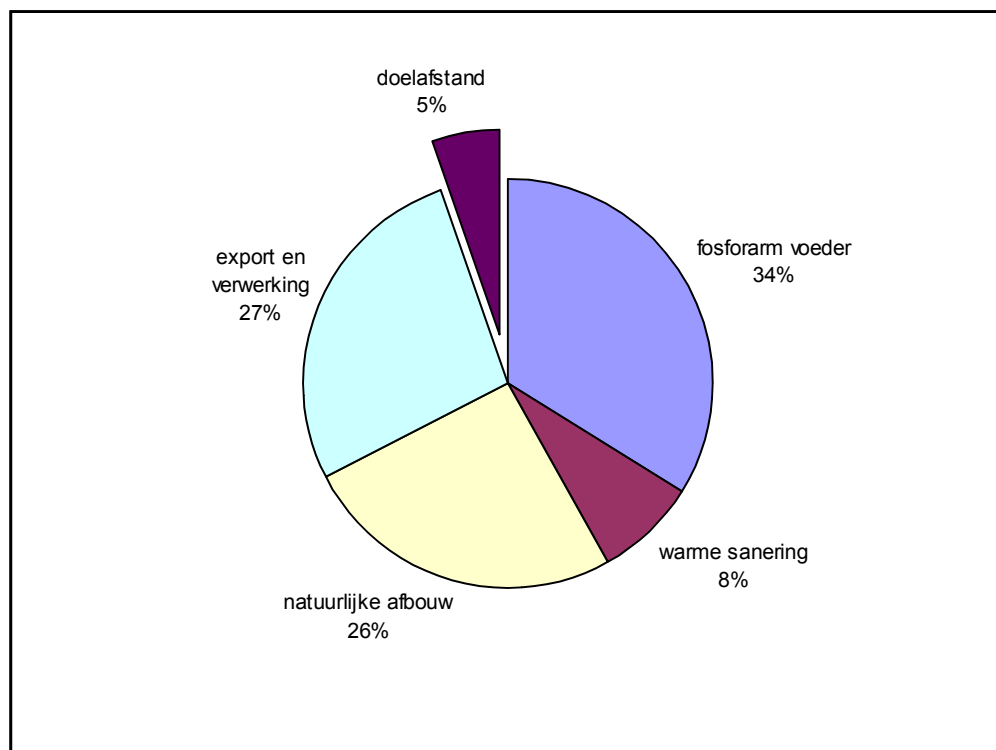
Het gebruik van nutriëntenarme voeders is een onmisbaar instrument geworden om de dierlijke mestproductie beter onder controle te houden. De verminderde dierlijke mestproductie bedraagt 12,3 miljoen kg P_2O_5 door het gebruik van fosforarm voeder. Deze vermindering is iets kleiner dan in 2004 (12,7 kg P_2O_5). De verminderde dierlijke mestproductie voor N bedraagt 7,9 miljoen kg door het gebruik van eiwitarm voeder. Deze vermindering is eveneens iets kleiner dan in 2004 (8,3 kg N), maar is stabiel te noemen omdat de veestapel eveneens daalt. We willen benadrukken dat dit uitstekende resultaat jaar na jaar opnieuw wordt gerealiseerd door de doorgedreven inspanningen van de landbouw- en veevoedersector.

6.2.2 Warme sanering

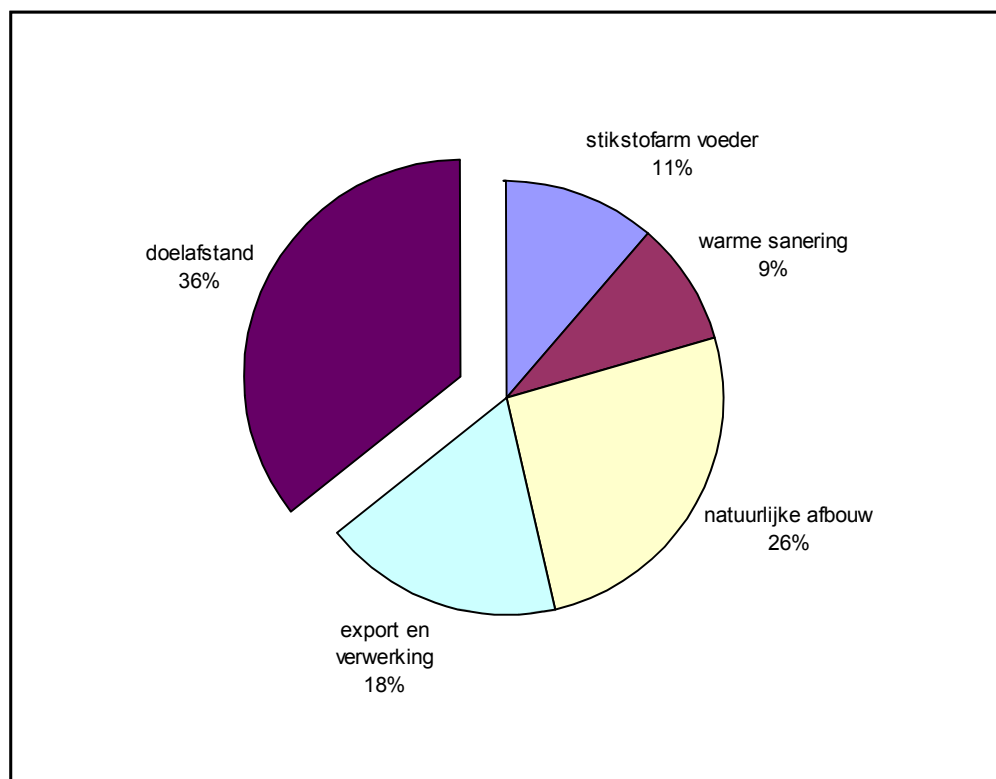
De eerste, gesubsidieerde afbouw van de veestapel startte in 2001 voor varkens en werd herhaald in 2002. In 2003 werd een derde, en in 2004 een vierde inschrijvingsronde voorzien die bovendien werd uitgebreid naar rundvee en pluimvee. Gezien de tijd die verstrijkt tussen een aanvraagindiening en het effectief stoppen van een bedrijf, zijn de resultaten van de warme sanering pas later zichtbaar. De productiedaling over de inschrijvingsperiode 2001–2004 is nagenoeg volledig zichtbaar in de productiecijfers van 2005. De productievermindering in 2005 ten gevolge van deze warme sanering bedraagt ongeveer 3 miljoen kg P_2O_5 en 6,5 miljoen kg N.

6.2.3 Natuurlijke afbouw

Om verschillende redenen worden vanaf 1999 minder dieren gehouden op de Vlaamse veebedrijven. Deze 'natuurlijke afbouw' bedraagt 8,5 miljoen kg P_2O_5 en 18,5 miljoen kg N in 2005. Deze natuurlijke afbouw nam toe met 1 miljoen kg P_2O_5 en 3,5 miljoen kg N.

Figuur 7. Relatief aandeel van de verschillende maatregelen in de oplossing van het mestprobleem in Vlaanderen in 2005 t.o.v. de uitgangssituatie van het MAP II bis voor P_2O_5

Figuur 8. Relatief aandeel van de verschillende maatregelen in de oplossing van het mestprobleem in Vlaanderen in 2005 t.o.v. de uitgangssituatie van het MAP II bis voor N, op basis van een afzetruimte wanneer Vlaanderen volledig kwetsbaar is

7. De dierlijke mestproductie in Vlaanderen

7.1 Evolutie van de dierlijke mestproductie in 2005

De daling van het aantal dieren sinds 1999 zet zich door in 2005. De daling voor rundvee en varkens in 2005 is miniem met respectievelijk 1,7% en 0,8% en is kleiner dan in 2004. De daling sinds 1999 lijkt stilaan te stagneren voor deze diergroepen. De daling voor varkens is volledig toe te schrijven aan het naijleffect van de warme sanering. Voor pluimvee bedraagt deze daling 4,2% en is dus groter dan in 2004 toen de daling amper 2% bedroeg.

De dierlijke mestproductie daalde in 2005 t.o.v. 2004 met 1,5 miljoen kg P_2O_5 en 3,5 miljoen kg N en is gelijkwaardig aan de daling in 2004. Meer details zijn terug te vinden in Tabel 69, Tabel 70, Tabel 71, Tabel 72, Tabel 73, Tabel 74.

7.2 Evolutie van de dierlijke mestproductie in 2006

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) voert elk jaar een telling uit van de veestapel volgens de situatie op datum van 15 mei. Uit een eerste analyse van deze cijfers blijkt dat de veestapel verder daalt in 2006. De rundveestapel daalt verder met 3,1%, de varkensstapel met 1,5% en de pluimveestapel met 9,7%. Deze daling situeert zich zowel bij de leghennen/poeljen (8,2%) als bij de vleeskippen (9%).

8. Mestafzetmogelijkheden vanaf 2007

8.1 Vlaanderen volledig kwetsbaar

Eens Vlaanderen volledig kwetsbaar wordt in het kader van de nitraatrichtlijn, geldt de bemestingsnorm van 170 kg N/ha voor dierlijke mest. Voor gewassen met een lage N-behoefte geldt een norm van 125 kg N/ha. Om de impact van deze afbakening te kennen, werd een simulatie uitgevoerd om de grootte van de mestafzetruimte te bepalen.

In de berekening worden deze bemestingsnormen voor alle bedrijven gebruikt (170 kg N/ha, 125 kg N/ha) behalve voor de bedrijven die gemiddeld minder dierlijke mest per ha gebruikten. Voor deze bedrijven wordt de effectief gebruikte hoeveelheid dierlijke mest gebruikt.

Uit de simulatie blijkt dat de mestafzetruimte in Vlaanderen hierdoor wordt gereduceerd tot 96 miljoen kg N en 48 miljoen kg P₂O₅. Dit komt overeen met een acceptatiegraad van 86% voor N. Een verhoging van de afzetruimte voor dierlijke mest kan gebeuren door deze acceptatiegraad te verhogen binnen een oordeelkundige bemesting of met een derogatie, goedgekeurd door de Europese Commissie. Meer details betreffende het areaal per teelt, die gebruikt zijn als basis voor de berekening van de afzetruimte, is terug te vinden in Tabel 75 en Tabel 76.

8.2 Afzetmogelijkheden met derogatie

8.2.1 Inleiding

De enige mogelijke afwijking op de maximale bemestingsnorm (om meer dierlijke mest te kunnen toedienen) is een 'derogatie'. Deze kan men enkel bekomen na goedkeuring door Europa, op voorstel van het Europese Nitraatcomité.

Vlaanderen heeft de intentie om een derogatie aan te vragen bij de Europese Commissie. Hoe deze derogatie er zal uitzien, was op 15 oktober 2006 nog niet duidelijk.

Vlaanderen past in het huidige mestbeleid binnen het kwetsbaar gebied water al een soort derogatie toe. Deze derogatie werd echter niet goedgekeurd door de Europese Commissie.

Hierna wordt de toegepaste derogatie geanalyseerd op basis van de gegevens van 2005. Deze derogatie is enkel mogelijk voor de volgende teelten of teeltcombinaties: grasland, maïs voorafgegaan door 1 snede gras, wintertarwe gevolgd door een niet-vlinderbloemige groenbemester, suikerbieten, voederbieten en spruitkool. Gras dat wordt ingezaaid als groenbemester kan het jaar nadien als voorgewas voor maïs dienen, mits er een snede wordt geoogst door maaien of begrazing. De maximale bemestingsnorm voor dierlijke mest voor grasland en maïs bedraagt 230 kg N/ha. Voor bieten, wintertarwe en spruiten bedraagt deze norm 200 kg N/ha.

8.2.2 Het areaal derogatie in 2005

In 2005 kwam 264.000 ha in aanmerking voor een derogatie en dit volgens de ligging van de percelen. De aanvraag voor een derogatie is mogelijk voor percelen gelegen in kwetsbaar gebied water (46%), behalve voor percelen gelegen in oppervlaktewater- en grondwaterwingebieden. In oppervlaktewater- en grondwaterwingebieden geldt de norm van 170 kg N/ha uit dierlijke mest.

Rekening houdende met de vijf verschillende teelten (grasland, maïs, bieten, wintertarwe en spruiten) waarvoor derogatie mogelijk is, kwam 208.000 ha potentieel in aanmerking, of 79% van het totale potentiële areaal.

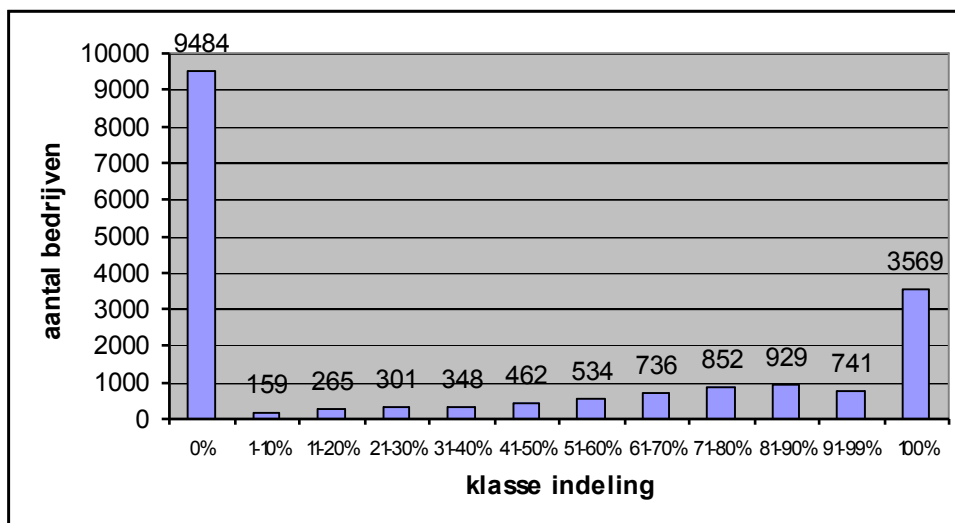
Op 41% van de percelen van het totale potentiële areaal werd uiteindelijk een derogatie aanvaard, wat neerkomt op 53% van het potentieel van de mogelijke teelten. Per teelt zijn er verschillen. Grasland scoort het best met 64% van het areaal waar derogatie wordt toegepast, gevolgd door spruitkool 59%, bieten 54%, wintertarwe 43% en maïs 39%. Bij maïs scoort silomaïs hoger (48%) dan korrelmaïs (20%). Verdere details zijn terug te vinden in Tabel 5.

Tabel 5. Overzicht van de goedgekeurde derogaties in Vlaanderen in 2005. Enkel deze percelen zijn weerhouden die qua ligging (gebied) in aanmerking komen voor derogatie

	<i>Wel derogatie</i>	<i>Geen derogatie</i>	<i>Aandeel derogatie</i>
<i>Permanent grasland</i>	35.051	24.709	59%
<i>Tijdelijk grasland</i>	26.459	8.784	75%
<i>Eénjarige grasklaver</i>	469	308	60%
<i>Meerjarige grasklaver</i>	466	336	58%
<i>Graszoden</i>	21	131	14%
<i>Graszaad</i>	285	349	45%
<i>Totaal grasland</i>	62.751	34.617	64%
<i>Silomaïs</i>	22.234	24.211	48%
<i>Korrelmaïs</i>	4.406	17.372	20%
<i>Totaal maïs</i>	26.640	41.583	39%
<i>Suikerbieten</i>	7.604	6.562	54%
<i>Voederbieten</i>	598	438	58%
<i>Totaal bieten</i>	8.202	7.000	54%
<i>Spruitkool</i>	820	576	59%
<i>Wintertarwe</i>	10.913	14.511	43%
<i>Totaal overige</i>	11.733	15.087	44%
<i>Algemeen totaal</i>	109.326	98.287	53%
<i>Geen derogatie wegens andere teelt</i>		56.474	
<i>Totaal geen derogatie</i>		154.761	
<i>Aandeel derogatie t.o.v. alle percelen</i>			41%

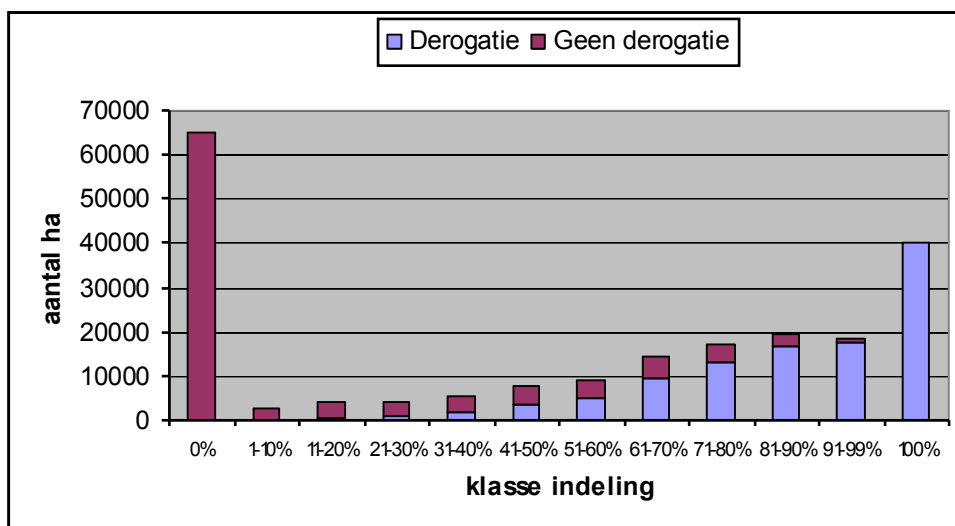
8.2.3 Derogatie op bedrijfsniveau

Er zijn in totaal 18.380 bedrijven die in 2005 in aanmerking kwamen om derogatie aan te vragen. Het begrip bedrijf betekent hier: de producenten (natuurlijke of rechtspersonen). Figuur 9 visualiseert hoeveel van deze potentiële bedrijven geen, een gedeeltelijke of volledige derogatie toegekend kregen. Het valt op dat ruim 50% van de bedrijven geen gebruikmaakt van derogatie niettegenstaande dit wel kan. Bijna 20% van de bedrijven onderwerpt zijn volledige oppervlakte die in aanmerking komt aan derogatie.

Figuur 9. Verdeling van het aantal bedrijven volgens het aandeel van hun percelen waarvoor zij derogatie toegekend kregen in 2005

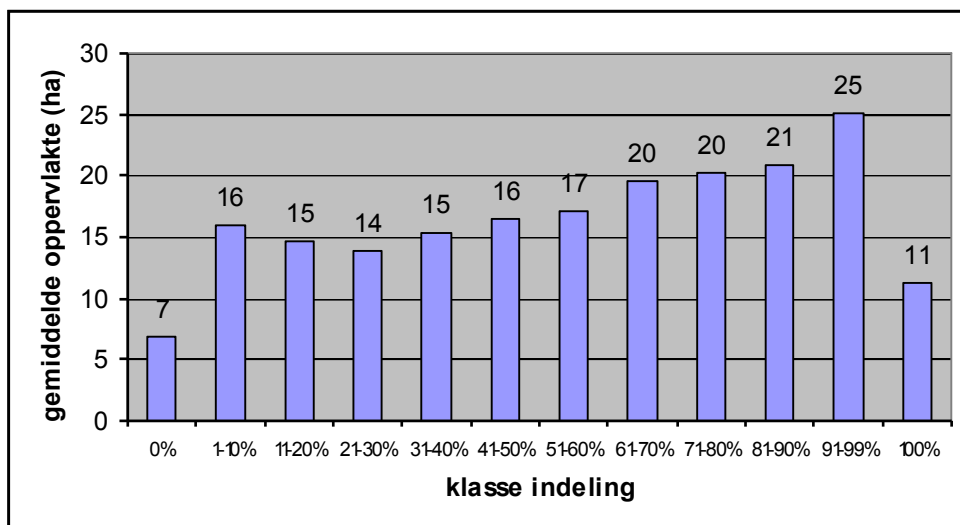
Figuur 10 visualiseert het aandeel van het toegekende areaal derogatie in elke klasse. De groep zonder derogatie beslaat ruim 65.000 ha (31% van het potentieel) en de groep met 100% derogatie ruim 40.000 ha (19% van het potentieel). De klasse met bedrijven zonder derogatie domineert met 66% wel de totale oppervlakte waarvoor geen derogatie is toegekend. De groep met 100% derogatie vertegenwoordigt 37% van de totale oppervlakte met derogatie.

Figuur 10 Aantal ha waarvoor wel of geen derogatie is aangevraagd per klasse

Figuur 11 geeft de gemiddelde oppervlakte weer die in aanmerking komt voor derogatie per bedrijf voor de verschillende klasse-indelingen.

De bedrijven die geen gebruikmaken van derogatie, hebben gemiddeld genomen een kleine oppervlakte gelegen in een gebied met mogelijkheid tot derogatie. Een verklaring kan zijn dat ze het niet de moeite vinden om derogatie aan te vragen.

Figuur 11 Gemiddelde oppervlakte die in aanmerking komt voor derogatie per bedrijf

In Tabel 6 staat meer gedetailleerde informatie over de bedrijven die in aanmerking komen voor een derogatie.

Tabel 6. Overzicht graad van derogatie van bedrijven met potentiële percelen

graad van derogatie	aantal bedrijven	% bedrijven	potentiële oppervlakte	gemiddelde oppervlakte	oppervlakte derogatie	% totale oppervlakte	oppervlakte geen derogatie	% totale oppervlakte
0%	9.484	52%	65.087	7	0	0%	65.087	31%
1-10%	159	1%	2.550	16	159	0%	2.391	1%
11-20%	265	1%	3.903	15	600	0%	3.303	2%
21-30%	301	2%	4.155	14	1.076	1%	3.079	1%
31-40%	348	2%	5.334	15	1.885	1%	3.449	2%
41-50%	462	3%	7.594	16	3.465	2%	4.129	2%
51-60%	534	3%	9.162	17	5.124	2%	4.038	2%
61-70%	736	4%	14.399	20	9.454	5%	4.944	2%
71-80%	852	5%	17.224	20	13.051	6%	4.174	2%
81-90%	929	5%	19.387	21	16.580	8%	2.807	1%
91-99%	741	4%	18.551	25	17.664	9%	887	0%
100%	3.569	19%	40.268	11	40.268	19%	0	0%
Totaal	18.380		207.613		109.326	53%	98.287	47%

8.2.4 Bijkomende afzetruimte door derogatie

De extra afzetruimte voor de 109.326 ha, waaraan in 2005 een derogatie werd toegekend, bedraagt 6 miljoen kg N. De bijkomende afzetruimte per teelt is weergegeven in Tabel 7. De belangrijkste bijkomende mestafzetruimte is toe te wijzen aan grasland en maïs, samen goed voor 90% van de extra afzetruimte.

Tabel 7. Bijkomende mestafzetruimte op basis van de toegekende derogatie 2005 op basis van 46% kwetsbaar gebied

Teelt	Bijkomende mestafzet voor dierlijke N	Aandeel in de bijkomende afzetruimte
Grasland	3.765.060	63%
Maïs	1.598.400	27%
Suikerbieten	228.120	4%
Voederbieten	17.940	0,3%
Spruitkool	24.600	0,4%
Wintertarwe	327.390	5%
Totaal	5.961.510	100%

Bij een ruwe extrapolatie naar heel Vlaanderen is een schatting dat de extra mestafzetruimte vanaf 2007 kan toenemen met 12 miljoen kg N, voor eenzelfde derogatie zoals toegepast tot en met 2006.

Enkele elementen kunnen deze afzetruimte echter nog verminderen. Zo situeren de huidige derogatiebedrijven zich in regio's met hoge productiedruk. Het is te verwachten dat in regio's met een lagere productiedruk de intentie om een derogatie aan te vragen, veel kleiner zal zijn. Belangrijker is echter: welke derogatie kan worden bedongen bij de Europese Commissie en onder welke voorwaarden? Krijgt ze de goedkeuring van de Europese lidstaten die over de derogatie moeten stemmen in het nitraatcomité? Vandaar dat deze 12 miljoen extra afzetruimte voor N uit dierlijke mest veeleer een optimistische inschatting is.

9. Het gebruik van meststoffen

9.1 Het gebruik van dierlijke mest

In 2005 werd in Vlaanderen 53 miljoen kg P_2O_5 en 122 miljoen kg N gebruikt uit dierlijke mest. Het gebruik per ha is het hoogst in West-Vlaanderen en Antwerpen en het laagst in Vlaams-Brabant (Tabel 8). Enkel Limburg en Vlaams-Brabant blijven gemiddeld per ha onder de maximale norm van 170 kg N/ha die van toepassing is in de kwetsbare gebieden, conform de nitraatrichtlijn.

Tabel 8. Gebruik van dierlijke mest per provincie in 2005

Provincie	kg P_2O_5	kg P_2O_5 /ha	kg N	kg N/ha
Antwerpen	9.033.381	88	21.720.405	212
Limburg	6.102.616	65	13.595.134	145
Oost-Vlaanderen	13.218.464	85	30.823.092	198
Vlaams-Brabant	5.920.792	66	12.779.010	142
West-Vlaanderen	18.561.017	88	43.156.151	204
Vlaanderen	52.836.270	81	122.073.792	187

9.2 Gebruik van chemische meststoffen

Tabel 9 en Tabel 10 geven het totaal gebruik weer van chemische meststoffen voor de laatste vijf jaar. Voor P_2O_5 is er een daling in het gebruik van 29% gedurende de laatste vijf jaar. Voor N is er een lichte daling van 6%. Tabel 11 en Tabel 12 geven het gebruik weer per ha cultuurgrond. Hierin valt het lichtjes hogere gebruik op voor Vlaams-Brabant, vooral voor P_2O_5 . De mestdruk (productie dierlijke mest per ha) in Vlaams-Brabant is ook kleiner dan in de andere provincies, waardoor de bedrijven in deze provincie eventueel meer chemische meststoffen gebruiken of eventueel hun chemische meststoffen correcter aangeven bij de Mestbank.

Tabel 9. Gebruik van chemische meststoffen in kg P_2O_5 door landbouwers per jaar en per provincie

Provincie	2001	2002	2003	2004	2005
Antwerpen	554.730	526.235	511.921	473.266	399.538
Limburg	887.121	846.609	726.510	794.586	662.999
Oost-Vlaanderen	1.503.850	1.385.460	1.284.401	1.199.971	1.084.556
Vlaams-Brabant	1.402.884	1.262.997	1.161.927	1.091.047	929.757
West-Vlaanderen	703.825	604.843	552.258	507.211	496.405
Totaal Vlaanderen	5.052.410	4.626.144	4.237.017	4.066.081	3.573.255

Tabel 10. Gebruik van chemische meststoffen in kg N door landbouwers per jaar en per provincie

Provincie	2001	2002	2003	2004	2005
Antwerpen	4.619.299	4.750.402	4.728.249	4.843.479	4.470.930
Limburg	4.807.565	4.768.475	4.575.101	4.635.558	4.394.821
Oost-Vlaanderen	10.345.585	10.407.479	10.101.797	9.875.918	9.327.718
Vlaams-Brabant	6.839.627	6.689.558	6.456.125	6.514.573	6.158.817
West-Vlaanderen	12.965.649	13.177.278	13.388.690	13.191.067	12.915.159
Totaal Vlaanderen	39.577.725	39.793.192	39.249.962	39.060.595	37.267.445

Tabel 11. Gebruik van chemische meststoffen in kg P₂O₅/ha door landbouwers per jaar en per provincie

Provincie	2001	2002	2003	2004	2005
Antwerpen	5	5	5	5	4
Limburg	9	9	7	8	7
Oost-Vlaanderen	9	9	8	8	7
Vlaams-Brabant	15	14	12	12	10
West-Vlaanderen	3	3	3	2	2
Vlaanderen	8	7	6	6	6

Tabel 12. Gebruik van chemische meststoffen in kg N/ha door landbouwers per jaar en per provincie

Provincie	2001	2002	2003	2004	2005
Antwerpen	45	46	45	47	44
Limburg	50	49	47	48	47
Oost-Vlaanderen	64	64	62	62	60
Vlaams-Brabant	74	72	69	70	68
West-Vlaanderen	60	60	62	62	61
Vlaanderen	59	59	58	59	57

9.3 Het gebruik van andere meststoffen

Vanaf 1996 zijn ook meststoffen die niet dierlijk en niet chemisch zijn, opgenomen in het mestbeleid. Alle nutriënten die afgezet worden op landbouwgrond, hebben immers potentieel een invloed op de waterkwaliteit. Deze meststoffen worden 'andere meststoffen' genoemd. Het betreft vooral organische meststoffen zoals: compost, champost, schuimaarde en slib afkomstig van de waterzuivering. Het gebruik ervan is vrij beperkt t.o.v. het gebruik van dierlijke mest. Het gebruik zonder schuimaarde in 2005 bedroeg 1,05 miljoen kg P₂O₅ en 1,45 miljoen kg N (Tabel 13). Het gebruik van schuimaarde wordt door de Mestbank afzonderlijk geregistreerd, omwille van de specifieke omstandigheden van de suikerraffinaderijen. Het gebruik van schuimaarde via rechtstreekse leveringen aan de landbouwers in 2005 is terug te vinden in Tabel 14. Schuimaarde is rijker aan P₂O₅ dan aan N, in tegenstelling tot de meeste andere 'andere meststoffen' en dierlijke mest. Het gebruik van andere meststoffen in de landbouw is kleiner dan 2 miljoen kg P₂O₅ en N.

Tabel 13. Gebruik van andere meststoffen in Vlaanderen in 2004, in de landbouw, behalve schuimaarde

Provincie	kg P ₂ O ₅	Aandeel gebruik van P ₂ O ₅ binnen de provincie	kg N	Aandeel gebruik van N binnen de provincie
Antwerpen	98.023	9%	140.760	10%
Limburg	284.239	27%	426.316	29%
Oost-Vlaanderen	121.324	12%	152.614	11%
Vlaams-Brabant	430.789	41%	571.471	39%
West-Vlaanderen	104.507	10%	158.259	11%
Vlaanderen	1.038.883	100%	1.449.420	100%

Tabel 14. Gebruik van schuimaarde in de landbouw in Vlaanderen in 2005 via rechtstreekse leveringen door de producenten

Provincie	kg P ₂ O ₅	Aandeel gebruik van P ₂ O ₅ binnen de provincie	kg N	Aandeel gebruik van N binnen de provincie
Antwerpen	32.192	5%	18.108	5%
Limburg	55.197	9%	31.048	9%
Oost-Vlaanderen	71.619	12%	40.286	12%
Vlaams-Brabant	66.398	11%	37.349	11%
West-Vlaanderen	378.424	63%	212.864	63%
Vlaanderen	603.830	100%	339.655	100%

9.4 Totaal gebruik van meststoffen

Het totale gebruik van nutriënten uit meststoffen in de landbouw in Vlaanderen bedraagt 58 miljoen kg P_2O_5 en 161 miljoen kg N. Dit is gemiddeld 89 kg P_2O_5 /ha en 246 kg N/ha (Tabel 15).

Tabel 15. Totaal gebruik van meststoffen in de landbouw in Vlaanderen in 2005

Provincie	kg P_2O_5	kg P_2O_5 /ha	kg N	kg N/ha
Antwerpen	9.563.134	94	26.350.203	258
Limburg	7.105.051	76	18.447.319	197
Oost-Vlaanderen	14.495.963	93	40.343.710	259
Vlaams-Brabant	7.347.736	81	19.546.647	217
West-Vlaanderen	19.540.353	92	56.442.433	266
Vlaanderen	58.052.238	89	161.130.312	246

Het aandeel van dierlijke mest in de totale aanwending van meststoffen is bijzonder groot en bedraagt 91% voor P_2O_5 en 76% voor N (Tabel 16).

Tabel 16. Relatief aandeel in gebruik van verschillende meststoffen (dierlijke-, chemische- en andere meststoffen) in 2005

Provincie	P_2O_5			N		
	Dierlijke	Chemische	Andere	Dierlijke	Chemische	Andere
Antwerpen	94%	4%	1%	82%	17%	1%
Limburg	86%	9%	5%	74%	24%	2%
Oost-Vlaanderen	91%	7%	1%	76%	23%	0%
Vlaams-Brabant	81%	13%	7%	65%	32%	3%
West-Vlaanderen	95%	3%	2%	76%	23%	1%
Vlaanderen	91%	6%	3%	76%	23%	1%

10. Nieuwe aanpak opvolging mesttransporten

Minister Peeters heeft op 21 september 2005 een aantal extra maatregelen genomen om mogelijke fraude bij mesttransporten en overbemesting aan te pakken. Hierbij werden meerdere sporen gevolgd.

10.1 Gebruik gekoppelde documenten verboden

Teneinde het contact tussen de aanbieder en de afnemer van de mest te bevorderen en zo een oordeelkundigere bemesting te stimuleren, werd het gebruik van **gekoppelde documenten** verboden. Bij het gebruik van deze gekoppelde documenten kenden de aanbieder van de mest en de afnemer elkaar niet. (Gekoppelde documenten betekende dat voor 1 transport 2 documenten werden opgesteld: 1 document van aanbieder naar mestvoerder en 1 document van mestvoerder naar afnemer, hoofdzakelijk toegepast vanuit commerciële redenen).

10.2 Het administratief onderzoek

Een tweede element in het aanscherpen was het uitvoeren van een gedetailleerd **administratief onderzoek** voor 2005 om mogelijke fraude bij mesttransporten te detecteren. Dit onderzoek werd gefinaliseerd op 15 december 2005 en is te raadplegen op www.vlm.be.

Op basis van de resultaten van dit administratief onderzoek inzake mesttransporten heeft de Mestbank nog een aantal bijkomende initiatieven genomen, dit in overleg met de minister.

Bij het begin van het mestuitrijseizoen 2006 werden in alle provincies infovergaderingen georganiseerd met de bedoeling de mestvoerders te sensibiliseren, hen aan te moedigen om de geldende regels strikt op te volgen, en hen ook te wijzen op hun rechten en hun plichten. De mestvoerders die gebruikmaken van een vorm van 'tussenopslag' kunnen dit enkel nog doen via door de Mestbank erkende (tijdelijke) mestopslag. Hierdoor verhoogt de traceerbaarheid. Ook de aan- en afvoerbewegingen naar erkende mestvoerders en erkende opslagplaatsen worden strikter opgevolgd door de Mestbank. Daarnaast werd het opleggen van administratieve geldboetes voor laattijdige bevestiging van transporten en voor het niet correct uitvoeren (niet conform de melding) van transporten mogelijk via het besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2006. Vervolgens werd een geïntegreerde aanpak van mestfraude doorgevoerd. Om fictieve transporten beter te kunnen opsporen, oefende de Mestbank in 2006 actieve en gerichte terreincontroles uit, inzake transport en bemestingswijze (Zie 14.3 Specifieke thema-acties 2006: gerichte opvolging bemesting). Aan de Vlaamse landbouworganisaties werd expliciet gevraagd hun leden te sensibiliseren en aan te moedigen om correct te bemesten, zodat de waterkwaliteit kan verbeteren. De landbouworganisaties riepen in de landbouwpers op tot correctere bemesting.

10.3 Het AGR/GPS-systeem

Een derde belangrijk element is de **AGR/GPS-verplichting** (automatische gegevensregistratie en global positioning system) van laad- en losplaats. Dit wordt in eerste instantie uitgewerkt voor de erkende mestvoerders klasse C, teneinde een doeltreffende opvolging van transporten mogelijk te maken en fictieve transporten uit te sluiten. Op 30 juni 2006 heeft de Vlaamse Regering definitief beslist dat de mestvoerders klasse C moeten beschikken over een AGR/GPS-systeem (Automatische

Gegevens Registratie/Global Position System). Dit uitvoeringsbesluit trad in werking op 1 augustus 2006.

Elke mestvoerder klasse C is verplicht om, naast de bestaande vereiste verplichtingen, tegen 1 november 2006 aan de Mestbank te melden dat elk transportmiddel dat hij inzet voor het vervoer van dierlijke mest, of andere meststoffen, voorzien is van AGR/GPS-apparatuur.

Deze AGR/GPS-apparatuur maakt deel uit van een operationeel AGR/GPS-systeem en zendt via een GPS-dienstverlener de signalen rechtstreeks en onmiddellijk naar de Mestbank. Deze GPS-dienstverlener is een aanbieder van diensten en werkt onafhankelijk van de erkende mestvoerder. Om de erkende mestvoerders te helpen, organiseerde de Mestbank een informatiedag om de technische vereisten van het AGR/GPS-systeem toe te lichten. Na deze informatiedag heeft de Mestbank een niet-limitatieve lijst van firma's opgesteld. Deze firma's hebben zich kenbaar gemaakt aan de Mestbank en hebben verklaard dat ze geïnteresseerd zijn om een AGR/GPS-systeem te ontwikkelen.

In een eerste fase heeft de Mestbank met een aantal potentiële GPS-dienstverleners gecheckt in hoeverre zij vanuit hun centrale server gegevens op correcte wijze kunnen doorsturen naar de Mestbank. In een tweede fase heeft de Mestbank enkele testdagen georganiseerd voor alle potentiële GPS-dienstverleners. Zo wil de Mestbank de werking van het globale AGR/GPS-systeem in de praktijk aan een uitvoerige technische test onderwerpen. De positieve testresultaten worden op de VLM-website gepubliceerd en wekelijks geactualiseerd.

Minister Peeters kondigde intussen reeds aan dat deze verplichting in de loop van 2007 ook zal worden opgelegd aan de mestvoerders klasse B.

10.4 Opvolging bemesting op perceelsniveau

Een vierde element betreft **opvolging van de perceelsbemesting** via de mestafzetdocumenten. De mesttransporten van een door de minister af te bakenen doelgroep (overbemesters) moeten vanaf 2006 niet enkel op bedrijfsniveau, maar ook op perceelsniveau bevestigd worden bij de Mestbank. Zo wil men een grotere bewustwording creëren bij akkerbouwers die te veel mest accepteren, en proactief overbemesting tegengaan. Het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2006 en het ministerieel besluit van 19 april 2006 geven hier uitvoering aan.

In het najaar van 2006 wordt deze maatregel geëvalueerd door de Mestbank.

11. Mestverwerking

11.1 Vergunde, beschikbare en operationele mestverwerkingsinstallaties

11.1.1 Vergunde capaciteit

Eind september 2006 beschikten 208 mestbe- of verwerkingsinstallaties over een milieuvergunning, terwijl er een milieuvergunning in aanvraag was voor 14 installaties. In 2005 waren in diezelfde periode slechts 7 milieuvergunningen in aanvraag. Deze verdubbeling geeft aan dat er op het terrein een hernieuwde motivatie bestaat om mestbe- of verwerkingsinstallaties te realiseren.

Opvallend is wel dat de helft van de nieuwe milieuvergunningsaanvragen vergistingsinstallaties betreft. Het opstarten van vergistingsinstallaties voor de productie van biogas en groene elektriciteit (waarvoor groene stroomcertificaten worden verkregen) zit duidelijk in de lift. Totnogtoe werden 11 vergunningen afgeleverd voor vergistingsinstallaties, al dan niet gecombineerd met nageschakelde technieken om mest te verwerken, en dit voor een totale capaciteit van 464.000 ton/jaar. De 7 nieuwe aanvragen voor vergisting vertegenwoordigen een bijkomende capaciteit van 166.000 ton/jaar.

De installaties die ooit milieu- en/of bouwvergund waren, maar waarvan de vergunning intussen vervallen is, werden niet in rekening gebracht. Het betreft enerzijds enkele grootschalige eenheden die te kampen hadden met technische problemen of die onvoldoende garanties kregen dat ze voldoende mestaanvoer zouden kunnen verwerven (en daardoor niet werden gerealiseerd). Anderzijds gaat het om meerdere kleinschalige installaties die technische problemen ondervonden.

De provinciale verdeling is weergegeven in Tabel 17.

Tabel 17. Aantal milieuvergunningen per provincie (stand van zaken augustus 2006)

Provincie	Vergund	Aanvraag	Totaal
Antwerpen	26	1	27
Limburg	10	0	10
Oost-Vlaanderen	32	3	35
Vlaams-Brabant	1	3	4
West-Vlaanderen	139	7	146
Vlaanderen	208	14	222

In september 2006 bedroeg de vergunde mestverwerkingscapaciteit 3,6 miljoen ton dierlijke mest, waarvan 1,6 miljoen ton ruwe varkensmest, 0,3 miljoen dikke fractie varkensmest, 0,7 miljoen ton pluimveemest, 65.000 ton kalvergier, 8000 ton rundveemest en 1 miljoen ton gemengde mest.

Globaal komt deze vergunde capaciteit overeen met een be- of verwerkingscapaciteit van 35 miljoen P₂O₅ en 49 miljoen kg N.

In vergelijking met de toestand in augustus 2005 noteren we een globale stijging van de milieuvergunde mestbe- of verwerkingscapaciteit met zo'n 18%. De verwerking van alle soorten mest stijgt. Opvallend is de relatief grote toename van de be- of verwerkingscapaciteit van gemengde mest. Dit is in grote mate het gevolg van een toename van het aantal milieuvergunningen voor mestvergistingsinstallaties.

De provinciale verdeling is weergegeven in Tabel 18, Tabel 19 en Tabel 20. Ongeveer de helft van de milieuvergunde verwerkingscapaciteit ligt in West-Vlaanderen. De provincies Limburg, Oost-

Vlaanderen en Antwerpen nemen elk een gelijkwaardig deel (in tonnage) van ongeveer 16% voor hun rekening. De toename van de milieuvergunde mestbe- of verwerkingscapaciteit is gelijklopend in alle provincies.

Tabel 18. Milieuvergunde mestverwerkingscapaciteit in ton/jaar per provincie (stand van zaken september 2006)

Provincie	Varkens ruwe mest	Varkens dikke fractie	Pluimvee mest	Kalvergier	Rundvee mest	Gemengde mest*	Totaal
Antwerpen	326.290	70.000	36.700	65.150	0	49.000	547.140
Limburg	44.150	140.000	126.000	0	0	351.000	661.150
Oost-Vlaanderen	183.890	52.000	247.110	0	0	115.500	598.500
Vlaams-Brabant	34.000	0	2.000	75	5.420	75	41.570
West-Vlaanderen	985.867	40.000	248.450	0	2.400	517.112	1.793.829
Vlaanderen	1.574.197	302.000	660.260	65.225	7.820	1.032.687	3.642.189

* De grote capaciteit van gemengde mest in Limburg betreft hoofdzakelijk paardenmest en kippenmest die verwerkt wordt door substraatbereiders.

Tabel 19. Milieuvergunde mestverwerkingscapaciteit in kg P2O5/jaar per provincie (september 2006, berekening op basis van gemiddelde mestsamenstelling)

Provincie	Varkens ruwe mest	Varkens dikke fractie	Pluimvee-mest	Kalvergier	Rundvee-mest	Gemengde mest	Totaal
Antwerpen	1.468.305	1.050.000	844.100	84.695	0	392.000	3.839.100
Limburg	198.675	2.100.000	2.898.000	0	0	2.808.000	8.004.675
Oost-Vlaanderen	827.505	780.000	5.683.530	0	0	924.000	8.215.035
Vlaams-Brabant	153.000	0	46.000	97	16.260	600	215.957
West-Vlaanderen	4.436.402	600.000	5.714.350	0	7.200	4.136.896	14.894.848
Vlaanderen	7.083.887	4.530.000	15.185.980	84.792	23.460	8.261.496	35.169.615

Tabel 20. Milieuvergunde mestverwerkingscapaciteit in kg N/jaar per provincie (september 2006, berekening op basis van gemiddelde mestsamenstelling)

Provincie	Varkens ruwe mest	Varkens dikke fractie	Pluimvee-mest	Kalvergier	Rundvee-mest	Gemengde mest	Totaal
Antwerpen	2.773.465	910.000	1.101.000	260.600	0	539.000	5.584.065
Limburg	375.275	1.820.000	3.780.000	0	0	3.861.000	9.836.275
Oost-Vlaanderen	1.563.065	676.000	7.413.300	0	0	1.270.500	10.922.865
Vlaams-Brabant	289.000	0	60.000	300	37.940	825	388.065
West-Vlaanderen	8.379.870	520.000	7.453.500	0	16.800	5.688.232	22.058.402
Vlaanderen	13.380.675	3.926.000	19.807.800	260.900	54.740	11.359.557	48.789.672

Tabel 77 in bijlage geeft een overzicht van alle milieuvergunningsaanvragen voor mestbe- of mestverwerkingsinstallaties die ofwel vergund, ofwel nog in aanvraag zijn.

11.1.2 Beschikbare en operationele mestverwerkingsinstallaties

11.1.2.1 Situering

De kloof tussen de vergunde, beschikbare en operationele verwerkingscapaciteit in Vlaanderen blijft bestaan. De gegevens die het VCM jaarlijks opvraagt via een enquête, illustreren dit jaar een duidelijke toename in operationele capaciteit en een stijging van de vergunde capaciteit in Vlaanderen. Met beschikbare mestverwerkingscapaciteit wordt bedoeld het aantal ton mest dat in de installatie maximaal kan worden verwerkt indien ze op volle capaciteit zou functioneren. De beschikbare capaciteit bedraagt bijna het dubbele van de effectief operationele capaciteit. Dit wordt weergegeven in Tabel 21.

Tabel 21. Vergunde, beschikbare en operationele capaciteit in ton/jaar voor 2005. Bron: VCM-enquête 2006 en Mestbankgegevens

	Vergund	Beschikbaar	Operationeel
Ruwe varkensmest	1.574.197	628.109	366.157
Dikke fractie varkensmest	302.000	175.980	96.575
Pluimveemest	660.260	329.362	239.830
Rundveemest	7.820	990	3.490
Kalvergiër	65.225	40.150	29.000
Andere mest / gemengde mest	1.032.687	500	500
Andere organische stoffen		80.000	40.000

De opvallendste kloof tussen beschikbare en operationele capaciteit is deze van de dikke fractie varkensmest. Ze is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een onvoldoende aanvoer van dikke fractie varkensmest naar de groot- of middenschalige composteerinstallaties. Varkenshouders scheiden reeds een paar jaar opmerkelijk minder varkensmest dan vroeger. Een mogelijke verklaring is het feit dat enerzijds de rendabiliteit van de scheiders op terrein variabel en weinig voorspelbaar blijkt te zijn en anderzijds dat varkenshouders vanuit financieel oogpunt verkiezen om substitutie aan te gaan, al dan niet gecombineerd met betaling van een superheffing. Anderzijds is deze kloof minder groot dan in 2005 door het stijgend aantal biologische mestverwerkingsinstallaties, waarbij dikke fractie wordt afgevoerd naar de biothermische droging of compostering.

11.1.2.2 Operationele capaciteit

11.1.2.2.1 Aantal operationele installaties

Uit Tabel 22 blijkt dat er in Vlaanderen momenteel op 112 bedrijven aan mestverwerking wordt gedaan. De helft daarvan zijn vaste installaties die gebouwd werden bij het bedrijf van de verwerkingsplichtige landbouwers (en die al dan niet gevoed worden met extra aanlevering van mest van derden). Zo'n 41 bedrijven passen mobiele mestverwerking toe. Daarnaast zijn er 16 gespecialiseerde verwerkers actief, waarvan een tiental als grootschalig te bestempelen zijn (> 60.000 ton/jaar) en één in coöperatief verband werkt (140 participanten). In totaal telt de mestverwerkingssector 5 coöperatieve installaties.

In 2005 waren er volgens de jaarlijkse VCM-enquête 92 installaties actief. In de periode juli 2005 tot juni 2006 zijn er dus in totaal 20 bedrijven gestart met mestverwerking. De helft hiervan maakt gebruik van een mobiele mestverwerkingsinstallatie; 9 mestverwerkingsinstallaties werden gebouwd op een landbouwbedrijf waarmee ze verbonden zijn en één is ingeplant op een industrieterrein.

Tabel 22. Verdeling van toegepaste mestverwerkingsvormen productiejaar 2005.
Bron: VCM-enquête 2006

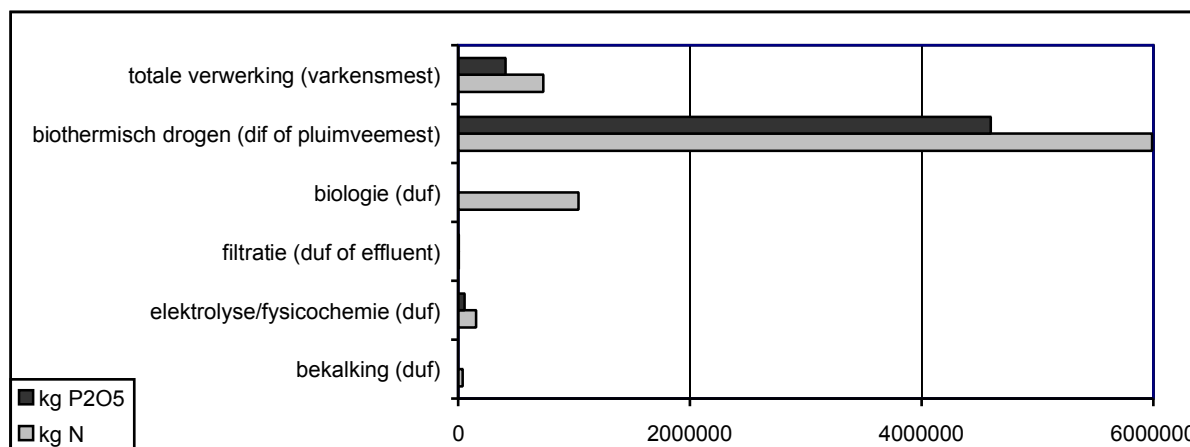
Mestverwerkingsvorm	Aantal installaties					
	Antwerpen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Oost-Vlaanderen	Limburg	Vlaanderen
Vaste installatie op landbouwbedrijf	12	0	34	7	2	55
Mobiele installatie op landbouwbedrijf	2	0	33	6	0	41
Vaste installatie niet op landbouwbedrijf	1	1	7	2	5	16
Totaal aantal operationele installaties	15	1	74	15	7	112

De geografische situering van de diverse operationele installaties in Vlaanderen wordt weergegeven in Figuur 23 in bijlage.

11.1.2.2.2 Overzicht operationele capaciteit per verwerkingstechniek

Figuur 12 geeft de absolute verdeling weer van de verwerkingscapaciteit, uitgedrukt in P_2O_5 en N in Vlaanderen per verwerkingstechniek. Deze gegevens werden verkregen op basis van de VCM-enquête die peilde naar de operationele capaciteit van Vlaamse verwerkingsinstallaties voor de periode juli 2005 tot juni 2006.

Het grootste aantal nutriënten wordt verwerkt en verwijderd via de export van biothermisch gedroogde pluimveemest en dikke fractie varkensmest. In tweede instantie zorgen de biologische processen voor een behoorlijke verwijdering van N uit de dunne fractie van varkensmest via de omzetting naar onschadelijk stikstofgas. De totale verwerking van ruwe varkensmest (droging of biologie en verdere behandeling) neemt een derde plaats in. De overige technieken hebben slechts een beperkte inbreng in de totale verwerking van mest op Vlaams niveau.

Figuur 12. De operationele verwerkingscapaciteit in 2006 per techniek, Bron: VCM-enquête 2006

11.1.2.2.3 Overzicht operationele capaciteit per mestsoort

Tabel 23 geeft de evolutie van de operationele mestverwerkingscapaciteit weer sinds 2002 per mestsoort. Voor pluimveemest wordt ook de export van zuivere pluimveemest vermeld, omdat deze als 'verwerkt' beschouwd wordt in het Mestdecreet.

Tabel 23. Evolutie van operationele mestverwerkingscapaciteit in ton/jaar van 2002 tot 2006. Bron: VCM-enquête 2006 en Mestbankgegevens

Mestsoort		2002	2003	juli 2003 - juni 2004	juli 2004 - juni 2005	juli 2005 - juni 2006
Varkensmest	Totale verwerking	2.800	136.470	47.547	72.418	90.845
	Verwerking dunne fractie	26.843	132.953	149.032	230.189	275.312
	Verwerking dikke fractie*	119.900	84.000	55.053	47.698	96.575
Pluimveemest	Export verwerkte mest	43.481	72.561	196.957	219.365	239.830
	Export zuivere mest	239.979	198.562	177.290	189.541	166.583
Rundveemest		/	11.000	4.500	0	3.490
Kalvergier		40.150	28.000	31.296	30.608	29.000
Andere mest		/	/	5.500	500	500
Andere organische stoffen		/	/	25.000	46.500	40.000

In vergelijking met 2004-2005 is de totale verwerking van ruwe varkensmest gestegen ingevolge het toenemende aantal drogers van ruwe varkensmest en het afronden van de opstartfase bij enkele verwerkingsbedrijven. De verwerking van dunne fractie van varkensmest is gestegen ten opzichte van 2004-2005. Dit is voornamelijk te verklaren door een stijging van het aantal biologische verwerkingsinstallaties van dunne fractie van varkensmest. De verwerking van dikke fractie van varkensmest vertoont een stijging in vergelijking met voorgaande jaren. Door het toenemende aantal biologische verwerkingsinstallaties en een stagnerend tot toenemend gebruik van enkele mobiele systemen wordt er meer dikke fractie geproduceerd. Voorheen werd er een duidelijke daling vastgesteld in de verwerking van dikke fractie. Dit werd veroorzaakt door het steeds minder toepassen van mobiele scheiders (zonder nageschakelde verwerking van de dunne fractie) waardoor te weinig dikke fractie beschikbaar was voor de grotere verwerkingsinstallaties. De export van verwerkte pluimveemest is lichtjes gestegen terwijl de export van zuivere pluimveemest status-quo is gebleven. De rundveemestverwerking betreft een voorcompostering op het bedrijf met nageschakelde centrale behandeling.

11.1.2.3 Knelpunten

De voornaamste knelpunten, zoals vermeld in het voortgangsrapport 2005, blijven van kracht en kunnen als volgt worden omschreven:

- Onzekerheid wat betreft inplantingsmogelijkheden in agrarisch gebied blijft het grootste heikele punt. De problematiek wordt nog groter als er sprake is van co-verwerking met andere energiegewassen of biologische afvalstoffen, en dit terwijl vergisting in opmars is en vergisting van mest enkel rendabel blijkt te zijn mits co-verwerking. Het voorbije jaar werden opvallend veel buurtcomités opgericht om te protesteren telkens er een projectaanvraag kwam voor een mestbe- of verwerkingsinstallatie. Enerzijds heeft de omzendbrief RO 2006/01 van de

ministers Van Mechelen, Peeters en Leterme soelaas gebracht, omdat deze een duidelijk richtkader aangeeft in verband met de maximaal toegelaten verwerkingscapaciteit en de toegelaten verhouding van de aangevoerde te be- of verwerken materialen in agrarisch gebied. Anderzijds blijken de buurtbewoners en de betrokken gemeentelijke en/of provinciale bestuurders steeds meer de perceptie te hebben dat mestbe- of verwerkingsinstallaties in ieder geval bijkomende geur-, milieu- en verkeershinder veroorzaken. Het degelijk informeren van alle betrokken partijen via zowel proactieve als crisiscommunicatie op maat is een dringende taak.

- De beschikbare technologie om varkensmest 100% te verwerken tot loosbaar water blijkt economisch zeer duur en amper haalbaar, tenzij het zeer grootschalig gerealiseerd wordt.
- De economische haalbaarheid van de volledige verwerking van varkensmest staat niet vast. Mogelijkheden tot subsidieerbaarheid werden nagezien door het VCM. De haalbaarheid ervan moet in eerste instantie concreet worden getoetst op Europees niveau. Daarna kan op Vlaams niveau overwogen worden wat de budgettaire mogelijkheden zijn.
- De aanvoer van dikke fractie varkensmest verloopt nog steeds niet optimaal, wat ook technisch nadelig is voor composteerinstallaties. Stimulerende maatregelen kunnen worden overwogen.
- Voor de afvoer van eindproducten bestaat geen gestructureerde afzetmarkt, wat vooral voor kleinere verwerkers financieel nadelig is. In dit verband wordt nog steeds uitgekeken naar de mogelijke afzet van eindproducten in Wallonië. Momenteel kan hierover op korte termijn niet onderhandeld worden. Vermoed wordt dat in 2007, na het herbekijken van het Waalse nutriëntenevenwicht, nieuwe onderhandelingen zouden kunnen starten.
- De onzekerheid over MAP 3 die in 2005 groot was, is wat gereduceerd dankzij de bekendmaking van de ontwerptekst op 7 juli 2006. Toch blijft het belangrijk, als stimulans voor verdere investeringen in mestbe- of verwerkingsinstallaties, om beleidsmatig duidelijk aan te geven wat de totale verwerkingsplicht voor Vlaanderen op jaarbasis zal zijn. Ook het aanduiden van de verwerkingsplichtige bedrijven en de te verwerken individuele hoeveelheden, alsook het bepalen van de substitutiemogelijkheden moet snel, eenvoudig en transparant gebeuren.

11.2 Gerealiseerde export en verwerking

11.2.1 Opbouw van de gegevens

De cijfers in de voorbije voortgangsrapporten betreffende export en verwerking waren steeds gebaseerd op transportgegevens geregistreerd bij de Mestbank.

De export van bepaalde gehygiëniseerde eindproducten, vanuit installaties die over een erkenning conform de 1774/2002 beschikken, verloopt echter niet altijd via erkende mestvoerders. Dit blijkt uit de individuele registers van de mestverwerkers. Deze werkwijze komt omdat deze verwerkers werken met niet-erkende, internationale transportfirma's, die eindproducten met goedkopere retourvrachten meenemen. Een andere aangehaalde reden is dat diverse Franse coöperaties geen Vlaamse eindproducten aanvaarden als de export niet gebeurt via Franse transporteurs. Deze mest moet meegeteld worden als mest die niet op Vlaamse bodem terechtkomt, alhoewel de wettelijke

bepalingen niet nageleefd zijn en deze werkwijze fraudegevoelig is. Het is wel wenselijk dat deze toestand van transporten zonder erkende mestvoerders een wettelijke regeling krijgt of een halt toegeroepen wordt.

Daarnaast neemt de verwerking van mest via biologie met de productie van N_2 gas aan belang toe en wordt uiteraard niet geregistreerd met transportdocumenten. Ook deze verwerking is opgenomen in de gerealiseerde export en verwerking. Deze gegevens zijn afgeleid uit de gegevens van de VCM enquête.

Om een juist beeld te geven van de evolutie van de export en verwerking van dierlijke mest worden de gegevens vanaf 2003 herberekend t.o.v. cijfers uit vorige voortgangsrapporten, rekening houdende met bovenvermelde elementen.

11.2.2 Export en verwerking van 2003 tot 2005

De totale export en verwerking vanaf 2003 is terug te vinden in Tabel 24 en Tabel 25. Hieruit blijkt dat de export van verwerkte mest zonder transportdocumenten een niet te verwaarlozen hoeveelheid betekent. De export en de verwerking lijken in 2005 te stabiliseren tot licht te dalen. Deze gecombineerde cijfers sluiten dicht aan bij de cijfers uit de VCM-enquête. De cijfers uit de verwerking zonder transportdocumenten zijn enigszins overschat omdat ook andere organische stoffen verwerkt zijn in de afgevoerde producten.

Tabel 24. Hoeveelheid verwerkte en geëxporteerde dierlijke mest in kg P_2O_5

	2003	2004	2005
Met transportdocumenten	7,2	7,8	7,2
Zonder transportdocumenten	2,1	2,6	2,8
Totaal	9,3	10,4	10,0

Tabel 25. Hoeveelheid verwerkte en geëxporteerde dierlijke mest in kg N

	2003	2004	2005
Met transportdocumenten	8,4	8,8	8,2
Zonder transportdocumenten	2,2	3,3	3,2
N_2 productie		1,0	1,0
Totaal	10,6	13,1	12,4

De export en de verwerking van dierlijke mest volgens de berekening van de superheffing mestverwerking wijkt lichtjes af van de cijfers uit Tabel 24 en Tabel 25. Bij het berekenen van de superheffing mestverwerking wordt rekening gehouden bij de bepaling van het verwerkingsaandeel van de mestverwerkinginstallaties met het aandeel van de andere organische stoffen. Het is eveneens mogelijk dat mestverwerkers de afgevoerde mest van het begin van het volgende jaar mee laten tellen voor de verwerking van het jaar voordien. De export en de verwerking berekend volgens deze methode is 9,4 miljoen kg P_2O_5 en 12,7 miljoen kg N voor 2004. Dit betekent dat de verwerking en de export van dierlijke mest in tabel Tabel 24 en Tabel 25 voor 2004 lichtjes overschat is met 1 miljoen kg P_2O_5 en 0,4 miljoen kg N. De verwerking en de export volgens de berekening van de superheffing in 2005 zijn nog niet gekend bij het afsluiten van dit rapport.

11.2.3 De export en verwerking in 2005 met geregistreerde documenten

11.2.3.1 Algemeen

In 2005 werd er 345.000 ton, 7,2 miljoen kg P_2O_5 , en 8,2 miljoen kg N verwerkt of geëxporteerd met geregistreerde transportdocumenten (Tabel 26). Dit is een daling t.o.v. 2004 met 5% voor de massa, 8% voor P_2O_5 en 7% voor N. In 2005 werd 51% van de P_2O_5 en 57% van de N als dusdanig geëxporteerd en 49% van de P_2O_5 en 43% van de N verwerkt. Hierbij betekent export dat de mest zonder enige behandeling als dusdanig, buiten Vlaanderen werd afgezet. Verwerkt betekent dat de mest een substantiële bewerking heeft ondergaan, zoals scheiden, composteren, biologie, vergisting, ... vooraleer buiten Vlaanderen te worden afgezet. De verwerking bleef stabiel. De export kende een daling.

11.2.3.2 Landen/gewesten van bestemming

Frankrijk blijft de belangrijkste exportbestemming met 64%, gevolgd door Nederland met 30%. Beide landen zijn samen goed voor een export van 95%

11.2.3.3 Dierengroepen

Pluimveemest blijft dé mestsoort die wordt geëxporteerd of verwerkt met 85 %. De verwerking van varkensmest steeg voor het tweede jaar op rij. In 2003 verdubbelde de verwerking van varkensmest. In 2005 bleef de verwerking van varkensmest stabiel. De export van varkensmest als dusdanig is afkomstig van grensbedrijven met gronden buiten Vlaanderen.

Tabel 26. Export van dierlijke mest (export) en export van verwerkte mest (verwerking) in 2005

Mestsoort	Export			Verwerking		
	kg P_2O_5	kg N	ton	kg P_2O_5	kg N	ton
Varkensmest	49.272	88.267	10.594	942.254	987.316	40.146
Pluimveemest	3.579.817	4.520.268	176.771	2.554.076	2.468.187	96.424
Overige	44.302	79.250	15.542	19.417	40.598	4.682
Totaal	3.673.391	4.687.784	202.907	3.515.747	3.496.101	141.252

11.2.4 Import van dierlijke mest

De import van dierlijke mest in 2005 bedraagt 1,3 miljoen kg P_2O_5 en 2,1 miljoen kg N. Dit is een lichte daling t.o.v. 2004. Het overgrote deel bestaat uit pluimveemest en paardenmest voor substraatbereiders, die champignonsubstraat maken voor de teelt van champignons.

11.3 Superheffing mestverwerking

11.3.1 Opgelegde heffing voor 2003 (aanslagjaar 2004)

De superheffing mestverwerking werd in oktober 2006 voor de vierde maal opgelegd. Deze oplegging geldt voor het aanslagjaar 2004, productiejaar 2003.

De verwerkingsplicht neemt jaar na jaar toe. In vergelijking met het productiejaar 2002 diende dus een grotere hoeveelheid mest verwerkt te worden dan in 2003.

Voor de eerste maal konden de bedrijven gebruikmaken van substitutie om aan hun verwerkingsplicht te voldoen. Onder substitutie wordt verstaan het invullen van de verwerkingsplicht door de verwerking van niet-verwerkingsplichtige mest van een ander bedrijf. Maximaal 55% van de verplicht te verwerken hoeveelheid mag ingevuld worden door substitutie. 90% van deze maximale hoeveelheid mag bestaan uit substitutie door pluimveemest. Voor bedrijven gelegen in gemeentes met een oorspronkelijke gemeentelijke productiedruk lager dan 100 kg P_2O_5 per ha geldt een uitzondering en mag de volledige te verwerken hoeveelheid ingevuld worden door substitutie. Ook hier mag maximaal 90% van de substitutie bestaan uit pluimveemest.

In 2003 moesten 1267 bedrijven effectief mest verwerken. De totale te verwerken hoeveelheid nutriënten bedroeg 8,2 miljoen kg P_2O_5 en 14,8 miljoen kg stikstof.

De totale hoeveelheid mest die verwerkt werd door de bedrijven die effectief moesten verwerken, bedroeg 8,1 miljoen kg P_2O_5 en 10,9 miljoen kg stikstof.

Zo'n 1.005 bedrijven ontvangen een superheffing voor een totaal bedrag van 7,7 mio euro. Deze bedrijven voldeden voor P_2O_5 voor 67% aan hun verwerkingsplicht en voor stikstof voor 49% aan hun verwerkingsplicht.

De totaal te verwerken hoeveelheid mag door een bedrijf voor 55% via substitutie verwerkt worden. Uit de cijfers blijkt dat voor de bedrijven met superheffing, 35% van de P_2O_5 is verwerkt via substitutie en 46% van de verwerkte stikstof afkomstig is van substitutie. Er zijn grote verschillen tussen de provincies: in Antwerpen is van de totale verwerkte hoeveelheid veel minder afkomstig van substitutie (25%) dan in Vlaams-Brabant (47%) en West-Vlaanderen (42%).

De bedrijven met een superheffing hebben dus duidelijk van deze mogelijkheid gebruikgemaakt, maar ze hebben ze niet maximaal benut. De mogelijkheid tot substitutie is voor P_2O_5 maar voor 41% ingevuld en voor stikstof maar voor 40%. De mogelijkheid tot substitutie door pluimveemest is ongeveer in dezelfde mate ingevuld. Deze beperkte invulling heeft voor een deel te maken met het feit dat bedrijven die in aanmerking komen voor uitstel in het kader van de uitstel-afstelregeling geen inspanningen geleverd hebben om mest te verwerken via substitutie. Indien zij in een later jaar voldoen aan de voorwaarden voor het bekomen van afstel, dan valt de superheffing van 2003 immers weg.

Zowel voor P_2O_5 als voor stikstof is 95% van de substitutie afkomstig van verwerkte pluimveemest.

Opvallend is dat enkele bedrijven verwerkte mest aangeboden hebben in substitutie hoewel zij de verwerkingsplicht voor hun bedrijf niet hebben voldaan. Vermoedelijk spelen financiële aspecten hier een rol.

262 bedrijven voldeden wel aan hun verwerkingsplicht. Zij verwerkten ruimschoots meer dan de wettelijk verplichte hoeveelheden. Zij maakten op enkele individuele gevallen na geen gebruik van substitutie. De mest die extra verwerkt werd boven de verwerkingsplicht werd in zeer geringe mate aangeboden in substitutie. Meer details zijn terug te vinden in Tabel 78, Tabel 79, Tabel 80, Tabel 81, Tabel 82 en Tabel 83 in bijlage.

11.3.2 Uitstel en afstel superheffing

Mestverwerkingsplichtige bedrijven die beschikken over de nodige vergunningen voor mestverwerking maar die nog geen operationele installatie hebben, kunnen uitstel van de superheffing vragen. Ook bedrijven die een contract afgesloten hebben met een nog niet operationele mestverwerker die vergund is, komen in aanmerking voor uitstel. Dit uitstel gaat over in een definitief afstel als in het jaar dat de verwerkingsinstallatie operationeel is, 20% van de hoeveelheid waarvoor uitstel werd verleend extra wordt verwerkt.

322 bedrijven vroegen uitstel van de superheffing aan voor het productiejaar 2002. 301 aanvragen werden al behandeld. 255 bedrijven kregen volledig uitstel, 26 bedrijven kregen gedeeltelijk uitstel. Globaal werd uitstel verleend voor 941.479 kg P_2O_5 en 2.047.995 kg stikstof.

In 2003 konden 3 bedrijven afstel van de superheffing aanslagjaar 2002 bekomen.

11.3.3 Melding verwerkingsplicht

De Mestbank deelde in oktober 2005 aan elk bedrijf mee hoeveel stikstof en P_2O_5 ze dienden te verwerken in 2003, 2004 en 2005. Over die drie jaar heen is het aantal bedrijven dat moet verwerken gedaald met 10%, van 1270 naar 1146. Bedrijven zijn gestopt of hebben hun productie afgebouwd, zodat ze geen mest meer moeten verwerken. De hoeveelheid P_2O_5 en stikstof die moet worden verwerkt, is in dezelfde periode gedaald met 7,8%. In 2005 moest 7,6 miljoen kg P_2O_5 en 13,6 miljoen kg stikstof worden verwerkt. (zie Tabel 27).

Tabel 27. Overzicht van de verwerkingsplicht in 2003, 2004 en 2005

<i>Productiejaar</i>	<i>Provincie</i>	<i>Aantal bedrijven die effectief moeten verwerken</i>	<i>kg P_2O_5 te verwerken</i>	<i>kg stikstof te verwerken</i>
2003	West-Vlaanderen	603	3.812.382	7.047.523
	Oost-Vlaanderen	248	1.327.853	2.472.541
	Antwerpen	319	2.277.229	3.998.541
	Limburg	79	551.705	897.291
	Vlaams-Brabant	16	100.379	201.699
	Buiten Vlaanderen	5	116.811	168.864
Totaal 2003		1.270	8.186.359	14.786.459
2004	West-Vlaanderen	580	3.885.994	7.264.305
	Oost-Vlaanderen	232	1.229.664	2.212.099
	Antwerpen	301	2.161.687	3.802.074
	Limburg	76	480.243	782.840
	Vlaams-Brabant	11	84.538	177.001
	Buiten Vlaanderen	3	28.928	47.632
Totaal 2004		1.203	7.871.055	14.285.952
2005	West-Vlaanderen	562	3.754.090	7.045.564
	Oost-Vlaanderen	212	1.144.235	2.033.957
	Antwerpen	293	2.070.371	3.586.867
	Limburg	65	459.424	735.070
	Vlaams-Brabant	11	91.892	191.149
	Buiten Vlaanderen	3	30.473	49.305
Totaal 2005		1.146	7.550.486	13.641.910

11.4 Europese Verordening 1774

De Europese Verordening 1774/2002 - *Verordening tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten* - is in alle Europese lidstaten van kracht sinds mei 2003.

België, Vlaanderen, Wallonië en het Brusselse Gewest hebben de taken en de bevoegdheden die uit deze Verordening voortvloeien, besproken en verdeeld via het opstellen van een 'Overeenkomst'. Deze Overeenkomst werd op 15 december 2005 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Er werd eveneens een 'Commissie Dierlijke Bijproducten' opgericht waarin de relevante federale, Vlaamse, Waalse en Brusselse administraties zetelen. Voor Vlaanderen zijn de VLM-Mestbank en OVAM de betrokken partijen.

Tabel 28. Erkende verwerkingsinstallaties in het kader van de Verordening 1774 (s.v.z. oktober 2006) E = erkende installatie; A = erkenning in aanvraag; V = Erkenning vervallen

Naam	Gemeente	Type verwerking	Erkenning	Einddatum erkenning
Biofer NV	Zoutleeuw	Biogasinstallatie	V	12/07/2006
Broucke Willy	Veurne	Biothermisch droogstelsysteem	E	31/12/2006
Danis NV	Izegem	Biologie/drogen/korrelen	E	22/02/2009
De Kleijn NV	Maaseik	Composteerinstallatie	E	17/10/2008
Flanamat NV	Kallo	Drogen/korrelen	E	24/02/2009
Lambrecht BVBA	Ieper	Composteerinstallatie	E	7/02/2007
Laviedor NV	Ieper	Mengen	E	31/12/2006
Lavrijsen Piet	Houthalen-Helchteren	Stomen	E	31/12/2006
Maes Piet & Karl	Lendeledede	ACT-toestel	E	1/08/2007
Op De Beeck NV	Kallo	Composteerinstallatie	E	31/12/2006
Samagro NV	Leisele	Composteerinstallatie	E	31/12/2006
Samagro NV	Leisele	Biogasinstallatie	A	-
Senergho bvba	Hoogdele	Composteerinstallatie	A	-
Senergho bvba	Hoogdele	Biogasinstallatie	A	-
Sterckx NV	Roeselare	Composteerinstallatie	E	3/11/2006
Storg NV	Bree	Composteerinstallatie	E	9/12/2006
Van Hoydonck NV	Wuustwezel	Composteerinstallatie	E	9/05/2007
Walkro NV	Maasmechelen	Composteerinstallatie	E	3/11/2006
Westvlees - Hogeschool W-VI	Westrozebeke	Biogasinstallatie	V	4/10/2006
Wyseur-Lesage bvba	Westrozebeke	Composteerinstallatie	V	22/03/2006
Ysebaert Gerrit-Vandekerckhove NV	Dentergem	Biothermisch droogstelsysteem	E	24/02/2009

Aangezien de bepalingen van de Verordening reeds gelden sinds 2003, heeft de Mestbank deze taken vanaf 2004 opgenomen. Ze is toen gestart met de toekenning van erkenningen aan mestverwerkingsinstallaties (op basis van strikte, hygiënische vereisten die sanitaire veiligheid en volksgezondheid waarborgen) en inspecteert deze ook. De nodige voorbereidingen werden getroffen om labo's te erkennen in het kader van de vereiste microbiologische analyses. De volledige wettelijke implementatie van de Europese Verordening 1774/2002 zal worden gerealiseerd via het nieuwe Mestdecreet.

Tabel 28 geeft een overzicht van de reeds erkende installaties. Deze erkenningen worden momenteel door welbepaalde lidstaten, zoals Frankrijk en Duitsland, reeds geëist vooraleer ze import vanuit Vlaanderen toelaten.

Momenteel zijn 15 installaties erkend en worden 3 erkenningsaanvragen behandeld. 3 erkenningen zijn vervallen en werden niet hernieuwd. De 15 erkende installaties betreffen 9 composteerinstallaties (waarvan 4 substraatbereiders), 4 droogsystemen en 2 andere systemen.

Tegenover vorig jaar betekent dit een toename van 5 effectief erkende installaties. Het betreft in hoofdzaak composteerinstallaties en droogsystemen.

12. Milieuvergunningen

12.1 Advisering milieuvergunningen

12.1.1 Algemeen

In 2005 bleef op Vlaams niveau het principe van een algemene uitbreidingsstop van toepassing.

Bij elk advies dat de VLM verleent (uitgezonderd de advisering in het kader van de melding van overname) wordt nagegaan of de inrichting beschouwd kan worden als een bestaande veeteeltinrichting, wat de vergunde productie is, of de aanvraag een stijging van de vergunde mestproductie inhoudt en of de bepalingen inzake mestafzet in het verleden werden gerespecteerd door de aanvrager.

Tabel 29 geeft een overzicht van het totale aantal adviesvragen in 2005, opgesplitst in klasse 1 en 2 vergunningsaanvragen, mededeling van kleine veranderingen en meldingen van overnames, evenals de adviesvragen in beroepsdossiers.

Tabel 29. Adviesvragen milieuvergunningen van veeteeltinrichtingen ontvangen in 2005

Type aanvraag	Antwerpen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Oost-Vlaanderen	Limburg	Totaal
<i>Klasse-II Aanvraag eerste aanleg</i>	155	62	306	242	65	830
<i>Klasse-II Aanvraag beroep</i>	17	14	9	24	4	68
<i>Klasse-I Aanvraag eerste aanleg</i>	182	19	327	121	51	700
<i>Klasse-I Aanvraag beroep</i>	6	0	14	13	1	34
<i>Melding verandering</i>	31	64	133	68	19	315
<i>Melding overname</i>	345	124	553	405	193	1.620
Totaal aantal adviezen	736	283	1.342	873	333	3.567

Ten opzichte van het jaar 2004 is er een stijging (7,1%) van het totale aantal adviezen. Vooral in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant is er een toename van het aantal adviesvragen, terwijl in de provincie West-Vlaanderen een lichte daling werd vastgesteld. Deze stijging van het totale aantal adviesvragen is voornamelijk toe te schrijven aan een toename van het aantal overnamedossiers en een toename van het aantal dossiers van samenvoegingen en verplaatsingen.

De stijging van dit soort dossiers komt enerzijds doordat de regeling van samenvoegingen en verplaatsingen nu algemeen gekend is, en anderzijds doordat de groep 'bestaande veeteeltinrichtingen' uitgebreid werd. Op 22 april 2005 werd het Mestdecreet gewijzigd. Zo werd de groep 'bestaande veeteeltinrichtingen' gevoelig uitgebreid met de veeteeltinrichtingen die ten minste sinds 2000 op regelmatige wijze aangifte hebben gedaan bij de Mestbank, en waarvoor een definitieve vergunning werd verleend vóór 1 januari 2000. Totnogtoe werd het begrip 'bestaande' voorbehouden voor veeteeltinrichtingen die zich initieel al strikt hadden gehouden aan de aangifteplicht. Om een milieuvergunning te hernieuwen, te veranderen, samen te voegen of te verplaatsen moet de inrichting immers een bestaande veeteeltinrichting zijn.

Verder werd voor het eerst in het decreet een mogelijkheid ingeschreven tot regularisatie van verplaatsingen naar niet-milieuvergunde stallen. Wanneer binnen de vergunde inrichting dieren werden verplaatst naar niet-milieuvergunde stallen, verviel de vergunning van de oorspronkelijke stal wegens niet exploitatie gedurende twee jaar. Het knelpunt hierbij was dat wanneer een vergunning vervallen was, er volgens het Mestdecreet geen nieuwe vergunning meer toegekend kon worden. Door de regularisatiemogelijkheid werd dit knelpunt weggewerkt. Aanvragen tot regularisatie werden nauwelijks ingediend (tiental).

12.1.2 Samenvoegen en verplaatsen van inrichtingen

12.1.2.1 Wijzigingen in 2006

Het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2006 (BS 08 juni 2006) wijzigt het besluit van 5 oktober 2001 (vergunningenbesluit) en legt bijkomende beperkingen vast voor een vergunningsaanvraag tot samenvoeging.

Een inrichting die wil uitbreiden met varkens, rundvee of ander kleinvee (pluimvee en konijnen) kan dit enkel doen indien de vergunde mestproductie van de stop te zetten inrichting respectievelijk varkens, rundvee of ander kleinvee is. Met andere woorden, een uitbreiding kan niet meer zo gemakkelijk omdat de stop te zetten productie niet meer gebruikt kan worden voor uitbreidingen met andere diersoorten. Een inrichting kan enkel uitbreiden met varkens indien de stop te zetten inrichting varkens als vergunde productie heeft.

Twee bijkomende voorwaarden van de samenvoeging zijn: de stop te zetten inrichting mag niet omgevormd zijn naar rundvee, varkens of ander kleinvee na 28 april 2006 en ten tweede de inrichting die werd uitgebreid, waarbij de stop te zetten inrichting na 28 april 2006 werd overgenomen, kan niet meer worden omgevormd naar rundvee, varkens of ander kleinvee.

12.1.2.2 Overzicht aantal beslissingen samenvoeging en verplaatsing

Door de wijziging van 28 maart 2003 van het Mestdecreet werd het mogelijk om een inrichting uit te breiden in combinatie met de volledige stopzetting van een andere inrichting (dit wordt hierna 'samenvoeging' genoemd). Ook werd de verplaatsing van inrichtingen mogelijk voor zover deze niet in agrarisch gebied gelegen zijn.

Sinds de inwerkingtreding van de regelgeving betreffende samenvoegingen en verplaatsingen werden 1552 vergunningsaanvragen voor samenvoeging en 399 vergunningsaanvragen voor verplaatsing goedgekeurd. Het overgrote deel van deze samenvoegingen situeert zich in de provincie West-Vlaanderen. In de provincie Antwerpen vonden de meeste verplaatsingen plaats. In de provincie Oost-Vlaanderen werd de grootste hoeveelheid vergunde productie verplaatst. In Tabel 84 in bijlage wordt een overzicht gegeven van de mobiliteit van de vergunde mestproductie als gevolg van de goedgekeurde vergunningsaanvragen.

De toename van de vergunde productie werd berekend met de uitscheidingscijfers die worden gehanteerd bij het beoordelen van vergunningsaanvragen (d.i. de uitscheidingscijfers van art. 33bis §2).

Hieruit kan worden afgeleid dat er verhoudingsgewijs veel meer wordt gebruikgemaakt van de mogelijkheid tot samenvoeging van inrichtingen en heel wat minder voor het verplaatsen ervan. Dit is logisch omdat de stop te zetten inrichting slechts kan worden verplaatst als ze gelegen is in een ander gebied dan agrarisch gebied of landschappelijk waardevol agrarisch gebied, en verplaatsingen enkel mogelijk zijn voor wie al 5 jaar vergunninghouder is.

Zelfs rekening houdend met het feit dat er bij de samenvoeging een reductie van 25% op de vergunde mestproductie wordt toegepast, worden eerder kleine inrichtingen stopgezet, om te worden samengevoegd.

12.1.2.3 Mobiliteit van samenvoegingen en verplaatsingen binnen en tussen de provincie

In alle provincies gebeuren de meeste samenvoegingen en verplaatsingen binnen de provincie zelf. Voor West-Vlaanderen komt 79% van de samengevoegde vergunde productie uit de eigen provincie, voor Limburg 87%, voor Oost-Vlaanderen 76%, voor Antwerpen 68% en voor Vlaams-Brabant 67%. In elke provincie wordt er meer vergunde productie afgebouwd dan uiteindelijk wordt verplaatst of samengevoegd. In de provincie West-Vlaanderen gebeurt de grootste afbouw met 536.915 kg P_2O_5 . Een verdere concentratie van de dierlijke mestproductie is dus op dit moment niet aan de orde.

De provincie West-Vlaanderen ontvangt van de andere provincies de meeste vergunde mestproductie, zijnde 302.122 kg P_2O_5 , terwijl de overige provincies netto 104.121 kg P_2O_5 van West-Vlaanderen ontvangen. De meeste vergunde productie vertrekt door samenvoeging en verplaatsing uit de provincie Oost-Vlaanderen (398.972 kg P_2O_5), gevolgd door Limburg (345.345 kg P_2O_5) en Antwerpen (200.564 kg P_2O_5) naar de andere provincies.

Tabel 84 in bijlage geeft een gedetailleerd overzicht van de vergunde productie, uitgedrukt in kg P_2O_5 , die door samenvoegingen en verplaatsingen naar elke provincie stroomt en van de hoeveelheid vergunde productie die uit elke provincie stroomt. Met bruto vergunde productie wordt de vergunde productie bedoeld vóór de reductie van 25% omwille van samenvoeging en vóór de reductie wegens een eventueel verval van een deel van de volledige vergunning. Met netto vergunde productie wordt de vergunde productie bedoeld rekening houdend met de reductie door samenvoeging en/of de reductie door verval.

Figuur 24 in bijlage geeft een visuele voorstelling van de verschuivingen van de bruto vergunde mestproductie binnen en buiten de Vlaamse provincies (stand van zaken tot 15 september 2006).

12.1.2.4 Mobiliteit van samenvoegingen en verplaatsingen binnen en tussen de gemeenten

Om een nog meer verfijnd 'transport' van de vergunde productie te analyseren, werd een analyse uitgevoerd op het niveau van de gemeente. De resultaten staan weergegeven in 3 kaarten (Figuur 25, Figuur 26 en Figuur 27 in bijlage).

De grootste afname van de bruto vergunde productie in het kader van samenvoegingen en verplaatsingen werd gerealiseerd in de gemeenten Diksmuide (145.600 kg P_2O_5), Brecht (120.721 kg P_2O_5), Ieper (107.828 kg P_2O_5), Poperinge (88.309 kg P_2O_5) en Wingene (81.071 kg P_2O_5). Hoogstraten (127.185 kg P_2O_5), Merksplas (87.950 kg P_2O_5), Wuustwezel (75.620 kg P_2O_5), Diksmuide (74.891 kg P_2O_5) en Tielt (74.134 kg P_2O_5) zijn de vijf gemeentes met de grootste toename

in netto vergunde productie. In Figuur 37 in bijlage wordt het nettoresultaat van de vergunde productie op gemeenteniveau weergegeven. Uit de figuur blijkt dat het aantal gemeenten waar de vergunde productie daalt, groter is dan het aantal gemeenten waar de vergunde productie stijgt.

In Diksmuide (70.709 kg P_2O_5), Brecht (59.570 kg P_2O_5) en Ravels (48.133 kg P_2O_5) is er een sterke daling van de vergunde productie. Dit tegenover de gemeenten Hoogstraten (59.878 kg P_2O_5), Tielt (32.705 kg P_2O_5) en Merksplas (39.425 kg P_2O_5) waar er een stijging is van de vergunde productie.

12.1.2.5 De grootste uitbreidingen

Tabel 30 geeft een overzicht van de grootste uitbreidingen van de netto vergunde productie op bedrijfsniveau. De 10 grootste bedrijven behelzen 5,5% van de totale vergunde productie die verplaatst of samengevoegd werd.

Tabel 30. Overzicht van de bedrijven die de grootste toename vergunde productie (VP), uitgedrukt in kg P_2O_5 hebben door samenvoegingen en verplaatsingen

<i>Provincie van het bedrijf</i>	<i>Gemeente van het bedrijf</i>	<i>Verplaatsing of samenvoeging</i>	<i>Toename VP (kg P_2O_5)</i>
West-Vlaanderen	Oostrozebeke	Verplaatsing	21.559
West-Vlaanderen	Pittem	Samenvoeging	19.931
West-Vlaanderen	Torhout	Verplaatsing	15.990
Antwerpen	Retie	Verplaatsing	15.361
West-Vlaanderen	Zedelgem	Samenvoeging	15.075
Antwerpen	Hoogstraten	Samenvoeging	14.258
Oost-Vlaanderen	Oudenaarde	Samenvoeging	13.777
Antwerpen	Hoogstraten	Samenvoeging	12.611
West-Vlaanderen	Ruiselede	Samenvoeging	12.395
Antwerpen	Merksplas	Verplaatsing	11.379
Totaal			152.336

12.1.2.6 Wijziging van diengroep

Tabel 31 geeft een overzicht van het aantal omvormingen van diersoorten bij samenvoegingen en verplaatsingen van 14 februari 2003 tot 15 september 2006. Voor de provincie West-Vlaanderen werd ook de netto vergunde productie, uitgedrukt in kg P_2O_5 , vermeld in deze tabel. In de provincie West-Vlaanderen komen veruit de meeste omvormingen van diersoort voor, bij samenvoegingen of verplaatsingen (393 dossiers), gevolgd door de provincie Antwerpen (166 dossiers).

Tabel 31. Overzicht van de verschuivingen (omvormingen) tussen diersoorten ten gevolge van samenvoegingen en verplaatsingen (stand van zaken tot 15/09/06)

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen		Vlaams-Brabant
Beslissingen samenvoeging en verplaatsing	400	142	446	827	kg P ₂ O ₅	136
runderen -> varkens	40	18	58	273	352.587	4
runderen -> pluimvee	2	0	3	6	4.308	0
runderen -> andere	52	7	7	9	6.613	4
varkens -> runderen	9	7	8	24	28.118	6
varkens -> pluimvee	0	0	0	0	0	0
varkens -> andere	10	2	1	1	3.420	2
pluimvee -> runderen	7	3	2	7	9.505	1
pluimvee -> varkens	37	4	15	63	206.234	3
pluimvee -> andere	3	1	0	0	0	0
andere -> varkens	4	0	2	9	15.625	2
andere -> runderen	2	1	0	1	1.706	0
andere -> pluimvee	0	1	0	0	0	0
Aantal beslissingen samenvoeging en verplaatsing met omvorming	166	44	96	393	628.116	22

Zo'n 44% van de totale netto vergunde productie in het kader van samenvoegingen en verplaatsingen in West-Vlaanderen gaat gepaard met een omvorming. Er werd in West-Vlaanderen in totaal 574.446 kg P₂O₅, afkomstig van de vergunde productie van runderen, pluimvee en 'andere' dieren, omgevormd naar varkens. Zo'n 4.308 kg P₂O₅ werd omgevormd naar pluimvee (afkomstig van runderen) en 39.329 kg P₂O₅ naar runderen (afkomstig van varkens en pluimvee).

De meest voorkomende omvorming is de omvorming van runderen naar varkens met een vergunde productie van 352.587 kg P₂O₅. 93% van de vergunde productie van de provincie Antwerpen en van de provincie Oost-Vlaanderen, ontvangt de provincie West-Vlaanderen als varkens. Voor de provincie Vlaams-Brabant en de provincie Limburg bedraagt dit respectievelijk 85,5% en 73%. De meeste verplaatsingen en samenvoegingen naar de provincie West-Vlaanderen gaan gepaard met een stijging van de vergunde productie van varkens.

De meest voorkomende omvormingen in de provincie Antwerpen zijn de omvorming van runderen naar 'andere' dieren. Met 'andere' dieren worden voornamelijk mestkalveren bedoeld.

12.2 Evolutie van de vergunde productie

12.2.1 Algemeen

Het begrip 'vergunde productie' werd ingevoerd omwille van de invoering van een 'volumebeleid' en het standstill-beginsel in het Mestdecreet. De indeling van de dieren tot op het niveau van de categorieën van het decreet is een noodzaak voor de berekening van de vergunde mestproductie van een inrichting. Momenteel is in de vergunningsbeslissing de opdeling in diercategorieën met hun respectievelijk aantal standplaatsen opgenomen. Ook de bijhorende plannen bepalen de standplaatsen per stal, opgedeeld in diercategorieën. Hoe verder er wordt teruggaan in het verleden, hoe minder gedetailleerd de vergunningbeslissingen werden opgemaakt. Over het algemeen is de

vergunde mestproductie gekend voor inrichtingen waarvoor na 1996 een vergunningbeslissing werd afgeleverd. Voor vroegere beslissingen is dit meestal niet het geval. Vanaf 1996 was de bepaling van de vergunde mestproductie een noodzakelijk criterium voor de beoordeling van een vergunningsaanvraag.

Sinds de invoering van de opkoopregeling en de verhoogde mobiliteit van de vergunning en de nutriëntenhalte zijn deze meer en meer een zakelijk recht geworden en dus verhandelbaar op de vrije markt. Voor vele inrichtingen is er echter nog geen duidelijke uitspraak geweest over de vergunde mestproductie, zodat deze exploitanten in onzekerheid verkeren. Een procedure om voor deze gevallen snel duidelijkheid te krijgen bestaat momenteel niet, maar is wenselijk.

De globale vergunde productie voor Vlaanderen is (nog) niet gekend, zodat enkel de wijzigingen van de vergunde productie beschouwd kunnen worden. Enkel de afbouw via de opkoopregeling van de ALT en de reductie bij samenvoegingen van vergunningen kunnen worden begroot. Bij dergelijke dossiers wordt er immers steeds een initiële vergunde productie berekend. Bij andere situaties, bijvoorbeeld als een milieuvergunning vervalt, kunnen de wijzigingen in de vergunde productie niet worden berekend.

12.2.2 Afbouw van de vergunde productie via de opkoopregeling van runderen, varkens en pluimvee

In Tabel 32 is een overzicht gegeven van de vergunde mestproductie die afgebouwd is op de inrichtingen die een stopzettingvergoeding gekregen hebben, en definitief gestopt zijn (gegevens verwerkt tot 15 september 2006). Hieruit blijkt dat de vergunde productie met 4 miljoen kg P_2O_5 is afgenomen.

Tabel 32. De totale afbouw van de vergunde productie (gegevens verwerkt tot 15 september 2006) per jaar en per provincie, afkomstig van inrichtingen waar een stopzettingsvergoeding werd verleend

Jaar	Antwerpen (kg P_2O_5)	Limburg (kg P_2O_5)	Oost- Vlaanderen (kg P_2O_5)	Vlaams- Brabant (kg P_2O_5)	West- Vlaanderen (kg P_2O_5)	Totaal per jaar (kg P_2O_5)
2000	800	2.239	1.803	0	45.396	50.238
2001	73.786	34.022	130.064	27.276	483.801	748.949
2002	144.249	71.167	253.309	58.574	634.491	1.161.790
2003	169.053	89.522	196.971	17.762	397.970	871.278
2004	242.854	22.066	418.218	88.698	312.962	1.084.798
2005	24.620	8.013	42.574	17.791	125.078	218.076
2006	3.100	3.552	17.613	5.622	3.264	33.151
Totaal per provincie (kg P_2O_5)	658.462	230.581	1.060.552	215.723	2.002.962	4.168.280

De grootste afbouw via de stopzettingsvergoeding situeert zich in West-Vlaanderen, op de tweede plaats komt Oost-Vlaanderen.

12.2.3 Afbouw van de vergunde productie via de reductie bij samenvoeging

Uit de gegevens in Tabel 84 in bijlage kan worden afgeleid dat de afbouw van de vergunde mestproductie, zowel door de reductie van 25% bij samenvoegingen als de reductie door verval, vanaf

de inwerkingtreding van de regelgeving van samenvoegingen en verplaatsingen overeenkomt met 1.480.564 kg P_2O_5 en 3.664.396 kg N (volgens uitscheidingscijfers van artikel 33bis §2).

Uit Tabel 33 blijkt dat de grootste afbouw van de vergunde productie door samenvoegingen werd gerealiseerd door de provincie West-Vlaanderen, die 28% van de totale afbouw voor zijn rekening neemt, gevolgd door de provincie Oost-Vlaanderen met 27% en de provincie Limburg met 26%.

Tabel 33. Overzicht van de totale afbouw vergunde productie, uitgedrukt in kg P_2O_5 , per provincie (stand van zaken tot 15 september 2006)

Provincie	kg P_2O_5 UIT provincie door samenvoeging en verplaatsing	kg P_2O_5 IN provincie door samenvoeging en verplaatsing	Reductie door samenvoeging en/of verval binnen de provincie (kg P_2O_5)	Totale afbouw in kg P_2O_5
Antwerpen	-200.564	229.914	-207.343	-177.993
Limburg	-345.345	31.695	-76.406	-390.056
Oost-Vlaanderen	-398.972	148.483	-148.412	-398.901
Vlaams-Brabant	-101.836	52.463	-49.035	-98.408
West-Vlaanderen	-180.413	302.122	-536.915	-415.206
Totaal	-1.227.130	764.677	-1.018.111	-1.480.564

12.2.4 Evolutie 'vergunde productie' (cfr. artikel 33 van het Mestdecreet)

Bij de inwerkingtreding van MAP 1 is het begrip 'vergunde productie' ingevoerd. Vermits op dat moment de werkelijke, vergunde productie in Vlaanderen niet gekend was, is een specifieke bij decreet vastgelegde berekeningsbasis gebruikt om dit begrip te definiëren.

In MAP 1 is dit begrip gebruikt om de gemeenten in te delen in 'witte', 'grijze' en 'zwarte' gemeenten, waarbij in functie van de kleur van de gemeente, een specifiek vergunningenbeleid gevoerd werd.

Sinds MAP 2bis is dit gebiedsgericht vergunningenbeleid omgevormd naar een uniform vergunningenbeleid voor heel het Vlaamse gewest. De berekeningswijze is echter wel behouden in MAP 2bis omdat op die manier de evolutie van de vergunningverlening verder opgevolgd kan worden in de tijd.

Tabel 34. Evolutie van de 'vergunde productie' berekend overeenkomstig artikel 33 van het Mestdecreet

Datum	Vergunde productie (artikel 33) (miljoen kg P_2O_5)
1/03/1993	74,42
19/08/1993	74,45
8/12/1993	74,55
6/06/1994	75,34
2/12/1994	76,52
14/04/1995	77,63
1/09/1995	78,01
18/12/1995	78,39
15/09/1996	79,83
15/04/1997	80,23
25/05/1998	80,32
1/12/1998	80,31
31/12/1999	80,16
31/12/2000	80,05
31/12/2001	79,86
31/12/2002	77,96
31/12/2003	76,46
31/12/2004	75,09
15/09/2006	74,27

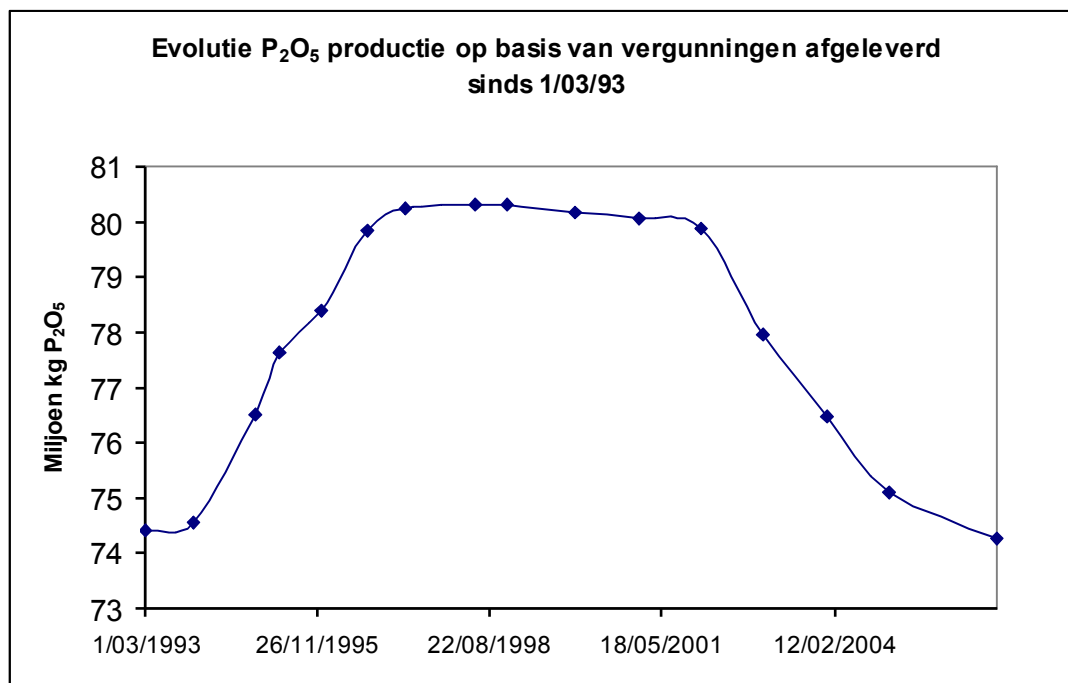
In deze berekeningsmethode wordt als referentiebasis (1 maart 1993) de P_2O_5 -productie genomen, berekend op basis van de gegevens van de land- en tuinbouwtelling van 15 mei 1992 en met de productiecijfers van artikel 33 §1 van het decreet. Ten opzichte van deze referentiebasis werd de evolutie van de vergunde productie berekend aan de hand van de stijging en de daling van de vergunde producties op inrichtingsniveau (berekend op basis van de afgeleverde vergunningen, meldingen, en de gemelde stopzettingen). Inrichtingen die gestopt zijn en waarbij in principe na 2 jaar de milieuvergunning van rechtswege vervalt, dit op basis van de Vlarem-wetgeving, doch waarvan bij de overheid geen melding van stopzetting gedaan wordt, zijn niet mee verwerkt in de gegevens.

Vermits enerzijds vertrokken wordt van een berekend startpunt (NIS-landbouwtelling van 15 mei 1992) en anderzijds gerekend wordt met de productiecijfers van het oude Mestdecreet, geeft deze tabel alleen de relatieve evolutie van de vergunde productie weer. De hierin vermelde cijfers van de vergunde productie komen bijgevolg niet overeen met de vergunde productie, indien deze berekend zou worden als optelsom van alle vergunningen voor veeteeltinrichtingen.

Tabel 34 geeft de evolutie weer van de 'vergunde productie' in het Vlaamse gewest sinds 1993, volgens de berekeningsmethode van artikel 33 van het Mestdecreet.

Uit Figuur 13 blijkt duidelijk dat in de jaren vóór de invoering van een vergunningenbeleid in de mestwetgeving het aantal vergunde dieren een stijgende trend vertoonde. De invoering van het vergunningenbeleid op 1 januari 1996 (MAP 1) met daarbij een standstill voor grote delen van Vlaanderen is in de evolutie duidelijk zichtbaar. De stijging van de 'vergunde productie' in 1996 vindt zijn oorsprong in vergunningsbeslissingen waarvan de vergunningsaanvraag gebeurd was vóór 1 januari 1996. Deze waren nog niet onderworpen aan de strenge regels in het vergunningenbeleid. Vanaf 1997 is de stijging tot stilstand gekomen. In 2002 en 2003 is de 'vergunde productie' opnieuw aanzienlijk gedaald. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van de stopzetting van milieuvergunningen ingevolge de opkoopregeling (stopzettingsdecreet). Vanaf eind 2003 is de daling van de vergunde productie naast de opkoopregeling ook het gevolg van de samenvoegingen.

Gezien de berekeningswijze van deze vergunde productie is het duidelijk dat dit niet de werkelijke vergunde productie weergeeft. Deze cijfers mogen dan ook niet als 'absoluut' worden bekeken, maar moeten volledig in hun context worden gezien, zoals hierboven beschreven.

Figuur 13. Evolutie van de P_2O_5 –productie op basis van vergunningen afgeleverd sinds 1 maart 1993

13. Nutriëntenhalte

13.1 Het begrip nutriëntenhalte

Sinds het jaar 2000 werd een belangrijke nieuwe, brongerichte maatregel ingevoerd. De nutriëntenhalte moest ervoor zorgen dat de productie van dierlijke mest de eerstvolgende jaren een absolute halt toegeroepen werd. Door een verdere stijging van de mestproductie zouden de resultaten die gehaald werden via betere voeders, oordeelkundige bemesting en/of mestverwerking immers deels of zelfs volledig verloren gaan.

De nutriëntenhalte is de maximaal toegelaten hoeveelheid nutriënten die jaarlijks op een inrichting door de dieren geproduceerd mag worden. De nutriëntenhalte wordt uitgedrukt in kg N (NHn) en in kg P₂O₅ (NHp), en geldt van 1 januari 2002 tot 31 december 2006 bij de huidige regelgeving.

13.2 Evolutie van de nutriëntenhalte

Toegekend in de zomer en het najaar van 2000, veranderde de totaal toegekende nutriëntenhalte in de daaropvolgende jaren nog continu. Niet alleen kon een individuele nutriëntenhalte nog stijgen wanneer een beroep tegen de toegekende hoeveelheden door de Mestbank, respectievelijk door de minister, gegrond werd bevonden, ze kon ook dalen wanneer de Mestbank tot de vaststelling kwam dat ze (voor de vergunningsplichtige dieren) hoger was dan de vergunde dierlijke mestproductie. Verschillende decreetswijzigingen, die een oplossing probeerden te bieden voor een aantal knelpunten, beïnvloedden de hoogte van de nutriëntenhalte nog verder.

Ten slotte konden veehouders in de periode 2001-2004 kiezen voor een vergoeding wanneer ze de productie van dierlijke mest afkomstig van varkens, runderen of pluimvee vrijwillig, volledig en definitief stopzetten.

13.2.1 Vastgestelde nutriëntenhalte in de verschillende stadia van de beroepsprocedure

In de bovenste helft van Tabel 35 en Tabel 36 wordt de nutriëntenhalte weergegeven, vertrekkende van de Initiële Berekening (IB). In enkele bijzondere gevallen kon er een tweede initiële berekening (IB2) toegekend worden, maar de normale procedure voorzag daarna een Herziening (HZ) bij de Mestbank. Als de exploitant zich niet kon neerleggen bij de uitkomst van de herziening, had hij nog de mogelijkheid om beroep in te dienen bij de minister (BHZ). De decreetswijziging van 8 december 2000 introduceerde een aantal bijkomende mogelijke redenen, op basis waarvan de nutriëntenhalte kon worden herberekend. Dossiers van exploitanten die op dat moment al in de laatste stap van de beroepsprocedure waren aanbeland, werden opnieuw door de Mestbank bekeken, als een tweede herziening (HZ2), zodat de rechten van de exploitanten behouden bleven.

De uiteindelijke nutriëntenhalte na de procedure bedroeg ongeveer 90,4 miljoen kg P₂O₅ en ongeveer 220,3 kg N.

Tabel 35. Vastgestelde nutriëntenhalte per provincie in de verschillende stadia van de beroepsprocedure (in kg P₂O₅; stand van zaken 20 juli 2006)

Kg P₂O₅	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Totaal
IB	15.729.747	8.568.196	19.176.305,71	4.674.185	36.208.870	84.357.304
IB2	407.169	86.530	517.100,03	74.706	721.888	1.807.393
HZ	584.831	310.605	548.732,35	166.515	1.399.361	3.010.045
HZ2	106.604	167.035	99.949,48	41.836	326.787	742.212
BHZ	102.272	46.423	94.376,36	41.295	164.394	448.760
Sub-totaal	16.930.623	9.178.789	20.436.464	4.998.537	38.821.300	90.365.714
CUN	66.759	57.492	60.303	17.367	127.270	329.192
AH¹	-722.332	-335.275	-555.625	-63.743	-661.532	-2.338.507
BAH¹	51.179	29.414	26.136	1.141	28.071	135.941
DW%	195.388	122.962	250.067	111.720	355.825	1.035.962
DW5	27.263	11.188	28.946	9.708	31.556	108.661
(B)85	30.962	7.424	20.283	31.237	22.830	112.737
(B)OV	-14.930	-17.583	-26.760	-7.412	-47.499	-114.183
(B)AS²	-585.047	-385.118	-947.461	-199.241	-1.846.009	-3.962.876
(B)ON³	-112.778	-163.237	-198.567	-41.390	-259.844	-775.816
Totaal	15.867.087	8.506.056	19.093.786	4.857.924	36.571.968	84.896.825

¹ (Bezwaren bij de minister tegen) Ambtshalve herzieningen, uitgezonderd de (bezwaren bij de minister tegen de) vermindering van de nutriëntenhalte als gevolg van de stopzettingsvergoeding

² (Bezwaren bij de minister tegen) Ambtshalve herziening omwille van de stopzettingsvergoeding, zie verder hoofdstuk 13.2.2.

³ Overnames; verder besproken in hoofdstuk 13.2.3

Tabel 36. Vastgestelde nutriëntenhalte per provincie in de verschillende stadia van de beroepsprocedure (in kg N; stand van zaken 20 juli 2006)

Kg N	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Totaal
IB	38.017.527	20.953.352	48.350.102	12.774.389	86.032.463	206.127.832
IB2	950.267	210.639	1.260.556	196.105	1.711.546	4.329.112
HZ	1.374.170	708.221	1.264.268	377.187	3.294.952	7.018.798
HZ2	227.405	344.272	262.365	103.423	798.397	1.735.861
BHZ	238.559	108.268	240.263	106.332	393.295	1.086.717
Sub-totaal	40.807.928	22.324.752	51.377.554	13.557.436	92.230.653	220.298.320
CUN	108.981	91.200	97.382	27.716	212.335	537.615
AH¹	-1.662.533	-712.229	-1.331.946	-171.511	-1.593.595	-5.471.814
BAH¹	109.936	62.879	56.570	3.261	49.114	281.761
DW%	486.983	280.372	641.925	290.594	807.952	2.507.826
DW5	75.177	30.083	78.804	29.546	85.648	299.258
(B)85	67.856	19.973	46.093	65.710	48.729	248.360
(B)OV	-31.399	-37.995	-41.194	-18.609	-94.239	-223.436
(B)AS²	-1.296.758	-829.966	-2.073.755	-510.728	-4.049.691	-8.760.898
(B)ON³	-293.118	-340.051	-546.348	-110.649	-739.874	-2.030.039
Totaal	38.373.053	20.889.018	48.305.085	13.162.766	86.957.032	207.686.953

¹ (Bezwaren bij de minister tegen) Ambtshalve herzieningen, uitgezonderd de (bezwaren bij de minister tegen de) vermindering van de nutriëntenhalte als gevolg van de stopzettingsvergoeding

² (Bezwaren bij de minister tegen) Ambtshalve herziening omwille van de stopzettingsvergoeding, zie verder hoofdstuk 13.2.2.

³ Overnames; verder besproken in hoofdstuk 13.2.3

De hoogte van de nutriëntenhalte werd na de initiële beroepsprocedure verder bepaald door:

- CUN: dezelfde decreetswijziging van 8 december 2000 paste de uitscheidingsnorm voor beren en zeugen, exclusief biggen, aan van 9,87 kg P₂O₅ naar 14,50 kg P₂O₅ en van 16,75 kg

N naar 24,00 kg N. Tevens werd de uitscheidingsnorm voor opfokpoeljen aangepast in functie van de leegstand.

- AH: de Mestbank kan op eigen initiatief de nutriëntenhalte verlagen wanneer bvb. de aangiftegegevens waarop de nutriëntenhalte gebaseerd was, niet correct bleken te zijn, of wanneer de nutriëntenhalte voor de vergunningsplichtige dieren hoger was dan de vergunde productie.
- BAH: beroep bij de minister tegen de ambtshalve herziening door de Mestbank.
- DW%: een aantal exploitanten kon een hogere nutriëntenhalte krijgen omwille van de decreetswijziging van 28 maart 2003.
- DW5: de decreetswijziging van 22 april 2005 maakte het mogelijk om veeteeltinrichtingen die voorheen niet voldeden aan de voorwaarden van een bestaande veeteeltinrichting (zie art. 2, 7° van het Mestdecreet) en daarom geen nutriëntenhalte gekregen hebben, toch als bestaand te beschouwen en een nutriëntenhalte toe te kennen.
- (B)85: kinderboerderijen, onderwijsinstellingen, maneges en paardenfokkerijen kunnen een hogere nutriëntenhalte aanvragen op basis van artikel 6, §3ter van het uitvoeringsbesluit van 3 maart 2000.
- (B)OV: op aanvraag van de exploitant kan de nutriëntenhalte van de exploitant uitgedrukt worden in andere dieren, bvb. na de omvorming van de milieuvergunning. Omdat er geen nutriëntenhalte kan bijgegeven worden, gaat er bij de omvorming steeds een klein beetje nutriëntenhalte verloren.

Als gevolg hiervan verlaagt de toegekende nutriëntenhalte met ruim 700.000 kg P_2O_5 en 1,8 miljoen kg N tot 89,6 miljoen kg P_2O_5 en 218,5 kg N.

13.2.2 Varkens-, rundvee- en pluimveeafbouw

In 2001 en 2002 was het mogelijk om een vergoeding te ontvangen wanneer de productie van dierlijke mest afkomstig van varkens vrijwillig, volledig en definitief werd stopgezet. Sinds de campagne 2003 konden producenten ook een vergoeding ontvangen voor de stopzetting van runderen en pluimvee. Wanneer de productie van de dieren waarvoor een stopzettingsvergoeding werd aangevraagd, definitief is stopgezet, herzielt de Mestbank op eigen initiatief de aan een inrichting toegekende nutriëntenhalte.

Voor meer gegevens over de campagnes 2001 en 2002, zie het voortgangsrapport van 2002. Voor de campagne 2003, zie het voortgangsrapport van 2004.

Uit Tabel 37 blijkt dat de meeste producenten die gebruikmaakten van deze regeling, de stopzetting van hun (deel van de) inrichting in 2002 meldde. In totaal leverde de varkens-, rundvee- en pluimveeafbouw een vermindering van de nutriëntenhalte op van bijna 4 miljoen kg P_2O_5 en bijna 8,8 miljoen kg N.

Tabel 37. Totaal aantal verzonden ambtshalve herzieningen omwille van de stopzettingsvergoeding en de eraan gekoppelde vermindering van de toegekende nutriëntenhalte (stand van zaken 20 juli 2006)

Provincie		2002	2003	2004	2005	2006	Eindtotaal
Antwerpen	kg P₂O₅	-203.194	-143.422	-216.984	-18.266	-3.180	-585.047
	kg N	-437.572	-324.499	-484.488	-40.289	-9.910	-1.296.758
	Aantal dossiers	65	59	69	8	1	202
Limburg	kg P₂O₅	-107.266	-103.823	-141.604	-29.636	-2.790	-385.118
	kg N	-222.990	-188.264	-350.113	-59.908	-8.691	-829.966
	Aantal dossiers	46	39	57	11	4	157
Oost-Vlaanderen	kg P₂O₅	-343.483	-166.651	-369.150	-48.559	-19.617	-947.461
	kg N	-734.824	-363.921	-828.462	-101.612	-44.938	-2.073.755
	Aantal dossiers	166	81	146	21	7	421
Vlaams-Brabant	kg P₂O₅	-77.500	-25.595	-78.515	-14.651	-2.980	-199.241
	kg N	-168.256	-68.059	-229.700	-35.510	-9.204	-510.728
	Aantal dossiers	43	19	64	7	5	138
West-Vlaanderen	kg P₂O₅	-1.071.386	-386.435	-255.709	-125.419	-7.060	-1.846.009
	kg N	-2.379.325	-819.169	-624.001	-205.656	-21.540	-4.049.691
	Aantal dossiers	416	172	155	30	4	777
Eindtotaal kg P₂O₅		-1.802.829	-825.926	-1.061.963	-236.531	-35.627	-3.962.876
Eindtotaal kg N		-3.942.966	-1.763.913	-2.516.763	-442.974	-94.283	-8.760.898
Eindtotaal Aantal dossiers		736	370	491	77	21	1.695

13.2.3 Verhandelingen van nutriëntenhalte

13.2.3.1 Overnames op dezelfde inrichting

De nutriëntenhalte is volgens de algemene regel onlosmakelijk verbonden met de landbouw- of veeteeltinrichting en/of deel ervan. Bij overname van de inrichting wordt de nutriëntenhalte mee overgedragen¹.

Het totaal aantal afgehandelde overnames (volledige en gedeeltelijke) op 20 juli 2006 bedraagt 6295, waarvan 6128 positief werden afgehandeld (zie Tabel 38).

De nutriëntenhalte kan pas overgedragen worden aan een andere producent-gebruiker indien deze de milieuvergunning mee overneemt (ingeval van een vergunningsplichtige inrichting).

Hierdoor veranderde er ongeveer 18,5 miljoen P₂O₅ en 44,7 miljoen kg N van producent sinds de invoering van de nutriëntenhalte. In principe daalt de nutriëntenhalte als gevolg van een overname niet, maar in de praktijk gebeurt dat soms wel, namelijk wanneer blijkt dat een deel van de milieuvergunning vervallen is.

¹ Artikel 33bis, §5 van het Mestdecreet

Tabel 38. Totaal aantal gegronde volledige en gedeeltelijke overnames met de bijhorende nutriëntenhalte (stand van zaken op 20 juli 2006)

Provincie		Gedeeltelijke overname	Volledige overname	Eindtotaal
Antwerpen	kg P₂O₅	239.109	3.062.106	3.301.214
	kg N	510.626	7.378.380	7.889.006
	Aantal dossiers	73	898	971
Limburg	kg P₂O₅	94.226	1.723.115	1.817.340
	kg N	229.329	3.976.416	4.205.744
	Aantal dossiers	35	612	647
Oost-Vlaanderen	kg P₂O₅	182.838	4.444.620	4.627.458
	kg N	444.878	10.831.224	11.276.102
	Aantal dossiers	91	1.572	1.663
Vlaams-Brabant	kg P₂O₅	11.280	894.216	905.496
	kg N	34.889	2.365.849	2.400.738
	Aantal dossiers	13	432	445
West-Vlaanderen	kg P₂O₅	412.440	7.485.778	7.898.218
	kg N	978.024	17.982.649	18.960.673
	Aantal dossiers	158	2.244	2.402
Eindtotaal kg P₂O₅		939.892	17.609.834	18.549.727
Eindtotaal kg N		2.197.747	42.534.517	44.732.264
Eindtotaal aantal dossiers		370	5.758	6.128

13.2.3.2 Overdracht naar andere inrichtingen

In bepaalde gevallen kan de nutriëntenhalte toch naar een andere inrichting worden overgebracht. Dit is mogelijk in geval van:

- melkquotumoverdracht;
- herlokalisatie van een bestaande veeteeltinrichting voortvloeiend uit ruilverkaveling, landinrichting, natuurinrichting en/of onteigeningen van openbaar nut;
- uitbreiding van een bestaande veeteeltinrichting in combinatie met stopzetting van een andere bestaande veeteeltinrichting (samenvoeging);
- de exploitatie van een nieuwe veeteeltinrichting in combinatie met stopzetting van een bestaande veeteeltinrichting (verplaatsing).

Tabel 39 geeft weer dat als gevolg van melkquotumovername ongeveer 139.000 kg P₂O₅ en 438.000 kg N aan nutriëntenhalte tussen eigenaars en (een deel ervan) tussen verschillende inrichtingen werd overgedragen. De nutriëntenhalte die overgedragen wordt als gevolg van herlokalisatie van een veeteeltinrichting omwille van ruilverkaveling, land- of natuurinrichting en/of onteigening van openbaar nut, is verwaarloosbaar ten opzichte van de totale nutriëntenhalte: 43.000 kg P₂O₅ en 115.000 kg N.

Tabel 39. Aantal gegronde verplaatsingen van nutriëntenhalte als gevolg van melkquotumoverdracht of herlokalisatie van een veeteeltinrichting voortvloeiend uit ruilverkaveling, land- of natuurinrichting en/of onteigeningen van openbaar nut (RVK) (stand van zaken 20 juli 2006)

Provincie		Melkquotum	RVK	Eindtotaal
Antwerpen	kg P₂O₅	59.500	11.972	71.472
	kg N	185.364	32.219	217.583
	Aantal dossiers	78	8	86
Limburg	kg P₂O₅	11.348	4.798	16.146
	kg N	35.862	12.559	48.421
	Aantal dossiers	25	4	29
Oost-Vlaanderen	kg P₂O₅	27.640	10.541	38.181
	kg N	88.259	33.567	121.827
	Aantal dossiers	75	8	83
Vlaams-Brabant	kg P₂O₅	2.212	1.661	3.873
	kg N	6.996	5.128	12.124
	Aantal dossiers	3	2	5
West-Vlaanderen	kg P₂O₅	38.500	13.925	52.425
	kg N	121.782	31.073	152.855
	Aantal dossiers	94	8	102
Eindtotaal kg P₂O₅		139.200	42.897	182.096
Eindtotaal kg N		438.263	114.546	552.809
Eindtotaal aantal dossiers		275	30	305

Ten slotte geven Tabel 40 en Tabel 41 een beeld van de nutriëntenhalte die van (stopgezette) inrichtingen verplaatst wordt naar, of samengevoegd wordt met, andere inrichtingen. Bij een uitbreiding van een bestaande veeteeltinrichting in combinatie met stopzetting van een andere bestaande veeteeltinrichting (samenvoeging) kan er bovendien slechts maximaal 75% van de nutriëntenhalte van de stopgezette inrichting overgedragen worden. In totaal werd er ongeveer 1,7 miljoen kg P₂O₅ en 4,2 miljoen kg N verplaatst of samengevoegd (53 overdrachten met begindatum vóór 2004, 466 met begindatum in 2004, 638 met begindatum in 2005 en 199 in de periode van 1 januari 2006 tot 20 juli 2006).

Figuur 28 geeft de balans weer op gemeentelijk niveau (in kg P₂O₅). Verschillende factoren spelen hierbij een rol. Bij samenvoegingen die verlopen binnen eenzelfde gemeente gaat een deel verloren (75%-regel). Samenvoegingen en verplaatsingen kunnen er echter ook voor zorgen dat de nutriëntenhalte verhuist naar een andere gemeente. Als er binnen een bepaalde gemeente alleen maar sprake is van (een) verplaatsing(en), dan is de balans 0 (grijze gemeenten). Als er in de gemeente geen samenvoegingen of verplaatsingen gebeurd zijn, blijft de gemeente wit gekleurd.

De vijf gemeenten waar de meeste nutriëntenhalte (in kg P₂O₅) verdwijnt, zijn Poperinge (-38.716), Ieper (-32.275), Houthulst (-30.603), Brecht (-26.763) en Zulte (-26.202). Het zijn dezelfde gemeenten als we vergelijken met de resultaten van 2005, maar wel in een lichtjes andere volgorde. Al deze gemeenten, behalve Poperinge dat iets van het verlies van 2005 inloopt, verliezen verder nutriëntenhalte door samenvoegingen en verplaatsingen.

De nutriëntenhalte (in kg P₂O₅) stijgt het meest in de gemeenten Aalter (+33.193), Glabbeek (+22.483), Tielt (+20.787), Wingene (+18.816) en Diksmuide (+17.899).

Op provinciaal niveau bekeken, hebben de samenvoegingen tot gevolg dat in elke provincie de nutriëntenhalte daalt (zie Tabel 41).

Tabel 40. Aantal gegronde samenvoegingen en verplaatsingen met de bijhorende nutriëntenhalte (stand van zaken 20 juli 2006)

Provincie		Samenvoeging	Verplaatsing	Eindtotaal
Antwerpen	kg P₂O₅	241.462	33.613	275.075
	kg N	583.299	85.852	669.151
	Aantal dossiers	163	14	177
Limburg	kg P₂O₅	83.321	12.048	95.369
	kg N	216.745	34.767	251.512
	Aantal dossiers	76	10	86
Oost-Vlaanderen	kg P₂O₅	288.450	65.736	354.187
	kg N	734.665	170.418	905.084
	Aantal dossiers	290	34	324
Vlaams-Brabant	kg P₂O₅	82.364	23.086	105.450
	kg N	220.770	65.853	286.623
	Aantal dossiers	74	17	91
West-Vlaanderen	kg P₂O₅	830.679	23.412	854.092
	kg N	2.064.222	56.670	2.120.892
	Aantal dossiers	665	13	678
Eindtotaal kg P₂O₅		1.526.277	157.895	1.684.172
Eindtotaal kg N		3.819.702	413.560	4.233.262
Eindtotaal Aantal dossiers		1.268	88	1.356

Tabel 41. Nettoresultaat voor de nutriëntenhalte op provincieniveau als gevolg van de gegronde samenvoegingen en verplaatsingen (stand van zaken 20 juli 2006)

Provincie	Aantal dossiers	In kg P ₂ O ₅	In kg N
Antwerpen	177	-113.385	-288.148
Limburg	86	-148.489	-305.582
Oost-Vlaanderen	324	-165.386	-473.955
Vlaams-Brabant	91	-26.592	-70.062
West-Vlaanderen	678	-241.161	-691.904
Totaal	1.356	-695.013	-1.829.650

Het totaal uit Tabel 41 is ook opgenomen in Tabel 35 en Tabel 36, onder '(B)ON', waaronder ook gewone overnames en overnames van melkquotum zijn opgenomen. Omdat ook bij een gewone overname soms een vermindering van de nutriëntenhalte kan voorkomen (bvb. als de milieuvergunning deels of geheel vervallen is), is de totale vermindering van de nutriëntenhalte als gevolg van alle overnames nog iets groter dan alleen de reductie als gevolg van de samenvoegingen.

13.3 Evolutie van de toegekende nutriëntenhalte

13.3.1 Toegekende nutriëntenhalte met startdatum 1 januari 2002

Tabel 42 bevat een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte per 1 januari 2002 (toestand op 20 juli 2006).

Niettegenstaande de toepassing van ambtshalve herzieningen die ingaan vanaf 1 januari 2002, evenals van de vóór 1 januari 2002 ingeleverde nutriëntenhalte op basis van het stopzettingsdecreet, is de totale nutriëntenhalte die ingaat vanaf 1 januari 2002 gestegen in vergelijking met de

oorspronkelijk toegekende nutriëntenhalte (zie Tabel 35). Dit is het gevolg van de decreetwijziging en de verhoging van de nutriëntenhalte als resultaat van de bezwaarprocedure, de correctie van de uitscheidingsnormen en de verhoging van de nutriëntenhalte voor kinderboerderijen, onderwijsinstellingen en maneges.

Ten opzichte van de toestand in 2005 (zie vorig voortgangsrapport; 89.263.848 kg P_2O_5 en 217.672.141 kg N) is de totale nutriëntenhalte met startdatum 1 januari 2002 echter opnieuw lichtjes gedaald. Er worden immers nog jaarlijks ambtshalve herzieningen met terugwerkende kracht toegepast.

Tabel 42. Toegekende nutriëntenhalte met startdatum 1 januari 2002 (stand van zaken 20 juli 2006)

<i>Provincie</i>	<i>In kg P_2O_5</i>	<i>In kg N</i>
Antwerpen	16.527.547	39.872.693
Limburg	9.124.493	22.249.909
Oost-Vlaanderen	20.137.582	50.680.710
Vlaams-Brabant	5.041.458	13.671.824
West-Vlaanderen	38.318.166	90.919.305
Totaal	89.149.247	217.394.441

13.3.2 Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2003

Tabel 43 bevat een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte per 1 januari 2003 (toestand op 20 juli 2006). Naast de nutriëntenhalten die ingaan op 1 januari 2002, zijn hierin ook de nutriëntenhalten opgenomen die ingaan in de loop van het jaar 2002 tot en met 1 januari 2003.

Tabel 43. Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2003 (stand van zaken 20 juli 2006)

<i>Provincie</i>	<i>In kg P_2O_5</i>	<i>In kg N</i>
Antwerpen	16.402.413	39.624.348
Limburg	9.053.932	22.103.325
Oost-Vlaanderen	19.916.254	50.213.451
Vlaams-Brabant	5.009.963	13.608.082
West-Vlaanderen	37.700.678	89.564.315
Totaal	88.083.240	215.113.521

13.3.3 Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2004

Tabel 44 bevat een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte per 1 januari 2004 (toestand 20 juli 2006). Hierin zijn de nutriëntenhalten opgenomen die ingaan in de loop van de jaren 2002 en 2003 tot en met 1 januari 2004.

Tabel 44. Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2004 (stand van zaken 20 juli 2006)

<i>Provincie</i>	<i>In kg P_2O_5</i>	<i>In kg N</i>
Antwerpen	16.251.268	39.272.589
Limburg	8.927.592	21.852.639
Oost-Vlaanderen	19.723.225	49.796.270
Vlaams-Brabant	4.974.306	13.512.644
West-Vlaanderen	37.267.245	88.620.579
Totaal	87.143.637	213.054.720

13.3.4 Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2005

Tabel 45 bevat een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte per 1 januari 2005 (toestand 20 juli 2006). Hierin zijn de nutriëntenhalten opgenomen die ingaan in de loop van de jaren 2002, 2003 en 2004 tot en met 1 januari 2005.

Tabel 45. Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2005 (stand van zaken 20 juli 2006)

Provincie	In kg P2O5	In kg N
Antwerpen	16.042.496	38.835.011
Limburg	8.760.770	21.439.043
Oost-Vlaanderen	19.326.789	48.871.854
Vlaams-Brabant	4.904.183	13.285.718
West-Vlaanderen	36.872.122	87.634.879
Totaal	85.906.359	210.066.506

13.3.5 Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2006

Tabel 46 bevat een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte per 1 januari 2006 (toestand 20 juli 2006). Hierin zijn de nutriëntenhalten opgenomen die ingaan in de loop van de jaren 2002, 2003, 2004 en 2005 tot en met 1 januari 2006.

Tabel 46. Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2006 (stand van zaken 20 juli 2006)

Provincie	In kg P2O5	In kg N
Antwerpen	16.029.426	38.790.843
Limburg	8.719.786	21.344.880
Oost-Vlaanderen	19.295.332	48.791.120
Vlaams-Brabant	4.896.592	13.268.598
West-Vlaanderen	36.798.215	87.465.223
Totaal	85.739.351	209.660.664

13.3.6 Toegekende nutriëntenhalte geen rekening houdend met begindatum

Tabel 47 en Tabel 48 bevatten een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte zoals ze gekend is op 20 juli 2006. Voor elke exploitant werd de allerlaatste berekening van zijn nutriëntenhalte genomen, bijgevolg zijn ook de nutriëntenhalten met een toekomstige begindatum in rekening gebracht.

Tabel 47. Toegekende nutriëntenhalte geldend na 1 januari 2006 (stand van zaken 20 juli 2006)

Provincie	In kg P2O5	In kg N
Antwerpen	15.881.767	38.400.330
Limburg	8.551.157	21.002.316
Oost-Vlaanderen	19.081.954	48.276.084
Vlaams-Brabant	4.837.528	13.135.446
West-Vlaanderen	36.532.283	86.844.715
Totaal	84.884.689	207.658.890

Tabel 48. Overzicht van toegekende nutriëntenhalte per diersoort (stand van zaken 20 juli 2006)

Diercategorie	Aantal dieren	In kg P2O5	In kg N
Runderen < 1 j	372.248	3.722.480	12.284.184
Runderen 1.. 2 j	396.218	8.716.796	24.169.298
Melkkoeien	373.313	11.209.076	36.236.387
Andere Runderen	301.376	9.041.280	29.233.472
Mestkalveren	177.335	638.406	1.862.018
TOTAAL RUNDEREN	1.620.490	33.328.038	103.785.358
Compensatie biggen	492.592	3.980.143	4.847.105
Compensatie opfokzeugen		1.224.613	1.816.293
Biggen (< 10 w)	317.100	640.542	780.066
Beer & zeug (geen big)	64.979	939.269	1.554.914
Zeugen (incl. big)	535.062	7.758.399	12.841.488
Andere varkens	4.366.960	23.275.897	56.770.480
TOTAAL VARKENS	5.776.693	37.818.863	78.610.347
Leghen (+ moeder)	9.728.050	4.766.745	6.712.355
Slachtkuikens	18.772.189	5.443.935	11.638.757
Opfokpoeljen	2.960.127	621.627	1.065.646
Slachtkuikenouderdieren	1.382.892	981.853	1.659.470
Opfokpoeljen slachtkuikenouderd.	576.070	155.539	270.753
Ander pluimvee	276.165	52.471	66.280
TOTAAL PLUIMVEE	33.695.493	12.022.169	21.413.260
Paarden	30.659	919.770	1.992.835
Kalkoenen – ouderdieren	8	12	16
Kalkoenen – slachtdieren	213.252	168.469	469.154
Struisvogels fokd (>14m)	2.980	5.066	10.430
Struisvogels slacht (3-14)	4.507	20.282	38.760
Struisvogels 0-3m	1.071	10.496	19.278
Schapen < 1 j	24.477	42.100	106.720
Schapen > 1 j	40.632	168.216	426.636
Geiten	10.667	44.161	112.004
Nertsen en konijnen	337.046	337.046	674.092
TOTAAL ANDER	665.299	1.715.618	3.849.925
	41.757.975	84.884.689	207.658.890

Voor de compensatie opfokzeugen worden geen aantallen dieren in rekening gebracht, omdat deze berekend wordt op dieren die in werkelijkheid aangegeven werden onder zeugen excl. of incl. biggen.

13.4 Vergelijking nutriëntenhalte – Dierlijke productie 2005

13.4.1 Berekende dierlijke productie 2005 in nutriëntenhaltecijfers

Tabel 49. Dierlijke productie voor het productiejaar 2005 berekend volgens de methode voor vergelijking met de nutriëntenhalte (vaststelling superheffing nutriëntenhalte)

Provincie	Diersoort	Berekende dierlijke productie 2005 cfr. superheffing NH in kg P ₂ O ₅	Berekende dierlijke productie 2005 cfr. superheffing NH in kg N
Antwerpen	Rundvee	4.758.074	14.809.793
	Varkens	4.810.792	10.044.666
	Pluimvee	3.073.333	5.472.291
	Andere	293.181	670.285
Totaal Antwerpen		12.935.380	30.997.035
Limburg	Rundvee	2.656.252	8.254.745
	Varkens	2.525.160	5.205.126
	Pluimvee	994.730	1.830.834
	Andere	170.359	400.288
Totaal Limburg		6.346.502	15.690.993
Oost-Vlaanderen	Rundvee	6.961.369	21.338.409
	Varkens	6.105.230	12.708.439
	Pluimvee	1.681.082	3.007.778
	Andere	284.683	653.746
Totaal Oost-Vlaanderen		15.032.365	37.708.372
Vlaams-Brabant	Rundvee	2.246.605	6.881.911
	Varkens	863.073	1.801.911
	Pluimvee	301.875	586.933
	Andere	180.243	429.004
Totaal Vlaams-Brabant		3.591.796	9.699.758
West-Vlaanderen	Rundvee	8.819.127	26.857.819
	Varkens	17.048.396	36.086.309
	Pluimvee	3.702.600	6.586.929
	Andere	305.846	697.691
Totaal West-Vlaanderen		29.875.968	70.228.748
Eindtotaal		67.782.011	164.324.906

Tabel 49 bevat de resultaten van de dierlijke productie voor het productiejaar 2005, berekend zoals vastgelegd in artikel 21 van het Mestdecreet voor de bepaling van de superheffing nutriëntenhalte. Deze wordt berekend op basis van de forfaitaire uitscheidingscijfers van de dieren, behalve voor de diersoort 'andere varkens met een gewicht van minder dan 110 kg'. Voor deze diercategorie wordt voor P₂O₅ gerekend met het reële uitscheidingscijfer, doch met een minimumwaarde van 5,33 kg.

13.4.2 Nutriëntenhalte horende bij aangifteplichtigen met dierlijke productie in 2005

De nutriëntenhalte horende bij de producent-gebruikers die voor productiejaar 2005 dieren hebben aangegeven bij de Mestbank, bedroeg ongeveer 79,3 miljoen kg P₂O₅ en 193,7 miljoen kg N, ten opzichte van een toegekende nutriëntenhalte van ongeveer 85,7 miljoen kg P₂O₅ en 209,7 miljoen kg N (geldigheidsdatum van de nutriëntenhalte in 2005). Dit geeft een verschil van ongeveer 6,4 miljoen

kg P₂O₅ en 16 miljoen kg N, dat kan toebehoren aan niet-actieve producent-gebruikers. Deze kloof is voor het tweede jaar op rij wat groter geworden (zie voortgangsrapport van 2004 en 2005).

13.4.3 Nutriëntenhalte horende bij aangifteplichtigen met twee jaar geen dierbezetting

Zowat 380.000 kg P₂O₅ en 1 miljoen kg N is in handen van exploitanten die voor de productie jaren 2004 en 2005 geen dieren hebben aangegeven bij de Mestbank. Wanneer er op die inrichtingen ondertussen geen overname is gebeurd - voor zover het om inrichtingen met een milieuvergunning gaat -, lopen die exploitanten het risico dat de milieuvergunning en bijgevolg ook de nutriëntenhalte verval. De kans is dus groot dat een deel van deze nutriëntenhalte definitief verdwijnt.

13.4.4 Vergelijking tussen reële dierlijke productie 2005 en een schatting van de nutriëntenhalte met reële uitscheidingscijfers

Tabel 50. Maximale nutriëntenhalte berekend met de reële uitscheidingsnormen (stand van zaken 20 juli 2006)

Provincie	Diersoort	Nutriëntenhalte berekend met reële normen P₂O₅	Nutriëntenhalte berekend met reële normen N
Antwerpen	Runderen	5.921.307	18.081.670
	Varkens	4.481.950	10.327.597
	Pluimvee	2.952.246	6.373.157
	Andere	483.144	968.143
Totaal Antwerpen		13.838.647	35.750.567
Limburg	Runderen	3.449.276	10.407.370
	Varkens	2.561.375	5.821.300
	Pluimvee	1.164.855	2.541.807
	Andere	247.134	514.870
Totaal Limburg		7.422.640	19.285.347
Oost-Vlaanderen	Runderen	8.663.806	25.990.418
	Varkens	5.948.143	13.541.873
	Pluimvee	1.648.718	3.559.065
	Andere	427.340	875.417
Totaal Oost-Vlaanderen		16.688.008	43.966.773
Vlaams-Brabant	Runderen	2.877.777	8.496.305
	Varkens	934.402	2.132.137
	Pluimvee	284.992	707.872
	Andere	235.193	519.793
Totaal Vlaams-Brabant		4.332.364	11.856.107
West-Vlaanderen	Runderen	10.795.145	32.097.382
	Varkens	16.091.192	37.243.047
	Pluimvee	3.694.277	7.790.597
	Andere	603.866	1.185.642
Totaal West-Vlaanderen		31.184.480	78.316.668
Eindtotaal		73.466.139	189.175.462

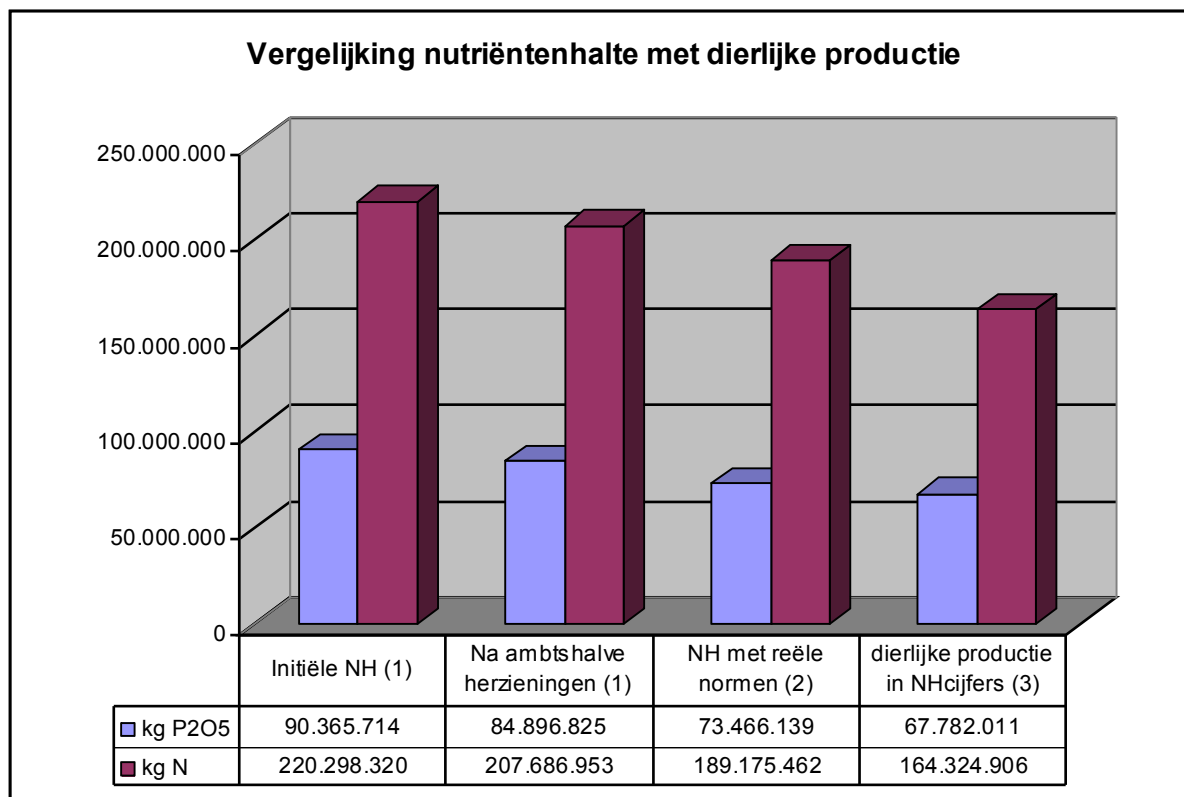
In Tabel 50 worden de aantallen dieren die gebruikt werden voor de vaststelling van de nutriëntenhalte vermenigvuldigd met de uitscheidingsnormen die berekend werden uit de aangifte van 2005. Hiervoor waren enkele aannames noodzakelijk. Een aantal diercategorieën die voorkomen op

de aangifte van 2005, komen namelijk niet voor bij de categorieën van de nutriëntenhalte, zodat sommige diercategorieën van de aangifte noodzakelijkerwijs moeten worden samengenomen.

vb. Nutriëntenhalte: "Paarden" <-> Aangifte 2005: "Paarden > 600 kg", "Paard-pony 200-600 kg" en "Paard-pony < 200 kg"

Als uitscheidingsnorm werd de totale aangegeven dierlijke productie aan P en N van een bepaalde diersoort gedeeld door het totaal aantal aangegeven dieren.

De vergelijking van de cijfers uit Tabel 50 en de reële dierlijke productie in 2005 leert ons hoeveel de reële productie kan stijgen binnen de nutriëntenhalte, zijnde 13 miljoen kg P₂O₅ en 31 miljoen kg N.

Figuur 14. Vergelijking tussen de nutriëntenhalte zoals initieel toegekend, de nutriëntenhalte na ambtshalve herzieningen ed., de nutriëntenhalte berekend met reële uitscheidingsnormen en de dierlijke productie berekend met de nutriëntenhaltenormen

(1) Zie Tabel 35 en Tabel 36

(2) Zie Tabel 50

(3) Zie Tabel 49

In Figuur 14 wordt de vergelijking tussen de nutriëntenhalte berekend met de uitscheidingsnormen van de nutriëntenhalte, vervolgens met reële uitscheidingscijfers en ten slotte de dierlijke productie berekend met de normen van de nutriëntenhalte.

13.5 Superheffing nutriëntenhalte

Wanneer de mestproductie die berekend wordt op basis van de jaarlijkse gemiddelde veebezetting de nutriëntenhalte overschrijdt, dan wordt er een superheffing opgelegd van 0,99 euro per kg N en 0,99 euro per kg P₂O₅ die te veel geproduceerd wordt.

Op 19 april 2004 werd de superheffing nutriëntenhalte voor de eerste maal opgelegd voor het productiejaar 2002 (aanslagjaar 2003). Elk bedrijf dat in het jaar 2002 meer dierlijke mest had geproduceerd dan de toegekende nutriëntenhalte, bedoeld in artikel 33bis, werd een superheffing opgelegd. Een bedrijf met een productie van minder dan 300 kg P_2O_5 (op bedrijfs- en inrichtingsniveau) is vrijgesteld van de regels van de nutriëntenhalte².

13.5.1 Overzicht superheffing nutriëntenhalte 2002

Voor de berekening van de superheffing nutriëntenhalte van productiejaar 2002, zie het voortgangsrapport van 2004 en 2005. In totaal werd voor 6.545.542 euro aan superheffingen opgelegd, verdeeld over 4.008 producent-gebruikers.

13.5.2 Bezwaarprocedure tegen de superheffing nutriëntenhalte 2002

Tot en met 12 augustus 2005 zijn er in totaal 1.150 bezwaren tegen de superheffing nutriëntenhalte ingediend (laattijdige bezwaren meegerekend). Van de 4008 aangeschreven producent-gebruikers heeft bijgevolg zo'n 28,9% bezwaar aangetekend tegen de superheffing nutriëntenhalte. Het totaal bedrag aan heffingen waartegen bezwaar werd ingediend, bedraagt meer dan 4,8 miljoen euro, ofwel iets meer dan 73% van het totaal opgelegde bedrag.

Voor een overzicht van de redenen die aangehaald worden in de bezwaren tegen de superheffing, zie het voortgangsrapport van 2004. Voor de resultaten van de bezwaarbehandeling, zie het voortgangsrapport van 2005.

13.5.3 Eerste herberekening superheffing nutriëntenhalte 2002

Op 28 juni 2005 werd de superheffing nutriëntenhalte voor productiejaar 2002 een eerste maal opnieuw berekend. In 439 gevallen viel de heffing weg, of werd er een lagere of hogere superheffing opgelegd. Daarnaast werd in 179 gevallen voor de eerste maal een superheffing nutriëntenhalte 2002 opgelegd. Dit laatste kan het gevolg zijn van een ambtshalve herziening (zie 13.2.1 Vastgestelde nutriëntenhalte in de verschillende stadia van de beroepsprocedure) of van een wijziging van de aangegeven dierbezetting als gevolg van een controle.

Tegen deze herberekening werden 82 bezwaren ingediend (zie Tabel 51).

² Mestdecreet, art. 33bis §8: "Producenten van wie het bedrijf een productie aan dierlijke mest MPp heeft van minder dan 300 kg difosforpentoxide worden vrijgesteld van de regels bepaald in artikel 33 ter, § 1, 1° met betrekking tot de beperking van de productie aan dierlijke mest. Ingeval er meerdere producenten zijn op een landbouw- of veeteeltinrichting, dan geldt deze vrijstelling slechts voorzover de totale productie aan dierlijke mest MPp van alle producenten samen minder bedraagt dan 300 kg difosforpentoxide."

Tabel 51. Aantal bezwaren tegen de eerste herberekening van de superheffing (tussen haakjes) nutriëntenhalte 2002 en de betrokken heffingen in euro per provincie (inrichtingsadres)

Provincie	Voor de eerste maal SH	Lagere of hogere SH	Eindtotaal
Antwerpen	72.045 (9)	36.446 (9)	108.491 (18)
Limburg	35.150 (8)	31.838 (7)	66.988 (15)
Oost-Vlaanderen	32.248 (11)	17.417 (6)	49.666 (17)
Vlaams-Brabant	3.843 (3)	44.139 (2)	47.982 (5)
West-Vlaanderen	27.711 (12)	90.481 (15)	118.192 (27)
Eindtotaal	170.997 (43)	220.322 (39)	391.319 (82)

Alle bezwaren werden ondertussen afgehandeld. Van de 82 werden er 27, of bijna 33%, gegrond bevonden.

De eerste herberekening verminderde de superheffing van productiejaar 2002 met 1.265.880 euro, tot 5.279.662 euro. In deze vermindering zijn de gevallen opgenomen die voor het eerst een heffing krijgen, de bijkomende opgelegde boetes, de heffingen die volledig wegvallen en de heffingen die verschillen ten opzichte van de oorspronkelijke berekening.

13.5.4 Tweede herberekening superheffing nutriëntenhalte 2002

De resultaten van de tweede automatische herberekening van de superheffing 2002 werden verstuurd op 15 mei 2006. In 85 gevallen vormde deze berekening de eerste berekening voor het productiejaar 2002. De heffing viel weg in 31 gevallen, terwijl 87 exploitanten een hogere of lagere heffing kregen.

Tegen deze herberekening werden 35 bezwaren ingediend, waarvan 6 door exploitanten die al eerder een berekening hadden ontvangen. (zie Tabel 52).

Tabel 52. Aantal bezwaren tegen de tweede herberekening van de superheffing (tussen haakjes) nutriëntenhalte 2002 en de betrokken heffingen in euro per provincie (inrichtingsadres)

Provincie	Voor de eerste maal SH	Lagere of hogere SH	Eindtotaal
Antwerpen	30.649 (9)	0 (0)	30.649 (9)
Limburg	29.340 (2)	0 (0)	29.340 (2)
Oost-Vlaanderen	42.120 (4)	913 (1)	43.033 (5)
Vlaams-Brabant	1.138 (1)	43.390 (3)	44.528 (4)
West-Vlaanderen	111.818 (13)	10.342 (2)	122.160 (15)
Eindtotaal	215.065 (29)	54.645 (6)	269.710 (35)

Vijf bezwaren werden ondertussen (stand van zaken 16 augustus 2006) afgehandeld.

De superheffing nutriëntenhalte daalde door deze herberekening verder met 250.350 euro tot 5.029.312 euro.

13.5.5 Overzicht superheffing nutriëntenhalte 2003

Bij de berekening van de superheffing nutriëntenhalte voor het productiejaar 2002 werd nog geen rekening gehouden met de randvoorwaarden die gelden voor de nutriëntenhalte van kalkoenen, struisvogels, slachtkuikenouderdieren of opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren, en voor de compensatie voor biggen.

Vanaf productiejaar 2003 worden deze randvoorwaarden wel gecontroleerd.

Vanaf 2003 mag de nutriëntenhalte toegekend aan kalkoenen, struisvogels, slachtkuikenouderdieren en opfokpoeljen voor slachtkuikenouderdieren dan alleen nog voor deze dieren worden gebruikt. De compensatie biggen mag alleen worden gebruikt voor biggen die op de eigen inrichting geboren zijn.

Op 21 oktober 2005 werd een totaal heffingsbedrag opgelegd van 5.211.617,58 euro voor 3989 heffingsplichtigen, met 65.836,23 euro als maximaal te betalen bedrag. 1635 exploitanten of 41% van de heffingsplichtigen kreeg voor het productiejaar 2002 ook al een superheffing nutriëntenhalte opgelegd. In 1172 gevallen was de heffing voor het productiejaar 2003 wel lager dan voor het productiejaar 2002, met als kleinste verschil 0,01 euro en als grootste verschil 55.957,77 euro. In 104 gevallen bleef de heffing dezelfde. In de gevallen waar de heffing van productiejaar 2003 hoger was dan de heffing van productiejaar 2002, is eenzelfde interval merkbaar. In Tabel 53 zijn de heffingsplichtigen opgedeeld per provincie en in functie van de grootte van de heffing. Tabel 54 geeft de verdeling van de superheffing in functie van het te innen bedrag en de provincie.

Tabel 53. Aantal heffingsplichtigen voor productiejaar 2003 in functie van de grootte van het te innen bedrag en de provincie

Bedrag van de heffing in euro	Provincie					Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	
>=50.000	2		1		1	4
25.000-49.999	5		2	1		8
10.000-24.999	13	5	18	4	18	58
5.000-9.999	31	17	26	9	43	126
1.000-4.999	174	126	283	115	342	1040
500-999	84	63	197	83	222	649
250-499	98	86	180	79	256	699
100-249	106	85	205	87	294	777
25-99	95	68	165	61	239	628
Totaal	608	450	1077	439	1415	3989

Tabel 54. Verdeling van de superheffing NH, productiejaar 2003, in functie van de grootte van het te innen bedrag en de provincie

Bedrag van de heffing in euro	Provincie					Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	
>=50.000	120.874		54.854		65.836	241.564
25.000-49.999	182.857		55.635	46.492		284.983
10.000-24.999	187.464	83.821	277.182	46.969	278.119	873.556
5.000-9.999	212.515	119.518	179.540	60.595	288.305	860.473
1.000-4.999	363.883	263.687	562.069	214.928	662.834	2.067.401
500-999	61.124	43.824	141.614	58.169	159.920	464.652
250-499	35.107	31.149	64.771	27.894	92.937	251.857
100-249	17.298	13.970	33.101	15.325	50.220	129.913
25-99	5.435	4.198	9.521	3.463	14.601	37.218
Totaal	1.186.556	560.167	1.378.288	473.836	1.612.772	5.211.618

13.5.6 Bezwaarprocedure tegen de superheffing nutriëntenhalte 2003

Tot en met 17 augustus 2006 zijn er in totaal 537 bezwaren tegen de superheffing nutriëntenhalte ingediend (laattijdige bezwaren meegerekend). Van de 3989 aangeschreven producent-gebruikers heeft bijgevolg zo'n 13,5% bezwaar aangetekend tegen de superheffing nutriëntenhalte, terwijl dat voor de superheffing van productiejaar 2002 nog bijna 30% was. Een aantal exploitanten heeft namelijk als gevolg van de eerste superheffing zijn toestand rechtgezet (vooral via overnames en samenvoeging van vergunning en bijhorend nutriëntenhalte) of heeft als gevolg van de decreetswijziging van 22 april 2005 (zie 13.2.1 Vastgestelde nutriëntenhalte in de verschillende stadia van de beroepsprocedure) een nieuwe nutriëntenhalte gekregen.

Het totaal bedrag aan heffingen waartegen bezwaar werd ingediend, bedraagt iets meer dan 2 miljoen euro. Op 17 augustus 2006 waren reeds 440 bezwaren behandeld.

Tabel 55. Overzicht aangehaalde redenen in de bezwaren tegen de superheffing nutriëntenhalte, productiejaar 2003

Reden bezwaar	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Totaal
<i>Fout Mestbank</i>	11	11	2	9	18	51
<i>Openstaand dossier</i>	22	3	13	2	24	64
<i>Overname lopend/nodig</i>	5	7	15	7	19	53
<i>Probleem bedrijfsniveau</i>	6	10	11	4	29	60
<i>Probleem inrichtingsniveau/herverdeling</i>	3	1	1	4	7	16
<i>Vergunning na 2000</i>	0	0	6	1	7	14
<i>Vraag rectificatie</i>	5	15	21	8	33	82
<i>Forfait ipv balans</i>	5	2	5	0	6	18
<i>Startdatum MBnr-NH verschilt</i>	0	0	0	2	7	9
<i>Vrijstelling 300kg</i>	8	1	7	3	3	22
<i>Geen definitieve NH in 2002</i>	0	0	1	0	4	5
<i>Na 2002 NH veranderd</i>	20	6	3	2	14	45
<i>Zelfde argumentatie bezwaar NH</i>	2	2	4	1	18	27
<i>Algemene juridische beginselen</i>	16	3	7	1	21	48
<i>Raad v. State-dossier/rechtbank lopende</i>	2	1	3	0	17	23
<i>Sanitel</i>	2	2	1	0	10	15
<i>Leegstand kippenbedrijven</i>	1	0	0	0	0	1
<i>Principe NH niet begrepen</i>	10	5	0	7	7	29
<i>Geen motivatie</i>	0	1	3	3	2	9
<i>Niet-bestaand</i>	1	0	0	1	2	4
<i>Randvoorwaarden biggen</i>	3	1	5	5	8	22
<i>Randvoorwaarden pluimvee</i>	4	1	8	0	9	22
<i>Andere reden</i>	47	15	16	11	50	139

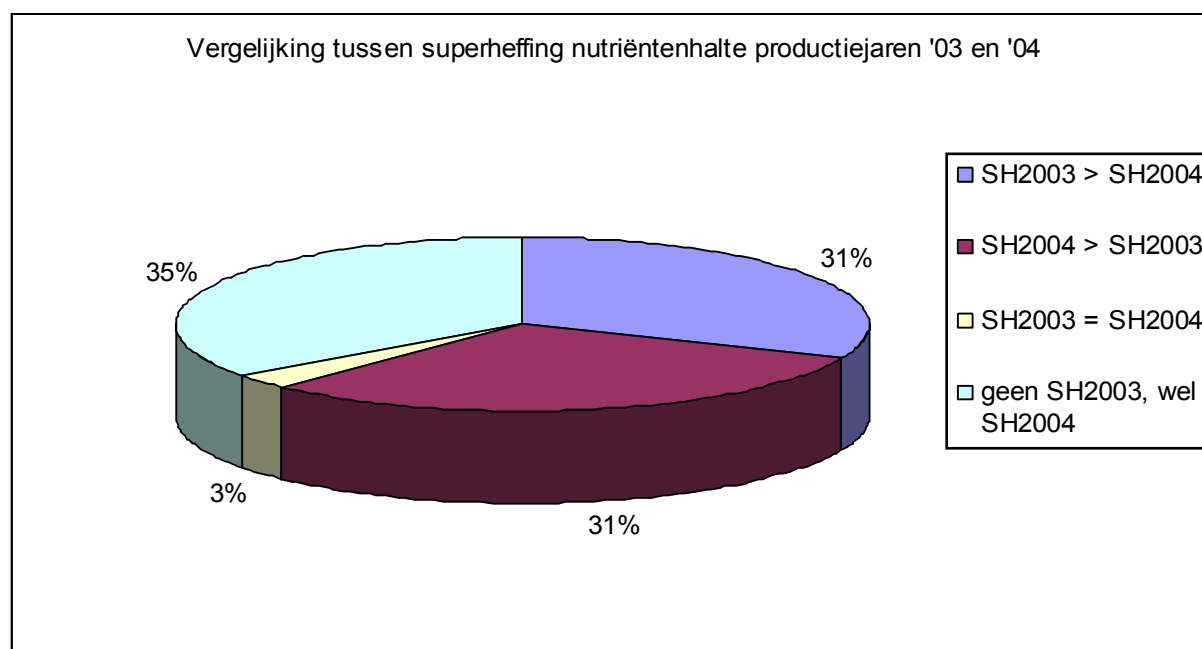
Voor een overzicht van de redenen die aangehaald worden in de bezwaren tegen de superheffing, zie Tabel 55. In één bezwaar kunnen meerdere redenen aangehaald worden. De voornaamste, ter zake doende redenen zijn: het feit dat er nog een nutriëntenhaltedossier lopende is (8%, een bezwaar tegen een ambtshalve herziening, enz.), het feit dat de nutriëntenhalte nog op het Mestbanknummer van de overlater staat (7%), een probleem op bedrijfs- of inrichtingsniveau, bvb. voldoende nutriëntenhalte op de ene inrichting die een tekort op een andere inrichting niet compenseert (respectievelijk 8% en 2%) en ten slotte het feit dat de nutriëntenhalte in 2002 nog niet definitief gekend was of nadien nog veranderde (samen 7%). In tegenstelling tot de eerste bezwaren tegen de

superheffing van productiejaar 2002 haalt nu één op tien een rectificatie van de aangiftegegevens aan (zowat een verdubbeling), terwijl er veel minder algemene juridische beginselen worden vernoemd (nu nog 6%, een halvering ten opzichte van de eerste bezwaarprocedure).

13.5.7 Superheffing nutriëntenhalte 2004

Uit de opgelegde superheffing nutriëntenhalte voor het productiejaar 2004 blijkt aan dat er bijna geen daling is in het aantal heffingsplichtigen ten opzichte van het vorige productiejaar. Er zijn 3.782 heffingsplichtigen voor een totaal bedrag van 4.535.750 euro.

Van deze 3.782 heffingsplichtingen zijn er 2.458 die voor het productiejaar 2003 ook een superheffing hebben ontvangen. Daarvan zijn er ongeveer evenveel exploitanten die volgens de schatting een hogere heffing zullen ontvangen dan voor productiejaar 2003, als exploitanten die een lagere heffing krijgen. Zie Figuur 15 voor de verdeling.

Figuur 15. *Vergelijking tussen de superheffing nutriëntenhalte voor de productiejaar 2003 en 2004 met de heffingsplichtigen voor het productiejaar 2004 als basis*

14. Handhaving van het Mestdecreet

14.1 Overzicht handhavingsresultaten 2001-2006

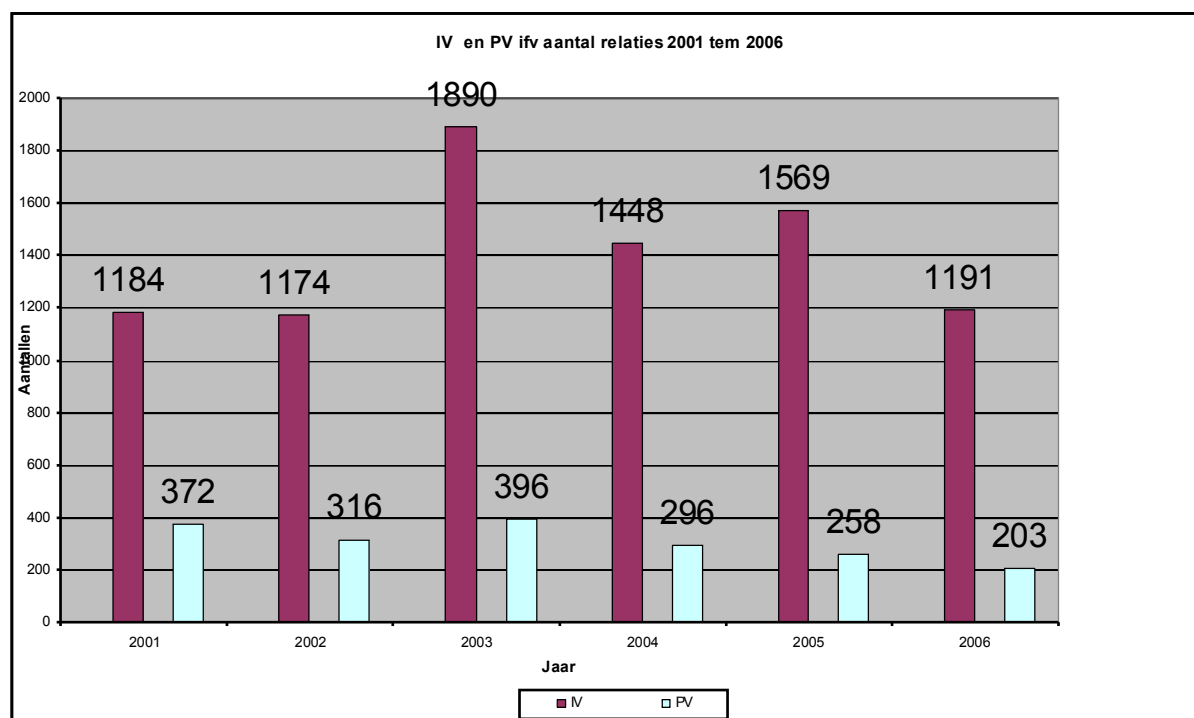
14.1.1 De aanpak van de handhaving

De handhaving binnen de Mestbank is breed sensibiliserend en gericht sanctionerend.

Inspecties van de Mestbank resulteren hetzij in een inspectieverslag (IV) hetzij in een proces-verbaal (PV). Wanneer er geen inbreuk wordt vastgesteld of de eventuele overtreding snel kan worden opgelost zonder directe verbalisering, wordt een inspectieverslag opgesteld. Bij de vaststelling van een belangrijke inbreuk wordt proces-verbaal opgesteld.

Globaal genomen over de laatste 5 jaar wordt in 74% van de controles hetzij geen inbreuk vastgesteld hetzij een oplossing gevonden zonder directe verbalisering.

De in Figuur 16 weergegeven getallen zijn verschillende bedrijven die in het desbetreffende jaar gecontroleerd zijn. Vooral vervoerders worden meerdere keren per jaar gecontroleerd. Het aantal effectieve controles zal bijgevolg hoger zijn dan de in Figuur 16 weergegeven waarden.

Figuur 16. Aantal inspectieverslagen (IV) en aanvankelijke processen-verbaal (PV) van inspecties uitgevoerd door de Mestbank. Gegevens 2006 tot 15 september 2006

14.1.2 Evolutie vastgestelde overtredingen

Tabel 56 geeft het aantal door de Mestbank vastgestelde inbreuken op jaarbasis weer. In één controle kunnen meerder inbreuken worden vastgesteld.

Tabel 56. Overzicht van de inbreuken vastgesteld door inspecteurs van de Mestbank

	<i>Aangifte</i>	<i>Lozingen</i>	<i>Niet bewezen mestafzet</i>	<i>Overbemesting</i>	<i>Register</i>	<i>Uitrijregeling</i>	<i>Emissie arme aanwending</i>	<i>Vervoersreglementering</i>	<i>Nutriënten balansstelsel</i>
2001	111	84	116	160	55	23	51	90	34
2002	261	52	160	216	41	13	36	114	1
2003	285	26	168	289	24	30	43	108	3
2004	339	54	140	185	3	14	22	68	0
2005	108	26	66	120	4	5	19	55	0
2006	132	20	74	182	2	18	30	76	0

Het totaal aantal inbreuken en de onderlinge verhouding van het aantal vastgestelde inbreuken per artikel van de mestwetgeving kunnen van jaar tot jaar verschillen in functie van de jaarlijks vastgelegde handhavingsaccenten. Daarnaast heeft ook de mate van handhaafbaarheid of het bestaan van alternatieve methodes voor het verhogen van de handhaafbaarheid een impact op het potentieel van het aantal vaststellingen bij een bepaald artikel.

De acties rond de controle op cultuurgronden en de derogatie in 2004 kunnen onder meer worden vertaald in een hoger aantal inbreuken op de aangifteplicht. Een meer sensibiliserende benadering zoals in 2005, gefocust op het bemestingsgedrag rond slechtere MAP-meetpunten, resulteert in het algemeen in een lager aantal inbreuken.

Door de beschikbaarheid van Sanitel en andere systemen ter bepaling van de dierbezetting, wordt nog weinig gebruikgemaakt van het register om de dierbezetting na te gaan; vandaar de sterke daling in het aantal vastgestelde overtredingen.

De voorbije jaren werden er ook geen inbreuken meer vastgesteld tegen de mestuitscheidingsbalans. Dit betekent echter geenszins dat er geen misbruiken voorkomen, maar is het gevolg van de wetgeving zelf. De landbouwer geeft slechts na afloop van het jaar aan welk stelsel hij/zij heeft gebruikt. In de loop van het jaar zelf is daardoor geen adequate opvolging mogelijk.

De Mestbank ervaart de huidige procedures bij de mestuitscheidingsbalansen toch wel als fraudegevoelig. Op éénzelfde bedrijf zijn immers verschillende stelsels mogelijk binnen dezelfde diergroep (vb varkens). Voor bepaalde uitscheidingsstelsels zoals het systeem van regressierechte is de hoeveelheid voeder van belang om de uitscheiding te bepalen. Voor andere systemen zoals het convenant heeft het verbruikte voeder geen invloed op het uitscheidingscijfer. Door hoeveelheden

voeder over te dragen van de ene diercategorie (regressierechte) naar een andere diercategorie (convenant) kan de mestuitscheiding kunstmatig beïnvloed worden. Het is praktisch onmogelijk hard aan te tonen hoeveel voeder is verbruikt door een bepaalde diercategorie. Andere knelpunten zijn het ontbreken van ondergrenzen op de uitscheidingscijfers en de toegestane tolerantiemarges op de samenstelling van veevoeder. Het voorstel van Mestdecreet komt deels tegemoet aan deze problemen. Hierin is o.a. bepaald dat de voederproducenten en leveranciers hun geleverde voeders rechtstreeks moeten overmaken aan de Mestbank ter controle van de aangiftegegevens van de landbouwers.

Anderzijds gebeuren bij de jaarlijkse aangifte een aantal administratieve controles die bijvoorbeeld resulteren in een aanpassing van de dierenaantallen of de uitscheidingscijfers. Vermits hiervoor een administratieve procedure gevolgd wordt, verschijnen deze correcties niet bij het handavingsluit.

Voor controles op langeafstandstransport wordt de laatste jaren intens met de federale politiediensten samengewerkt. De Mestbank ondersteunt deze acties door het onderzoeken en beantwoorden van het bevragsingsformulier (EFA-formulieren) van de politiediensten. In 2006 zijn al 205 vragen beantwoord. De Mestbank concentreert zich vooral op de lokale mesttransporten en de aanwending van mest.

14.2 De mest(on)balans

Op basis van alle geïnventariseerde gegevens stelt de Mestbank jaarlijks een mestbalans op per bedrijf. Bij het overschrijden van een mestbalans treedt er potentieel overbemesting op, ofwel wordt onvoldoende mestafzet aangetoond, wat in principe ook resulteert in overbemesting (de mest gaat immers ergens naartoe).

Jaarlijks wordt er een prioritaire controlelijst gemaakt. Het basisprincipe van dergelijke lijst is dat er een gemiddelde overschrijding is van de mestbalans (mestonbalans) op bedrijfsniveau, gedurende de laatste drie jaar, van minimum 10% voor P_2O_5 . De ernst van de mestonbalans wordt bij mestoverschotbedrijven (veehouders) uitgedrukt in relatie tot hun productie en bij niet-overschotbedrijven (vooral gebruikers van dierlijke mest) tot de afzetmogelijkheden op hun eigen gronden.

Tabel 57. Overzicht van de bedrijven die gemiddeld voor de laatste 3 jaar (2003, 2004, 2005) meer dan 10 % overschrijding hebben van hun mestbalans voor P_2O_5 en dit voor bedrijven die in die 3 jaar eenzelfde bedrijfsstructuur hadden

Provincie	Mestoverschotbedrijven		Niet-mestoverschotbedrijven	
	Aantal bedrijven	kg P_2O_5 niet correct in de balans	Aantal bedrijven	kg P_2O_5 niet correct in de balans
Antwerpen	148	205.172	273	128.615
Limburg	67	64.152	255	128.802
Oost-Vlaanderen	139	128.986	554	202.612
Vlaams-Brabant	35	29.485	333	209.762
West-Vlaanderen	258	189.807	454	118.542
Vlaanderen	647	617.604	1.869	788.335

Tabel 57 geeft een overzicht per provincie van deze bedrijven. In deze tabel werden enkel de bedrijven opgenomen die over de beschouwde drie jaar dezelfde bedrijfsstructuur hadden (geen overnames, geen faillissementen, geen stopzettingen, ...). Op die manier worden alle mogelijke anomalieën, die een vertekend beeld kunnen geven, eruit gefilterd. Naast deze prioritaire CAP-lijst

worden nog andere, meer dynamische, controlelijsten gemaakt op basis van een risicoanalyse, waarbij elementen die de fraudegevoeligheid verhogen, doorwegen.

14.3 Specifieke thema-acties 2006: gerichte opvolging bemesting

14.3.1 Omschrijving

Uit de actie 'MAP-meetpunten oppervlaktewater' uitgevoerd in 2005 is gebleken dat het bemestingsniveau op perceelsniveau niet altijd in overeenstemming is met de maximale bemestingsnormen. Vooral de gewassen die landbouwkundig geen nadelige gevolgen kennen van hogere bemesting, zoals maïs en grasland, krijgen in een aantal gevallen meer dan de toegestane norm. Transportcontroles en onderzoek naar overbemesting leren anderzijds dat niet alle gemelde transporten en hoeveelheden mest ook effectief getransporteerd werden (de zogenaamde papieren mestafzet).

In dit kader is door de Mestbank in 2006 de controleactie 'Gerichte opvolging van bemesting via GPS' opgezet. Hierbij gaat men na enerzijds of de bemesting effectief op de gemelde percelen opgebracht wordt en anderzijds of de bemesting op het perceel zelf correct is uitgevoerd, zoals: het respecteren van de afstandsregels tot waterlopen, de emissiearme aanwending, ...).

Bij deze controleactie werd prioritair gefocust op de bedrijven die in het verleden te veel nutriënten gebruikten en die zich in een VHA-zone bevonden met nitraatconcentraties van meer dan 50 mg NO₃⁻ /l. Daarnaast werden steekproefsgewijze ook nog andere transporten opgevolgd.

Daags na het vervoer werd gecontroleerd of de gemelde bemesting daadwerkelijk was uitgevoerd op het terrein. Zo kunnen eventuele fictieve transporten worden vastgesteld. De actie had naar de afnemer toe vooral een sensibiliserend karakter: weet wat je bemest en waarom.

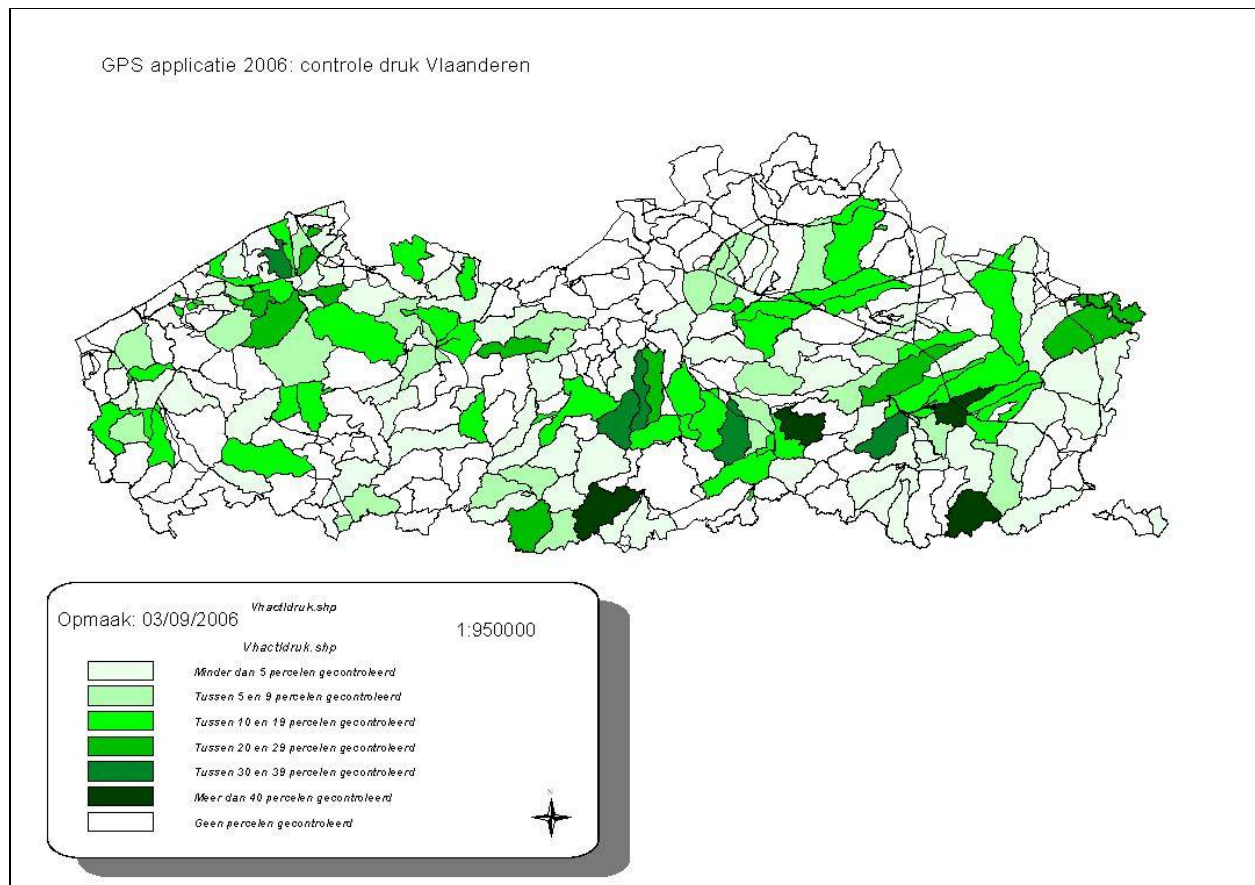
Ter ondersteuning van de actie is binnen de VLM een performante GPS-applicatie ontwikkeld die het inspectieteam van de Mestbank helpt efficiënt te werken.

14.3.2 Resultaten³

Van de 566 meldingen naar 212 landbouwers is op 1230 percelen de bemesting gecontroleerd. Grafiek 1 geeft de regionale verdeling van de uitgevoerde controles weer.

Bij 8 landbouwers zijn inbreuken tegen de bemestingsbepalingen vastgesteld. Het onderzoek naar een 7-tal potentiële fictieve transporten is nog lopende.

³ Op 1/10 geregistreerde gegevens

Figuur 17. Regionale verdeling gecontroleerde bemestingen in het kader van een gerichte controleactie

14.3.3 Vaststellingen

Uit Figuur 17 blijkt dat in bepaalde gebieden met een grote productiedruk en slechte waterkwaliteit, zoals het zuiden van West-Vlaanderen en de Noorderkempen, weinig controles op gemelde mesttransporten konden gebeuren. De bemesting in deze gebieden gebeurt vooral op eigen grond of via burenregelingen en niet via de mestafzetdocumenten. Het actief opvolgen van deze vormen van bemesting is minder vanzelfsprekend. Het nieuwe controlesysteem op het nitraatresidu in het najaar kan dit knelpunt in hoge mate opvangen.

Het overgrote deel van de gecontroleerde gemelde transporten naar de risicogroep gebeurt correct. Inzake afstandsregels kon in relatief weinig gevallen worden nagegaan of de bemesting correct is uitgevoerd.

Deze nieuwe benadering werd door de afnemers globaal positief onthaald. Toezicht op de aangevoerde mest werd beschouwd als het opbouwen van vertrouwen. De ontvangers van de dierlijke mest koesteren heel wat twijfels of de reële samenstelling overeenstemt met de gemelde samenstelling. Het idee leeft bij vele afnemers dat de samenstelling van de getransporteerde mest in vele gevallen armer is dan aangemeld. Vanuit de gebieden met een hoge productiedruk komt eveneens het signaal dat vooral de rijkere mest lokaal aangewend wordt. Dit kan deels een verklaring zijn voor de slechtere waterkwaliteit in gebieden met een grotere druk uit dierlijke mest.

De mogelijke handhaving van de huidige controleregeling op perceelsniveau is niet optimaal. Het ontbreken van de perceelsgegevens bij de aangemelde percelen bemoeilijkt sterk de mogelijkheid tot efficiënte controle. De mogelijkheid om achteraf, eventueel na de controle, het transport nog af te melden of te wijzigen, bemoeilijkt de mogelijke handhaving van de opvolging van de mestafzet.

De huidige toegelaten namelingsperiode van 40 dagen van een gemeld transport bemoeilijkt eveneens een efficiënte opvolging en het kort op de bal spelen na bepaalde vaststellingen.

14.4 Vernieuwde aanpak overbemesting en onvoldoende mestafzet

14.4.1 Aanleiding vernieuwde aanpak

Uit het voortgangsrapport 2005 is gebleken dat een aantal bedrijven te veel nutriënten op hun cultuurgronden opbrengt of te weinig nutriënten afzet, conform de bepalingen van het Mestdecreet, waardoor het risico op waterverontreiniging sterk toeneemt.

Daarom heeft minister Peeters beslist, in overleg met de Mestbank, om aanvullend op de strengere controleacties op het correct opbrengen van mest, ook specifieke acties op te zetten om deze overbemesting te vermijden. Naast de gangbare, intensieve doorlichting/controles op het terrein werd geopteerd om grootschaliger te werken: waarschuwingen en administratieve boetes moeten ruimer effect sorteren.

Wat betreft mestbalansen, kunnen landbouwbedrijven in 2 groepen worden onderverdeeld:

- Enerzijds niet-overschotbedrijven, zijnde bedrijven met voldoende cultuurgrond om de op het eigen bedrijf geproduceerde dierlijke mest af te zetten.
- Anderzijds overschotbedrijven, zijnde bedrijven met onvoldoende cultuurgrond om de op het eigen bedrijf geproduceerde dierlijke mest af te zetten.

De acties zijn gericht op responsabilisering van de bedrijven en op informeren, maar zijn ook bedoeld om de meest ernstige gevallen administratief te sanctioneren.

14.4.2 Niet-overschotbedrijven - overbemesters

14.4.2.1 Afbakening

De groep van 'overbemesters' werd opgedeeld in verschillende groepen. De bedrijven met een ernstige overbemesting van méér dan 500 kg P_2O_5 (in absolute hoeveelheden) én een overbemesting van meer dan 40% van de bemestingsnormen op bedrijfsniveau werden, omwille van de ernstige overbemesting, onmiddellijk gesanctioneerd via de procedure administratieve geldboete. De boete werd evenwel slechts opgelegd voor 1 jaar (productiejaar 2004) en enkel voor stikstof. Aan de bedrijven met een beperkter mestbalansprobleem voor 2004 werd een verwittiging/waarschuwing verstuurd.

Algemeen kan worden gesteld dat de niet-overschotbedrijven het balansprobleem eenvoudig kunnen oplossen door minder mest te ontvangen en te gebruiken.

14.4.2.2 De administratieve boetes

De Mestbank verstuurde in totaal 357 administratieve boetes. Bij deze zending werden volgende gegevens toegevoegd: de mestbalans voor het productiejaar 2004 samen met een toelichting, het

overzicht van de mesttransporten (2004 en 2005), het bedrag van de boete, en de mogelijkheid om bezwaar in te dienen.

De landbouwer werd eveneens uitdrukkelijk uitgenodigd om het dossier te bespreken met medewerkers van de Mestbank. Tijdens het persoonlijke onderhoud tussen de landbouwer en de medewerkers van de Mestbank werd de mestbalans besproken, evenals de bedrijfsvoering. Zo konden beide partijen samen achterhalen hoe het balansprobleem was ontstaan én wat eraan gedaan kon worden om het in de toekomst te vermijden. Tevens werd de reden van de administratieve boete, evenals de bezwaarmogelijkheid en -procedure, toegelicht.

De meest voorkomende argumenten tijdens het gesprek waren onwetendheid inzake bemestingsnormen en onwetendheid inzake het tussenschot bij de N-bemesting. Vaak hield de landbouwer enkel rekening met de ontvangen hoeveelheden dierlijke mest zonder rekening te houden met het gebruik van chemische meststoffen. Bij berekening van acceptatie op cultuurgrond is vaak de bedrijfseigen dierlijke mestproductie en/of chemische mest niet meegerekend. Landbouwers die minder vertrouwd zijn/waren met het Mestdecreet stelden voor de bemesting van hun percelen het volste vertrouwen in derden (loonwerker/mestvoeder/adviseur/ ...).

Ondanks de boete, werden de gesprekken positief ervaren door zowel de landbouwers als de medewerkers van de Mestbank. De landbouwers hebben de boodschap duidelijk begrepen en zullen ervoor zorgen dat vanaf 2006 de bemesting conform de bepalingen van het Mestdecreet zal gebeuren; dit door vooraf uit te rekenen hoeveel nutriënten maximaal mogen worden aangevoerd. Het leren werken met een bemestingsplan kan een hulpmiddel zijn voor deze bedrijven.

Er werden 255 bezwaren ingediend. De bezwaren worden beoordeeld door de Mestbank. De bezwaren moeten binnen een termijn van 6 maanden na postdatum van het bezwaarschrift worden beoordeeld/beantwoord, tenzij wordt beslist dat de termijn wordt verlengd.

Van de 184 reeds beantwoorde bezwaren werden 90 bezwaren gegrond verklaard, (geheel of gedeeltelijk; gegevens op 5 juli 2006). In 98 gevallen werd de boete gehandhaafd, in 42 gevallen werd de boete verminderd en in 44 gevallen werd ze kwijtgescholden.

De mate waarin de landbouwer de opgenomen engagementen nakomt om overbemesting te voorkomen in 2006 en later, is doorslaggevend voor de beslissing of ook voor 2005 al dan niet een administratieve boete wordt opgelegd.

In Tabel 58 wordt de stand van zaken dd. 5 juli 2006 weergegeven.

**Tabel 58. Overzicht van de administratieve geldboetes in 2006 bij overbemers
(stand van zaken 5 juli 2006)**

Provincie	Aantal boetes	Bedrag boete EUR	Overschrijding van de P ₂ O ₅ norm (in kg)	Overschrijding van de totale N norm (in kg)	Overschrijding N norm uit dierlijke en andere meststoffen (in kg)	Aantal bezwaren	Aantal beantwoorde bezwaren	Aantal gegronde bezwaren*
Antwerpen	57	166.288	103.551	96.010	140.458	39	22	14 (2)
Limburg	60	174.520	100.055	110.303	124.182	47	32	14 (4)
Oost-Vlaanderen	93	200.243	121.041	128.907	174.408	63	46	16 (3)
Vlaams-Brabant	100	229.198	175.762	149.334	185.487	69	55	19 (4)
West-Vlaanderen	47	92.223	43.328	51.325	73.425	37	29	11 (3)
Totaal	357	862.472	543.737	535.879	697.960	255	184	90

* Tussen haakjes: aantal gedeeltelijke gegronde bezwaren

14.4.2.3 Waarschuwingen

Aan de overbemers met een beperkter mestbalansprobleem in 2004 werd medio april 2006 een waarschuwingsbrief verstuurd, met in bijlage de mestbalans 2004 en een toelichting. Bedrijven met een kleine balansoverschrijding werden niet aangeschreven. De brief had tot doel de landbouwers in kennis te stellen van het balansprobleem en hen te responsabiliseren. Ook werd de mogelijkheid geboden om het dossier te bespreken met medewerkers van de Mestbank. De brief vermeldde tevens dat het opbrengen van te veel nutriënten gestraft kan worden met een administratieve boete.

Kort na de verzending namen de landbouwers, hoofdzakelijk telefonisch, contact met de medewerkers van de Mestbank om meer uitleg te vragen. De meest voorkomende reacties en vragen waren nagenoeg dezelfde als de reacties van de landbouwers die een administratieve boete hadden gekregen. Voornamelijk kleinere bedrijven/oudere landbouwers reageerden en vroegen uitleg (waarom is deze brief verstuurd, waarom is er nooit eerder een brief verstuurd, wat moet ik doen om dit in de toekomst te vermijden, ...). Indien de balans foute gegevens bevat, te wijten aan een foute input bij de Mestbank of aan fouten gemaakt door de betrokkene, wordt ze aangepast en wordt een aangepaste berekening opgestuurd. De verwittiging werd door de betrokken landbouwers positief onthaald, ondanks de minder aangename boodschap. In Tabel 59 wordt een overzicht gegeven van de verzonden waarschuwingen (situatie 20 juni 2006).

Tabel 59. Overzicht van de waarschuwingen in 2006 bij overbemers (situatie 20 juni 2006)

Provincie	Aantal brieven	Overschrijding van de P ₂ O ₅ norm (in kg)	Overschrijding van de totale N norm (in kg)	Overschrijding van de N norm uit dierlijke en andere meststoffen(in kg)
Antwerpen	295	126.333	78.786	174.815
Limburg	250	110.098	73.278	141.130
Oost-Vlaanderen	558	204.308	181.720	345.108
Vlaams-Brabant	279	170.887	124.816	162.015
West-Vlaanderen	501	172.951	208.426	387.086
TOTAAL	1.883	784.577	667.026	1.210.154

14.4.3 Overschotbedrijven – onvoldoende mestafzet

Voor overschotbedrijven met onvoldoende mestafzet is het probleem dat mogelijk aan de basis ligt van de foutieve balans, veel complexer. Voor deze bedrijven werd de actie eveneens uitgesplitst in een waarschuwingsactie en het opleggen van administratieve boetes.

14.4.3.1 Waarschuwingen

Begin juni werden 540 bedrijven aangeschreven. Het betrof de overschotbedrijven waar voor het productiejaar 2004 de balansoverschrijding meer dan 500 kg P₂O₅ én meer dan 10% bedroeg. De aanschrijving had ook hier tot doel de landbouwer in kennis te brengen van het balansprobleem en hem te responsabiliseren. Opnieuw werd de mogelijkheid aangeboden om het dossier te bespreken met medewerkers van de Mestbank. In de brief werd tevens vermeld dat het onvoldoende afzetten van nutriëntenoverschotten kan gesanctioneerd worden met een administratieve boete.

Kort na de verzending namen de landbouwers, hoofdzakelijk telefonisch, contact op met de medewerkers van de Mestbank om meer uitleg te vragen. Als argumenten werden vaak aangehaald: gronden buiten Vlaanderen vergeten aan te geven (Wallonië, Nederland, Frankrijk), verkeerde aangifte van de mestopslag aanwezig op het einde van het jaar, afzet van dierlijke mest bij particulieren zonder de vereiste documenten, geen inschарingscontracten gebruikt, enz ...

Indien de balans foute gegevens bevat, te wijten aan een foute input bij de Mestbank, wordt ze aangepast en wordt een aangepaste berekening opgestuurd. Wat de pluimveebedrijven betreft is er de gekende problematiek: alle mest is afgevoerd (via documenten en via analyses) en toch is er nog een nutriëntenoverschot.

In Tabel 60 wordt een overzicht gegeven van de verzonden waarschuwingen. (situatie 20 juni 2006).

Tabel 60. Overzicht van de waarschuwingen in 2006 bij bedrijven met onvoldoende mestafzet (situatie 20/06/2006)

Provincie	Aantal brieven	Overschrijding van de P ₂ O ₅ norm (in kg)	Overschrijding van de totale N norm (in kg)	Overschrijding van de N norm uit dierlijke en andere meststoffen(in kg)
Antwerpen	134	288.109	490.216	599.269
Limburg	46	56.864	89.751	111.826
Oost-Vlaanderen	142	169.403	282.807	382.608
Vlaams-Brabant	36	48.706	88.047	107.268
West-Vlaanderen	182	297.717	528.166	673.747
TOTAAL	540	860.798	1.478.986	1.874.718

14.4.3.2 De administratieve boetes

Half oktober 2006 is een eerste reeks brieven verzonden die administratieve boetes opleggen wegens niet bewezen mestafzet. Het betreft 75 boetes voor totaalbedrag van 732.000 euro. De boete is berekend op balansoverschrijdingen van de productie jaren 2003, 2004 en 2005.

Ook hier werden de betrokkenen, net zoals bij de groep met overbemesting, uitgenodigd op de Mestbank. Ze konden met een medewerker hun positieve balans bespreken en samen nagaan hoe deze problemen in de toekomst voorkomen kunnen worden.

15. Meetresultaten

15.1 Resultaten van het MAP-meetnet oppervlaktewater - Metingen in oppervlaktewater door de Vlaamse Milieumaatschappij op voor de landbouw relevante meetplaatsen⁴

In deze bijdrage lichten we de resultaten van het MAP-meetnet oppervlaktewater toe. Eerst is er een beknopte beschrijving van het MAP-meetnet oppervlaktewater. Vervolgens schetsen we in het kort op welke manier de resultaten gecommuniceerd worden naar de doelgroep. Het belangrijkste onderdeel evalueert de resultaten van het MAP-meetnet vanuit verschillende invalshoeken. Ook de resultaten van modellering worden kort belicht, waarna een conclusie volgt.

15.1.1 Het MAP-meetnet

In de ontwerp-milieubeleidsvereenkomst bij het MAP 2 werd gestipuleerd dat de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) tegen uiterlijk 1 juli 1999 haar oppervlaktewatermeetnet op zo'n manier moest uitbouwen dat het de vereiste specifieke meetpunten voor de landbouw omvatte. Deze uitbreiding wordt het 'MAP-meetnet' genoemd. Oorspronkelijk bestond dit meetnet uit ongeveer 260 meetplaatsen verspreid over het gehele Vlaamse gewest. De Vlaamse Regering besliste in 2002 om de MAP-meetnetten voor grond- en oppervlaktewater uit te breiden tot circa 800 meetplaatsen. De locatie van de meetpunten is terug te vinden in Figuur 18.

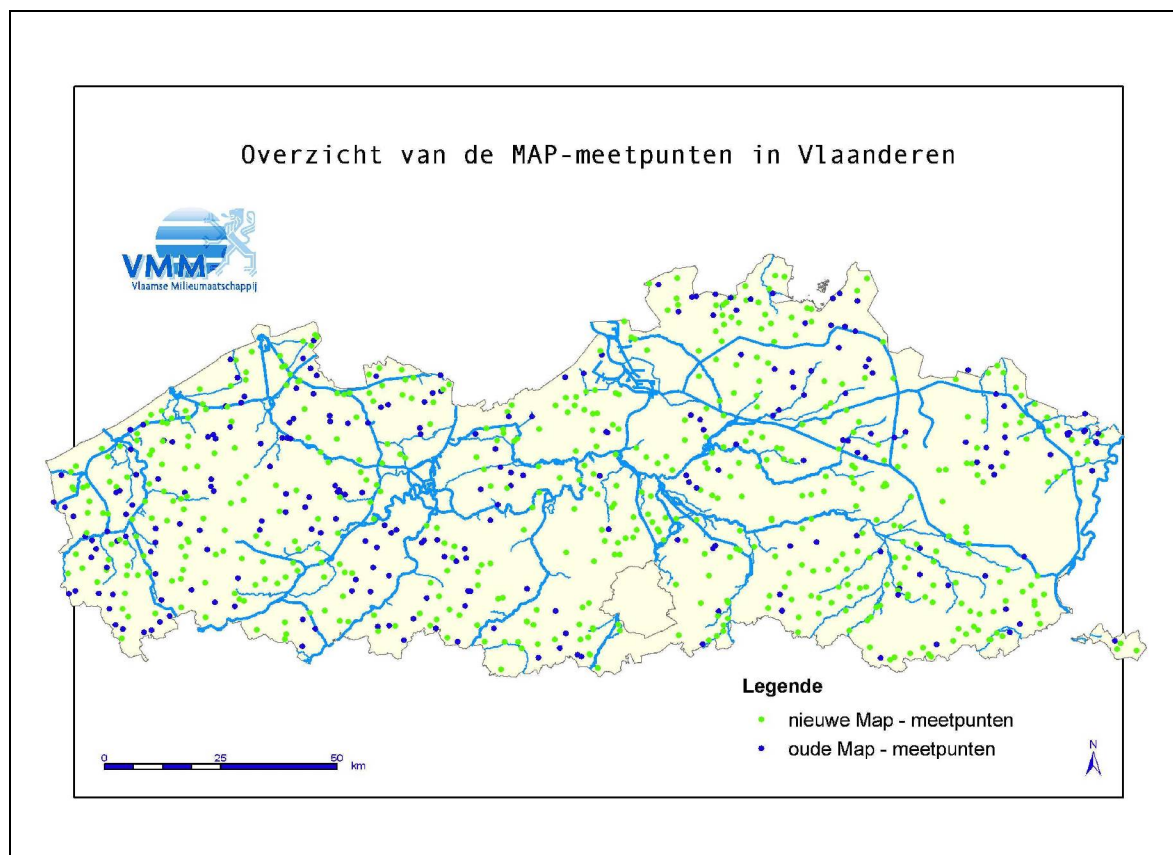
Voor elk van de weerhouden meetpunten geldt volgende criteria:

- het stroomgebied is hoofdzakelijk agrarisch van karakter;
- er is geen invloed van industriële afvalwaterbronnen;
- er is geen invloed van overstorten (op riolen of collectoren) of effluentlozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties geëxploiteerd door Aquafin;
- de hoeveelheid stikstof in het geloosde huishoudelijk afvalwater⁵ is berekenbaar, en heeft een beperkte invloed.

De MAP-meetpunten worden in principe minstens maandelijks en bijkomend na of tijdens neerslagrijke periodes bemonsterd. Per meetplaats worden jaarlijks ongeveer 15 monsternemingen en nitraatanalyses uitgevoerd. Uitzondering wordt gemaakt voor die MAP-meetpunten die altijd goed scoren. Om de kosten van het meetnet te drukken, worden die meetpunten minder intensief bemonsterd: ze krijgen het statuut van 'slapende meetpunten'.

⁴ Bron: Vlaamse Milieumaatschappij met eindredactie van de Vlaamse Landmaatschappij

⁵ Iedere inwoner loost gemiddeld 10 g stikstof per dag.

Figuur 18. Overzicht van de MAP-meetpunten in Vlaanderen voor het oppervlaktewater

15.1.2 Communicatie

De meetresultaten worden door de VMM voor het einde van de maand volgend op de maand van monsterneming aan de landbouworganisaties medegedeeld, samen met de resultaten van vroegere monsternemingen op hetzelfde meetpunt, indien deze beschikbaar zijn. Op die manier kunnen de landbouwers hun bemestingsgedrag aanpassen. Deze cd-rom wordt door een aantal landbouworganisaties grondig bestudeerd en gebruikt.

De volledige set meetresultaten wordt maandelijks onder de vorm van grafieken op cd-rom bezorgd aan de landbouworganisaties. Ook de volledige databank wordt via deze weg bezorgd en wordt door de landbouworganisaties gebruikt voor eigen analysewerk. Ook andere geïnteresseerden krijgen deze cd-rom op eenvoudige vraag.

Het grote publiek kan kennismaken van de meetresultaten via de VMM-website: <http://www.vmm.be> en op diverse evenementen waarop veel betrokkenen uit de landbouwsector verwacht worden.

15.1.3 Evaluatie van 7 jaar MAP-meetnet oppervlaktewater

In intensief bemeste (dierlijke mest) gebieden komen de hoogste nitraatconcentraties normaliter voor gedurende de winterperiode. Het is dus zinvoller om 's winters te evalueren dan hele kalenderjaren.

Sommige gebieden worden ook intensief bemest met kunstmest, bv. waar aan intensieve tuinbouw gedaan wordt.

15.1.3.1 Evolutie per winterjaar sinds 1999

De VMM rapporteert regelmatig de evolutie van de nitraatconcentraties in zijn meetnet door middel van het percentage MAP-meetpunten dat in de loop van een winterjaar de 50 mg nitraat/l overschrijdt.

De toets aan de norm van 50 mg nitraat/liter gebeurt omdat het de drempelwaarde is voor de Europese imperatieve norm uit de Drinkwaterrichtlijn uit 1975, waarnaar de Nitraatrichtlijn expliciet verwijst (50 mg/liter als 95-percentiel op jaarbasis). Deze waarde is in juridisch bindende regels opgenomen ter bescherming van de volksgezondheid. Om het leefmilieu optimaal te beschermen en eutrofiëring tegen te gaan, zijn beduidend lagere waarden noodzakelijk.

Uit Tabel 61 blijkt dat de provincies en bekkens met de meeste intensieve landbouw nog steeds voor de meeste overschrijdingen zorgen.

Tabel 61. Percentage MAP-meetpunten van het gehele MAP-meetnet dat 50 mg nitraat/l overschrijdt in beschouwde periode en gebied voor het oppervlaktewater

Omschrijving	juli 1999 - juni 2000	juli 2000 - juni 2001	juli 2001 - juni 2002	juli 2002 - juni 2003	juli 2003 - juni 2004	juli 2004 - juni 2005	juli 2005 - juni 2006
West-Vlaanderen	74%	73%	66%	57%	72%	67%	67%
Oost-Vlaanderen	64%	45%	29%	23%	39%	33%	34%
Antwerpen	48%	31%	21%	24%	38%	35%	38%
Limburg	58%	50%	45%	25%	26%	29%	30%
Vlaams-Brabant	19%	14%	26%	16%	28%	22%	22%
Vlaanderen	59%	49%	41%	32%	45%	41%	42%
Ijzer	74%	74%	69%	60%	74%	68%	74%
Brugse Polders	58%	54%	48%	29%	49%	41%	35%
Gentse Kanalen	73%	55%	23%	20%	50%	42%	42%
Beneden-Schelde	58%	8%	17%	22%	34%	27%	36%
Leie	90%	86%	71%	71%	80%	80%	80%
Boven-Schelde	70%	65%	57%	40%	58%	52%	42%
Dender	11%	0%	10%	0%	7%	0%	4%
Dijle Zenne	33%	31%	36%	19%	24%	23%	19%
Demer	35%	28%	22%	19%	32%	32%	36%
Nete	31%	14%	6%	4%	15%	13%	14%
Maas	65%	50%	42%	36%	46%	49%	47%

De omvang van de nitraataanrijking van het Vlaams oppervlaktewater, veroorzaakt door de landbouwsector, blijft aanzienlijk. Het uitvaardigen van maatregelen bij overschrijding van een vastgestelde norm van het nitraatresidu in het najaar, zoals vanaf 2006 is ingevoerd, is een bijzonder krachtig instrument om dit adequaat aan te pakken.

Globaal genomen is er sprake van een verbetering van de toestand sinds de start van het MAP-meetnet in 1999. De gunstige trend van de eerste jaren zet zich niet door in de periode vanaf het seizoen 2003/2004.

De situatie verschilt zeer sterk van streek tot streek. Het verband met de intensieve veehouderij (bv. West-Vlaanderen, Kempen) en de tuinbouw (bv. omgeving Sint-Katelijne-Waver, Maasbekken, West-Vlaanderen) komt duidelijk naar voren. De maatregelen voor de tuinbouwsector, voorzien in het nieuwe Mestdecreet, kunnen hieraan verhelpen.

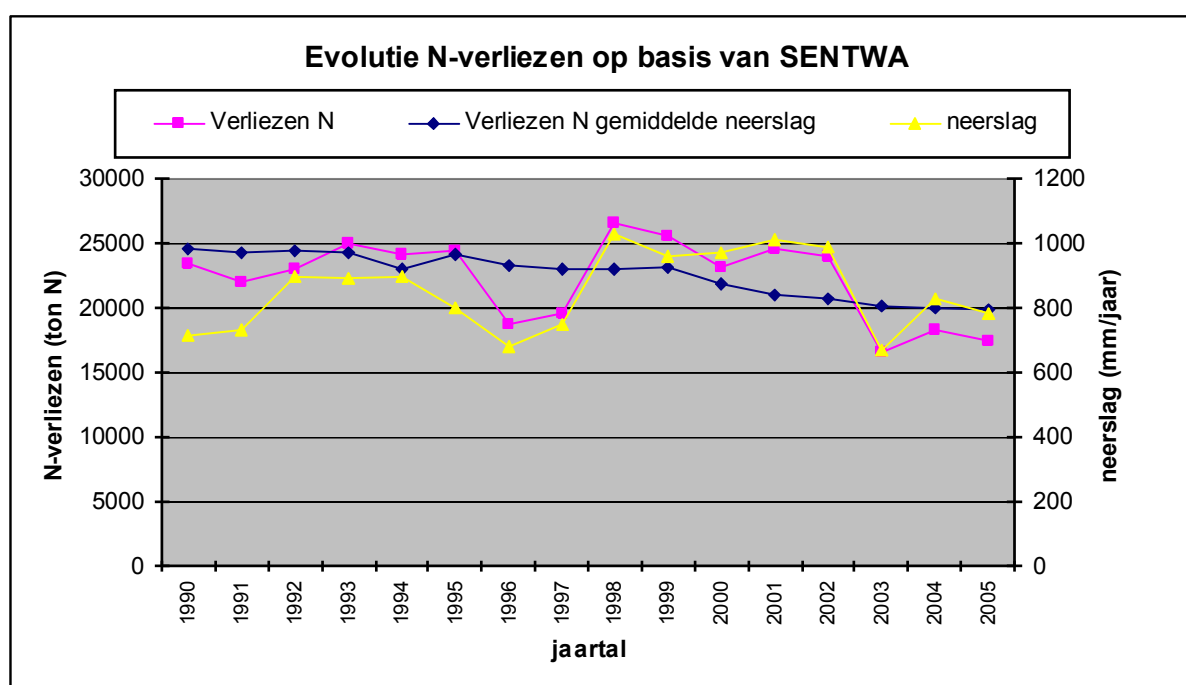
15.1.3.2 Zijstap naar de evolutie van de N-verliezen op basis van het SENTWA-model

De Vlaamse overheid gebruikt het SENTWA-model om de N- en P-belasting van het oppervlaktewater door de landbouwsector te berekenen. Nitraat is zeer wateroplosbaar en hoge neerslaghoeveelheden

leiden tot verhoogde vrachten. De bodemgerelateerde N-verliezen (drainage-, grondwater-, erosie- en run-off verliezen) zijn neerslagafhankelijk in het model.

Om de veranderende impact van de landbouwsector te beoordelen, verdient het de voorkeur een tijdreeks te berekenen die onafhankelijk is van de neerslag, bijvoorbeeld bij gemiddelde neerslag. Dit is het grote voordeel van een model ten opzichte van de resultaten van het meetnet die uiteraard de feitelijke situatie weergeven in concentraties en niet in vrachten. Aangezien debietgegevens slechts zeer beperkt beschikbaar zijn, is het schatten van vrachten op basis van de meetresultaten vrij onnauwkeurig. De gemiddelde neerslag is berekend door het gemiddelde te nemen van de maandelijkse data per landbouwstreek in de periode 1990-2001.

Het model berekent dat de N-emissie afhankelijk is van de totale hoeveelheid neerslag per jaar. In de droge jaren 1996, 1997 en ook 2003 zijn de berekende verliezen beduidend lager dan in de natte jaren 1999-2002. Dit geeft aanleiding tot hogere N-vrachten in deze jaren.

Figuur 19. Vergelijking evolutie N-verliezen voor reële en gemiddelde neerslag op basis van het SENTWA-model

Uit de evolutie van de neerslag en de berekende vrachten in de figuur 21 blijkt dat de N-vrachten in 2005 bij gemiddelde neerslag met nagenoeg 20% zouden zijn gedaald in vergelijking met 1990, als enkel rekening gehouden wordt met de veranderingen in de landbouwsector. De evolutie van de tijdreeks bij normale neerslag houdt rekening met veranderingen in het landbouwareaal, de teelten, de veestapel, het kunstmestgebruik, het gebruik van dierlijke mest (een afname van N-kunstmestgebruik met 40%, toegenomen mestverwerking en export, mesttransporten). Deze tijdreeks is vergelijkbaar met de evolutie van de bodembalans.

Deze conclusie is beleidsrelevant, terwijl de evolutie in de tijdreeks met reële neerslag in de eerste plaats leefmilieurelevant is. Verder valt op te merken dat - bij aangepast gebruik van twee schalen - de grafiek met reële N-verliezen meer en meer bij die van de reële neerslag aansluit en de laatste 2 jaar ligt de curve met N-verliezen zelfs lager dan die voor de neerslag. Op basis van de in SENTWA gebruikte informatie – veelal administratieve gegevens over de landbouwsector – suggereert het model dus een verdere gestage verbetering. Het is uitermate complex (omwille van de andere aard van gemodelleerde vrachten versus gemeten concentraties) om in te schatten hoe realistisch deze gemodelleerde verbetering is.

15.2 Stikstof in het grondwater⁶

15.2.1 Het MAP-meetnet grondwater

In 2003 werd een nieuw grondwatermeetnet geïmplementeerd om aan de doelstellingen van de bestaande Europese richtlijnen te kunnen voldoen en een beter beeld te krijgen van de grondwaterkwaliteit in het algemeen. Vooral de specifieke vereisten van de nitraatrichtlijn maken het onderzoeken van de diffuse verspreiding van nutriëntenconcentraties in grondwater in landbouwgebied noodzakelijk.

Aangezien de mogelijke verontreiniging van het grondwater in de eerste plaats in de bovenste watervoerende laag te verwachten is, bestaat het nieuwe 'MAP-meetnet' grondwater (ook freatisch grondwatermeetnet genoemd) uit ruim 2100 ondiepe multilevelputten in landbouwgebied. Deze multilevelputten zijn putten met meetpunten op verschillende diepteniveaus; in het geval van het MAP-meetnet zijn dat er meestal drie. Het bovenste meetpunt (of meetfilter) bevindt zich gemiddeld ongeveer 1 tot 2 m onder de grondwatertafel, het tweede in een diepte waar nitraatverontreiniging nog kan worden verwacht en het derde in de diepere gereduceerde zowat nitraatvrije watervoerende laag, om achtergrondwaarden te kunnen bepalen. De spreiding, densiteit en diepte van de putten is gekoppeld aan de nitraatgevoeligheid van de aanwezige ondiepe watervoerende systemen. Hiervoor werd Vlaanderen in 33 hydrogeologisch homogene zones (HHZ's) ingedeeld. Dit zijn zones waarbinnen een vergelijkbare manier van transport en afbraak van nitraat in de aanwezige bovenste watervoerende lagen wordt verwacht.

15.2.2 Resultaten in het MAP-meetnet grondwater

Sinds 2004 zijn voor alle zones op halfjaarlijkse basis metingen van de grondwaterkwaliteit uitgevoerd. Tabel 62 geeft het aantal gemeten overschrijdingen van de kwaliteitsnorm van 50 mg NO₃⁻/l en de richtnorm van 25 mg NO₃⁻/l op niveau van de meetlocaties weer. Na een aanvankelijke stijging van het aantal overschrijdingen van de nitraatnorm tot bijna 40% van de putten in het voorjaar van 2005, stellen we een lichte daling van het overschrijdingspercentage vast tot iets minder dan 38%.

Tabel 62. Resultaten van de meetcampagnes van het nieuwe freatische grondwatermeetnet

Campagnes	Putten bemonsterd	Overschrijdingen put $\geq 50 \text{ mg NO}_3^-/\text{l}$	Percentage $\geq 50 \text{ mg NO}_3^-/\text{l}$
2004 – voorjaar	1.925	688	35.74%
2004 – najaar	1.728	616	35.65%
2005 – voorjaar	2.026	801	39.5%
2005 – najaar	2.004	756	37.7%

Bron: VMM, afdeling Water

Een aangewezen analyse is deze op basis van de gemeten gemiddelde concentraties op niveau van de bovenste filter. De meest recente input van nitraat naar het grondwater heeft hoofdzakelijk impact op de zone van de bovenste filter. De precieze ouderdom van de nitraatuitspoeling kan nochtans variabel zijn. In de vlakke gebieden van noordelijk Vlaanderen is een zeer snelle aanvoer mogelijk

⁶ Bron: Vlaamse Milieumaatschappij, afdeling Water met eindredactie van de Vlaamse Landmaatschappij.

(tussen twee weken en een aantal maanden). Voor de zuidelijke heuvelstreken kan de ouderdom plaatselijk, bij aanwezigheid van dikke onverzadigde zones, op 1 tot 5 jaar worden geschat.

Wanneer een gewogen gemiddelde van de resultaten uit de bovenste filter wordt berekend, rekening houdende met het aandeel van het areaal van de HHZ's, worden waarden bekomen tussen de 42 mg NO_3^-/l en 45,9 mg NO_3^-/l voor 2004 en 2005.

De meetcampagne van het najaar 2005 bevestigt het eerder reeds vastgestelde verdelingspatroon van nitraatconcentraties in het freatische grondwater. Er bestaan nauwelijks problemen met nitraatverontreiniging in de zone van de Polders, het zuidelijke Netebekken en de omgeving van Hasselt. Noord-Limburg en het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen (heuvelstreken) daarentegen worden gekenmerkt door veel overschrijdingen. In de zone van de hoogterrasafzettingen van Limburg worden bijvoorbeeld ongeveer 70% overschrijdingen geobserveerd.

Terwijl in Limburg en de zuidelijke heuvelstreken potentieel zeer kwetsbare zones aanwezig zijn - een sterke uitspoeling van nitraat naar het grondwater is hier niet verwonderlijk - heeft men in West-Vlaanderen eerder met minder kwetsbare lagen te maken. De hoge nitraatconcentraties in het ondiepe grondwater zijn hier het gevolg van een zeer hoge nutriënteninput. Naast de potentiële kwetsbaarheid van watervoerende lagen, spelen dus bemestingstoepassing en genomen beschermingsmaatregelen een rol bij de interpretatie van de meetresultaten.

In bepaalde zones, waar al sinds 1995 bemestingsbeperkingen gelden, wordt de positieve evolutie bevestigd. Zo worden bijvoorbeeld in de nitraatgevoelige zones langs de Maaskant (Oost-Limburg) en van de Krijtafzettingen (Zuidoost-Limburg), in tegenstelling tot de omliggende zones, weinig tot geen nitraatoverschrijdingen vastgesteld.

In de beschermingszone van de Zanden van Brussel ten zuiden en oosten van Brussel is geen positieve evolutie vast te stellen. In deze regio is evenwel weinig landbouw aanwezig.

15.3 Nitraatresidu analyses 2005 in het kader van de derogatie

15.3.1 Inleiding

Volgens de huidige mestwetgeving kan binnen de kwetsbare gebieden in Vlaanderen, afgebakend op basis van het overschrijden van de grens van 50 mg nitraat per liter in het oppervlaktewater, afgeweken worden van de geldende maximale bemestingsnormen van 170 kg N/ha. Dit wordt derogatie genoemd. In het huidige Mestdecreet wordt onderscheid gemaakt tussen een algemene en een specifieke derogatie.

15.3.2 Voorwaarde tot het bekomen van deze afwijking

De algemene derogatie is mogelijk voor volgende teelten of teeltcombinaties: grasland, maïs voorafgegaan door 1 snede gras, wintertarwe gevolgd door een niet-vlinderbloemige groenbemester, suikerbieten, voederbieten en spruitkool. Gras dat wordt ingezaaid als groenbemester kan in het volgende jaar als voorgewas voor maïs dienen, mits er een snede wordt geoogst door maaien of begrazing. De maximale bemestingsnorm voor gras en maïs is 230 kg N/ha. Voor de overige teelten is dit 200 kg N/ha. De aanvraag algemene derogatie gebeurt samen met de registratie van de gebruikspcelen.

Specifieke derogatie verschilt van de algemene derogatie inzake de soort teelten (vnl. gericht naar de groenteteelt), het niveau van de afwijkende normering, en de praktische uitvoering (opmaak bemestingsplan, staalnames, ...). De specifieke derogatie moet eveneens naar aanleiding van de registratie van de percelen worden aangevraagd.

15.3.3 Controle en selectiecriteria

Conform de bestaande regelgeving, moet minimum 5% van de aangevraagde oppervlakte **derogatie** worden gecontroleerd. In 2005 werd 8% van de aangevraagde percelen gecontroleerd. Deze controle gebeurt door middel van een nitraatresidubepaling van de bodem in de periode 1 oktober – 15 november. Indien het resultaat niet lager is dan de grenswaarde (90 kg nitraat-N/ha), vervalt voor dat perceel het recht op derogatie in het daaropvolgende jaar.

Minstens 25% van de aanvragers werd gecontroleerd op één of meerdere percelen (met een maximum van 20% van de aangevraagde oppervlakte per aanvrager).

Naast de controle op derogatie (4251 bodemstalen) werden in 2005 ook een aantal bodemstalen (508) genomen in de 142.000 ha die bijkomend als kwetsbaar gebied water zou afgebakend worden en waar in 2005 dus nog de algemene bemestingsnorm geldig was (verder **extra bodemstalen** genoemd).

Van het totaal aantal genomen bodemstalen werden er ook 81 genomen in gebieden waar een verlengde uitrijregeling van toepassing was en waar daar effectief van werd gebruikgemaakt. Die 81 bodemstalen omvatten 52 analyses bij de extra bodemstalen en 29 analyses bij de derogatiebodemstalen.

15.3.4 Resultaten van de geanalyseerde bodembodemstalen

15.3.4.1 Resultaten van nitraatresidumetingen in 2005 per teelt

In 2005 werden in totaal 4759 bodemstalen genomen op 4759 (sub)percelen met een gezamenlijke oppervlakte van 10.842 ha. Tabel 63, Figuur 29 en Figuur 30 geven een overzicht van alle resultaten per teelt. Hieruit blijkt dat 59% van de totaal genomen bodemstalen onder het referentieniveau van 90 kg NO₃-N/ha blijft. 11% van de geanalyseerde bodemstalen heeft een resultaat boven 180 kg NO₃-N/ha (of tweemaal de maximale norm). Het gemiddelde NO₃-N residu/ha van de totale bemonsterde percelen was 97 kg NO₃-N/ha. 17 bodemstalen hadden een NO₃-N residu/ha van meer dan 500. De hoogst gemeten waarde is 1200 kg NO₃-N/ha.

Bieten en spruitkolen scoren goed tot zeer goed, grasland matig, maïs en wintertarwe blijven het slecht doen. De oorzaken van deze verschillen kunnen verband houden met het bemestingsgedrag bij deze teelten. Bij suikerbieten wordt in vele gevallen een bodemanalyse gedaan omdat een optimale bemesting een positieve invloed heeft op het suikergehalte en de winbaarheid van de suiker. Het bemestingsadvies dat veelal een lagere dosis aangeeft dan de maximale bemestingnormen, wordt dan gevolgd. Maïs daarentegen verdraagt landbouwkundig goed hogere bemestingsgiften. De maïs wordt gebruikt om geringere giften met dierlijke mest op bepaalde akkerbouwteelten en gewassen met lage N-behoefte te compenseren met hogere giften op maïspercelen. Bij bedrijven die dergelijke praktijken toepassen is er vaak geen probleem op bedrijfsniveau, maar dus wel op perceelsniveau. Deze praktijk waarbij er overbemest wordt op de maïspercelen, is bevestigd door de landbouwers in het kader van de sensibiliseringsactie rond bepaalde MAP-metpunten oppervlaktewater. Bij wintertarwe speelt eventueel een geregelde, onnodige toediening van dierlijke mest na de oogst een rol, zelfs bij de inzaai van een groenbemester. Deze gift van dierlijke mest op de graanstoppel moet veelal gerelateerd worden aan de uitrijstop van dierlijke mest in de winter, en de beperkte mestopslagcapaciteit om deze uitrijstop comfortabel te kunnen overbruggen.

Tabel 63. Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu (<90, >90 en alle bodemstalen) en aandeel goede bodemstalen (% oppervlakte en % aantal) van de staalnames in het kader van de controle op de derogatie (inclusief extra bodemstalen) in 2005

	Nitraatresidu									Aandeel in % < 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha	
	< 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha			> 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha			Alle bodemstalen			< 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha	
Teelt	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N /ha	oppervlakte (ha)	aantal bodemstalen	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N /ha	oppervlakte (ha)	aantal bodemstalen	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N /ha	oppervlakte (ha)	aantal bodemstalen	oppervlakte	aantal bodemstalen
Bieten	50	1.787	840	151	699	312	77	2.485	1.152	72	73
Gras	44	1.860	747	174	737	294	81	2.597	1.041	72	72
Maïs	57	940	459	177	971	470	118	1.911	929	49	49
Overige teelten	45	27	12	201	12	10	116	39	22	69	55
Spruitkolen	44	154	69	156	33	16	65	187	85	82	81
Wintertarwe	59	1.677	692	154	1.946	838	111	3.622	1.530	46	45
Totaal	52	6.444	2.819	162	4.398	1.940	97	10.842	4.759	59	59

15.3.4.2 Differentiëring van de bodemstalen onder derogatie en de extra bodemstalen

Tabel 64 geeft een overzicht van de resultaten van de bodemstalen onder derogatie en de extra genomen bodemstalen voor verschillende teelten. Het gemiddelde NO₃-N residu voor de bodemstalen onder derogatie was 93 kg NO₃-N/ha; het gemiddelde NO₃-N residu voor de extra bodemstalen was 131 kg NO₃-N/ha. Figuur 31, Figuur 32, Figuur 33 en Figuur 34 tonen aan dat de resultaten onder derogatie duidelijk beter zijn dan de resultaten van de extra staalnames. Dit fenomeen is enerzijds te verklaren doordat de maximale bemestingsnormen bij derogatie lager zijn dan de normen in gebieden waar de extra stalen genomen zijn. Anderzijds was er de keuze voor de extra staalnames in regio's waar de waterkwaliteit achteruitging. De landbouwers met percelen onder derogatie zullen hoogstwaarschijnlijk omzichtiger omspringen met hun bemesting, omdat de kans bestaat dat ze het recht op een hogere bemesting verliezen bij een slecht nitraatresidu.

Tabel 64. Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu (bodemstalen onder derogatie, extra bodemstalen en alle bodemstalen) en aandeel onder derogatie (% oppervlakte en % aantal) van de staalnames in het kader van de controle op de derogatie in 2005

	Nitraatresidu									Aandeel in % derogatie	
	Derogatie			Extra bodemstalen			Alle bodemstalen				
Teelt	gemiddeld in kg NO ₃ -N /ha	oppervlakte (ha)	aantal bodemstalen	gemiddeld in kg NO ₃ -N /ha	oppervlakte (ha)	aantal bodemstalen	gemiddeld in kg NO ₃ -N /ha	oppervlakte (ha)	aantal bodemstalen	oppervlakte	aantal bodemstalen
Bieten	77	2.485	1.152	0	0	0	77	2.485	1.152	100	100
Gras	80	2.568	1.023	117	29	18	81	2.597	1.041	99	98
Maïs	106	1.205	492	131	705	437	118	1.911	929	63	53
Overige teelten	101	28	14	142	11	8	116	39	22	72	64
Spruitkolen	65	187	85	0	0	0	65	187	85	100	100
Wintertarwe	110	3.534	1.485	138	88	45	111	3.622	1.530	98	97
Totaal	93	10.008	4.251	131	833	508	97	10.842	4.759	92	89

15.3.4.3 Differentiëring van de bodemstalen volgens uitrijperiode

Tabel 65 geeft een overzicht van de resultaten van de bodemstalen bij niet verlengde uitrijregeling en bij verlengde uitrijregeling voor verschillende teelten. Het gemiddelde NO₃-N residu voor de bodemstalen bij niet verlengde uitrijregeling is 96 kg NO₃-N/ha. Het gemiddelde NO₃-N residu voor de bodemstalen bij verlengde uitrijregeling is 131 kg NO₃-N/ha. Figuur 35, Figuur 36, Figuur 37 en Figuur 38 tonen aan dat op percelen waar er nog mest werd uitgereden tijdens de verlengde uitrijregeling de resultaten duidelijk slechter zijn. Dit is vrij evident, aangezien de aanwezige of gevormde nitraten uit de mest niet meer of onvoldoende kunnen worden opgenomen door de gewassen. Op percelen waar nog mest werd uitgereden tijdens de verlengde uitrijregelperiode voldoet 34% van de resultaten aan de norm van 90 kg NO₃-N/ha. Op percelen waar dit niet het geval is, voldoet 60% van de bodemstalen. Aangezien het overgrote deel van deze bodemstalen van gronden bemest in de verlengde uitrijperiode, wintertarwe of andere granen betreffen, worden deze resultaten vergeleken met de andere resultaten van percelen met wintergranen (Figuur 37 en Figuur 38). Hieruit blijkt dat op percelen waar nog mest werd uitgereden tijdens de verlengde uitrijregelperiode, 34% van de resultaten voldoet aan de norm van 90 kg NO₃-N/ha. Bij de andere wintertarwepercelen is dit 45%.

Tabel 65. Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu (bodemstalen waar geen gebruik gemaakt werd van de verlengde uitrijregeling, bodemstalen waar wel gebruik gemaakt werd van de verlengde uitrijregeling en alle bodemstalen) en aandeel onder niet verlengde uitrijregeling (% oppervlakte en % aantal) van de bodemstaalnames in het kader van de controle op de derogatie in 2005

	Nitraatresidu									Aandeel in % niet verlenging	
	Niet verlengde uitrijregeling			Verlengde uitrijregeling			Alle bodemstalen				
Teelt	gemiddeld in kg NO ₃ -N /ha	oppervlakte (ha)	aantal bodemstalen	gemiddeld in kg NO ₃ -N /ha	oppervlakte (ha)	aantal bodemstalen	gemiddeld in kg NO ₃ -N /ha	oppervlakte (ha)	aantal bodemstalen	oppervlakte	aantal bodemstalen
Bieten	77	2.485	1.151	162	1	1	77	2.485	1.152	100	100
Gras	81	2.597	1.040	139	1	1	81	2.597	1.041	100	100
Maïs	118	1.911	929	0	0	0	118	1.911	929	100	100
Overige teelten	101	28	14	142	11	8	116	39	22	72	64
Spruitkolen	65	187	85	0	0	0	65	187	85	100	100
Wintertarwe	110	3.460	1.459	129	162	71	111	3.622	1.530	96	95
Totaal	96	10.667	4.678	131	175	81	97	10.842	4.759	98	98

15.3.4.4 Differentiëring van de resultaten per landbouwstreek

Tabel 66 geeft een overzicht van het gemiddelde nitraatresidu van de staalnames in het kader van de controle op de derogatie (inclusief extra bodemstalen) in 2005 voor verschillende landbouwkundige streken en teelten. Uit Tabel 66 kunnen we afleiden dat de nitraatresidu's voor de zwaardere bodems (polders, leemstreek) hogere waarden vertonen in vergelijking met de lichtere bodemtexturen (kempen, zandstreek) en dat de zandleemstreek zich inzake nitraatresiduwaarden ergens tussenin bevindt.

Tabel 66. Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu van de staalnames in het kader van de controle op de derogatie (inclusief extra bodemstalen) in 2005 voor verschillende landbouwkundige streken en teelten

Teelten														
	bieten		gras		maïs		overige teelten		spruitkolen		wintertarwe		totaal	
Landbouwstreek	Gemiddeld NO ₃ -N residu (kg/ha)	Aantal bodemstalen	Gemiddeld NO ₃ -N residu (kg/ha)	Aantal bodemstalen	Gemiddeld NO ₃ -N residu (kg/ha)	Aantal bodemstalen	Gemiddeld NO ₃ -N residu (kg/ha)	Aantal bodemstalen	Gemiddeld NO ₃ -N residu (kg/ha)	Aantal bodemstalen	Gemiddeld NO ₃ -N residu (kg/ha)	Aantal bodemstalen	Gemiddeld NO ₃ -N residu (kg/ha)	Aantal bodemstalen
duinen	235	3											235	3
kempen	74	34	58	314	104	283					121	47	82	678
leemstreek	104	112	122	44	187	23			43	3	138	137	126	319
polders	84	56	149	63	172	62					107	98	127	279
vlaamse-zandstreek	63	108	82	492	99	310	54	7	49	12	102	229	88	1158
zandleemstreek	75	557	83	73	147	132	115	10	70	50	110	833	99	1655
niet gedefinieerd	76	282	85	55	128	119	202	5	64	20	107	186	95	667
totaal	77	1152	81	1041	118	929	116	22	65	85	111	1530	97	4759

15.4 Nitraatresidu-analyses in het kader van de beheerovereenkomsten water

In Tabel 67 staan de resultaten vermeld van het nitraatresidu in de bodem van de laatste 5 jaar. De vergoeding wordt uitbetaald als het nitraatresidu een waarde heeft, lager dan 90 kg NO₃-N/ha. Het gemiddelde nitraatresidu voor alle teelten bedroeg 91 kg NO₃-N/ha in 2001, 66 kg NO₃-N/ha in 2002, 80 kg NO₃-N/ha in 2003, 77 kg NO₃-N/ha in 2004 en 55 kg NO₃-N/ha in 2005. In 2005 was het nitraatresidu beduidend lager dan de voorgaande jaren.

In 2001, 2002, 2003, 2004 en 2005 voldeden respectievelijk 68, 78, 69, 72 % en 85% van het areaal onder beheerovereenkomst, aan de 90 kg NO₃-N/ha. Voor alle weergegeven jaren zijn berekeningen gemaakt op basis van de percelen (en oppervlaktes) waarvan het resultaat van een bodemanalyse gekend is.

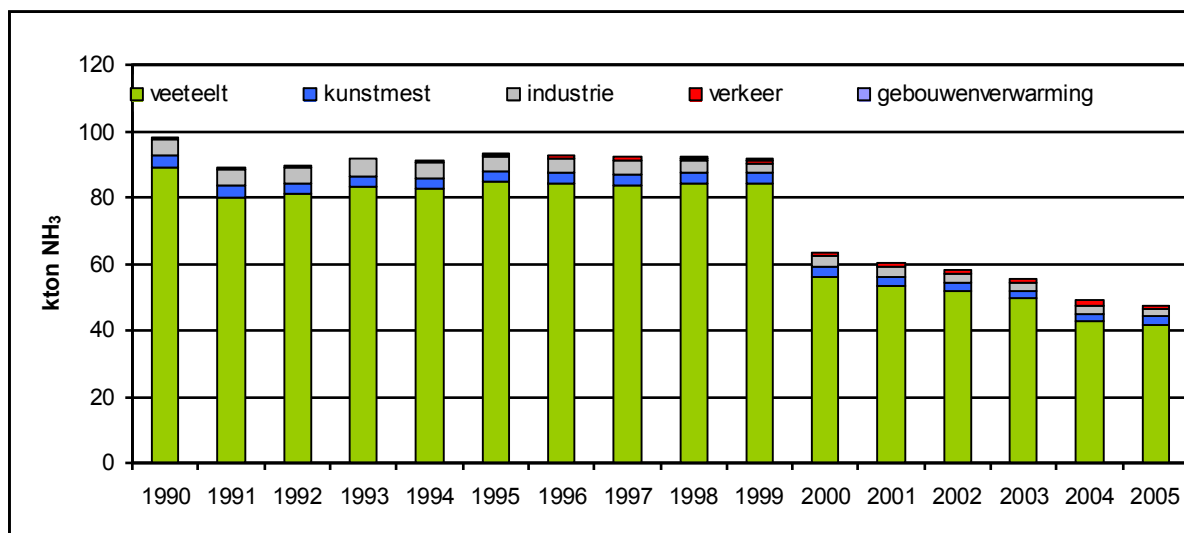
Tabel 67. Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu (< 90; > 90 en alle stalen) en aandeel goede stalen (% oppervlakte) voor verschillende jaren en verschillende teelten in het kader van beheerovereenkomsten water.

jaar	teelt	nitraatresidu		aandeel goede	alle stalen
		< 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha	> 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha		
		gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N/ha	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N/ha	% van de oppervlakte	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N/ha
2001	grasland	46	212	74	90
	maïs	50	225	66	110
	graangewassen	56	121	59	82
	bieten	51	146	77	72
	aardappelen	53	188	61	106
	andere	46	162	71	78
	totalen	49	182	68	91
2002	grasland	40	143	85	55
	maïs	51	145	72	78
	graangewassen	51	128	73	72
	bieten	47	125	90	55
	aardappelen	56	142	59	91
	andere	43	143	80	64
	totalen	46	139	78	66
2003	grasland	43	157	74	72
	maïs	59	146	53	100
	graangewassen	49	136	73	74
	bieten	48	147	88	60
	aardappelen	60	167	36	130
	andere	44	163	78	71
	totalen	48	150	69	80
2004	grasland	41	163	82	62
	maïs	55	163	50	107
	graangewassen	53	134	73	76
	bieten	50	121	88	58
	aardappelen	57	160	47	111
	andere	41	155	82	62
	totalen	47	155	72	77
2005	grasland	37	133	91	46
	maïs	48	135	78	67
	graangewassen	42	129	83	57
	bieten	41	121	91	46
	aardappelen	55	144	58	92
	andere	35	148	88	49
	totalen	40	135	85	55

16. Ammoniakreductie in Vlaanderen

16.1 Evolutie van de NH_3 reductie in Vlaanderen

In Figuur 20 wordt de evolutie van de NH_3 emissie in Vlaanderen voor de periode 1990-2005 weergegeven (bron: VMM).

Figuur 20. Verloop van de ammoniakemissie in Vlaanderen (in kton NH_3)

De totale NH_3 emissie in Vlaanderen anno 2005 bedraagt 47.5 kton NH_3 en is dus nog 2.5 kton verwijderd van het te realiseren NEC-plafond (45 kton). Naast de emissies uit veeteelt, kunstmestgebruik, industrie en verkeer worden sedert 2005 ook de emissies afkomstig van huishoudens (t.g.v. gebouwenverwarming) mee in rekening gebracht. Deze zijn zeer beperkt en bedragen 0.015 kton NH_3 .

De landbouwsector (veeteelt + kunstmestgebruik) heeft nog steeds het grootste aandeel in de NH_3 emissie, met name 93% (44,0 kton NH_3). Op basis van nieuwe inzichten omtrent emissiearme aanwending (zie 16.2) werden de historische emissies herberekend. Dit geeft vooral voor de periode 1990-2000 aanleiding tot een veel hogere NH_3 emissie voor de veeteelt dan voordien berekend werd. Zo bedroeg de voorheen gerapporteerde NH_3 emissie voor veeteelt 74.2 kton NH_3 in 1990. Na herberekening blijkt nu dat deze 89.2 kton NH_3 bedraagt. Voor 2004 leidde herberekening tot een stijging van de NH_3 emissie met 0.9 kton NH_3 (van 41.4 naar 42.5 kton NH_3).

De emissiecijfers van 2005 houden voor het eerst ook rekening met de (voorlopig nog zeer beperkte) emissiereductie die gerealiseerd werd door de huisvesting van varkens en pluimvee in emissiearme stallen (zie 16.3). In deze cijfers zijn de emissies uit mestverwerking niet inbegrepen.

16.2 Aanpassen emissiefactoren voor aanwending

In de studie *Koppeling en analyse van de NH₃ veldemissiemetingen uitgevoerd in Vlaanderen en Nederland*⁷, uitgevoerd door respectievelijk ILVO (Eenheid Technologie & Voeding – Agrotechniek) en WUR (Plant Research International) werden de resultaten van een groot aantal praktijkproeven die de NH₃ emissie bij verschillende mestaanwendingstechnieken voor mengmest op grasland maten, statistisch verwerkt om de gemiddelde ammoniakemissie van verschillende aanwendingstechnieken te bepalen. In Tabel 68 wordt voor de verschillende aanwendingstechnieken de totale ammoniakemissie, uitgedrukt als % van de toegepaste ammoniakale stikstof (TAN, NH₄⁺-N), weergegeven, evenals de procentuele reductie ten opzichte van het breedwerpig spreiden.

Tabel 68. Oude en nieuwe emissiefactoren (% van TAN) en reductiepercentages voor verschillende aanwendingstechnieken voor mengmest

	Nieuw		Oud	
	NH ₃ -N (% van TAN)	Reductie t.o.v. breedwerpig (%)	NH ₃ -N (% van TAN)	Reductie t.o.v. breedwerpig (%)
Breedwerpig spreiden	72	-	50	-
Zodebemester	20	72	16.0	68.0
Sleufkouter	28	61	20.3	59.5
Sleepslang	34	53	22.4	55.3

In het verleden werd voor breedwerpig spreiden steeds een emissiepercentage van 50% van de TAN gehanteerd. Dit blijkt nu dus een onderschatting te zijn, wat aanleiding geeft tot een herberekening van de te gebruiken emissiefactor, namelijk 72% van TAN bij breedwerpig spreiden van mengmest in plaats van 50%. Dit heeft een behoorlijk grote invloed, voornamelijk op de historische emissies. Deze nemen sterk toe vooral voor de periode 1991-1999, aangezien gedurende deze periode nog geen verplichtingen golden inzake het emissiearm aanwenden van dierlijke mest, en dus een emissiepercentage van 72% van TAN moet worden gebruikt.

Ook de emissiepercentages voor de emissiearme aanwendingstechnieken van mengmest moeten worden aangepast op basis van de resultaten van de studie. Hieruit blijkt dat de NH₃ reductie (in %) bij gebruik van emissiearme aanwendingstechnieken ten opzichte van breedwerpig spreiden iets groter is dan voorheen werd aangenomen. Maar doordat de emissie bij de referentie (breedwerpig spreiden) ook heel wat groter is, is de absolute emissie (uitgedrukt als % van TAN) voor de emissiearme aanwendingstechnieken groter dan voorheen werd aangenomen. Dit geeft dus aanleiding tot een (lichte) stijging van de emissies ingevolge de aanwending van mengmest vanaf 2000 ten opzichte van de voorheen berekende waarden.

16.3 Emissiearme stallen

In Vlaanderen moeten sedert september 2003 alle nieuw te bouwen pluimvee- en varkensstallen emissiearm uitgevoerd worden, volgens de lijst van emissiearme stalsystemen voor zover er voor de betreffende diercategorie een stalsysteem in de lijst opgenomen is. Voor de verschillende diercategorieën staan er verschillende stalsystemen met elk hun eigen emissiefactor op de lijst. De VLM, Mestbank heeft sedert 2003 alle vergunningen voor het houden van dieren in emissiearme stallen geïnventariseerd. Aangezien in de vergunning opgenomen is voor welk specifiek stalsysteem

⁷ Uitgevoerd in opdracht van LNE, Afdeling Lucht, Hinder, Milieu en Gezondheid

de milieuvergunning aangevraagd wordt, laten deze gegevens toe een nauwkeurig gewogen, gemiddelde emissiefactor voor de dieren vergund in emissiearme stallen, te berekenen.

Uit deze inventarisatie op basis van de vergunningen blijkt dat eind juli 2005 bijna 322.000 varkens (waarvan 111.183 biggen) en bijna 492.000 stuks pluimvee in emissiearme stallen vergund was. Tabel 85 en

Tabel 86 in bijlage geven per stalsysteem en per provincie het aantal varkens, respectievelijk het aantal stuks pluimvee, waarvoor een vergunning voor een emissiearme stal uitgereikt werd (situatie eind juli 2006). De provincie West-Vlaanderen is met een aandeel van 64% de provincie waar veruit het grootste aantal varkens in nieuwe, emissiearme stallen vergund zijn. Voor pluimvee zijn de provincies Antwerpen en Limburg samen goed voor 63% van het aantal stuks pluimvee vergund in emissiearme stallen. In de varkenshouderij wordt 16,5% van het aantal dieren, vergund in emissiearme stallen, gehouden in stallen uitgerust met nageschakelde technieken (S1: biologisch luchtwassers, S2: zure wasser). Daarbij werd in bijna driekwart van de gevallen gekozen voor een zure wasser. Op het niveau van Vlaanderen dragen de emissiearme stallen bij tot een daling van de NH_3 emissie met 0.327 kton NH_3 .

Een stal kan natuurlijk pas gebouwd worden nadat de vergunning ervoor uitgereikt werd. Concreet betekent dit dus dat de cijfers op basis van vergunningen gebruiken om het aantal dieren die gehouden worden in emissiearme stallen én de daaraan gerelateerde emissiereductie in te schatten, enigszins voorloopt op de werkelijkheid. In de toekomst kan eraan worden gedacht via de jaarlijkse aangifte op te vragen in welk type stal de aangegeven dieren gehouden worden. Gelet op het relatief geringe aandeel emissiearme stallen, gebeurt dit nu nog niet omdat dit voor de landbouwer een onnodige, extra administratieve last zou meebrengen.

16.4 Herziening NEC-richtlijn

De Europese Unie bereidt een herziening van de NEC-richtlijn voor die kadert in de Europese thematische strategie rond de verbetering van de luchtkwaliteit. Een eerste voorstel, dat emissieplafonds voor 2020 en misschien ook voor 2015 zal bevatten, wordt verwacht in de zomer van 2007. Naast de vier pollutanten uit de huidige richtlijn zal daarin waarschijnlijk ook een plafond voor fijn stof worden opgenomen. Op basis van een analyse van dit voorstel zal Vlaanderen een reactie voorbereiden. Vlaanderen ziet deze onderhandelingen als een belangrijke kans om de eigen luchtkwaliteit te verbeteren maar wil anderzijds ook technisch en economisch haalbare plafonds en een evenwichtige verdeling van de inspanningen tussen de verschillende lidstaten.

BIJLAGEN BIJ HET
VOORTGANGSRAPPORT
MESTBANK 2006

Bijlage 1: Vulgariserende toelichting van enkele technische begrippen en verklaring van gebruikte afkortingen

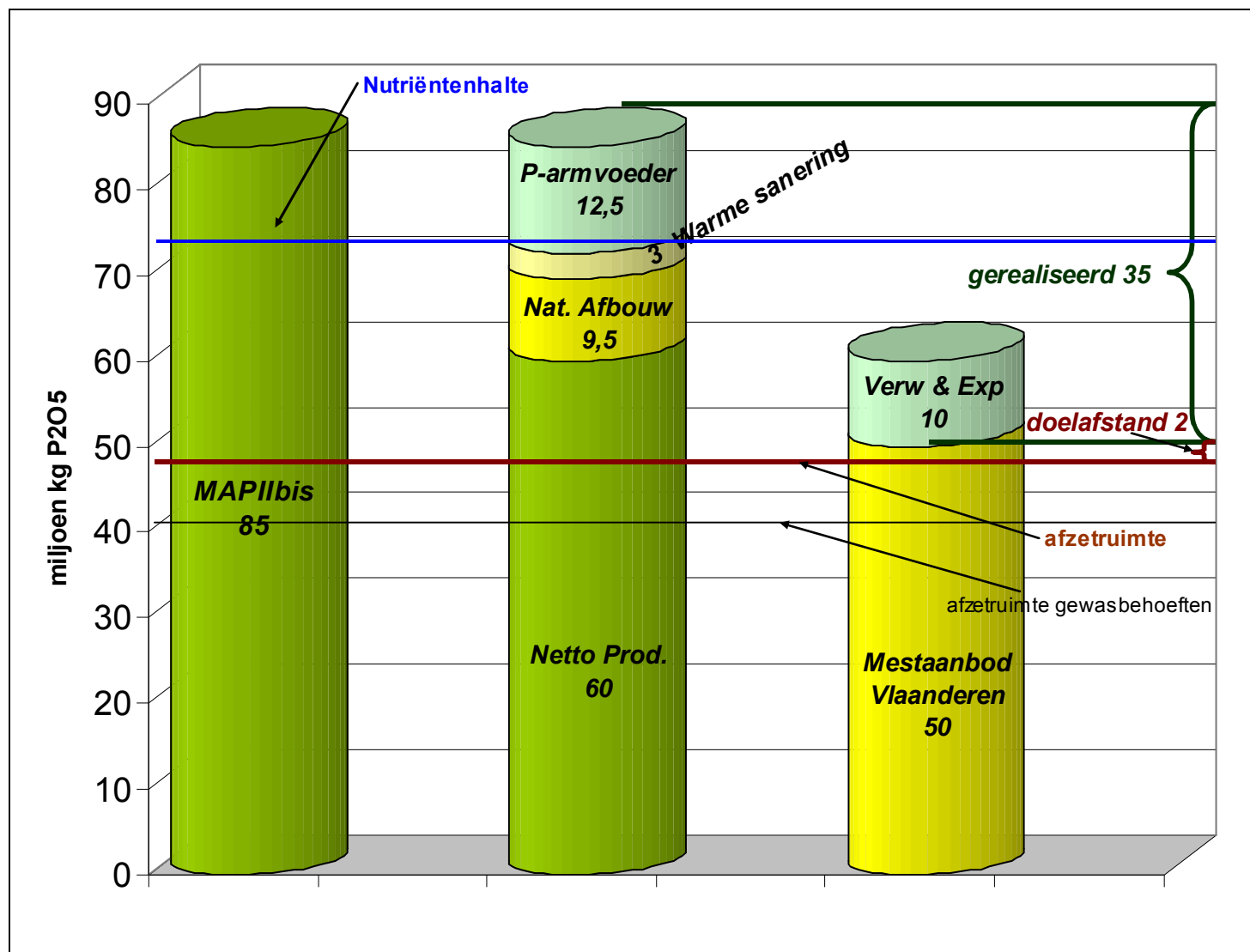
3-sporenbeleid	Het mestbeleid dat begin 2000 in uitvoering werd gebracht om het mestoverschot in Vlaanderen weg te werken: - spoor 1: aanpak aan de bron (bvb. nutriëntarme voeders, afbouw veestapel); - spoor 2: verwerking en export van dierlijke mest; - spoor 3: optimalere invulling bemestingsnormen (bvb. door het mengen van verschillende mestsoorten een samenstelling bekomen die afgestemd is op de nutriëntbehoefte van de gewassen)
ALT	Administratie Land- en Tuinbouw
AMINAL/AMV	Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer, Afdeling Milieuv vergunningen
Acceptatiegraad van dierlijke mest	De mate waarin de landbouwers de maximale bemestingsnormen uit het meststoffendecreet effectief invullen met dierlijke mest
Ammoniak	De chemische verbinding NH_3
Andere meststoffen	Alle meststoffen die niet beschouwd worden als dierlijke mest of als minerale meststoffen. Het betreft hier vooral organische meststoffen zoals compost, champost, schuimaarde en slib.
Bedrijf, inrichting, entiteit	De termen <i>bedrijf</i> en <i>inrichting</i> zijn gedefinieerd in het meststoffendecreet. Een <i>inrichting</i> is een fysische locatie waar aan landbouw wordt gedaan. Voor veehouders betekent dit het geheel van stallen aanwezig op één locatie. Vermits soms meerdere personen onafhankelijk van mekaar op één locatie aan landbouw doen, wordt ook het begrip "<i>entiteit</i>" of "deel van een inrichting" gebruikt. Een "<i>entiteit</i>" (deel van een inrichting) is de unieke combinatie van een persoon op een inrichting. Een <i>bedrijf</i> bestaat uit één of meerdere <i>inrichtingen</i> (entiteiten) die door eenzelfde "persoon" worden uitgebaat. Het overgrote deel van de landbouwers exploiteert slechts op één plaats. In dat geval is in praktijk het <i>bedrijf</i> hetzelfde als een <i>inrichting</i> of <i>entiteit</i>.
Bemestingsnorm	De maximaal toe te dienen hoeveelheid meststoffen per ha, uitgedrukt in $\text{kg P}_2\text{O}_5/\text{ha}$ of kg N/ha .
Bestaande veeteeltinrichting	Deze term is gedefinieerd in het Meststoffendecreet sinds MAP 1. Oorspronkelijk was deze term gereserveerd voor de veeteeltinrichtingen waarvan voor 29 september 1993 aangifte gedaan werd of die nadien een rechtsgeldige milieuv vergunning hadden gekregen. Sindsdien werd de definitie regelmatig bijgesteld (versoepeld), zodat op dit moment de meeste veeteeltinrichtingen onder de noemer <i>bestaande veeteeltinrichting</i> vallen. <i>Bestaande veeteeltinrichtingen</i> hebben in tegenstelling tot niet-bestaande veeteeltinrichtingen het recht om hun milieuv vergunning te hernieuwen, te veranderen, uit te breiden enz.
Derogatie	Term uit de nitraatrichtlijn, waarmee bedoeld wordt de afwijking (naar

	boven) van de maximale bemestingsnorm van 170 kg N/ha uit dierlijke mest die geldt in de kwetsbare gebieden water. In het meststoffendecreet is een derogatie voorzien voor grasland en maïs (230 kg N/ha), en wintertarwe, bieten en spruitkool (200Kg N/ha) en onder bepaalde voorwaarden.
Emissie-arme aanwending	De toedieningswijzen van dierlijke en andere meststoffen op of in de bodem, waarbij de uitstoot van ammoniak uit de mest sterk wordt gereduceerd ten opzichte van het klassiek breedwerpig spreiden van dierlijke mest
Eutrofiëring	Eutrofiëring is een verrijking van het water door nutriënten, die leidt tot een versnelde groei van algen en hogere plantaardige levensvormen met als gevolg een ongewenste verstoring van het evenwicht tussen de verschillende in het water aanwezige organismen en een verslechtering van de waterkwaliteit
EWBL	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw
FOD	Federale Overheidsdienst
MAP	Mestactieplan. Deze afkorting wordt gebruikt om bepaalde scharnierenmomenten in het mestbeleid te duiden (MAP 1, 1995: positieve discriminatie gezinsveeteeltbedrijf, vergunningenstop) (MAP 2, 2000: invoer nutriëntenhalte, mestverwerking, 3-sporenbeleid) (MAP 3, nutriënten emissierecht, zelfregulerende mestafzet, meersporenbeleid)
MAP-meetpunten MAP-meetnet	Dit zijn de plaatsen waar enerzijds door de VMM voor oppervlaktewater en anderzijds AMINAL, Afdeling Water voor grondwater waterstalen worden genomen voor de meting van bepaalde parameters, onder meer nitraat. "MAP" slaat op het feit dat de beïnvloeding in het meetpunt uitsluitend of in hoofdzaak afkomstig is uit de landbouw.
Mengmest	Dierlijke mest in vloeibare vorm waar de faeces (vast) en urine (vloeibaar) samen voorkomen in één opslagruimte, meestal een mestkelder.
Mestafzetruimte	De hoeveelheid dierlijke mest die kan afgezet worden rekening houdende met de maximale bemestingsnormen uit het meststoffendecreet en de mate waarin de landbouwers deze bemestingslimieten effectief invullen met dierlijke mest.
Mestbewerking	De behandeling van dierlijke mest waarbij de nutriënten die er in vervat zijn nog steeds op Vlaamse bodem kunnen terechtkomen. Vb. vloeibare mest wordt gescheiden in een dikke en een dunne fractie. De dikke fractie wordt afgevoerd voor verdere (be)verwerking, maar de dunne fractie wordt uitgespreid op cultuurgrond in Vlaanderen
Mestoverschot	Het verschil tussen het aanbod van de dierlijke mest en de maximale afzetmogelijkheid van deze mest op landbouwgrond. Dit kan berekend worden op bedrijfsniveau, gemeentelijk, provinciaal en Vlaams niveau.
Mestuitscheidingsstelsel	De verschillende systemen om de dierlijke mestproductie per bedrijf te bepalen. Er zijn vier verschillende stelsels: het forfaitaire, de convenant, de regressierechte en de andere voeder- of exploitatietechniek. De landbouwer kan een verschillende keuze maken per diersoort.
Mestverwerking	De dierlijke mest zodanig behandelen dat de nutriënten die er in vervat zijn niet op Vlaamse bodem terechtkomen of verwerkt worden tot

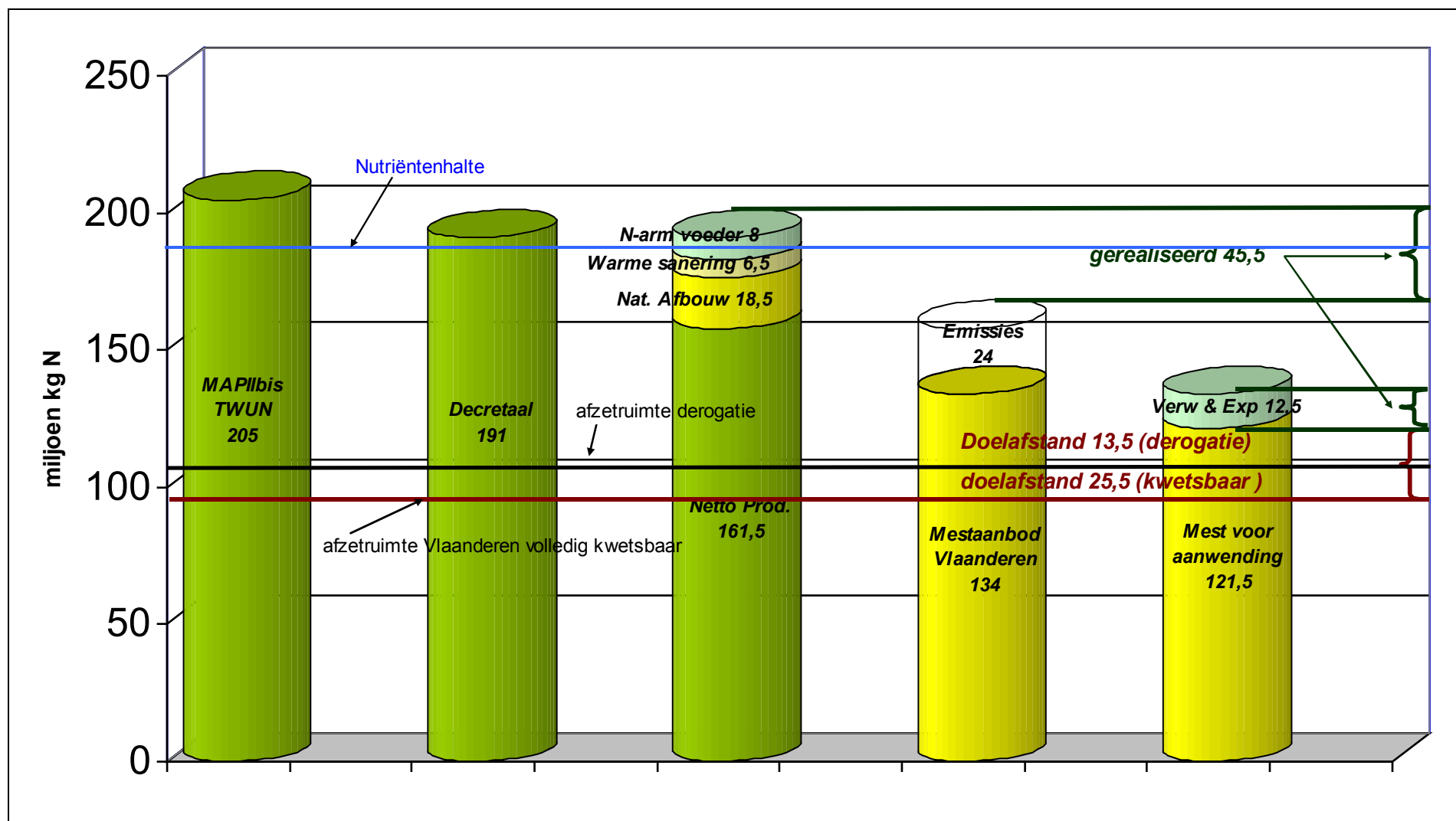
minerale meststoffen.

Mestverwerkingsplicht	De verplichting voor bepaalde veebedrijven om de geproduceerde dierlijke mest te verwerken of te exporteren. Indien niet voldaan wordt aan deze plicht wordt een superheffing opgelegd aan deze bedrijven.
MIRA-T	Milieurapport van de VMM. Dit rapport rapporteert over de toestand van het leefmilieu in Vlaanderen. Vermesting en verzuring (ammoniak) komen hierin eveneens aan bod
N	Stikstof
NH₃	Ammoniak
Nitraat	De chemische verbinding NO ₃ ⁻
Nitraatresidu	De hoeveelheid nitraat die op het einde van het groeiseizoen (herfst) overblijft in de bovenste 90 cm van de bodem, uitgedrukt in kg NO ₃ ⁻ - N/ha.
Nulbemesting	De maximale uitscheiding van dierlijke mest door de begrazing van 2 Grootvee-eenheden (2 GVE)/ha. Eén grootvee-eenheid komt overeen met een volwassen koe.
Nutriëntarme voeders	Voeders met een lagere inhoud aan fosfor en/of ruw eiwit dan gangbaar, waardoor de mestproductie in kg P ₂ O ₅ en/of N per dier vermindert.
Nutriëntenbalans	Het (on)evenwicht tussen de aanvoer en afvoer van nutriënten in een landbouwsysteem. Een landbouwsysteem kan zijn het bedrijf, de dieren of de bodem.
Nutriëntenhalte	Productierecht voor dierlijke mest uitgedrukt in kg P ₂ O ₅ en kg N dat toegekend is aan elke veehouder en gebaseerd is op de productie van deze bedrijven uit het verleden. Indien de landbouwer meer dierlijke mest produceert dan deze maximale hoeveelheid, wordt een superheffing opgelegd aan deze bedrijven.
Oordeelkundige bemesting	Het bemesten volgens de code van goede landbouwpraktijken. Dit betekent maximaal bemesten volgens de behoeften van gewassen en rekeninghoudende met de toestand van de bodem en bemesten op het meest optimale tijdstip. Op deze manier wordt het risico op nutriëntenverliezen naar het milieu tot een minimum beperkt
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
P₂O₅	De chemische verbinding difosforpentoxide. Meestal wordt hiervoor eenvoudigheidshalve het woord fosfaat gebruikt.
Regressierechte	Een type van mestuitscheidingsstelsel. Deze rechte drukt een lineair verband uit tussen de totale hoeveelheid opgenomen voeder en de mestproductie door een dier, telkens uitgedrukt in P ₂ O ₅ en N.
Substitutie	Term gebruikt in het kader van mestverwerkingsplicht. Dit betekent concreet dat bepaalde niet mestverwerkingsplichtige bedrijven de mest verwerken voor andere verwerkingsplichtige bedrijven. In de praktijk komt het er vooral op neer dat niet-mestverwerkingsplichtige pluimveemest verwerkt wordt i.p.v. mestverwerkingsplichtige varkensmest.

Superheffing	Er zijn 2 soorten superheffing. Eén bij overschrijding van de toegekende nutriëntenhalte en één bij het niet voldoen aan de mestverwerkingsplicht. Zie nutriëntenhalte en mestverwerkingsplicht
VCM	Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking.
VEA	Vlaams Energieagentschap
Vergunde mestproductie	Vanaf een welbepaalde grootte (uitgedrukt in aantal standplaatsen) dient een veeteeltinrichting te beschikken over een milieuvergunning. Deze milieuvergunning geeft het maximaal aantal standplaatsen voor dieren weer. De hoeveelheid N en P ₂ O ₅ die op basis van deze standplaatsen (in de veronderstelling dat op elke standplaats een dier aanwezig is) kan geproduceerd worden, is de vergunde mestproductie.
VLM	Vlaamse Landmaatschappij.
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij.

Figuur 21. De Vlaamse Mestbalans in miljoen kg P_2O_5 in 2005, schematisch weergegeven

Figuur 22. De Vlaamse Mestbalans in miljoen kg N in 2005, schematisch weergegeven

Tabel 69. Aantal dieren in Vlaanderen per provincie en per diersoort in 2005

Diersoort	Provincie					Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	
Vervangingsvee < 1 j	33.821	19.991	51.922	16.603	56.230	178.567
Vervangingsvee 1-2 j	34.218	19.931	51.664	15.912	57.403	179.128
Melk- en zoogkoeien	87.463	50.765	116.685	37.417	144.194	436.524
Mestkalveren	114.283	19.705	4.567	13.397	12.547	164.499
Runderen < 1 jaar mestvee	11.444	9.923	30.868	9.936	42.958	105.129
Runderen 1-2 jaar mestvee	10.960	8.014	30.047	8.658	40.354	98.033
Andere runderen	18.114	11.913	43.584	13.926	60.865	148.402
Totaal Runderen	310.303	140.242	329.337	115.849	414.551	1.310.282
Biggen 7-20 kg	245.102	135.323	301.874	38.658	778.309	1.499.266
Beren	977	722	2.241	242	3.989	8.171
Zeugen inclusief biggen <7kg	72.219	40.881	101.074	12.664	251.523	478.361
Andere varkens 20-110kg	567.899	287.705	697.653	104.736	2.068.160	3.726.153
Andere varkens >110kg	12.705	6.485	17.144	1.873	39.773	77.980
Totaal Varkens	898.902	471.116	1.119.986	158.173	3.141.754	5.789.931
Legkippen inclusief (groot)ouderdieren	2.401.482	708.425	1.344.088	156.660	3.039.134	7.649.789
Opfokpoeljen van legkippen	734.524	169.102	244.397	23.788	1.213.046	2.384.857
Slachtkuikens	4.528.400	1.904.823	2.684.305	756.365	4.866.527	14.740.420
Slachtkuikenouderdieren	522.458	63.394	210.754	0	484.751	1.281.357
Opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren	106.664	37.383	95.513	56	352.162	591.778
Struisvogels fokdieren > 14 maanden	269	29	73	45	201	617
Struisvogelslachtdieren van 3-14 maanden	413	16	210	12	674	1.325
Struisvogels 0-3 maanden	155	15	9	5	389	573
Kalkoenen - slachtdieren	27.949	582	8.287	43	126.625	163.486
Kalkoenen - ouderdieren		23	9	8	18	58
Ander pluimvee	2.942	19.839	69.322	1.082	41.807	134.992
Totaal Pluimvee	8.325.256	2.903.631	4.656.967	938.064	10.125.334	26.949.252
Paarden > 600 kg	1.455	955	1.547	1.274	1.398	6.629
Paard-pony 200-600kg	6.342	3.865	5.554	4.235	5.165	25.161
Paard-pony < 200 kg	1.811	1.050	1.533	915	1.139	6.448
Geiten < 1 jaar	1.133	593	1.152	461	397	3.736
Geiten > 1 jaar	2.216	1.632	3.645	1.156	1.450	10.099
Schapen < 1 jaar	4.352	2.398	4.419	4.246	8.875	24.290
Schapen > 1 jaar	5.870	5.140	7.766	5.790	13.248	37.814
Konijnen (voedsters)	9.016	2.965	1.480	532	8.764	22.757
Nertsen (moederdier)	5.175	1.000	15.652	1.457	9.067	32.351
Totaal Overige dieren	37.370	19.598	42.748	20.066	49.503	169.285
Totaal	9.571.831	3.534.587	6.149.038	1.232.152	13.731.142	34.218.750

Tabel 70. Dierlijke mestproductie in Vlaanderen per provincie en per diersoort in 2005 in kg P₂O₅

Diersoort	Provincie					Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	
Vervangingsvee < 1 j	338.210	199.910	519.220	166.030	562.300	1.785.670
Vervangingsvee 1-2 j	581.706	338.827	878.288	270.504	975.851	3.045.176
Melk- en zoogkoeien	2.623.890	1.522.950	3.500.550	1.122.510	4.325.820	13.095.720
Mestkalveren	411.419	70.938	16.441	48.229	45.169	592.196
Runderen < 1 jaar mestvee	99.563	86.330	268.552	86.443	373.735	914.622
Runderen 1-2 jaar mestvee	241.120	176.308	661.034	190.476	887.788	2.156.726
Andere runderen	534.363	351.434	1.285.728	410.817	1.795.518	4.377.859
Totaal Runderen	4.830.271	2.746.697	7.129.813	2.295.009	8.966.180	25.967.970
Biggen 7-20 kg	302.201	187.408	378.156	52.433	961.226	1.881.423
Beren	11.227	8.566	26.574	2.915	46.783	96.065
Zeugen inclusief biggen <7kg	842.142	485.948	1.183.398	149.353	2.977.803	5.638.644
Andere varkens 20-110kg	2.726.626	1.457.640	3.069.609	516.702	8.876.149	16.646.726
Andere varkens >110kg	145.390	76.218	196.468	21.906	466.298	906.280
Totaal Varkens	4.027.585	2.215.780	4.854.205	743.309	13.328.259	25.169.138
Legkippen inclusief (groot)ouderdieren	1.068.235	320.336	572.557	71.455	1.273.174	3.305.758
Opfokpoeljen van legkippen	149.528	31.669	51.323	4.995	249.402	486.918
Slachtkuikens	810.767	381.663	508.604	150.343	924.411	2.775.789
Slachtkuikenouderdieren	354.783	38.527	141.304	0	329.160	863.773
Opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren	26.117	10.093	25.300	15	86.892	148.418
Struisvogels fokdieren > 14 maanden	2.636	284	715	441	1.970	6.047
Struisvogelslachtdieren van 3-14 maanden	1.859	72	945	54	3.033	5.963
Struisvogels 0-3 maanden	264	26	15	9	661	974
Kalkoenen - slachtdieren	22.080	460	6.398	34	99.246	128.217
Kalkoenen - ouderdieren		34	13	12	26	85
Ander pluimvee	559	3.769	13.171	206	7.943	25.648
Totaal Pluimvee	2.436.828	786.934	1.320.346	227.563	2.975.919	7.747.590
Paarden > 600 kg	43.650	28.650	46.410	38.220	41.940	198.870
Paard-pony 200-600kg	133.182	81.165	116.634	88.935	108.465	528.381
Paard-pony < 200 kg	21.732	12.600	18.396	10.980	13.668	77.376
Geiten < 1 jaar	1.949	1.020	1.981	793	683	6.426
Geiten > 1 jaar	9.174	6.756	15.090	4.786	6.003	41.810
Schapen < 1 jaar	7.485	4.125	7.601	7.303	15.265	41.779
Schapen > 1 jaar	24.302	21.280	32.151	23.971	54.847	156.550
Konijnen (voedsters)	45.441	14.944	7.459	2.681	44.171	114.695
Nertsen (moederdier)	9.677	1.870	29.269	2.725	16.955	60.496
Totaal Overige dieren	296.592	172.409	274.992	180.393	301.996	1.226.383
Totaal	11.591.275	5.921.819	13.579.356	3.446.275	25.572.355	60.111.081

Tabel 71. Dierlijke mestproductie in Vlaanderen per provincie en per diersoort in 2005 in kg N inclusief N emissies

Diersoort	Provincie					Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	
Vervangingsvee < 1 j	1.116.093	659.703	1.713.426	547.899	1.855.590	5.892.711
Vervangingsvee 1-2 j	1.916.208	1.116.136	2.893.184	891.072	3.214.568	10.031.168
Melk- en zoogkoeien	8.483.911	4.924.205	11.318.445	3.629.449	13.986.818	42.342.828
Mestkalveren	1.199.972	206.903	47.954	140.669	131.744	1.727.240
Runderen < 1 jaar mestvee	263.212	228.229	709.964	228.528	988.034	2.417.967
Runderen 1-2 jaar mestvee	668.560	488.854	1.832.867	528.138	2.461.594	5.980.013
Andere runderen	1.394.778	917.301	3.355.968	1.072.302	4.686.605	11.426.954
Totaal Runderen	15.042.734	8.541.331	21.871.808	7.038.057	27.324.953	79.818.881
Biggen 7-20 kg	598.176	339.242	732.913	93.811	1.894.208	3.658.350
Beren	21.550	16.219	50.726	5.449	87.513	181.459
Zeugen inclusief biggen <7kg	1.603.804	931.681	2.199.915	282.967	5.546.436	10.564.804
Andere varkens 20-110kg	6.724.780	3.515.712	7.910.171	1.262.959	23.066.133	42.479.755
Andere varkens >110kg	277.651	145.576	368.654	41.641	872.237	1.705.759
Totaal Varkens	9.225.961	4.948.430	11.262.379	1.686.828	31.466.528	58.590.125
Legkippen inclusief (groot)ouderdieren	1.618.314	482.590	906.865	107.851	2.045.391	5.161.011
Opfokpoeljen van legkippen	262.237	57.583	87.983	8.564	434.836	851.203
Slachtkuikens	2.566.855	1.107.541	1.592.407	452.644	2.914.567	8.634.013
Slachtkuikenouderdieren	603.299	66.002	246.552	0	563.339	1.479.192
Opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren	47.054	17.570	44.769	26	159.710	269.129
Struisvogels fokdieren > 14 maanden	4.842	522	1.314	810	3.618	11.106
Struisvogelslachtdieren van 3-14 maanden	3.552	138	1.806	103	5.796	11.395
Struisvogels 0-3 maanden	543	53	32	18	1.362	2.006
Kalkoenen - slachtdieren	61.488	1.280	16.087	95	210.901	289.850
Kalkoenen - ouderdieren		46	18	16	36	116
Ander pluimvee	706	4.761	16.637	260	10.034	32.398
Totaal Pluimvee	5.168.889	1.738.085	2.914.470	570.386	6.349.589	16.741.419
Paarden > 600 kg	94.575	62.075	100.555	82.810	90.870	430.885
Paard-pony 200-600kg	317.100	193.250	277.700	211.750	258.250	1.258.050
Paard-pony < 200 kg	63.385	36.750	53.655	32.025	39.865	225.680
Geiten < 1 jaar	4.940	2.585	5.023	2.010	1.731	16.289
Geiten > 1 jaar	23.268	17.136	38.273	12.138	15.225	106.040
Schapen < 1 jaar	18.975	10.455	19.267	18.513	38.695	105.904
Schapen > 1 jaar	61.635	53.970	81.543	60.795	139.104	397.047
Konijnen (voedsters)	77.898	25.618	12.787	4.596	75.721	196.620
Nertsen (moederdier)	16.664	3.220	50.399	4.692	29.196	104.170
Totaal Overige dieren	678.439	405.059	639.202	429.329	688.657	2.840.686
Totaal	30.116.023	15.632.905	36.687.858	9.724.599	65.829.726	157.991.110

Tabel 72. Vergelijking van de netto dierlijke productie in 2004 en 2005 in Vlaanderen

diergroep	diersoort	2004			2005			evolutie 2003 t.o.v. 2004		
		aantal dieren	kg N	kg P ₂ O ₅	aantal dieren	kg N	kg P ₂ O ₅	aantal dieren	kg N	kg P ₂ O ₅
Rundvee	Vervangingsvee < 1 jaar	179.213	5.914.029	1.792.130	178.567	5.892.711	1.785.670	-0,36%	-0,36%	-0,36%
Rundvee	Vervangingsvee 1-2 jaar	181.446	10.160.976	3.084.582	179.128	10.031.168	3.045.176	-1,28%	-1,28%	-1,28%
Rundvee	Melk- en zoogkoeien	447.849	43.441.353	13.435.470	436.524	42.342.828	13.095.720	-2,53%	-2,53%	-2,53%
Rundvee	Runderen < 1j mestvee	159.596	1.675.758	574.546	164.499	1.727.240	592.196	3,07%	3,07%	3,07%
Rundvee	Runderen 1-2j mestvee	109.557	2.519.811	953.146	105.129	2.417.967	914.622	-4,04%	-4,04%	-4,04%
Rundvee	Andere runderen	103.793	6.331.373	2.283.446	98.033	5.980.013	2.156.726	-5,55%	-5,55%	-5,55%
Rundvee	Mestkalveren	151.060	11.631.620	4.456.270	148.402	11.426.954	4.377.859	-1,76%	-1,76%	-1,76%
Totaal Rundvee		1.332.514	81.674.920	26.579.590	1.310.282	79.818.881	25.967.970	-1,67%	-2,27%	-2,30%
Varkens	Biggen 7-20 kg	1.509.152	3.696.666	1.926.080	1.499.266	3.658.350	1.881.423	-0,66%	-1,04%	-2,32%
Varkens	Beren	13.058	263.235	141.824	8.171	181.459	96.065	-37,43%	-31,07%	-32,26%
Varkens	Zeugen, incl. biggen <7kg	491.165	10.847.656	5.768.185	478.361	10.564.804	5.638.644	-2,61%	-2,61%	-2,25%
Varkens	Andere varkens 20-110kg	3.743.379	42.913.719	16.753.592	3.726.153	42.479.755	16.646.726	-0,46%	-1,01%	-0,64%
Varkens	Andere varkens >110kg	79.053	1.732.053	913.272	77.980	1.705.759	906.280	-1,36%	-1,52%	-0,77%
Totaal Varkens		5.835.807	59.453.328	25.502.953	5.789.931	58.590.125	25.169.138	-0,79%	-1,45%	-1,31%
Pluimvee	Legkippen incl. (groot)ouderdieren	7.963.409	5.418.873	3.501.893	7.649.789	5.161.011	3.305.758	-3,94%	-4,76%	-5,60%
Pluimvee	Opfokpoeljen van legkippen	2.476.710	894.066	513.779	2.384.857	851.203	486.918	-3,71%	-4,79%	-5,23%
Pluimvee	Slachtkuikens	15.415.299	9.050.518	2.922.725	14.740.420	8.634.013	2.775.789	-4,38%	-4,60%	-5,03%
Pluimvee	Slachtkuikenouderdieren	1.316.899	1.517.756	886.869	1.281.357	1.479.192	863.773	-2,70%	-2,54%	-2,60%
Pluimvee	Opfokpoeljen slachtkuikenouderdieren	575.601	266.526	148.156	591.778	269.129	148.418	2,81%	0,98%	0,18%
Pluimvee	Struisvogels fokdieren >14m	695	12.510	6.811	617	11.106	6.047	-11,22%	-11,22%	-11,22%
Pluimvee	Struisvogelslachtdieren 3-14 maanden	1.539	13.235	6.926	1.325	11.395	5.963	-13,91%	-13,91%	-13,91%
Pluimvee	Struisvogels 0-3 maanden	846	2.961	1.438	573	2.006	974	-32,27%	-32,27%	-32,27%
Pluimvee	Kalkoenen - slachtdieren	202.963	370.522	162.407	163.486	289.850	128.217	-19,45%	-21,77%	-21,05%
Pluimvee	Kalkoenen - ouderdieren	4.515	9.030	6.637	58	116	85	-98,72%	-98,72%	-98,72%
Pluimvee	Ander pluimvee	156.623	37.590	29.758	134.992	32.398	25.648	-13,81%	-13,81%	-13,81%
Totaal Pluimvee		28.115.099	17.593.587	8.187.399	26.949.252	16.741.419	7.747.590	-4,15%	-4,84%	-5,37%
Overige	Paarden > 600 kg	6.914	449.410	207.420	6.629	430.885	198.870	-4,12%	-4,12%	-4,12%
Overige	Paarden en pony's 200-600kg	25.346	1.267.300	532.266	25.161	1.258.050	528.381	-0,73%	-0,73%	-0,73%
Overige	Paarden en pony's < 200 kg	6.323	221.305	75.876	6.448	225.680	77.376	1,98%	1,98%	1,98%
Overige	Geiten < 1 j	3.438	14.990	5.913	3.736	16.289	6.426	8,67%	8,67%	8,67%
Overige	Geiten > 1 j	10.253	107.657	42.447	10.099	106.040	41.810	-1,50%	-1,50%	-1,50%
Overige	Schapen < 1 j	23.521	102.552	40.456	24.290	105.904	41.779	3,27%	3,27%	3,27%
Overige	Schapen > 1 j	36.382	382.011	150.621	37.814	397.047	156.550	3,94%	3,94%	3,94%
Overige	Konijnen (per voedster)	23.665	204.466	119.272	22.757	196.620	114.695	-3,84%	-3,84%	-3,84%
Overige	Nertsen (per moederdier)	33.464	107.754	62.578	32.351	104.170	60.496	-3,33%	-3,33%	-3,33%
Totaal Overige		171.725	2.857.443	1.236.850	171.609	2.840.686	1.226.383	-0,07%	-0,59%	-0,85%
Eindtotaal			161.579.279	61.506.791		157.991.110	60.111.081	-3,48%	-2,22%	-2,27%

Tabel 73. Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en type uitscheidingsbalans in 2005 (deel1)

Naam	balanstype	aantal entiteiten	aantal dieren	Bruto productie in kg N	Netto productie in kg N	Productie in kg N – 15% emissie	Productie per dier in kg N	Wijziging t.o.v. forfait in kg N	Bruto productie in kg P ₂ O ₅	Netto productie in kg P ₂ O ₅	Productie per dier in kg P ₂ O ₅	Wijziging t.o.v. forfait in kg P ₂ O ₅
Vervangingsvee < 1aar j	forfait	14.459	178.567	5.892.711	5.892.711	5.008.804	33,00		1.785.670	1.785.670	10,00	
Vervangingsvee 1-2 jaar	forfait	14.875	179.128	10.031.168	10.031.168	8.526.493	56,00		3.045.176	3.045.176	17,00	
Melk- en zoogkoeien	forfait	16.400	436.524	42.342.828	42.342.828	35.991.404	97,00		13.095.720	13.095.720	30,00	
Mestkalveren	forfait	2.024	164.499	1.727.240	1.727.240	1.468.154	10,50		592.196	592.196	3,60	
Runderen < 1 jaar mestvee	forfait	10.301	105.129	2.417.967	2.417.967	2.055.272	23,00		914.622	914.622	8,70	
Runderen 1-2 jaar mestvee	forfait	9.613	98.033	5.980.013	5.980.013	5.083.011	61,00		2.156.726	2.156.726	22,00	
Andere runderen	forfait	13.786	148.402	11.426.954	11.426.954	9.712.911	77,00		4.377.859	4.377.859	29,50	
Totaal Rundvee			1.310.282	79.818.881	79.818.881	67.846.048			25.967.970	25.967.970		
Biggen 7-20 kg	forfait	2.252	648.253	1.594.702	1.594.702	1.355.497	2,46		1.309.471	901.072	1,39	-408.399
Biggen 7-20 kg	convenant	529	50.650	124.599	124.599	105.909	2,46		102.313	102.313	2,02	
Biggen 7-20 kg	regressie	1.939	795.418	1.956.728	1.926.255	1.637.316	2,42	-30.474	1.606.744	872.401	1,10	-734.343
Biggen 7-20 kg	voedertechniek	7	4.945	12.165	12.794	10.874	2,59	629	9.989	5.638	1,14	-4.351
Beren	forfait	1.609	3.785	90.840	90.840	77.214	24,00		54.883	44.625	11,79	-10.257
Beren	convenant	367	582	13.968	13.968	11.873	24,00		8.439	8.439	14,50	
Beren	regressie	1.812	3.790	90.960	76.340	64.889	20,14	-14.620	54.955	42.841	11,30	-12.114
Beren	voedertechniek	5	14	336	310	264	22,18	-26	203	160	11,41	-43
Zeugen incl big < 7 kg	forfait	1.906	197.776	4.746.624	4.746.624	4.034.630	24,00		2.867.752	2.331.779	11,79	-535.973
Zeugen incl big < 7 kg	convenant	675	22.692	544.608	544.608	462.917	24,00		329.034	329.034	14,50	
Zeugen incl big < 7 kg	regressie	2.086	256.466	6.155.184	5.247.173	4.460.097	20,46	-908.011	3.718.757	2.963.979	11,56	-754.778
Zeugen incl big < 7 kg	voedertechniek	5	1.427	34.248	26.399	22.439	18,50	-7.849	20.692	13.852	9,71	-6.840
Andere varkens 20-110 kg	forfait	1.911	632.363	8.220.719	8.220.719	6.987.611	13,00		4.110.360	3.370.495	5,33	-739.865
Andere varkens 20-110 kg	convenant	741	78.819	1.024.647	1.024.647	870.950	13,00		512.324	512.324	6,50	
Andere varkens 20-110 kg	regressie	4.292	2.999.822	38.997.686	33.078.579	28.116.792	11,03	-5.919.107	19.498.843	12.707.042	4,24	-6.791.801
Andere varkens 20-110 kg	voedertechniek	10	15.149	196.937	155.810	132.438	10,29	-41.127	98.469	56.865	3,75	-41.603
Andere varkens >110 kg	forfait	1.414	30.651	735.624	735.624	625.280	24,00		444.440	361.375	11,79	-83.064
Andere varkens >110 kg	convenant	270	3.457	82.968	82.968	70.523	24,00		50.127	50.127	14,50	
Andere varkens >110 kg	regressie	1.870	43.581	1.045.944	882.098	749.783	20,24	-163.846	631.925	492.080	11,29	-139.845
Andere varkens >110 kg	voedertechniek	6	291	6.984	5.069	4.308	17,42	-1.915	4.220	2.698	9,27	-1.521
Totaal Varkens			5.789.931	65.676.471	58.590.125	49.801.606		-7.086.346	35.433.936	25.169.138		-10.264.798

Tabel 74. Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en type uitscheidingsbalans in 2004 (deel2)

Naam	balanstype	aantal entiteiten	aantal dieren	Bruto productie in kg N	Netto productie in kg N	Productie in kg N – 15% emissie	Productie per dier in kg N	Wijziging t.o.v. forfait in kg N	Bruto productie in kg P ₂ O ₅	Netto productie in kg P ₂ O ₅	Productie per dier in kg P ₂ O ₅	Wijziging t.o.v. forfait in kg P ₂ O ₅
Legkippen incl. (groot)ouderdieren	forfait	118	2.139.114	1.475.989	1.475.989	1.254.590	0,69		1.048.166	791.472	0,37	-256.694
Legkippen incl. (groot)ouderdieren	convenant	601	3.945.315	2.722.267	2.722.267	2.313.927	0,69		1.933.204	1.933.204	0,49	
Legkippen incl. (groot)ouderdieren	regressie	56	1.565.360	1.080.098	962.755	818.341	0,62	-117.344	767.026	581.081	0,37	-185.945
Opfokpoeljen van legkippen	forfait	156	2.132.984	767.874	767.874	652.693	0,36		447.927	447.927	0,21	
Opfokpoeljen van legkippen	regressie	6	251.873	90.674	83.329	70.830	0,33	-7.345	52.893	38.992	0,15	-13.902
Slachtkuikens	forfait	323	5.591.560	3.466.767	3.466.767	2.946.752	0,62		1.621.552	1.006.481	0,18	-615.072
Slachtkuikens	convenant	188	1.399.996	867.998	867.998	737.798	0,62		405.999	405.999	0,29	
Slachtkuikens	regressie	337	7.672.535	4.756.972	4.256.633	3.618.138	0,55	-500.339	2.225.035	1.352.032	0,18	-873.003
Slachtkuikens	voedertechniek	2	75.506	46.814	42.509	36.132	0,56	-4.305	21.897	11.277	0,15	-10.620
Slachtkuikenuouderdieren	forfait	88	892.675	1.071.210	1.071.210	910.529	1,20		633.799	633.799	0,71	
Slachtkuikenuouderdieren	regressie	39	388.682	466.418	407.982	346.784	1,05	-58.437	275.964	229.974	0,59	-45.990
Opfokpoeljen slachtk. ouderdieren	forfait	52	435.070	204.483	204.483	173.810	0,47		117.469	117.469	0,27	
Opfokpoeljen slachtk. ouderdieren	regressie	12	156.708	73.653	64.647	54.950	0,41	-9.006	42.311	30.949	0,20	-11.363
Struisvogels fokdieren >14m	forfait	37	617	11.106	11.106	9.440	18,00		6.047	6.047	9,80	
Struisvogels 3-14 maanden	forfait	26	1.325	11.395	11.395	9.686	8,60		5.963	5.963	4,50	
Struisvogels 0-3 maanden	forfait	14	573	2.006	2.006	1.705	3,50		974	974	1,70	
Kalkoenen – slachtdieren	forfait	58	60.003	132.007	132.007	112.206	2,20		47.402	47.402	0,79	
Kalkoenen – slachtdieren	voedertechniek	14	103.483	227.663	157.844	134.167	1,53	-69.819	81.752	80.815	0,78	-936
Kalkoenen – ouderdieren	forfait	14	58	116	116	99	2,00		85	85	1,47	
Ander pluimvee	forfait	139	134.992	32.398	32.398	27.538	0,24		25.648	25.648	0,19	
Totaal Pluimvee			26.948.429	17.507.907	16.741.312	14.230.115		-766.595	9.761.114	7.747.590		-2.013.524
Paarden > 600 kg	forfait	1.474	6.629	430.885	430.885	366.252	65,00		198.870	198.870	30,00	
Paard en pony's 200-600 kg	forfait	3.203	25.161	1.258.050	1.258.050	1.069.343	50,00		528.381	528.381	21,00	
Paarden pony's < 200 kg	forfait	1.520	6.448	225.680	225.680	191.828	35,00		77.376	77.376	12,00	
Geiten < 1 jaar	forfait	164	3.736	16.289	16.289	13.846	4,36		6.426	6.426	1,72	
Geiten > 1 jaar	forfait	282	10.099	106.040	106.040	90.134	10,50		41.810	41.810	4,14	
Schapen < 1 jaar	forfait	1.190	24.290	105.904	105.904	90.019	4,36		41.779	41.779	1,72	
Schapen > 1 jaar	forfait	1.591	37.814	397.047	397.047	337.490	10,50		156.550	156.550	4,14	
Konijnen (voedsters)	forfait	187	22.757	196.620	196.620	167.127	8,64		114.695	114.695	5,04	
Nertsen (moederdieren)	forfait	25	32.351	104.170	104.170	88.545	3,22		60.496	60.496	1,87	
Totaal Overige			169.285	2.840.686	2.840.686	2.414.583			1.226.383	1.226.383		
Eindtotaal			34.217.927	165.843.944	157.991.003	134.292.353		-7.852.941	72.389.403	60.111.081		-12.278.322

Tabel 75. Oppervlakte per teelt en per provincie van de cultuurgronden in Vlaanderen in 2005

Gewas	Antwerpen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Oost-Vlaanderen	Limburg	Totaal
Permanent grasland	20.800	22.556	55.040	53.168	23.273	174.837
Silomaïs	25.411	8.446	30.785	32.459	14.520	111.622
Tijdelijk grasland	33.680	4.721	22.380	13.379	11.721	85.881
Wintertarwe	1.476	18.568	29.839	12.559	9.197	71.639
Korrelmaïs	9.967	8.740	12.959	16.483	8.250	56.398
Aardappelen	3.050	4.511	20.799	9.493	2.143	39.996
Suikerbieten	1.021	7.479	12.781	5.628	5.871	32.780
Vollegrondsgroenten (andere dan asperge, rabarber en spruiten)	1.511	698	11.025	1.028	760	15.023
Fruitteelten meerjarig	387	4.005	387	1.313	8.227	14.320
Wintergerst	166	4.687	1.013	1.411	2.127	9.404
Triticale	935	459	1.191	2.103	1.045	5.734
Vezelvlas	0	757	2.589	804	1.121	5.271
Grassen	473	1.629	1.045	561	987	4.696
Boomkweek	1.105	362	343	1.513	333	3.656
Tuin- en veldbonen , andere dan droog geoogst	288	128	2.057	242	433	3.148
Cichorei	46	796	243	242	1.469	2.796
Voederbieten	316	385	906	923	171	2.700
Erwten, andere dan droog geoogst	154	146	1.117	728	521	2.666
Meerjarige grasklaver	909	235	326	463	467	2.400
Graszaad	260	74	986	589	304	2.214
Zomergerst	227	367	218	611	402	1.825
Eénjarige grasklaver	387	206	282	235	710	1.820
Spruitkool	50	66	1.352	122	154	1.744
Witloof	34	828	423	405	44	1.733
Natuurlijke bedekking	897	292	92	147	291	1.720
Zomertarwe	156	500	211	487	136	1.490
Haver	65	614	158	200	161	1.198
Aardbeien	265	63	94	70	648	1.140
Andere	256	156	253	240	100	1.004
Ajuinen	50	99	230	282	83	743
Meerjarige sierplanten	68	28	136	184	156	571
Winterrogge	101	16	38	134	251	541
Mengsel van grassen en vlinderbloemigen	28	160	157	58	102	504
Fruitteelten meerjarig (groenbemester)	24	125	13	78	211	452
Andere sierteelt	69	33	86	208	18	415
Eénjarige sierplanten	32	6	191	144	23	396
Asperge	58	25	77	22	107	290
Tabak	0	0	287	2	0	289
Meerjarige luzerne	15	21	158	75	15	284
Groenten onder glas	54	8	184	29	2	276

Gewas	Antwerpen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Oost-Vlaanderen	Limburg	Totaal
Andere bedekking	13	104	55	73	23	268
Graszoden	126	4	59	0	75	265
Stambonen	24	3	109	83	39	258
Vlinderbloemigen	22	89	73	43	21	248
Andere bedekking waarvan gecertificeerd mengsel	26	53	55	54	58	246
Spelt	8	70	37	76	53	245
Tuin- en veldbonen droog geoogst	34	20	122	17	20	213
Hop	0	12	174	11	0	197
Fruittelton 1-jarig	15	48	9	5	105	182
Niet eetbare tuinbouwgewassen	17	10	50	97	4	177
Aromatische kruiden	19	5	74	2	23	123
Bebossing (Verord. EG 1257/99)	7	45	23	32	13	120
Andere granen (bv. Mengkoren)	22	4	25	32	20	102
Erwten, droog geoogst	5	6	38	21	29	99
Andere voedergerassen	1	31	34	18	8	92
Winterkool- en raapzaad	9	39	10	11	19	88
Voederwortelen	9	29	24	12	11	85
Meerjarige klaver	22	13	8	38	1	81
Niet-bittere lupinen	10	8	36	18	6	77
Éénjarige luzerne	6	3	40	13	12	74
Winterkoolzaad	5	36	19	0	9	69
Rabarber	20	1	38	2	1	62
Zomerrogge	9	5	4	8	28	53
Éénjarige klaver	3	14	21	13	2	53
Ander vlas dan vezelvlas (=olievlas)(braak)	1	9	19	15	9	53
Ander vlas dan vezelvlas (=olievlas)	0	4	24	7	7	43
Zomerkoolzaad	7	13	9	4	3	36
Voederkool (bladkool)	0	9	20	6	1	36
Sjalotten	0	2	15	5	13	35
Zomerkool- en raapzaad	9	4	19	0	1	33
Angelica 2de jaar (geen contract vereist), Mariadistel,	0	16	6	1	0	23
Vezelhennepe	0	7	1	7	3	18
Sojabonen	0	0	13	1	0	13
Boekweit	2	0	0	2	4	7
Walnoten	0	1	5	1	0	7
Gierst, sorgho, kanariezaad en harde tarwe	0	0	0	5	0	5
Angelica 1ste jaar (contract vereist)	0	2	0	2	0	3
Zonnebloempitten	0	2	0	1	0	3
Totaal	105.245	93.714	213.716	159.558	97.176	669.409

Tabel 76. Oppervlakte per teelt en per landbouwstreek van de cultuurgronden in Vlaanderen in 2005

Naam gewas	Duinen	Polders	Vlaamse zandstreek	Kempen	Zandleemstreek	Leemstreek	Weidestreek	Totaal
Permanent grasland	542	15.866	60.097	29.973	56.779	9.858	1.722	174.837
Silomaïs	180	6.046	39.368	33.083	28.077	4.399	468	111.622
Tijdelijk grasland	225	6.111	22.565	38.355	16.601	1.772	253	85.881
Wintertarwe	652	17.499	7.357	1.356	30.070	14.538	166	71.639
Korrelmaïs	49	2.173	19.281	14.697	17.962	2.209	26	56.398
Aardappelen	184	3.643	9.635	3.585	19.928	2.972	48	39.996
Suikerbieten	226	4.946	2.713	1.235	15.414	8.184	63	32.780
Vollegrondsgroenten (andere dan asperge, rabarber en spruiten)	5	155	5.124	1.111	8.099	524	5	15.023
Fruitteelten meerjarig	3	383	1.262	436	6.853	5.269	114	14.320
Wintergerst	6	357	1.181	544	4.636	2.669	11	9.404
Triticale	18	330	2.678	1.660	1.005	42	0	5.734
Vezelvlas	66	1.765	388	0	1.220	1.832	0	5.271
Grassen	26	836	675	868	1.595	681	15	4.696
Boomkweek	0	30	1.427	1.195	831	169	4	3.656
Tuin- en veldbonen , andere dan droog geoogst	0	48	484	324	1.698	593	0	3.148
Cichorei	0	0	110	121	845	1.708	12	2.796
Voederbieten	4	124	1.037	319	1.095	117	5	2.700
Erwten, andere dan droog geoogst	30	409	67	387	1.347	427	0	2.666
Meerjarige grasklaver	4	152	630	1.131	427	52	3	2.400
Graszaad	4	951	343	451	356	89	21	2.214
Zomergerst	2	130	627	535	407	107	17	1.825
Éénjarige grasklaver	6	149	270	944	396	46	9	1.820
Spruitkool	0	4	335	5	1.222	177	0	1.744
Witloof	0	17	322	23	1.215	148	9	1.733
Natuurlijke bedekking	0	49	199	1.084	309	79	0	1.720
Zomertarwe	0	187	420	245	550	86	2	1.490
Haver	1	93	184	161	655	99	5	1.198
Aardbeien	1	1	99	364	306	366	4	1.140
Andere	2	64	334	216	283	96	10	1.004
Ajuinen	0	271	60	64	233	105	11	743
Meerjarige sierplanten	0	3	235	141	137	55	0	571
Winterrogge	2	13	138	339	42	7	0	541
Mengsel van grassen en vlinderbloemigen	10	114	52	60	152	116	0	504
Fruitteelten meerjarig (groenbemester)	0	19	82	19	123	208	0	452
Andere sierteelt	0	13	225	63	100	14	0	415
Éénjarige sierplanten	0	12	250	31	99	3	0	396
Asperge	17	0	71	144	55	4	0	290
Tabak	0	0	15	0	268	6	0	289
Meerjarige luzerne	0	123	47	23	74	16	1	284
Groenten onder glas	0	3	129	5	139	0	0	276

Naam gewas	Duinen	Polders	Vlaamse zandstreek	Kempen	Zandleemstreek	Leemstreek	Weidestreek	Totaal
Andere bedekking	0	39	47	16	114	49	3	268
Graszoden	0	10	30	190	35	0	0	265
Stambonen	0	66	33	30	107	22	0	258
Vlinderbloemigen	6	54	28	30	80	49	0	248
Andere bedekking waarvan gecertificeerd mengsel	0	63	41	56	67	19	0	246
Spelt	0	20	55	28	93	46	3	245
Tuin- en veldbonen droog geoogst	0	43	32	22	95	21	0	213
Hop	0	0	3	0	194	0	0	197
Fruitteelten 1-jarig	0	0	11	22	74	75	1	182
Niet eetbare tuinbouwgewassen	0	6	114	16	39	2	0	177
Aromatische kruiden	0	24	40	26	24	10	0	123
Bebossing (Verord. EG 1257/99)	0	0	30	8	72	10	0	120
Andere granen (bv. Mengkoren)	0	11	20	45	22	6	0	102
Erwten, droog geoogst	0	7	16	12	56	8	0	99
Andere voedergewassen	0	5	19	2	43	23	0	92
Winterkool- en rapzaad	0	1	9	13	50	1	13	88
Voederwortelen	0	0	19	11	12	43	0	85
Meerjarige klaver	0	8	35	11	24	3	0	81
Niet-bittere lupinen	0	23	22	10	20	3	0	77
Éénjarige luzerne	2	31	8	18	14	1	0	74
Winterkoolzaad	0	11	16	2	31	10	0	69
Rabarber	0	10	5	10	34	2	0	62
Zomerrogge	0	3	12	34	5	0	0	53
Éénjarige klaver	0	11	8	3	31	1	0	53
Ander vlas dan vezelvlas (=olievlas)(braak)	0	24	8	1	3	18	0	53
Ander vlas dan vezelvlas (=olievlas)	0	10	4	0	17	12	0	43
Zomerkoolzaad	0	5	18	6	7	0	0	36
Voederkool (bladkool)	0	1	11	1	18	4	0	36
Sjalotten	0	0	14	0	8	13	0	35
Zomerkool- en rapzaad	0	0	11	2	19	1	0	33
Angelica 2de jaar (geen contract vereist), Mariadistel, H	0	3	1	0	15	4	0	23
Vezelhennep	0	5	3	0	0	10	0	18
Sojabonen	0	4	0	0	9	0	0	13
Boekweit	0	0	4	4	0	0	0	7
Walnoten	0	0	1	0	6	0	0	7
Gierst, sorgho, kanariezaad en harde tarwe	0	0	5	0	0	0	0	5
Angelica 1ste jaar (contract vereist)	0	0	0	0	0	3	0	3
Zonnebloempitten	0	0	2	0	1	0	0	3
Totaal	2.273	63.586	181.251	135.924	223.043	60.310	3.022	669.409

Tabel 77. Milieuvergunde mestverwerkingsinstallaties in Vlaanderen, capaciteit en locatie; V = vergund (PV = proefvergunning); A = in aanvraag

Provincie	Vergunningshouder	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimve e	kalvergier	gemengd	rundvee	Milieu- vergunning
Antw	Bennenbroeck	Dorset-systeem; gn lozing	4.000	4.000						V
Antw	Bivarco BVBA	TREV-systeem	11.000	11.000						V
Antw	Brosens-Pauwels	TREVI-systeem	9.900	9.900						V
Antw	IVEB	Biorek-installatie;	50.000	50.000						V
Antw	Keyzers BVBA	mestdroging door houtverbranding	5.000	5.000						V
Antw	Leenaerts Frans	compostering	5.000	4.000		1.000				A
Antw	Lenaerts-Bioproducent	TREVI-systeem	13.000	13.000						V
Antw	Matheussen LV	TREVI-systeem	17.000						17.000	V
Antw	Mevlehand Farm Clean Service	Wecobiosol mestverbr./droging	700			700				V
Antw	MVK	vergisting - vergassing	190.000	130.000		35.000	25.000			V
Antw	Organofer	wervelbeddroger+katal. naverbranding	35.000		35.000					V (overname)
Antw	Pekri	TREVI-systeem	17.000						17.000	V (overname)
Antw	Renders Jos	biogasinstallatie=mestbewerking	7.800	7.800						V
Antw	Rens Jac	TREVI-systeem	10.000	10.000						V
Antw	Schrauwen Jozef	TREVI-systeem	5.500	5.500						V
Antw	Snels P + L	TREVI-systeem	8.200	8.200						V
Antw	Snels P + L	TREVI-systeem	10.200	10.200						V
Antw	Thermofeed NV	wervelbeddroger+katal. naverbranding	35.000		35.000					V
Antw	Van Hoydonck	15.000 T/j FAP-compostering	15.000						15.000	V
Antw	Van Oort Paul	HDD-drooginstallatie; gn lozing	2.800	2.800						V
Antw	Van Ouwenhuysen Jozef	HDD-drooginstallatie; gn lozing	5.000	5.000						V
Antw	Vanthillo Herman	TREVI-systeem	10.340	10.340						V
Antw	Varkensbedrijf Jos Van Looveren NV	biolog.verw. (Bio-armor)	11.000	11.000						V
Antw	Verheyen Benny	TREVI-systeem	11.000	11.000						V
Antw	Vermeiren Kris	TREVI-systeem	13.200	13.200						V
Antw	Vermeiren P + D	TREVI-systeem	4.350	4.350						V
Antw	Vilatca NV	WITOX-N inst.;	40.150				40.150			V

Provincie	Vergunningshouder	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimve e	kalvergier	gemengd	rundvee	Milieu- vergunning
Lim	Coco International	selectieve fermentatie van varkensmest met cocosvezel	850	850						PV
Lim	Eurocompost Groenrecycling NV	mengsels vaste mest runderen en paarden	1.000						1.000	V
Lim	Langens Alfons	mestdrogingsinstallatie	1.800	1.800						V
Lim	Lavrijsen Antoon	co-vergisting van varkensdrijfmest	5.000	5.000						V
Lim	Lavrijsen Petrus	grotere capaciteit hygiënisering met stoom en/of menging met kippenmest + vergisting van varkensdrijfmest	31.600	21.000+6.000 (vergisting)		?				V
Lim	Nooyen Bree overgenomen door STORG BVBA	droge compostering	120.000		70.000	50.000				V
Lim	N.V. Champignoncultuur J. De Kleijn	verwerking van paarden- en kippenmest tot verse champignoncompost	106.000			16.000			90.000	V
Lim	N.V. Walkro België	mengen en afvullen van paarden- en kippenmest + bewerken van mest	260.000						260.000	V
Lim	STORG BVBA	droge compostering + stoomvrijzel + chemische hygiëniseratie	120.000		70000	50.000				V (overname)
Lim	Van Dijck gebroeders	biogasinstallatie + digestaatverwerking door centrifuge en sono-elektrische oxidatie en een membraanfiltratie	14.900	14.900						V
O-VI	Albers Geert	Seconov-droogvloersysteem	3.000			3.000				V
O-VI	Arko N.V.	Greenfield 3600 t ruwe varkensmest	3.600	3.600						V
O-VI	Arko N.V. (vroeger Riebbels Luc)	Trevi in vervanging van een Bio- armor	15.000	15.000						V
O-VI	Boeye Jean-Piere	biogasproductie na vergisting	25.000						25.000	A
O-VI	Bollaert bvba	Trevi	5.500	5.500						V
O-VI	Buyse Jan	Greenfield - 3600 t ruwe varkensmest	4.500	4.500						V
O-VI	De Paepe Raphaël	biogasproductie na vergisting	10.000						10.000	A
O-VI	Dullaert-Scheerders	Dorset	3.500	3.500						V

Provincie	Vergunningshouder	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimve e	kalvergier	gemengd	rundvee	Milieu- vergunning
O-VI	FLANAMAT	drogen	180.000			180.000				V
O-VI	Ghekiere & Zoon nv	Farmers freedom	3.000	3.000						V
O-VI	Hansbeke Minkfarm bvba	biologische zuivering, geen lozing	500						500	V
O-VI	Huyghe Luc	Smelox + mestscheider	2.600	2.600						V
O-VI	International Pig Industry nv	Trevi	10.000	10.000						V
O-VI	Janssens Thierry	farmers freedom + mestscheider	3.400	3.400						V
O-VI	M.A.V.	biogasproductie	75.000	75.000						V
O-VI	Meganck Daniël	Greenfield	2.880	2.880						V
O-VI	Mouton bvba	Greenfield	8.574	8.574						V
O-VI	Op de Beeck nv	drogen, composteren	100.000		40.000	50.000			10.000	V
O-VI	Riebbels Gaston	Dorset	2.880	2.880						V
O-VI	Riebbels Luc	Dorset	4.800	4.800						V
O-VI	Smet Patrick	Bio-Armor	5.000	5.000						V
O-VI	Stoop Jozef	Smelox	3.600	3.600						V
O-VI	Vandaele Eric	farmers freedom of greenfield	3.500	3.500						V
O-VI	Vandaele Eric	biogasproductie na vergisting	10.000						10.000	V
O-VI	Van Crombrughe van Leerne Carlos	biogasproductie na vergisting	60.000						60.000	A
O-VI	Van De Steene Ludo	Smelox	2.000	2.000						V
O-VI	Van Wonterghem Eddy	trevi	7.000	7.000						V
O-VI	Verbeke Antoine en Patrick	farmers freedom (mestscheider + mestdrooginstallatie)	5.440	5.440						V
O-VI	Verbeke bvba	droogtunnel kippenmest	1.110			1.110				V
O-VI	Vershelde Kristof	greenfield	4.500							V
O-VI	Verstraete Anja	droogtunnel kippenmest	1.000			1.000				V
O-VI	Voeders Lambers	composteren	24.000		12.000	12.000				V
O-VI	Voeders Lauwers	greenfield	4.800	4.800						V
O-VI	Welvaert AleX	Greenfield	2.816	2.816						V
VI-Br	Bayens Rudi	co-vergisting van rundermest	5.420					5.420		A
VI-Br	Beelen Jaak	droging eindprod biogasinstallatie	30.000	28.000		2.000				V
VI-Br	Guilliams bvba	co-vergisting van varkensdrijfmest	6.000	6.000						A

Provincie	Vergunningshouder	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimve e	kalvergier	gemengd	rundvee	Milieu- vergunning
		+ scheiding en droging								
VL-Br	Van Den Bosch Erik	co-vergisting van schapen- en kalvermest	150				75		75	A
W-vl	Ameel nv	Bio-Armor Environnement	5.000	5.000						V
W-vl	Bart's Potato Company BVBA	anaerobe co-vergisting	15.000	15.000						V
W-vl	Beddeleem Eddy	Smelox	850	850						V
W-vl	Biolurit BVBA	Trevi nv	5.500	5.500						V
W-vl	Biomassa Centrale leper BVBA	Vergisting drogen nitrificatie indampen	60.000	60.000						A
W-vl	Biowest c.v.b.a	BIOREK NV (an vergisting)	99.500	99.500						V
W-vl	Bol Frederik	Green Field	2.200	2.200						A
W-vl	Bossaert Marc	HOTRACO	4.500	4.500						V
W-vl	Broucke Willy	FAP Bio Heater (compostering)	10.000	10.000						V
W-vl	C&D Food BVBA	anaërobe co-vergisting	40.000						40.000	V
W-vl	Casier Jozef en Geert	Smelox	3.825	3.825						V
W-vl	Casier Kris	Smelox	1.400	1.400						V
W-vl	Claeys Dion	TREVI NV	5.000	5.000						V
W-vl	Cobbaert Dirk	TREVI NV	6.500	6.500						V
W-vl	Colpaert Eddy	Trevi	5.000	5.000						V
W-vl	Compernot Willem	Smelox	1.338	1.338						V
W-vl	Cool Rik	Smelox	1.400	1.400						V
W-vl	Cornette Luc	Trevi nv	11.000	11.000						V
W-vl	Danis nv	TREVI NV + DROGEN+KORRELEN	150.000	150.000						V
W-vl	De Brabandere NV	Balcopure NP	30.000	30000						V
W-vl	De Linde bvba	Flanders Agro Processing	5.300						5.300	V
W-vl	De Muelenaere Jan	Green Field	2.650	2.650						V
W-vl	De Roo - Cocquyt Kristof en Isabelle	Farmers Freedom + scheider	4.032	4.032						V
W-vl	De Roo Yvan en Jaak	Compostering (rundveemest)	2.400					2.400		A
W-vl	De Sloovere Pol	mestdroogtunnel (composteren)	4.000			4.000				V
W-vl	De Vlieghe Johan	Smelox	1.700	1.700						V
W-vl	De Vloo Willy	SECONOV DROGER	2.500			2.500				V

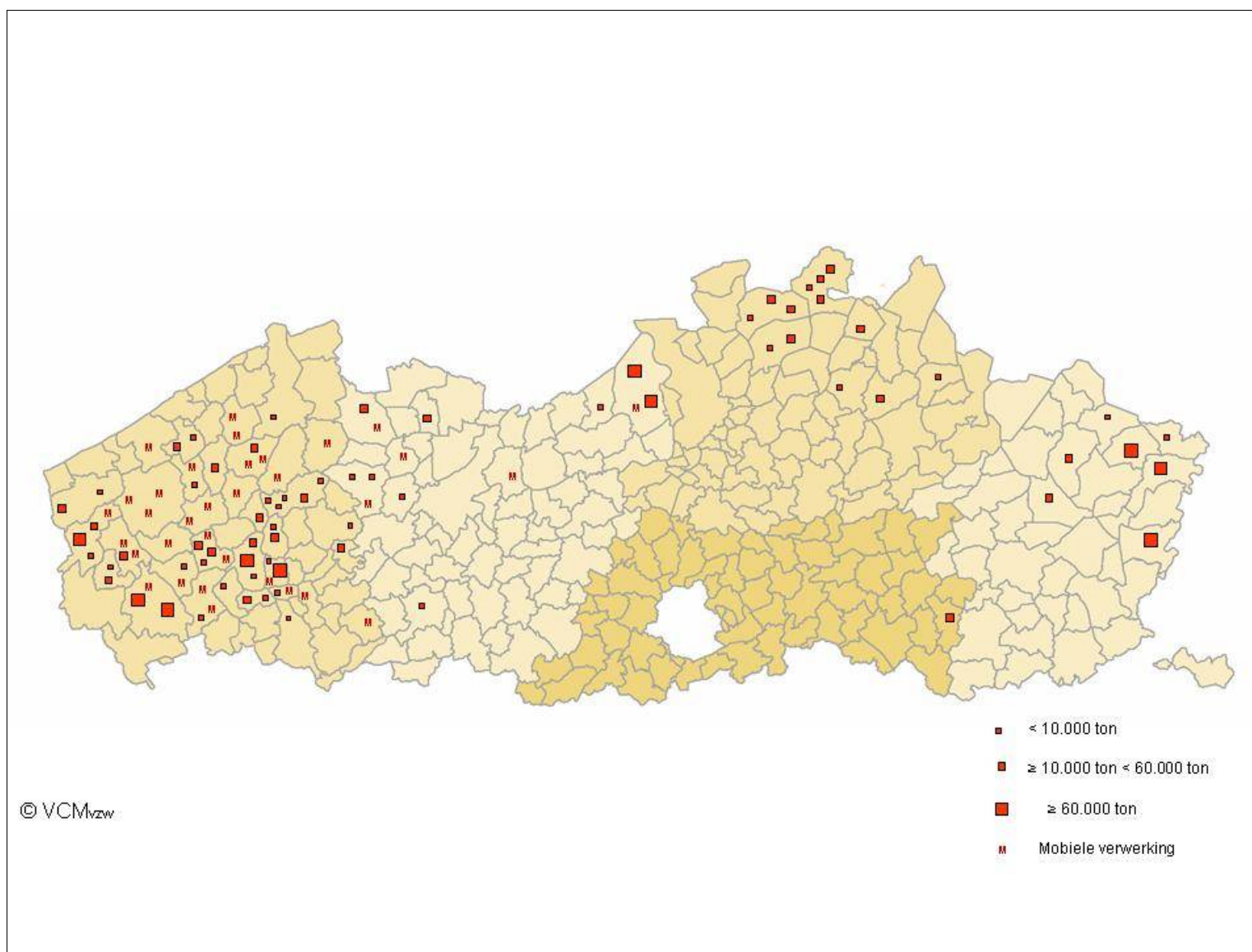
Provincie	Vergunningshouder	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimve e	kalvergier	gemengd	rundvee	Milieu- vergunning
W-vl	Debyser Frank	Smelox	2.000	2.000						V
W-vl	Declerck Guido - NV Dedevee	FAP BIO HEATHER	5.256	5.256						V
W-vl	Declerck Joost	Composterend (rundveemest)	6.812						6.812	V
W-vl	Decoster NV	Smelox	4.000	4.000						V
W-vl	Decoster NV	Smelox	2.500	2.500						V
W-vl	Decoster NV	Green Field	3.000	3.000						V
W-vl	Decoster NV	Green Field	3.120	3.120						V
W-vl	Decoster NV	Green Field	1.152	1.152						V
W-vl	Dedecker Johan	Smelox	1.700	1.700						V
W-vl	Degadt Gilbert Jonckheere Rita	Green Field	600	600						V
W-vl	Dehouck Noël	Smelox	812	812						V
W-vl	Delameillieure Geert	Smelox	1.479	1.479						V
W-vl	Dendoncker Dirk	Smelox	1.393	1.393						V
W-vl	Denfeet NV	Green Field	2.006	2.006						A
W-vl	Desmet Boudewijn	Smelox	1.000	1.000						V
W-vl	Devos LV / Devos Jozef	Smelox	1.400	1.400						V
W-vl	Dewulf Marc	Smelox	1.000	1.000						V
W-vl	D'Heygere Eddy	Smelox	1.070	1.070						V
W-vl	D'Hondt Filip & Lavens Carine	TREVI NV	3.700	3.700						V
W-vl	D'Hondt Johan	Smelox	1.375	1.375						V
W-vl	Dhondt Johny	Smelox	1.282	1.282						V
W-vl	D'Hoore Marnix	Trevi NV	40.000	40.000						V
W-vl	Dobbels Ludo	ECO-STAL & DORSET	12.000	12.000						V
W-vl	Dumovar BVBA	Farmers Freedom	2.600	2.600						V
W-vl	Eco-Amron CVBA	TREVI NV	11.000	11.000						V
W-vl	Everaert Werner	Green Field	2.992	2.992						V
W-vl	Feranor NV	Flanders Agro Processing	25.000						25.000	V
W-vl	Feryn Rik	Smelox	700	700						V
W-vl	Franco G en Zonen BVBA	Franco G en Zonen BVBA	100.000						100.000	V

Provincie	Vergunningshouder	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimve e	kalvergier	gemengd	rundvee	Milieu- vergunning
W-vl	Gaudissabois Etienne	Smelox	700	700						V
W-vl	Gekiere Marcel & Zoon	FARMERS FREEDOM	3.360	3360		1.900				V
W-vl	Gheros NV	FAP Bio Heater	25.000	25.000						V
W-vl	Goemaere Dirk	anaërobe-vergisting	8.000						8.000	V
W-vl	Handschoenwerker Danny	Greenfield	1.392	1.392						V
W-vl	Huyghe Johan	EUROMATIC-systeem	3.000	3.000						V
W-vl	Huyghe Marino	Smelox	1.600	1.600						V
W-vl	Igodt Marc	Smelox	750	750						V
W-vl	Jacobs Roger	Smelox	1.286	1.286						V
W-vl	Kloosterbeekhoeve nv	FAP COMPOSTERING	7.500			7.500				V
W-vl	Kwekerij Delco BVBA	Trevi nv	15.000	15.000						V
W-vl	Lafaut Gabriel Herlis BVBA	Trevi nv	13.000	13.000						V
W-vl	Lafaut Landbouwbedrijf BVBA (Herman)	TREVI NV (+condensdroger)	11.000	11.000						V
W-vl	Lambrecht Bvba	substraatbereider (compostering)	95.000						95.000	V
W-vl	Latrez Geert	FAP BIO HEATER	8.000	8.000						V
W-vl	Laviedor	MENGEN	108.000		40.000	68.000				V
W-vl	Lesage René BVBA	SUBSTRAATBEREIDER	30.000						30.000	V
W-vl	Lingier NV	Dorset-stal + Smelox + Greenfield	11.700	11.700						V
W-vl	Logghe Urbain	Farmers Freedom	1.800	1.800						V
W-vl	Luyssen "Peter & Raphael	Greenfield en Farmers Freedom	6.150	6.150						V
W-vl	Maes Piet & Karl	A.C.T.	4.500	2.000		2.500				V
W-vl	Maes Piet & Karl	Greenfield	2.886	2.886						V
W-vl	Metsu Danny	Smelox	700	700						V
W-vl	Mouton Wim	ECO-STAL & DORSET	1.000	1.000						V
W-vl	Nuttens Jozef	Smelox	850	850						V
W-vl	Nuytten Paul	Smelox	936	936						V
W-vl	Pillaert Marc	TREVI NV + condensatiedroging dif	11.000	11.000						V

Provincie	Vergunningshouder	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimve e	kalvergier	gemengd	rundvee	Milieu- vergunning
W-vl	Provincie West-Vlaanderen	anaërobe co-vergisting	1.500	1.500						V
W-vl	Provyn Nick	ECO-STAL & DORSET	3.000	3.000						V
W-vl	Pyck nv	Bio Armor Environnement	8.000	8.000						V
W-vl	Pyfferoen Hans	Séconov-droogsysteem	7.200			7.200				V
W-vl	Quaghebeur Paul	Smelox	740	740						V
W-vl	Quintyn Steven	Smelox	475	475						V
W-vl	RIPOR NV	Dorset-stal	5.000	5.000						V
W-vl	Rits Etienne	Green Field	2.940	2.940						V
W-vl	Rommel eric	Greenfield	1.920	1.920						V
W-vl	Roose Jan	Green Field	6.136	6.136						A
W-vl	Roose Jeroen	Smelox	2.000	2.000						V
W-vl	Samagro NV (Samyn Pluimveehandel NV)	ANAEROBE VERGISTING	136.000			136.000				V
W-vl	Senergho BVBA	anaërobe vergisting	24.000						24.000	V
W-vl	Seys Luc	Smelox	845	845						V
W-vl	Spriet Andy	Smelox	1.827	1.817						V
W-vl	Staelens Ivan BVBA	TREVI NV	16.000	16.000						V
W-vl	Sterckx Karel	substraatbereider	60.000						60.000	V
W-vl	Talpe Patrick	Smelox	1.105	1.105						V
W-vl	Taveirne Geert	GREENFIELD	2.695	2.695						V
W-vl	Terryn Christophe	Smelox	1.000	1.000						A
W-vl	Tolpe Ivan	TREVI NV + aerobe compostering	23.000	9.900						V
W-vl	Vabeko NV	Bio-Armor Environnement	30.000	30.000						V
W-vl	Van De Weghe Julien	FARMERS FREEDOM	1.000	1.000						A
W-vl	Van Poucke - Casier R & K	Smelox	887	887						V
W-vl	Vanackere Bart	Green Field	3.172	3.172						V
W-vl	Vandaele Joost	Farmers Freedom	1.000	1.000						V
W-vl	Vande Kerkhove Wilfried	Smelox	990	990						V
W-vl	Vandecasteele Erna	Smelox	693	693						V
W-vl	Vanden Berghe Rik	Smelox	920	920						V

Provincie	Vergunningshouder	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimve e	kalvergier	gemengd	rundvee	Milieu- vergunning
W-vl	Vanexem Geert	Smelox	2.700	2.700						V
W-vl	Vanhee Dirk	Smelox	1.395	1.395						V
W-vl	Vanhooren Leon	Green Field	1.622	1.622						V
W-vl	Vanoverbeke Guido	FARMERS FREEDOM	2.600	2.600						V
W-vl	Vanoverbeke Jozef	Smelox	2.000	2.000						V
W-vl	Vanoverbeke Kris	Smelox	1.585	1.585						V
W-vl	Vanoverschelde Dirk	Green Field	1.445	1.445						V
W-vl	Vanroose Francky	Dorset	1.700	1.700						V
W-vl	Vanthournout Lieven	MESTDROOGTUNNEL	1.850			1.850				V
W-vl	Vanysacker Geert	Smelox	837	837						V
W-vl	Varfome nv	TREVI NV	2.500	2.500						V
W-vl	Veldkrekel BVBA	Smelox	1.000	1.000						V
W-vl	Veraverbeke Gery en Sofie	Green Field	3.042	3.042						V
W-vl	Vereecke Marc bvba	MESTDROOGTUNNEL	2.000			2.000				V
W-vl	Vergauwe Roger	Smelox	800	800						V
W-vl	Verhee Luc	Smelox	1.700	1.700						V
W-vl	Vermeersch Jacques	Green Field	3.000	3.000						V
W-vl	Vernack Patrick	Smelox	1.283	1.283						V
W-vl	Verraes Bart	Smelox	850	850						V
W-vl	Voeders Degrave NV	FAP BIO-HEATER	100.000	100.000						V
W-vl	Voeders pauwels NV	FAP BIO-HEATER	24.000	24.000						V
W-vl	Voeders Seurnynck NV	Bio-Armor Environnement	14.000	14.000						V
W-vl	VOF Ropaluin	Smelox	2.550	2.550						V
W-vl	VOF Ropaluin	GREENFIELD	5.185	5.185						V
W-vl	Vulsteke Peter & Stefaan	Smelox	1.066	1.066						V
W-vl	Wallays Geert	Flanders Agro Processing	15.000						15.000	V
W-vl	Warlop Chris	Smelox	2.500	2.500						V
W-vl	Wiga NV	Dorset & (Eco stal)	10.000	10.000						V
W-vl	Willems Christophe	HOTRACO	3.000	3.000						V
W-vl	Willemyns Daniël	ECO-STAL & DORSET	5.000	5.000						V

Provincie	Vergunningshouder	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimve e	kalvergier	gemengd	rundvee	Milieu- vergunning
W-vl	Wyseur - Lesage	FAP COMPOSTERING	10.000	10.000						V
W-vl	Wyseur Paul	Bio Armor Environnement	10.000	10.000						V
W-vl	Yde Guido BVBA	Smelox	630	630						V
W-vl	Ysebaert Gerrit- Vandekerckhove nv	FAP COMPOSTERING	15.000			15.000				V

Figuur 23. Situering van de diverse operationele mestverwerkingsinstallaties in 2006

Tabel 78. Overzicht van de superheffing mestverwerking 2003 (aanslagjaar 2004) voor P₂O₅

provincie	aantal bedrijven	kg P ₂ O ₅					
		te verwerken hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid zonder substitutie	aangeboden substitutie	ontvangen substitutie	ontvangen substitutie pluimvee-mest
Antwerpen	318	2.273.652	2.244.038	2.028.815	107.012	322.235	314.276
Limburg	80	553.503	526.912	455.632	5.718	76.997	76.283
Oost-Vlaanderen	245	1.229.277	1.103.053	914.858	60.596	248.792	240.878
Vlaams-Brabant	16	100.379	57.143	42.231	1.819	16.732	16.732
West-Vlaanderen	603	3.899.916	3.991.385	3.323.419	123.677	791.644	732.278
Buiten Vlaanderen	5	116.811	156.545	151.792	0	4.754	4.754
Totaal	1267	8.173.536	8.079.077	6.916.747	298.822	1.461.152	1.385.200

Tabel 79. Overzicht van de superheffing mestverwerking 2003 (aanslagjaar 2004) voor N

provincie	aantal bedrijven	kg stikstof						bedrag superheffing in euro
		te verwerken hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid zonder substitutie	aangeboden substitutie	ontvangen substitutie	ontvangen substitutie pluimvee-mest	
Antwerpen	318	3.990.495	2.919.687	2.464.300	129.523	584.910	568.890	1.964.112
Limburg	80	901.303	730.789	596.721	10.074	144.142	142.749	444.801
Oost-Vlaanderen	245	2.269.911	1.450.381	1.058.237	84.512	476.656	457.797	1.253.414
Vlaams-Brabant	16	201.699	80.671	55.816	2.946	27.800	27.800	185.813
West-Vlaanderen	603	7.230.465	5.517.374	4.251.128	201.710	1.467.956	1.362.126	3.758.739
Buiten Vlaanderen	5	168.864	176.967	168.840	0	8.127	8.127	107.314
Totaal	1267	14.762.738	10.875.869	8.595.041	428.765	2.709.593	2.567.491	7.714.194

Tabel 80. Bedrijven die moesten verwerken in 2003 en heffingsplichtig zijn (bedrag superheffing $\geq$ 25 euro) voor P_2O_5

provincie	aantal bedrijven	kg P_2O_5					
		te verwerken hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid zonder substitutie	aangeboden substitutie	ontvangen substitutie	ontvangen substitutie pluimvee-mest
Antwerpen	247	1.656.370	1.223.446	967.348	53.431	309.529	301.570
Limburg	54	343.826	198.874	130.355	5.718	74.236	74.081
Oost-Vlaanderen	208	948.711	683.537	484.804	29.240	227.973	221.329
Vlaams-Brabant	14	89.956	35.974	21.062	1.819	16.732	16.732
West-Vlaanderen	478	2.641.250	1.709.508	1.042.544	48.088	715.052	661.125
Buiten Vlaanderen	4	43.834	8.439	3.686	0	4.754	4.754
Totaal	1005	5.723.946	3.859.779	2.649.799	138.296	1.348.276	1.279.590

Tabel 81. Bedrijven die moesten verwerken in 2003 en heffingsplichtig zijn (bedrag superheffing $\geq$ 25 euro) voor N

provincie	aantal bedrijven	kg stikstof						bedrag superheffing in euro
		te verwerken hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid zonder substitutie	aangeboden substitutie	ontvangen substitutie	ontvangen substitutie pluimvee-mest	
Antwerpen	247	3.064.117	1.654.943	1.160.311	68.401	563.032	547.012	1.964.094
Limburg	54	598.047	298.719	169.659	10.074	139.133	138.875	444.801
Oost-Vlaanderen	208	1.846.473	917.268	521.532	41.661	437.398	420.960	1.253.374
Vlaams-Brabant	14	193.025	59.317	34.462	2.946	27.800	27.800	185.813
West-Vlaanderen	478	5.263.903	2.527.263	1.279.968	76.432	1.323.727	1.227.938	3.758.722
Buiten Vlaanderen	4	81.515	8.511	383	0	8.127	8.127	107.314
Totaal	1005	11.047.080	5.466.021	3.166.316	199.513	2.499.218	2.370.712	7.714.119

Tabel 82. Bedrijven die moesten verwerken in 2003 en niet heffingsplichtig zijn (bedrag superheffing <25 euro) voor P₂O₅

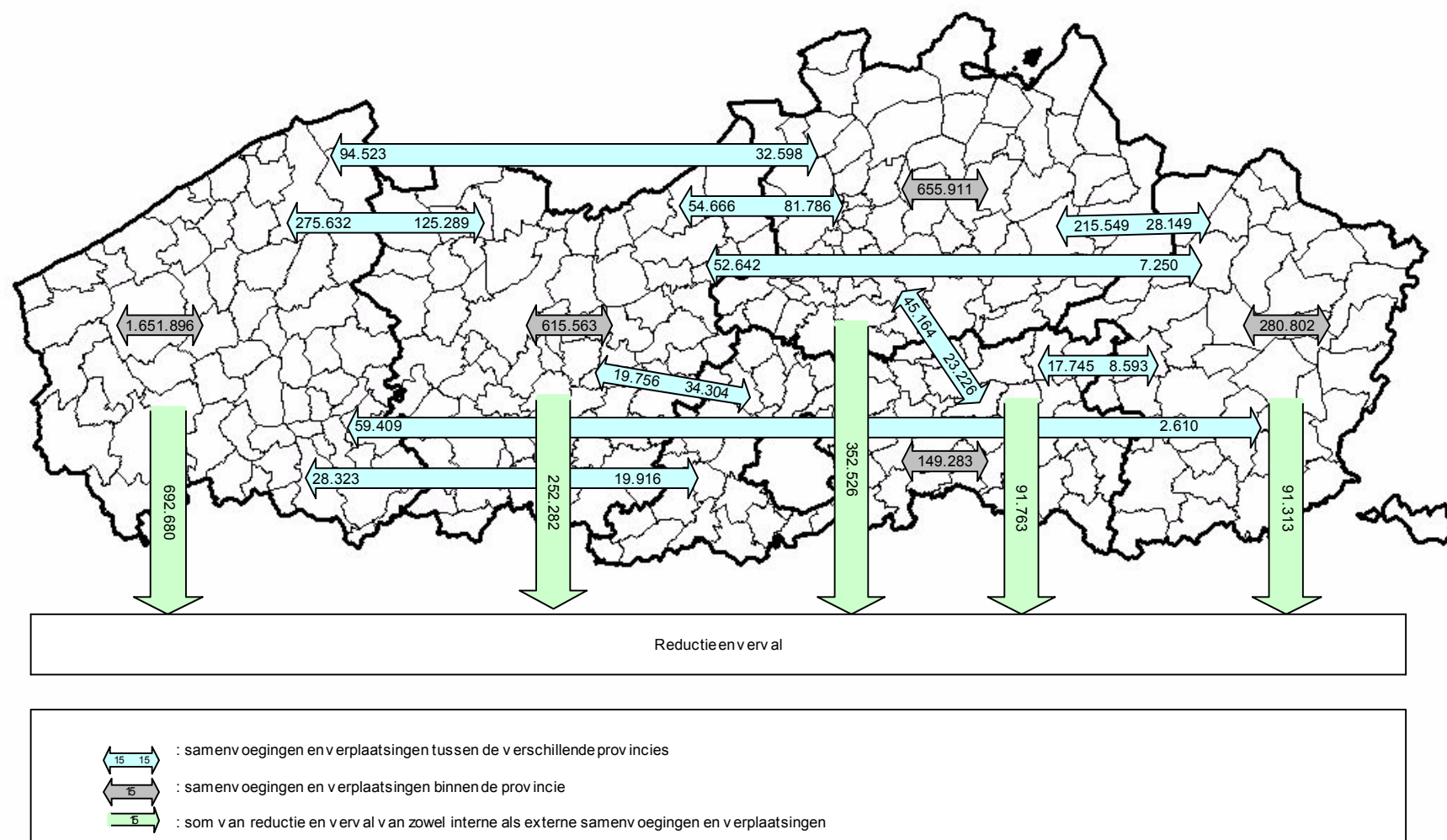
provincie	aantal bedrijven	kg P ₂ O ₅					
		te verwerken hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid zonder substitutie	aangeboden substitutie	ontvangen substitutie	ontvangen substitutie pluimvee-mest
Antwerpen	71	617.282	1.020.593	1.061.467	53.581	12.706	12.706
Limburg	26	209.677	328.038	325.277	0	2.761	2.202
Oost-Vlaanderen	37	280.565	419.516	430.054	31.356	20.818	19.550
Vlaams-Brabant	2	10.422	21.169	21.169	0	0	0
West-Vlaanderen	125	1.258.666	2.281.877	2.280.874	75.589	76.591	71.153
Buiten Vlaanderen	1	72.978	148.106	148.106	0	0	0
Totaal	262	2.449.590	4.219.298	4.266.947	160.526	112.876	105.610

Tabel 83. Bedrijven die moesten verwerken in 2003 en niet heffingsplichtig zijn (bedrag superheffing <25 euro) voor N

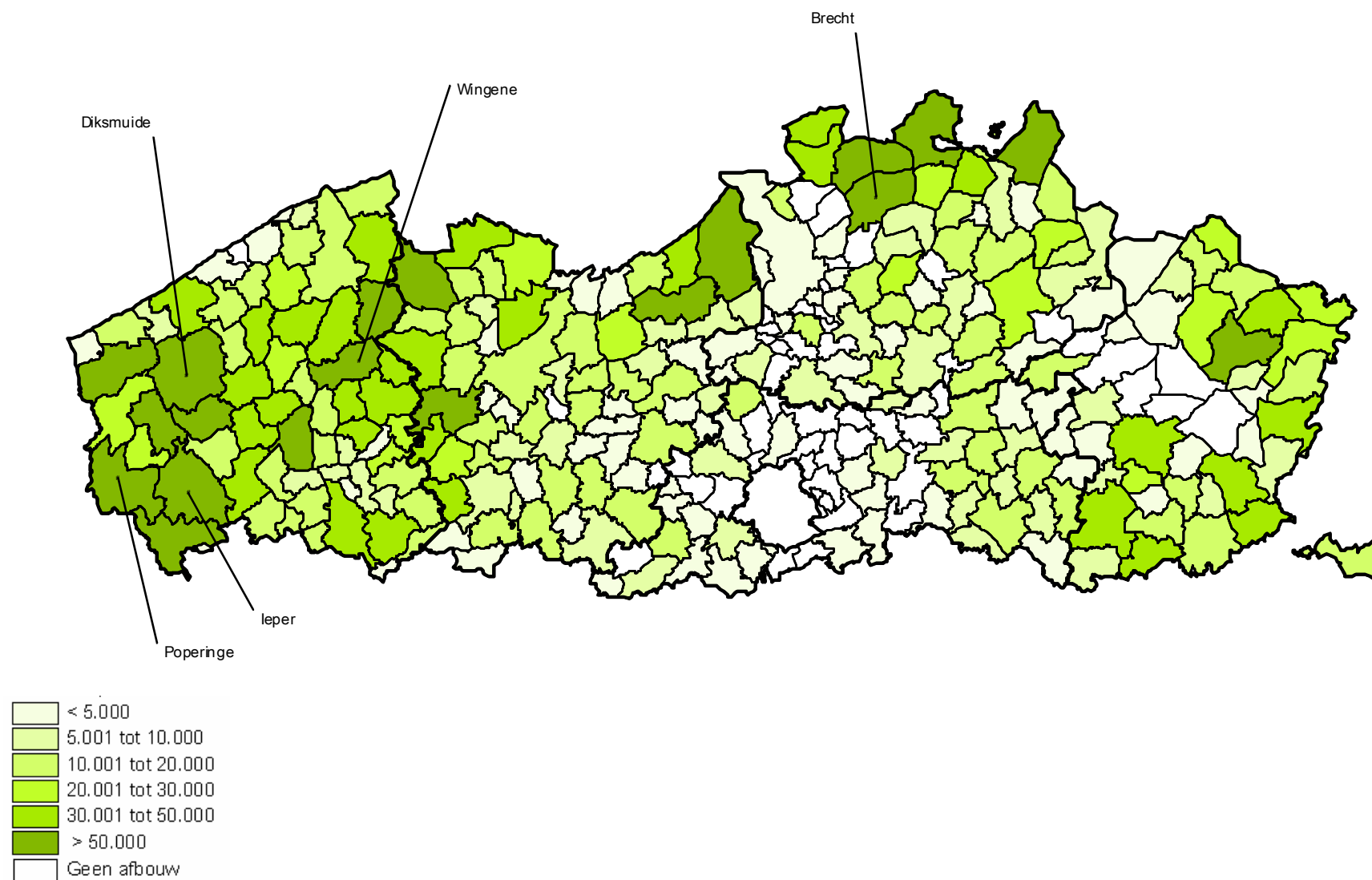
provincie	aantal bedrijven	kg stikstof						bedrag superheffing in euro
		te verwerken hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid	verwerkte hoeveelheid zonder substitutie	aangeboden substitutie	ontvangen substitutie	ontvangen substitutie pluimvee-mest	
Antwerpen	71	926.378	1.264.745	1.303.989	61.122	21.878	21.878	18
Limburg	26	303.257	432.070	427.062	0	5.009	3.875	0
Oost-Vlaanderen	37	423.438	533.113	536.705	42.851	39.259	36.838	41
Vlaams-Brabant	2	8.674	21.354	21.354	0	0	0	0
West-Vlaanderen	125	1.966.562	2.990.111	2.971.160	125.279	144.229	134.189	17
Buiten Vlaanderen	1	87.350	168.456	168.456	0	0	0	0
Totaal	262	3.715.658	5.409.848	5.428.724	229.252	210.375	196.779	75

Tabel 84. Overzicht van de nutriëntenstroom van de vergunde productie door Vlaanderen ten gevolge van samenvoegingen en verplaatsingen (stand van zaken op 15/09/06). VP staat voor vergunde productie, VP_{bruto} : Vergunde productie vóór de reductie samenvoeging en verval ($kg P_2O_5$), VP_{netto} : Vergunde productie na de reductie samenvoeging en verval ($kg P_2O_5$)

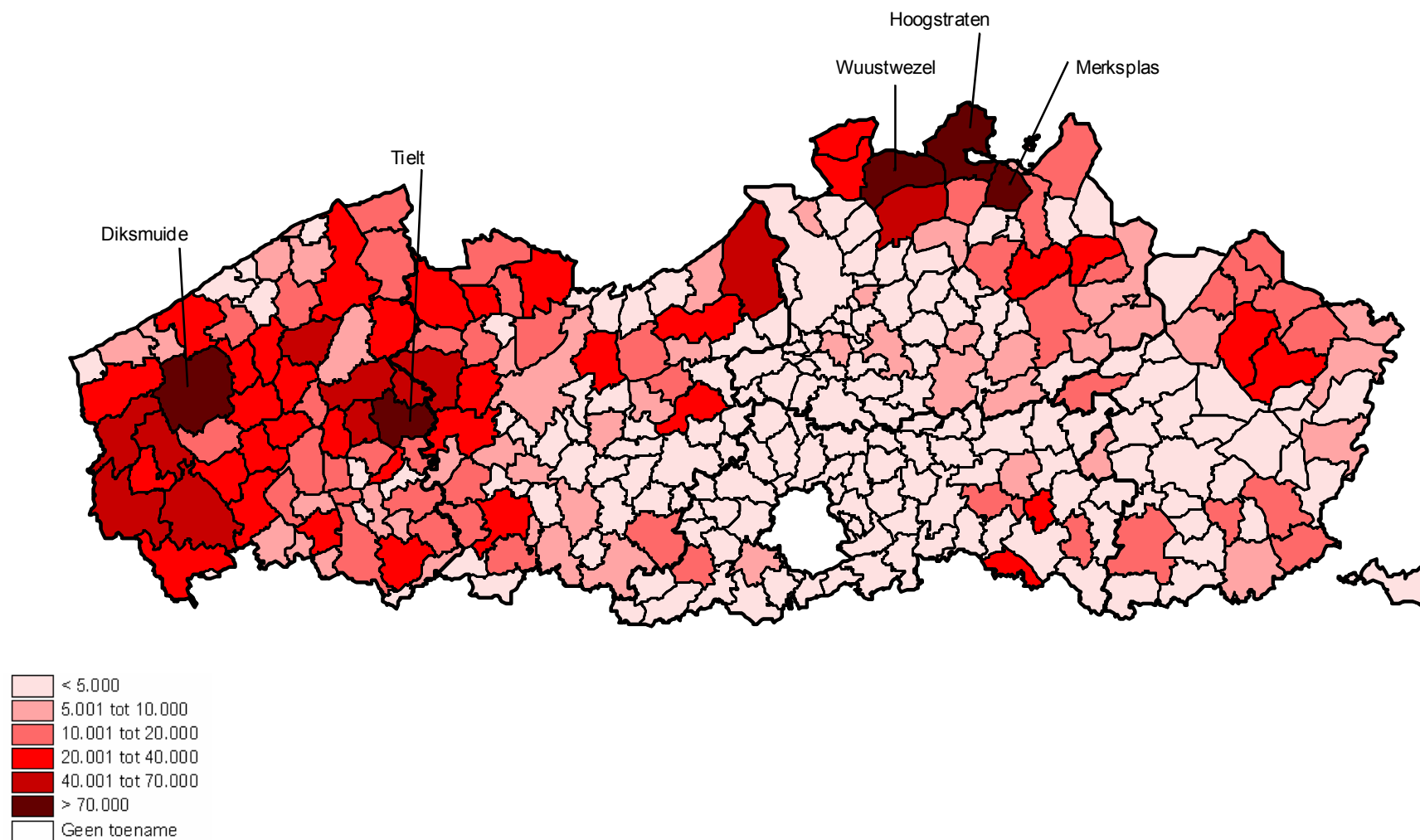
Bestemming Oorsprong	Antwerpen		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		West-Vlaanderen		Totaal VP uit de provincie	
	VP_{bruto}	VP_{netto}	VP_{bruto}	VP_{netto}	VP_{bruto}	VP_{netto}	VP_{bruto}	VP_{netto}	VP_{bruto}	VP_{netto}	VP_{bruto}	VP_{netto}
Antwerpen	655.911	448.568	28.149	19.667	54.666	35.865	23.226	14.820	94.523	59.473	856.475	n.v.t.
Limburg	215.549	132.080	280.802	204.396	52.642	31.566	17.745	9.966	59.409	41.788	626.147	n.v.t.
Oost-Vlaanderen	81.786	42.776	7.250	3.742	615.563	467.151	34.304	19.028	275.632	182.087	1.014.535	n.v.t.
Vlaams-Brabant	45.164	30.941	8.593	6.330	19.756	11.653	149.283	100.248	28.323	18.774	251.119	n.v.t.
West-Vlaanderen	32.598	24.117	2.610	1.956	125.289	69.399	19.916	8.649	1.651.896	1.114.981	1.832.309	n.v.t.
Totaal vergunde productie naar de provincie	n.v.t.	678.482	n.v.t.	236.091	n.v.t.	615.634	n.v.t.	152.711	n.v.t.	1.417.103	4.580.585	3.100.021
Reductie vergunde productie na samenvoeging en verval	Van buiten provincie	145.183		14.907		103.870		42.728		155.765	1.480.564	
	Binnen provincie	207.343		76.406		148.412		49.035		536.915		

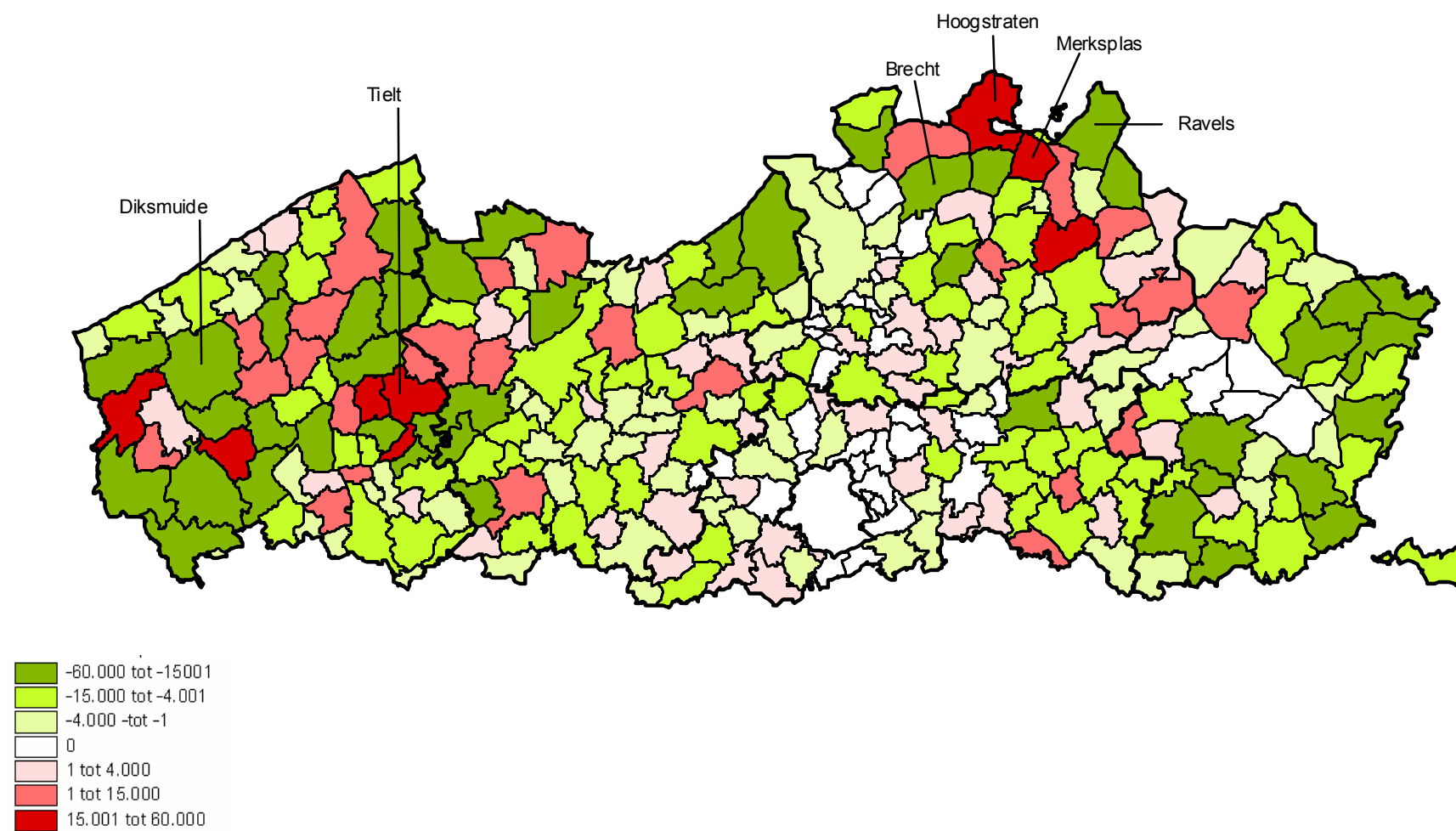
Figuur 24. Visuele voorstelling van de verschuivingen van de bruto vergunde productie (kg P₂O₅) binnen en buiten de Vlaamse provincies

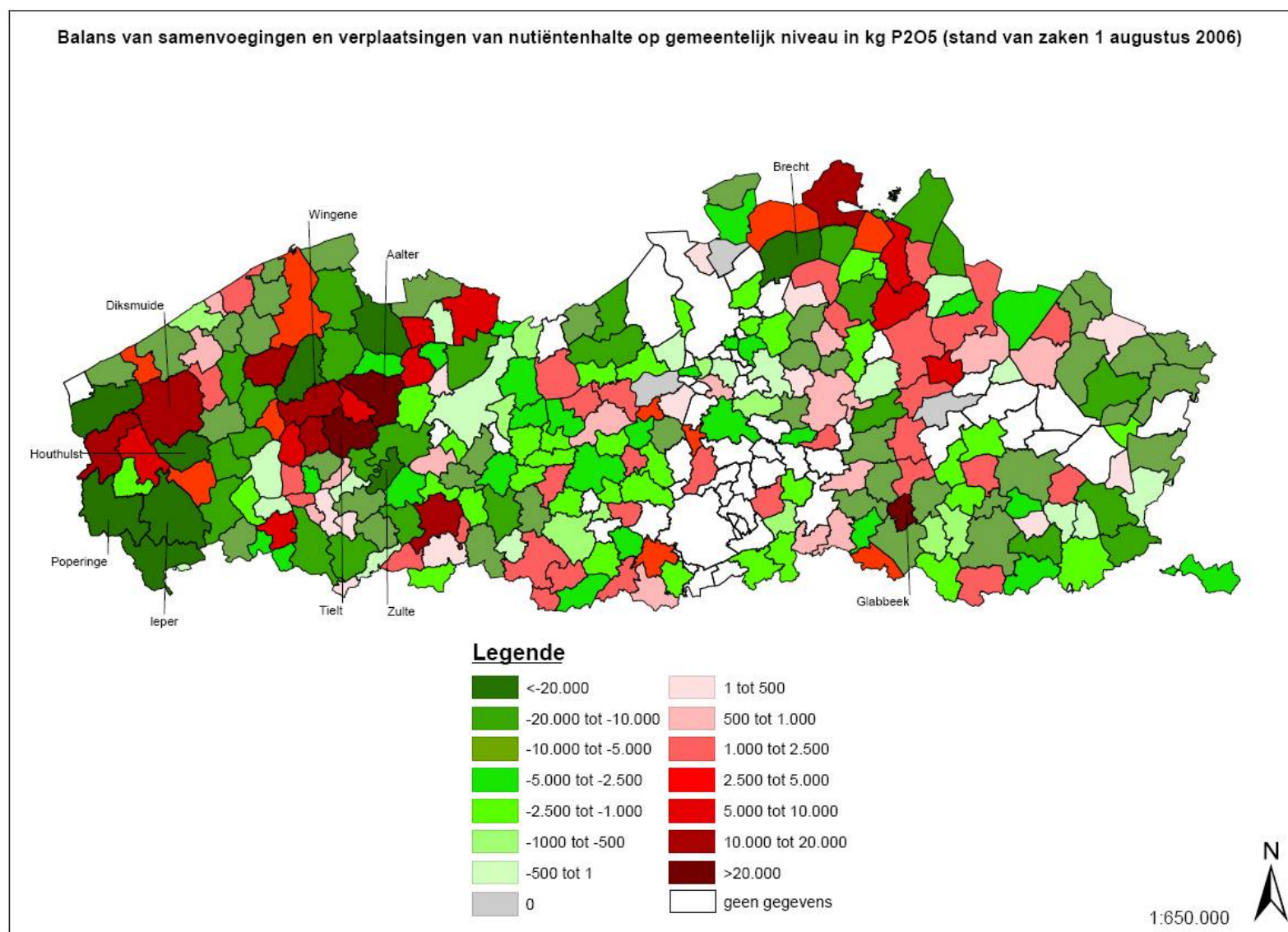
Figuur 25. Afbouw van de vergunde productie (VP) op gemeenteniveau door verplaatsingen en samenvoegingen (stand van zaken op 15/09/06)

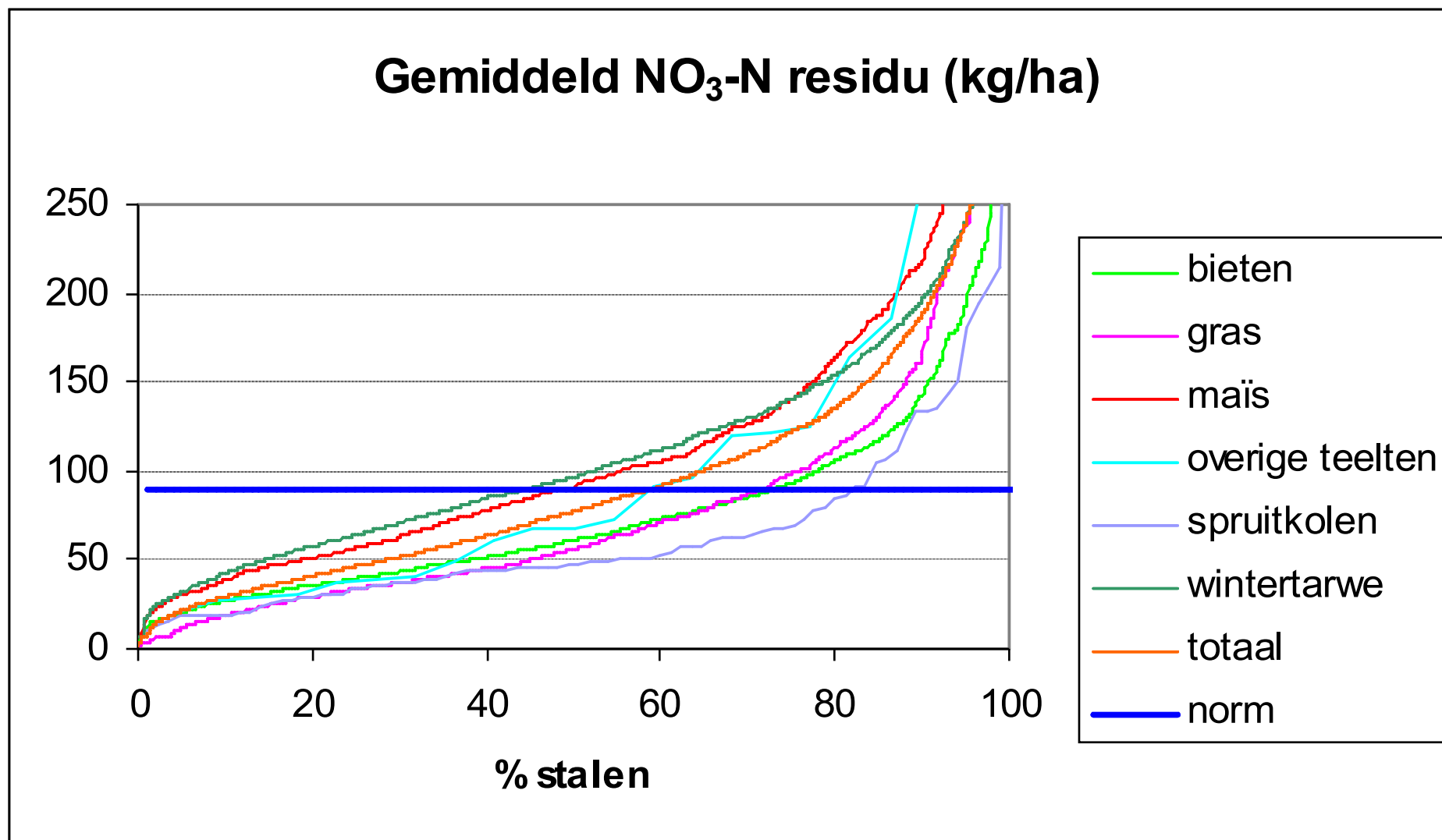
Figuur 26. Toename van de vergunde productie (VP) op gemeenteniveau door verplaatsingen en samenvoegingen (stand van zaken op 15/09/06)

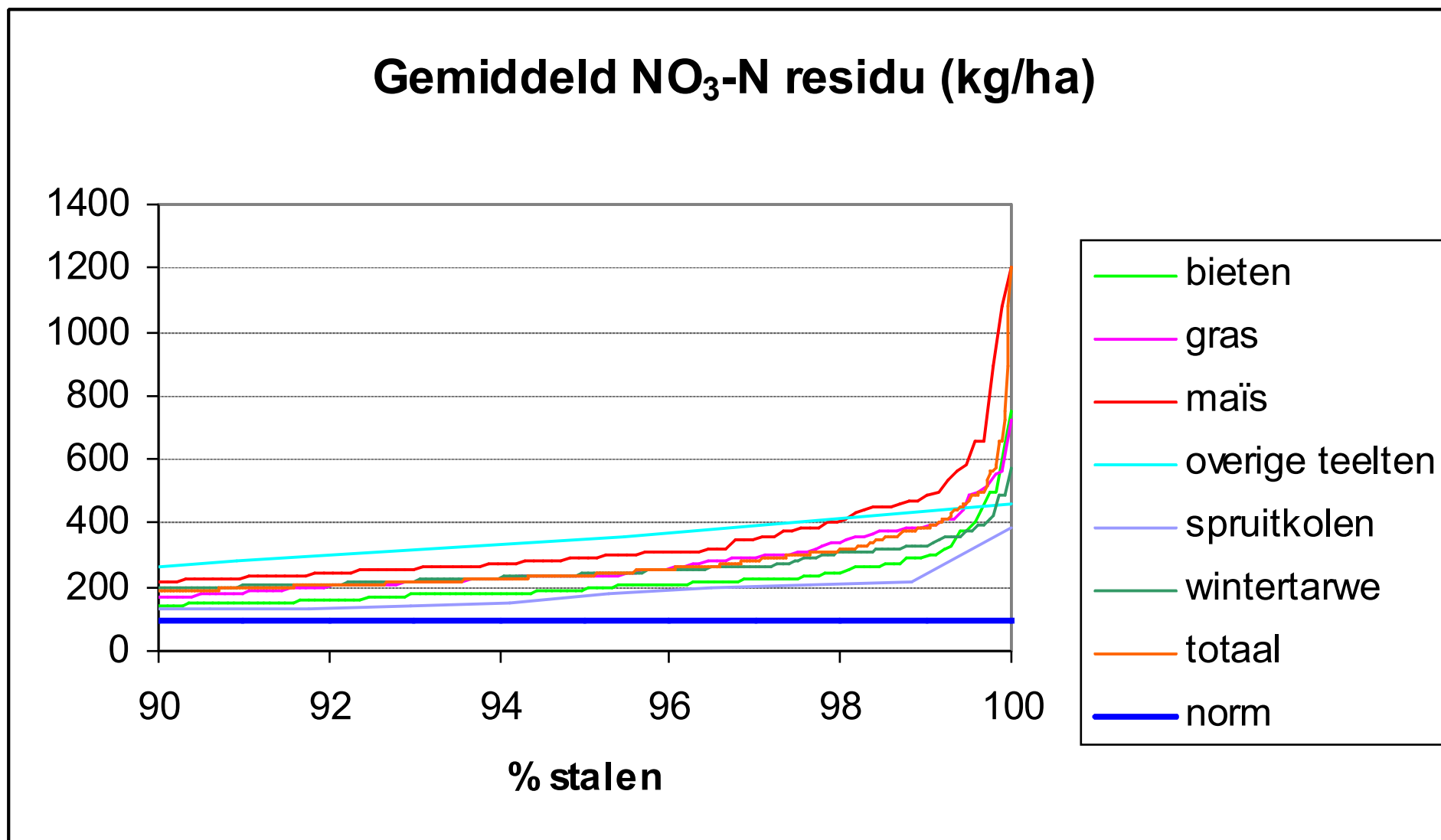
Figuur 27. Nettoresultaat vergunde productie op gemeenteniveau door verplaatsingen en samenvoegingen (stand van zaken op 15/09/06)

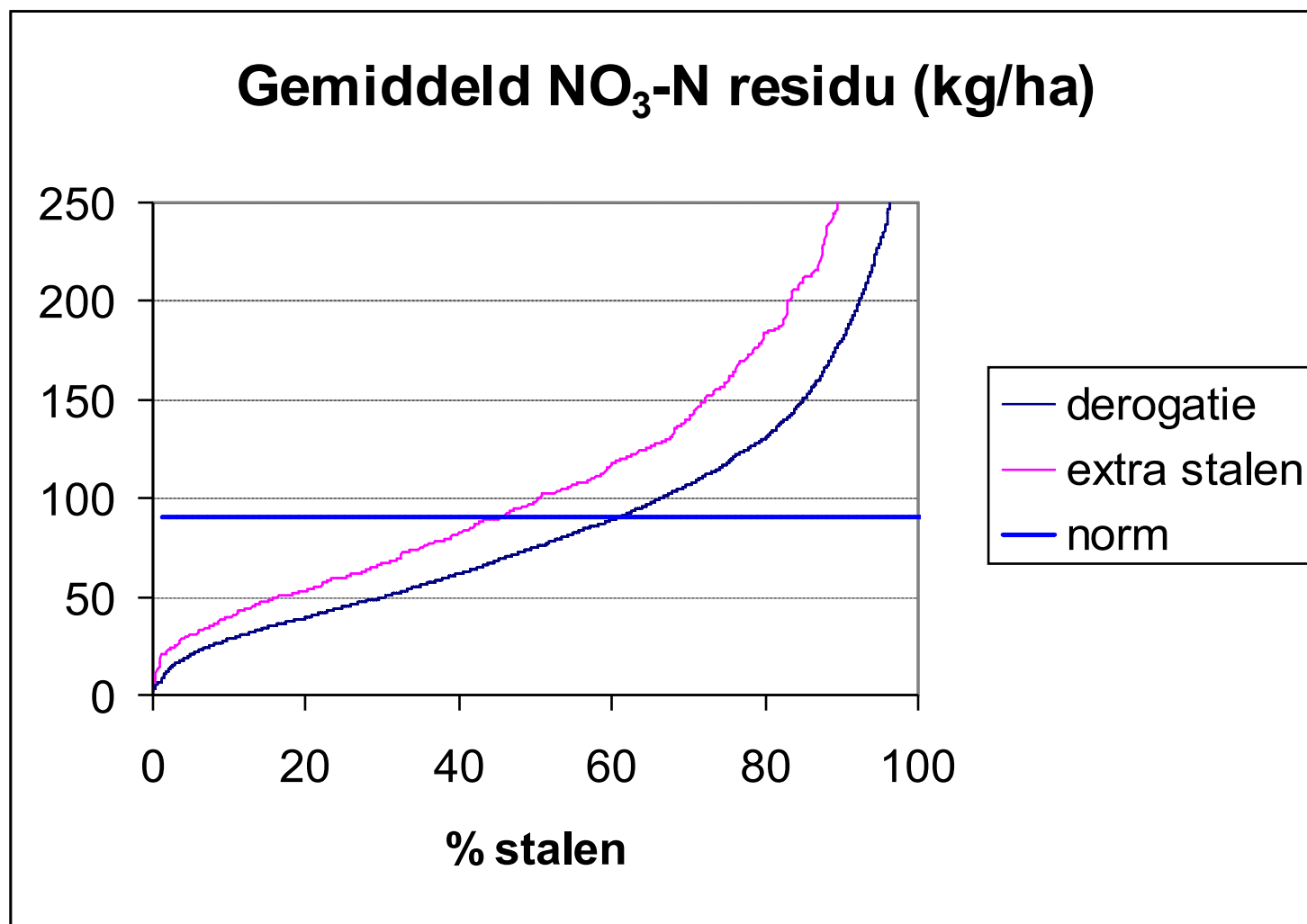
Figuur 28. samenvoegingen en verplaatsingen van nutriëntenhalte op gemeentelijk niveau in kg P₂O₅, toestand medio 2006

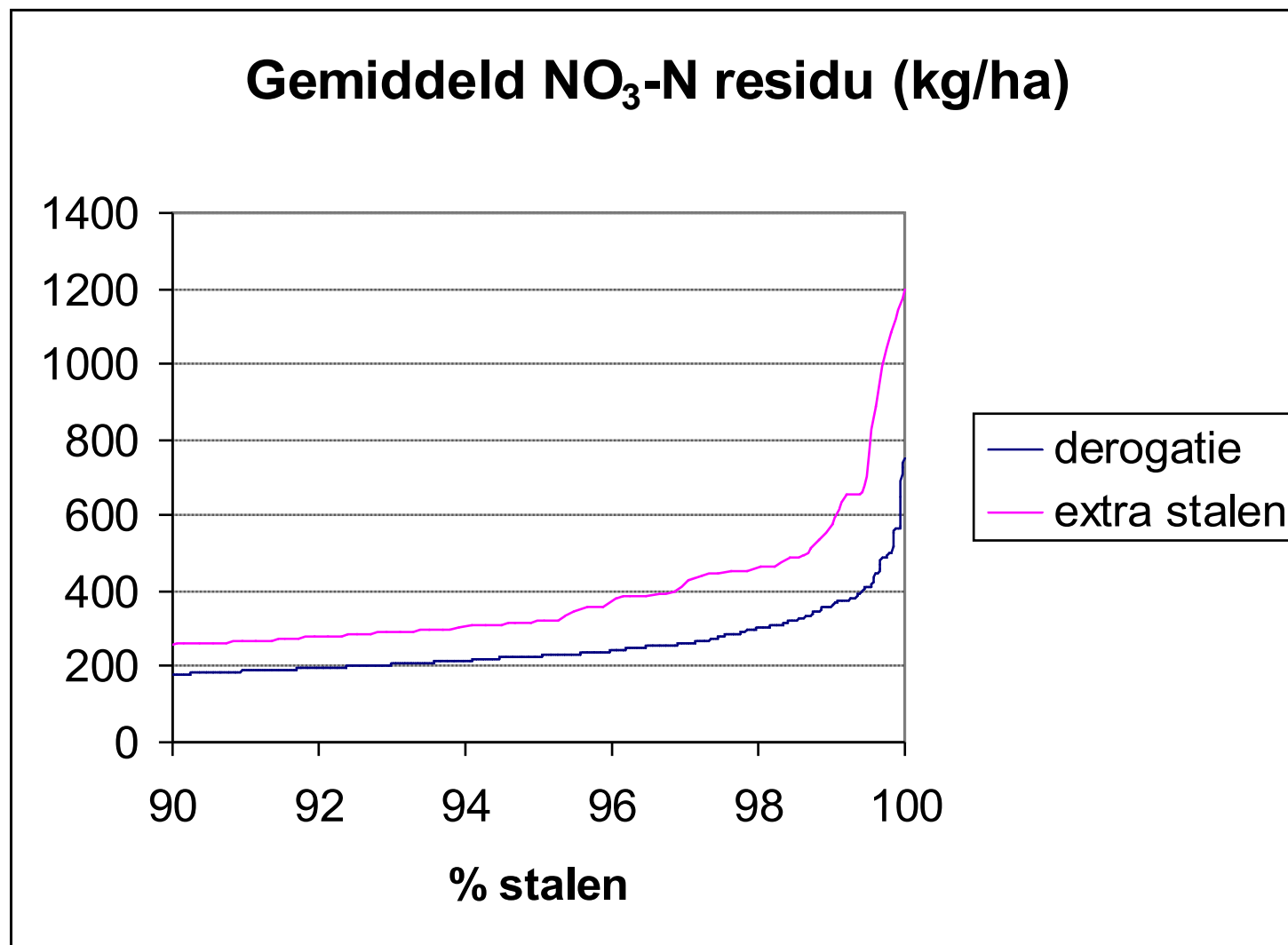
Figuur 29. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N /ha) voor verschillende teelten in 2005 onder derogatie (inclusief extra bodemstalen)

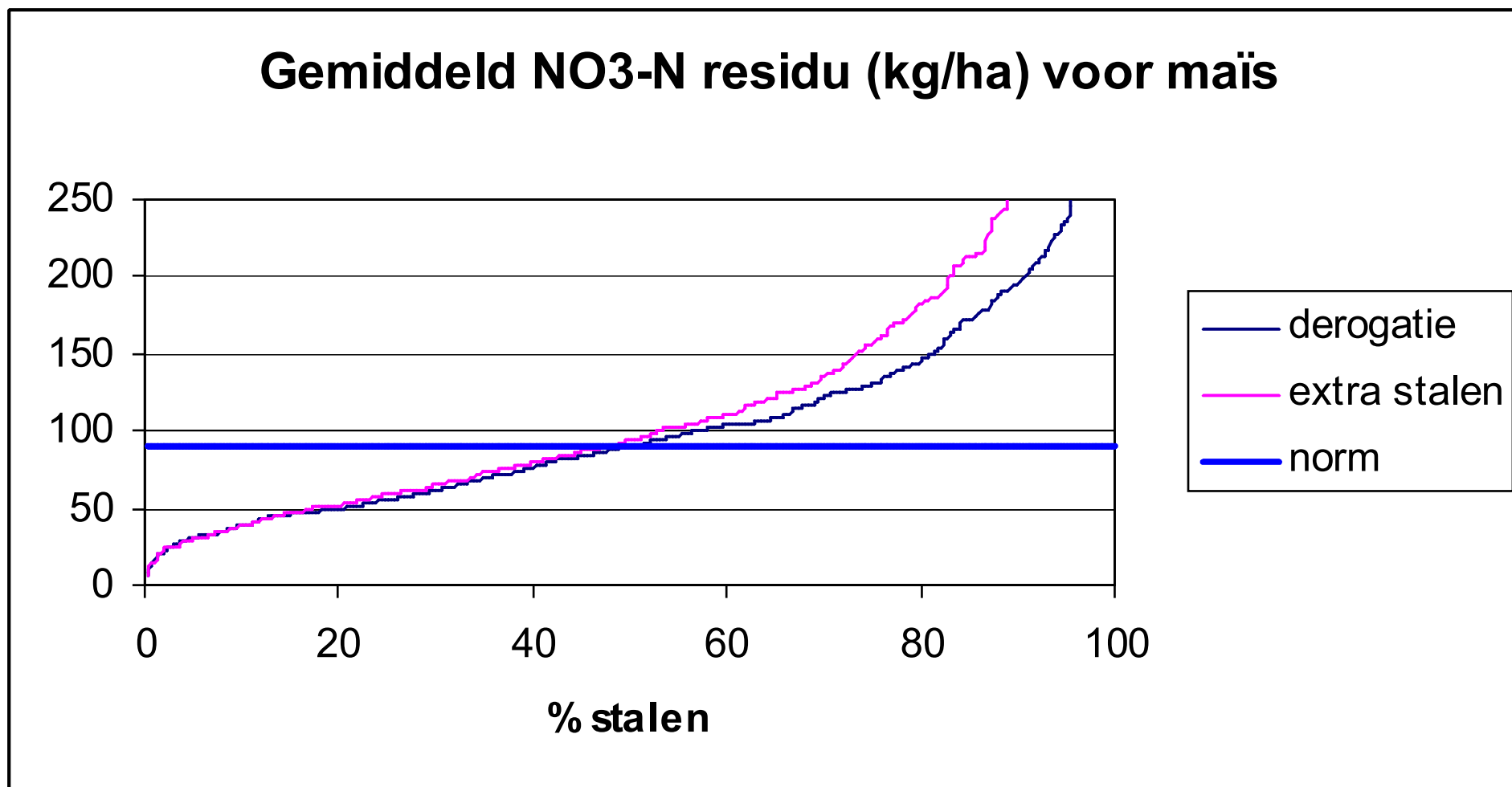
Figuur 30. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N /ha) voor verschillende teelten in 2005 onder derogatie (inclusief extra bodemstalen) (10 % hoogste resultaten)

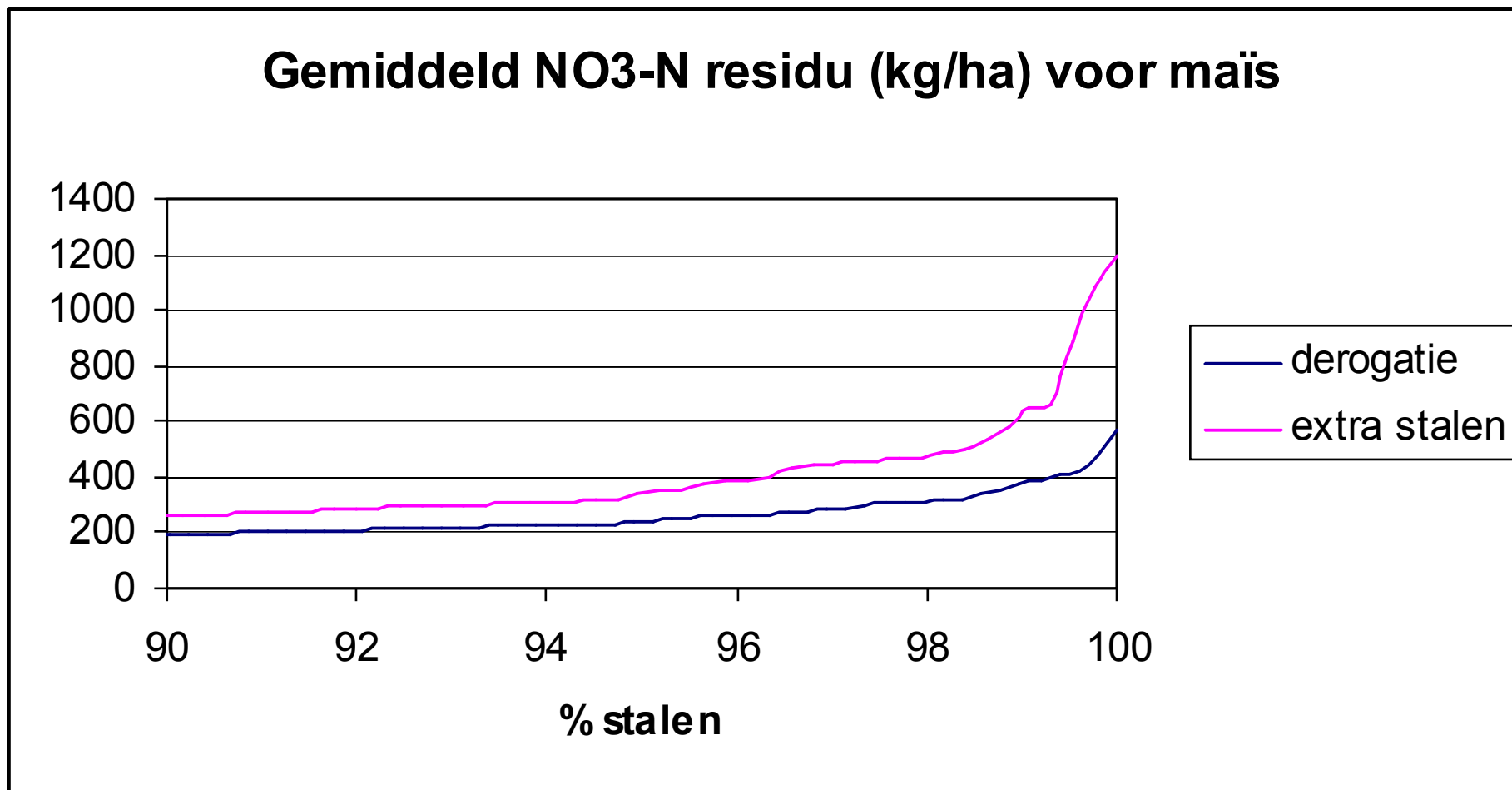
Figuur 31. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N/ha) in 2005 voor derogatie en extra bodemstalen (bodemstalen in algemeen gebied waar de waterkwaliteit onvoldoende was)

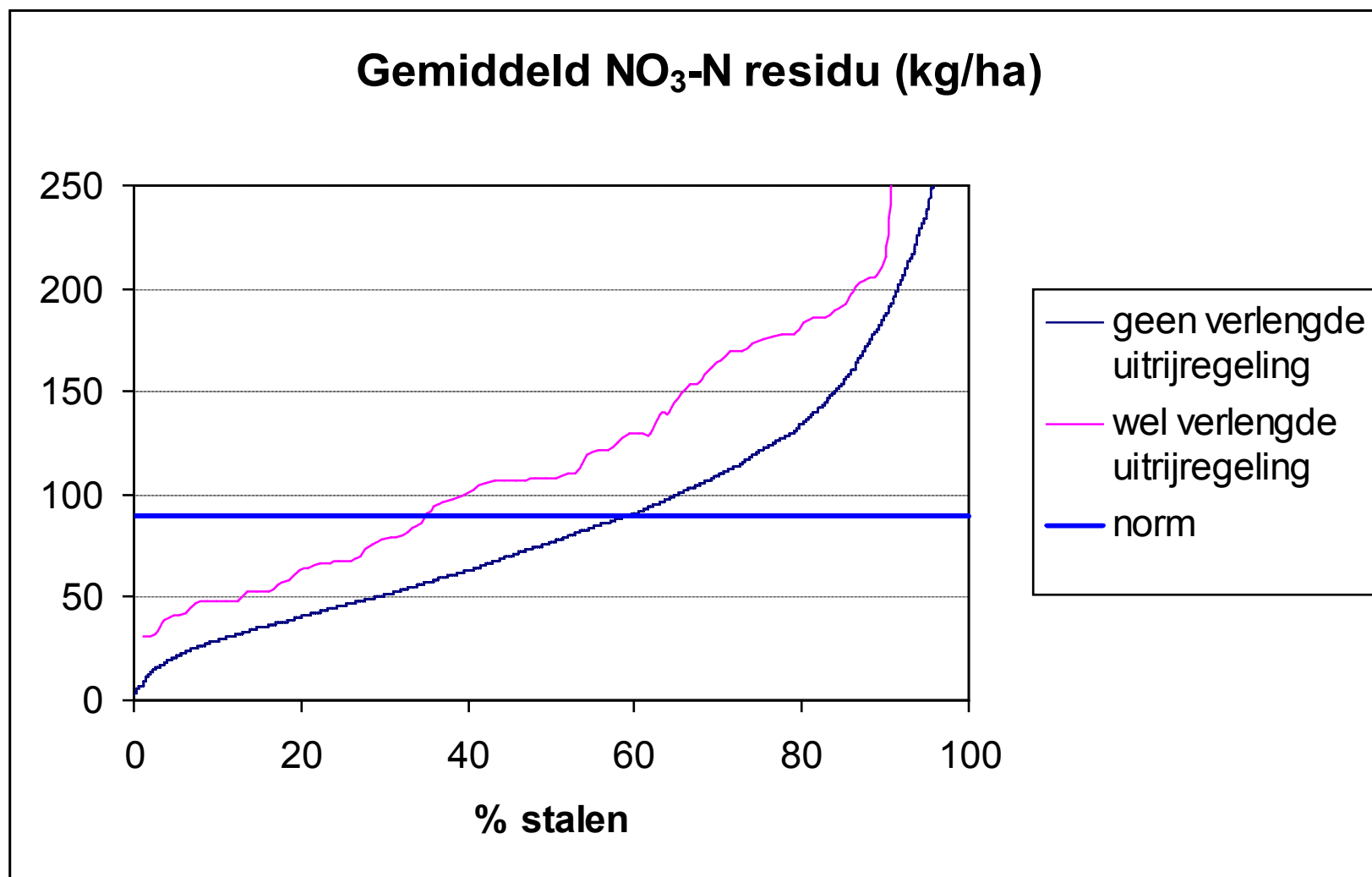
Figuur 32. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N /ha) in 2005 voor derogatie en extra bodemstalen
(bodemstalen in algemeen gebied waar de waterkwaliteit onvoldoende was) 10 % hoogste resultaten

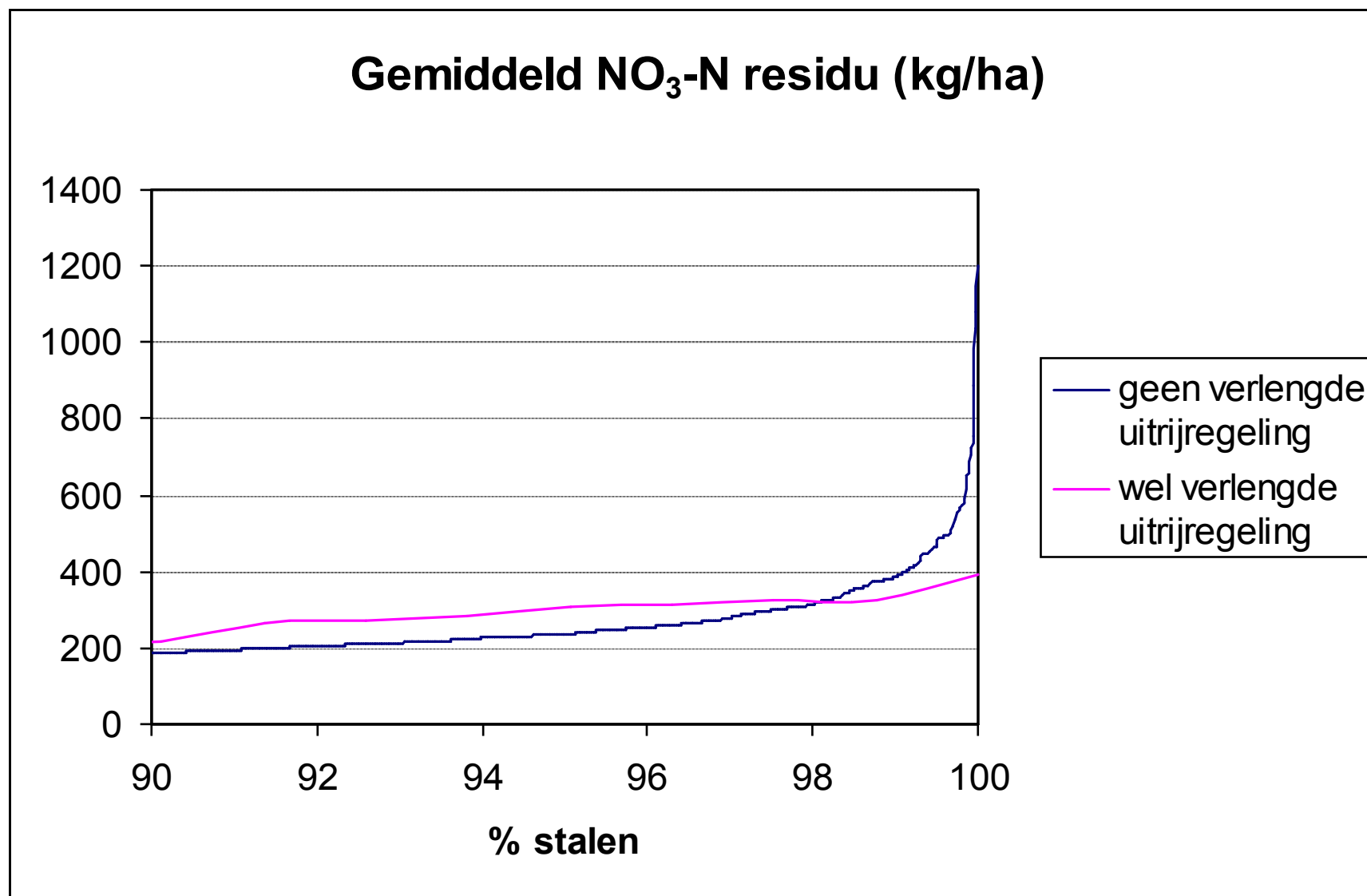
Figuur 33. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N /ha) voor maïs in 2005 voor derogatie en extra bodemstalen (bodemstalen in algemeen gebied waar de waterkwaliteit onvoldoende was)

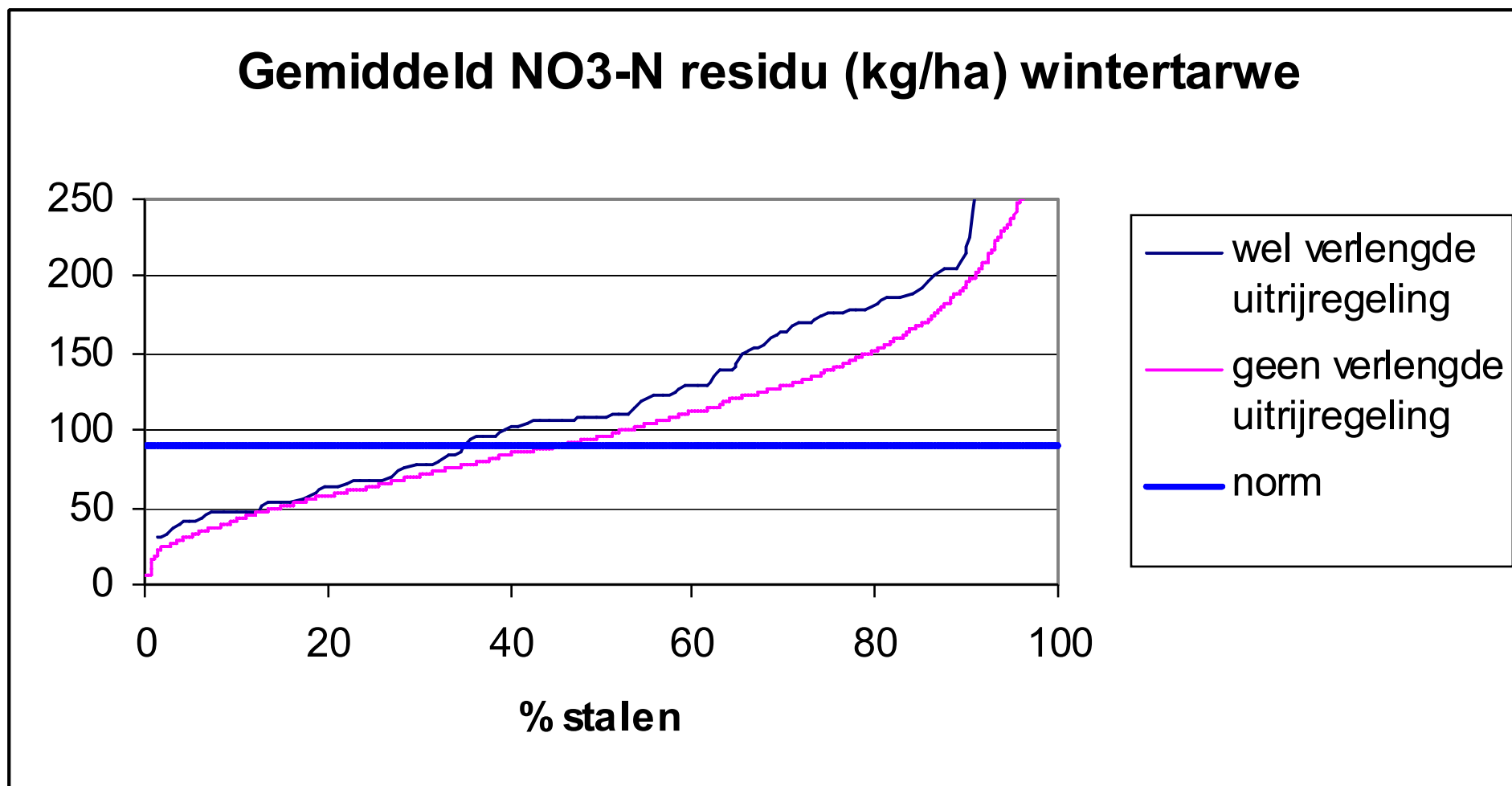
Figuur 34. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N/ha) voor maïs in 2005 voor derogatie en extra bodemstalen (bodemstalen in algemeen gebied waar de waterkwaliteit onvoldoende was) 10 % hoogste resultaten

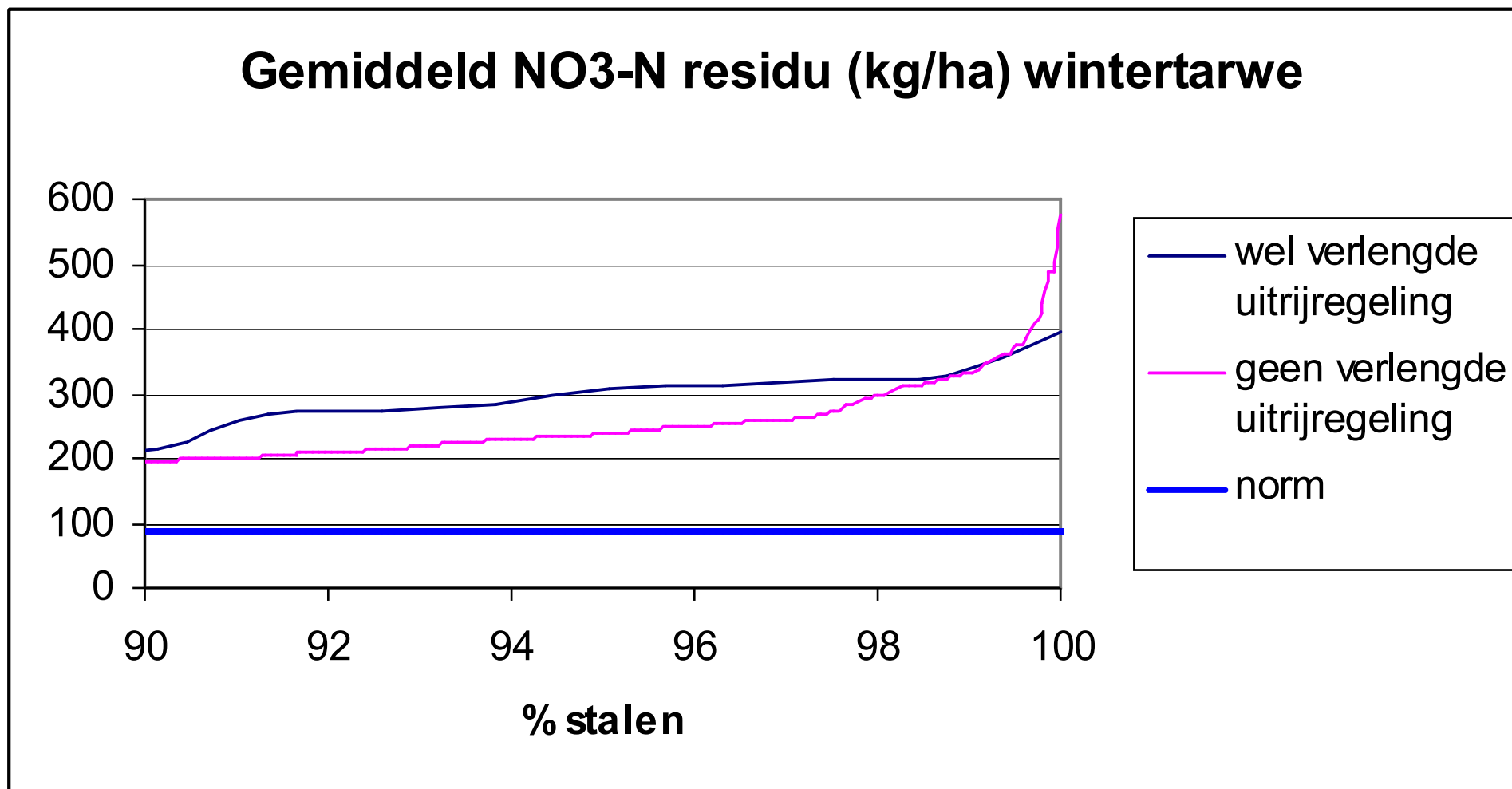
Figuur 35. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N /ha) in 2005 gedifferentieerd naar uitrijperiode

Figuur 36. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N /ha) in 2005 gedifferentieerd naar uitrijperiode. 10 % hoogste resultaten

Figuur 37. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N/ha) voor wintertarwe in 2005 gedifferentieerd naar uitrijperiode

Figuur 38. Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO₃-N /ha) voor wintertarwe in 2005 gedifferentieerd naar uitrijperiode. 10 % hoogste resultaten

Tabel 85. Aantal vergunningen voor en aantal varkens in emissie arme stallen in Vlaanderen, per provincie

Systeem	Antwerpen		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		West-Vlaanderen		Totaal	
	verg.	dieren	verg.	dieren	verg.	dieren	verg.	dieren	verg.	dieren	verg.	dieren
Biggenopfok												
V 1.2	1	1.200	1	400	3	8.869			18	14.555	23	25.024
V 1.3							1	800			1	800
V 1.5	9	7.828	3	2.220	10	4.738			76	54.311	98	69.097
V 1.6	7	3.705	1	51	3	750	2	964	8	4.787	21	10.257
V 4.4	1	560									1	560
S 1									1	800	1	800
S 2	2	1.800							2	2.845	4	4.645
	20	15.093	5	2.671	16	14.357	3	1.764	105	77.298	149	11.1183
Kraamhokken												
V 2.1									2	160	2	160
V 2.2	12	1.219	1	118	19	1.387	1	90	62	3.974	95	6.788
V 2.5									2	38	2	38
V 2.6	4	248	1	65	3	258			4	447	12	1018
	16	1467	2	183	22	1645	1	90	70	4619	111	8004
Guste en dragende zeugen												
V 3.1	9	843	2	213	11	829			43	2983	65	4868
V 3.2					1	40			3	146	4	186
V 3.5	17	2599	14	1746	25	2907	4	555	79	8781	139	16588
V 3.6			3	250	3	309			9	915	15	1474
V 3.7					5	653			1	64	6	717
	26	3442	19	2209	45	4738	4	555	135	12889	229	23833
Vleesvarkens												
V 4.4	1	485									1	485
V 4.6	5	4539	4	2267	4	1338			12	4866	25	13010
V 4.7	37	22572	8	3490	29	11788	4	2538	160	77237	238	117625
	43	27596	12	5757	33	13126	4	2538	172	82103	264	131120
Wassers (excl. biggen)												
S 1	3	3845			4	2698			11	7543	18	14086
S 2	5	6739	1	1045	6	3548			32	22312	44	33644
	8	10584	1	1045	10	6246	0	0	43	29855	62	47730
Totaal	112	58182	39	11865	126	40112	12	4947	525	206764	814	321870
% t.o.v.totaal	14	18	5	4	15	12	1	2	64	64	100	100

Tabel 86. Aantal vergunningen voor en aantal stuks pluimvee in emissie arme stallen in Vlaanderen, per provincie

Systeem	Antwerpen		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		West-Vlaanderen		Totaal	
	verg.	dieren	verg.	dieren	verg.	dieren	verg.	dieren	verg.	dieren	verg.	dieren
Opfokpoeljen legkippen												
P 1.4			1	10000							1	10000
P 2.1			1	31432							1	31432
			2	41432							2	41432
Legkippen												
P 3.4	1	38880									1	38880
P 3.5	1	80280									1	80280
P 4.2	3	72676			3	82659					6	155335
P 4.3	1	19117	1	46950	2	26000			1	29700	5	121767
	6	210953	5	108659	1	29700	1	46950	0	0	13	396262
Slachtkuikenouderdieren												
P 5.4					1	9453			3	36644	4	46097
Wassers												
S 1	1	7885									1	7885
Totaal	7	218838	3	88382	6	118112	6	118112	4	66344	20	491676
% t.o.v.totaal	35	45	15	18	30	24	30	24	20	13	100	100

Lijst van figuren

Figuur 1.	Overzicht van alle meetstations voor grondwater in de EU-15 in 2003 (Bron Alterra)	17
Figuur 2.	Evolutie van de resultaten van de nitraatconcentratie (in mg/l) van alle meetstations in het grondwatermeetnet in de EU-15, van 2000 tot 2003. Vb. ≥ 5 mg/l (rood) betekent een verhoging van de nitraatconcentratie per liter van meer dan 5 mg NO_3^-/l (Bron Alterra).....	18
Figuur 3.	Overzicht van alle meetstations oppervlaktewater in de EU-15 in 2003 (Bron Alterra)...	18
Figuur 4.	Evolutie van de resultaten van de nitraatconcentratie (in mg/l) van alle meetstations in het oppervlaktewatermeetnet in de EU-15, van 2000 tot 2003 Vb. > 5 mg/l (rood) betekent een verhoging van de nitraatconcentratie per liter van meer dan 5 mg NO_3^-/l (Bron Alterra).....	19
Figuur 5.	Overzicht van de chlorofyl a metingen in april 2005-november 2005, als indicatie voor de eutrofiëring (Bron Alterra).....	19
Figuur 6.	Regionale druk binnen de EU-15 uit dierlijke N/ha in 2003 (Bron Alterra).....	20
Figuur 7.	Relatief aandeel van de verschillende maatregelen in de oplossing van het mestprobleem in Vlaanderen in 2005 t.o.v. de uitgangssituatie van het MAP II bis voor P_2O_5	34
Figuur 8.	Relatief aandeel van de verschillende maatregelen in de oplossing van het mestprobleem in Vlaanderen in 2005 t.o.v. de uitgangssituatie van het MAP II bis voor N, op basis van een afzetruimte wanneer Vlaanderen volledig kwetsbaar is	34
Figuur 9.	Verdeling van het aantal bedrijven volgens het aandeel van hun percelen waarvoor zij derogatie toegekend kregen in 2005	38
Figuur 10	Aantal ha waarvoor wel of geen derogatie is aangevraagd per klasse.....	38
Figuur 11	Gemiddelde oppervlakte die in aanmerking komt voor derogatie per bedrijf	39
Figuur 12.	De operationele verwerkingscapaciteit in 2006 per techniek, Bron: VCM-enquête 2006	49
Figuur 13.	Evolutie van de P_2O_5 -productie op basis van vergunningen afgeleverd sinds 1 maart 1993	66
Figuur 14.	Vergelijking tussen de nutriëntenhalte zoals initieel toegekend, de nutriëntenhalte na ambtshalve herzieningen ed., de nutriëntenhalte berekend met reële uitscheidingsnormen en de dierlijke productie berekend met de nutriëntenhaltenormen	79
Figuur 15.	Vergelijking tussen de superheffing nutriëntenhalte voor de productie jaren 2003 en 2004 met de heffingsplichtigen voor het productiejaar 2004 als basis	84
Figuur 16.	Aantal inspectieverslagen (IV) en aanvankelijke processen-verbaal (PV) van inspecties uitgevoerd door de Mestbank. Gegevens 2006 tot 15 september 2006	85
Figuur 17.	Regionale verdeling gecontroleerde bemestingen in het kader van een gerichte controleactie	89
Figuur 18.	Overzicht van de MAP-metpunten in Vlaanderen voor het oppervlaktewater	96
Figuur 19.	Vergelijking evolutie N-verliezen voor reële en gemiddelde neerslag op basis van het SENTWA-model	98

Figuur 20.	Verloop van de ammoniakemissie in Vlaanderen (in kton NH ₃).....	108
Figuur 21.	De Vlaamse Mestbalans in miljoen kg P ₂ O ₅ in 2005, schematisch weergegeven	116
Figuur 22.	De Vlaamse Mestbalans in miljoen kg N in 2005, schematisch weergegeven	117
Figuur 23.	Situering van de diverse operationele mestverwerkingsinstallaties in 2006	137
Figuur 24.	Visuele voorstelling van de verschuivingen van de bruto vergunde productie (kg P ₂ O ₅) binnen en buiten de Vlaamse provincies	142
Figuur 25.	Afbouw van de vergunde productie (VP) op gemeenteniveau door verplaatsingen en samenvoegingen (stand van zaken op 15/09/06).....	143
Figuur 26.	Toename van de vergunde productie (VP) op gemeenteniveau door verplaatsingen en samenvoegingen (stand van zaken op 15/09/06).....	144
Figuur 27.	Nettoresultaat vergunde productie op gemeenteniveau door verplaatsingen en samenvoegingen (stand van zaken op 15/09/06).....	145
Figuur 28.	samenvoegingen en verplaatsingen van nutriëntenhalte op gemeentelijk niveau in kg P ₂ O ₅ , toestand medio 2006	146
Figuur 29.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) voor verschillende teelten in 2005 onder derogatie (inclusief extra bodemstalen)	147
Figuur 30.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) voor verschillende teelten in 2005 onder derogatie (inclusief extra bodemstalen) (10 % hoogste resultaten)	148
Figuur 31.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) in 2005 voor derogatie en extra bodemstalen (bodemstalen in algemeen gebied waar de waterkwaliteit onvoldoende was).....	149
Figuur 32.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) in 2005 voor derogatie en extra bodemstalen (bodemstalen in algemeen gebied waar de waterkwaliteit onvoldoende was) 10 % hoogste resultaten	150
Figuur 33.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) voor maïs in 2005 voor derogatie en extra bodemstalen (bodemstalen in algemeen gebied waar de waterkwaliteit onvoldoende was).....	151
Figuur 34.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) voor maïs in 2005 voor derogatie en extra bodemstalen (bodemstalen in algemeen gebied waar de waterkwaliteit onvoldoende was) 10 % hoogste resultaten	152
Figuur 35.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) in 2005 gedifferentieerd naar uitrijperiode 153	
Figuur 36.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) in 2005 gedifferentieerd naar uitrijperiode. 10 % hoogste resultaten.....	154
Figuur 37.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) voor wintertarwe in 2005 gedifferentieerd naar uitrijperiode	155
Figuur 38.	Voortschrijdend nitraatresidu (kg NO ₃ -N /ha) voor wintertarwe in 2005 gedifferentieerd naar uitrijperiode. 10 % hoogste resultaten.....	156

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1.	Vergelijking tussen Oostenrijk en Vlaanderen	10
Tabel 2.	Vergelijking tussen Ierland en Vlaanderen	12
Tabel 3.	Vergelijking tussen Duitsland en Vlaanderen	12
Tabel 4.	Vergelijking tussen Wallonië en Vlaanderen.....	13
Tabel 5.	Overzicht van de goedgekeurde derogaties in Vlaanderen in 2005. Enkel deze percelen zijn weerhouden die qua ligging (gebied) in aanmerking komen voor derogatie	37
Tabel 6.	Overzicht graad van derogatie van bedrijven met potentiële percelen	39
Tabel 7.	Bijkomende mestafzetruimte op basis van de toegekende derogatie 2005 op basis van 46% kwetsbaar gebied	39
Tabel 8.	Gebruik van dierlijke mest per provincie in 2005	41
Tabel 9.	Gebruik van chemische meststoffen in kg P ₂ O ₅ door landbouwers per jaar en per provincie	41
Tabel 10.	Gebruik van chemische meststoffen in kg N door landbouwers per jaar en per provincie	41
Tabel 11.	Gebruik van chemische meststoffen in kg P ₂ O ₅ /ha door landbouwers per jaar en per provincie	42
Tabel 12.	Gebruik van chemische meststoffen in kg N/ha door landbouwers per jaar en per provincie	42
Tabel 13.	Gebruik van andere meststoffen in Vlaanderen in 2004, in de landbouw, behalve schuimaarde	42
Tabel 14.	Gebruik van schuimaarde in de landbouw in Vlaanderen in 2005 via rechtstreekse leveringen door de producenten.....	42
Tabel 15.	Totaal gebruik van meststoffen in de landbouw in Vlaanderen in 2005.....	43
Tabel 16.	Relatief aandeel in gebruik van verschillende meststoffen (dierlijke-, chemische- en andere meststoffen) in 2005.....	43
Tabel 17.	Aantal milieuvergunningen per provincie (stand van zaken augustus 2006)	46
Tabel 18.	Milieuvergunde mestverwerkingscapaciteit in ton/jaar per provincie (stand van zaken september 2006).....	47
Tabel 19.	Milieuvergunde mestverwerkingscapaciteit in kg P ₂ O ₅ /jaar per provincie (september 2006, berekening op basis van gemiddelde mestsamenstelling).....	47
Tabel 20.	Milieuvergunde mestverwerkingscapaciteit in kg N/jaar per provincie (september 2006, berekening op basis van gemiddelde mestsamenstelling).....	47
Tabel 21.	Vergunde, beschikbare en operationele capaciteit in ton/jaar voor 2005. Bron: VCM-enquête 2006 en Mestbankgegevens.....	48

Tabel 22.	Verdeling van toegepaste mestverwerkingsvormen productiejaar 2005. Bron: VCM-enquête 2006.....	49
Tabel 23.	Evolutie van operationele mestverwerkingscapaciteit in ton/jaar van 2002 tot 2006. Bron: VCM- enquête 2006 en Mestbankgegevens	50
Tabel 24.	Hoeveelheid verwerkte en geëxporteerde dierlijke mest in kg P ₂ O ₅	52
Tabel 25.	Hoeveelheid verwerkte en geëxporteerde dierlijke mest in kg N.....	52
Tabel 26.	Export van dierlijke mest (export) en export van verwerkte mest (verwerking) in 2005 ..	53
Tabel 27.	Overzicht van de verwerkingsplicht in 2003,2004 en 2005	55
Tabel 28.	Erkende verwerkingsinstallaties in het kader van de Verordening 1774 (s.v.z. oktober 2006) E = erkende installatie; A = erkenning in aanvraag; V = Erkenning vervallen.....	56
Tabel 29.	Adviesvragen milieuvergunningen van veeteeltinrichtingen ontvangen in 2005	58
Tabel 30.	Overzicht van de bedrijven die de grootste toename vergunde productie (VP), uitgedrukt in kg P ₂ O ₅ hebben door samenvoegingen en verplaatsingen	61
Tabel 31.	Overzicht van de verschuivingen (omvormingen) tussen diersoorten ten gevolge van samenvoegingen en verplaatsingen (stand van zaken tot 15/09/06)	62
Tabel 32.	De totale afbouw van de vergunde productie (gegevens verwerkt tot 15 september 2006) per jaar en per provincie, afkomstig van inrichtingen waar een stopzettingsvergoeding werd verleend	63
Tabel 33.	Overzicht van de totale afbouw vergunde productie, uitgedrukt in kg P ₂ O ₅ , per provincie (stand van zaken tot 15 september 2006).....	64
Tabel 34.	Evolutie van de 'vergunde productie' berekend overeenkomstig artikel 33 van het Mestdecreet 64	
Tabel 35.	Vastgestelde nutriëntenhalte per provincie in de verschillende stadia van de beroepsprocedure (in kg P ₂ O ₅ ; stand van zaken 20 juli 2006).....	68
Tabel 36.	Vastgestelde nutriëntenhalte per provincie in de verschillende stadia van de beroepsprocedure (in kg N; stand van zaken 20 juli 2006).....	68
Tabel 37.	Totaal aantal verzonden ambtshalve herzieningen omwille van de stopzettingsvergoeding en de eraan gekoppelde vermindering van de toegekende nutriëntenhalte (stand van zaken 20 juli 2006).....	70
Tabel 38.	Totaal aantal gegronde volledige en gedeeltelijke overnames met de bijhorende nutriëntenhalte (stand van zaken op 20 juli 2006).....	71
Tabel 39.	Aantal gegronde verplaatsingen van nutriëntenhalte als gevolg van melkquotumoverdracht of herlokalisatie van een veeteeltinrichting voortvloeiend uit ruilverkaveling, land- of natuurinrichting en/of onteigeningen van openbaar nut (RVK) (stand van zaken 20 juli 2006)	72
Tabel 40.	Aantal gegronde samenvoegingen en verplaatsingen met de bijhorende nutriëntenhalte (stand van zaken 20 juli 2006).....	73
Tabel 41.	Nettoresultaat voor de nutriëntenhalte op provincieniveau als gevolg van de gegronde samenvoegingen en verplaatsingen (stand van zaken 20 juli 2006).....	73

Tabel 42.	Toegekende nutriëntenhalte met startdatum 1 januari 2002 (stand van zaken 20 juli 2006)	74
Tabel 43.	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2003 (stand van zaken 20 juli 2006).	74
Tabel 44.	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2004 (stand van zaken 20 juli 2006).	74
Tabel 45.	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2005 (stand van zaken 20 juli 2006).	75
Tabel 46.	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2006 (stand van zaken 20 juli 2006).	75
Tabel 47.	Toegekende nutriëntenhalte geldend na 1 januari 2006 (stand van zaken 20 juli 2006).	75
Tabel 48.	Overzicht van toegekende nutriëntenhalte per diersoort (stand van zaken 20 juli 2006)	76
Tabel 49.	Dierlijke productie voor het productiejaar 2005 berekend volgens de methode voor vergelijking met de nutriëntenhalte (vaststelling superheffing nutriëntenhalte).....	77
Tabel 50.	Maximale nutriëntenhalte berekend met de reële uitscheidingsnormen (stand van zaken 20 juli 2006)	78
Tabel 51.	Aantal bezwaren tegen de eerste herberekening van de superheffing (tussen haakjes) nutriëntenhalte 2002 en de betrokken heffingen in euro per provincie (inrichtingsadres)	81
Tabel 52.	Aantal bezwaren tegen de tweede herberekening van de superheffing (tussen haakjes) nutriëntenhalte 2002 en de betrokken heffingen in euro per provincie (inrichtingsadres)	81
Tabel 53.	Aantal heffingsplichtigen voor productiejaar 2003 in functie van de grootte van het te innen bedrag en de provincie	82
Tabel 54.	Verdeling van de superheffing NH, productiejaar 2003, in functie van de grootte van het te innen bedrag en de provincie	82
Tabel 55.	Overzicht aangehaalde redenen in de bezwaren tegen de superheffing nutriëntenhalte, productiejaar 2003	83
Tabel 56.	Overzicht van de inbreuken vastgesteld door inspecteurs van de Mestbank	86
Tabel 57.	Overzicht van de bedrijven die gemiddeld voor de laatste 3 jaar (2003, 2004, 2005) meer dan 10 % overschrijding hebben van hun mestbalans voor P_2O_5 en dit voor bedrijven die in die 3 jaar eenzelfde bedrijfsstructuur hadden.....	87
Tabel 58.	Overzicht van de administratieve geldboetes in 2006 bij overbemesters (stand van zaken 5 juli 2006).....	92
Tabel 59.	Overzicht van de waarschuwingen in 2006 bij overbemesters (situatie 20 juni 2006)	93
Tabel 60.	Overzicht van de waarschuwingen in 2006 bij bedrijven met onvoldoende mestafzet (situatie 20/06/2006)	94
Tabel 61.	Percentage MAP-meetpunten van het gehele MAP-meetnet dat 50 mg nitraat/l overschrijdt in beschouwde periode en gebied voor het oppervlaktewater	97
Tabel 62.	Resultaten van de meetcampagnes van het nieuwe freatische grondwatermeetnet	99
Tabel 63.	Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu (<90, >90 en alle bodemstalen) en aandeel goede bodemstalen (% oppervlakte en % aantal) van de staalnames in het kader van de controle op de derogatie (inclusief extra bodemstalen) in 2005.....	103

Tabel 64.	Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu (bodemstalen onder derogatie, extra bodemstalen en alle bodemstalen) en aandeel onder derogatie (% oppervlakte en % aantal) van de staalnames in het kader van de controle op de derogatie in 2005.....	104
Tabel 65.	Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu (bodemstalen waar geen gebruik gemaakt werd van de verlengde uitrijregeling, bodemstalen waar wel gebruik gemaakt werd van de verlengde uitrijregeling en alle bodemstalen) en aandeel onder niet verlengde uitrijregeling (% oppervlakte en % aantal) van de bodemstaalnames in het kader van de controle op de derogatie in 2005	105
Tabel 66.	Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu van de staalnames in het kader van de controle op de derogatie (inclusief extra bodemstalen) in 2005 voor verschillende landbouwkundige streken en teelten	106
Tabel 67.	Overzicht van het gemiddelde nitraatresidu (< 90; > 90 en alle stalen) en aandeel goede stalen (% oppervlakte) voor verschillende jaren en verschillende teelten in het kader van beheerovereenkomsten water.....	107
Tabel 68.	Oude en nieuwe emissiefactoren (% van TAN) en reductiepercentages voor verschillende aanwendingstechnieken voor mengmest.....	109
Tabel 69.	Aantal dieren in Vlaanderen per provincie en per diersoort in 2005.....	118
Tabel 70.	Dierlijke mestproductie in Vlaanderen per provincie en per diersoort in 2005 in kg P ₂ O ₅	119
Tabel 71.	Dierlijke mestproductie in Vlaanderen per provincie en per diersoort in 2005 in kg N inclusief N emissies	120
Tabel 72.	Vergelijking van de netto dierlijke productie in 2004 en 2005 in Vlaanderen.....	121
Tabel 73.	Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en type uitscheidingsbalans in 2005 (deel1)	122
Tabel 74.	Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en type uitscheidingsbalans in 2004 (deel2)	123
Tabel 75.	Oppervlakte per teelt en per provincie van de cultuurgronden in Vlaanderen in 2005..	124
Tabel 76.	Oppervlakte per teelt en per landbouwstreek van de cultuurgronden in Vlaanderen in 2005	126
Tabel 77.	Milieuvergunde mestverwerkingsinstallaties in Vlaanderen, capaciteit en locatie; V = vergund (PV = proefvergunning); A = in aanvraag	128
Tabel 78.	Overzicht van de superheffing mestverwerking 2003 (aanslagjaar 2004) voor P ₂ O ₅	138
Tabel 79.	Overzicht van de superheffing mestverwerking 2003 (aanslagjaar 2004) voor N.....	138
Tabel 80.	Bedrijven die moesten verwerken in 2003 en heffingsplichtig zijn (bedrag superheffing >=25 euro)voor P ₂ O ₅	139
Tabel 81.	Bedrijven die moesten verwerken in 2003 en heffingsplichtig zijn (bedrag superheffing >=25 euro)voor N.....	139
Tabel 82.	Bedrijven die moesten verwerken in 2003 en niet heffingsplichtig zijn (bedrag superheffing <25 euro) voor P ₂ O ₅	140
Tabel 83.	Bedrijven die moesten verwerken in 2003 en niet heffingsplichtig zijn (bedrag superheffing <25 euro) voor N.....	140

Tabel 84. Overzicht van de nutriëntenstroom van de vergunde productie door Vlaanderen ten gevolge van samenvoegingen en verplaatsingen (stand van zaken op 15/09/06). VP staat voor vergunde productie, VP_{bruto} : Vergunde productie vóór de reductie samenvoeging en verval (kg P_2O_5), VP_{netto} : Vergunde productie na de reductie samenvoeging en verval (kg P_2O_5)..... 141

Tabel 85. Aantal vergunningen voor en aantal varkens in emissie arme stallen in Vlaanderen, per provincie 157

Tabel 86. Aantal vergunningen voor en aantal stuks pluimvee in emissie arme stallen in Vlaanderen, per provincie 158